

RAPORT KOŃCOWY

Badanie wizerunkowe miasta Kraków wraz z analizą porównawczą

KRAKÓW 2015

**Badanie zrealizowane
na zlecenie:**

Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa
ul. Pl. Wszystkich Świętych 3-4
31-004 Kraków

Wykonanie badania:

GRUPA BIOSTAT
ul. Mieczyków 12
40-748 Katowice

Termin realizacji:

Lipiec - Sierpień 2015

Spis treści

1	Cel badania.....	5
2	Dobre praktyki – <i>case study</i>	6
2.1	<i>Smart city</i>	7
2.2	Analiza dobrych praktyk w wybranych miastach zagranicznych oraz krajowych	15
2.2.1	Turystyka	15
2.2.2	Kultura i dziedzictwo	17
2.2.3	Sport	18
2.2.4	Gospodarka komunalna	20
2.2.5	Transport	21
2.2.6	Bezpieczeństwo	22
2.2.7	Ochrona środowiska.....	23
2.2.8	Nauka.....	24
2.2.9	Biznes/przedsiębiorczość	26
2.3	Analiza dobrych praktyk w wybranych miastach krajowych.....	28
2.3.1	Usługi administracyjno-społeczne.....	28
2.3.2	Edukacja	28
2.3.3	Ochrona zdrowia	29
2.4	Promocja miast.....	30
2.5	Podsumowanie	35
3	Pozycjonowanie miasta Kraków	38
3.1	Pozycjonowanie miast Krakowa wobec wybranych miast zagranicznych oraz krajowych.....	39
3.1.1	Turystyka	39
3.1.2	Kultura i dziedzictwo	48
3.1.3	Sport	65
3.1.4	Gospodarka komunalna	69
3.1.5	Transport	71
3.1.6	Bezpieczeństwo	81
3.1.7	Ochrona środowiska.....	85

3.1.8	Nauka.....	89
3.1.9	Biznes/przedsiębiorczość	94
3.2	Pozycjonowanie miast Krakowa wobec wybranych miast krajowych	100
3.2.1	Usługi administracyjno-społeczne.....	100
3.2.2	Edukacja	105
3.2.3	Ochrona zdrowia	109
3.3	Podsumowanie	111
4	Wizerunek miasta Kraków	112
4.1	Metodologia badawcza	112
4.2	Badanie przeprowadzone wśród mieszkańców polskich miast	114
4.2.1	Charakterystyka badanej grupy	114
4.2.2	Prezentacja wyników.....	115
4.2.3	Podsumowanie	134
4.3	Badanie przeprowadzone wśród mieszkańców zagranicznych miast.....	135
4.3.1	Charakterystyka badanej grupy	135
4.3.2	Prezentacja wyników.....	136
4.3.3	Podsumowanie	152
4.4	Badanie przeprowadzone wśród turystów krajowych i zagranicznych.....	152
4.4.1	Charakterystyka badanej grupy	152
4.4.2	Prezentacja wyników.....	154
4.4.3	Podsumowanie	170
5	Tożsamość mieszkańców z marką Kraków.....	171
5.1	Charakterystyka badanej grupy	171
5.2	Prezentacja wyników	172
5.3	Podsumowanie	188
	Spis rysunków.....	190
	Spis tabel	194

1 Cel badania

Głównym celem badania było określenie kierunków promocji miasta Krakowa. Aby osiągnąć tak zdefiniowany cel badawczy zrealizowano:

- Badanie najlepszych praktyk stosowanych w Europie i w Polsce, z uwzględnieniem najnowszych rozwiązań z zakresu zarządzania miastem (w tym *smart city*).
- Studium dobrych praktyk krajowych i europejskich w wybranych dziedzinach tj.: turystyka, kultura i dziedzictwo, sport, gospodarka komunalna, transport, bezpieczeństwo, ochrona środowiska, nauka, biznes i przedsiębiorczość oraz studium dobrych praktyk krajowych w wybranych obszarach tj.: usługi administracyjno-społeczne, edukacja, ochrona zdrowia.
- Studium dobrych praktyk z zakresu promocji miast na poziomie krajowym i europejskim.
- Klasyfikację pozycji Krakowa w porównaniu z innymi, konkurencyjnymi miastami w Polsce i w Europie.
- Badanie wizerunku Krakowa wśród mieszkańców wybranych polskich miast.
- Badanie wizerunku Krakowa wśród turystów krajowych i zagranicznych obecnych w Krakowie.
- Badanie wizerunkowe wśród mieszkańców wybranych miast zagranicznych.
- Badanie tożsamości marki Kraków wśród mieszkańców miasta.

2 Dobre praktyki – *case study*

Przeprowadzona analiza dobrych praktyk objęła trzy obszary. Pierwszym z obszarów były najnowsze rozwiązania z zakresu zarządzania miastem - *smart city*. W ramach kolejnego obszaru przeanalizowano dobre praktyki w 12 dziedzinach. Wśród nich znalazły się: turystyka, kultura i dziedzictwo, sport, gospodarka komunalna, transport, bezpieczeństwo, ochrona środowiska, nauka, biznes i przedsiębiorczość, a także usługi administracyjno-społeczne, edukacja, ochrona zdrowia. Ostatnim zbadanym obszarem były dobre praktyki z zakresu promocji miasta.

W każdym z obszarów analizie poddano po trzy studia przypadków miast zagranicznych oraz po dwa przypadki miast krajowych. W ramach trzech dziedzin (usługi administracyjno-społeczne, edukacja oraz ochrona zdrowia) analizie poddano z kolei po dwa miasta krajowe.

Opracowanie zostało zrealizowane na podstawie zgromadzonych informacji wtórnych. Co ważne, w analizie uwzględniono najbardziej aktualne, dostępne dane.

2.1 Smart city

Istotę inteligentnego miasta (*smart city*) można definiować w wieloraki sposób. Generalnie jednak *smart city* określa się jako „miasto, które wykorzystuje technologie informacyjno-komunikacyjne, w celu zwiększenia interaktywności i wydajności infrastruktury miejskiej i jej komponentów składowych, a także do podniesienia świadomości mieszkańców”¹.

Na podstawie rankingu prowadzonego na stronie <http://www.smart-cities.eu> zidentyfikowano miasta określane jako *smart city*. *Smart city* definiowane jest na podstawie sześciu czynników²:

- *Smart economy*: wysoka produktywność miasta, duża ilość rozwijających się przedsiębiorstw i zdolności do transformacji;
- *Smart mobility*: dobrze rozwinięta infrastruktura oraz zrównoważony system transportowy;
- *Smart environment*: zrównoważone zarządzanie zasobami, zapobieganie zanieczyszczeniom środowiska, dbanie o środowisko;
- *Smart people*: kreatywność mieszkańców oraz uczestniczenie w życiu publicznym;
- *Smart living*: placówki kultury, jakość miejsc zamieszkania, kwestie zdrowia i bezpieczeństwa;
- *Smart governance*: strategie polityczne oraz prezentowane perspektywy, transparentność polityki oraz uczestniczenie społeczeństwa w podejmowaniu decyzji.

Zespół pracowników naukowych Politechniki Wiedeńskiej opracował w 2015 roku projekt *European Smart Cities*, czyli analizę wybranych miast europejskich (o liczbie mieszkańców z przedziału 300 tys. - 1 mln) według zdefiniowanych charakterystyk i wskaźników opartych na technologii *Smart Cities*³. W ramach niniejszego opracowanie wybrano na podstawie tej analizy miasta, których dobre praktyki przyczyniły się do ich wysokich rezultatów w ramach obszaru 'Smart'.

W polskich rządowych dokumentach strategicznych (przykładem może być dokument przyjęty przez Radę Ministrów - „Plan działań służący realizacji Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”) nie opierano się dotychczas na implementacji zintegrowanych systemów informacyjnych. Strategie prezentują raczej skoncentrowanie się na zintegrowanym planowaniu, a głównie na uporządkowaniu systemu i instytucji – co jest efektem zaniedbanego przez lata planowania przestrzennego.

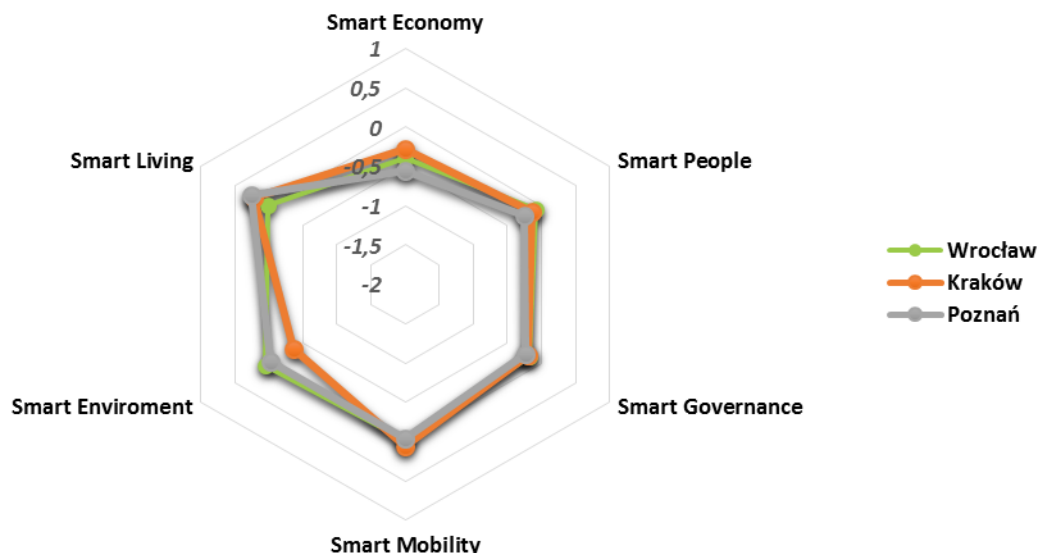
¹ Źródło: “Smart Cities Study: International study on the situation of ICT, innovation and Knowledge in cities”

² Źródło: <https://stateofgreen.com/en/focus/smart-cities>

³ Źródło: <http://www.smart-cities.eu/>

Na tle dwóch najlepiej promowanych polskich miast (Poznania i Wrocławia), Kraków w obszarze *smart cities* osiąga wyższe noty. Wyjątek stanowi obszar *smart environment*. Najlepiej z kolei Kraków prezentuje się w obszarze *smart living*, przede wszystkim dzięki wysokiej jakości placówkom edukacyjnym. Generalnie polskie miasta wypadają gorzej niż średnia wszystkich miast biorących udział w badaniu.

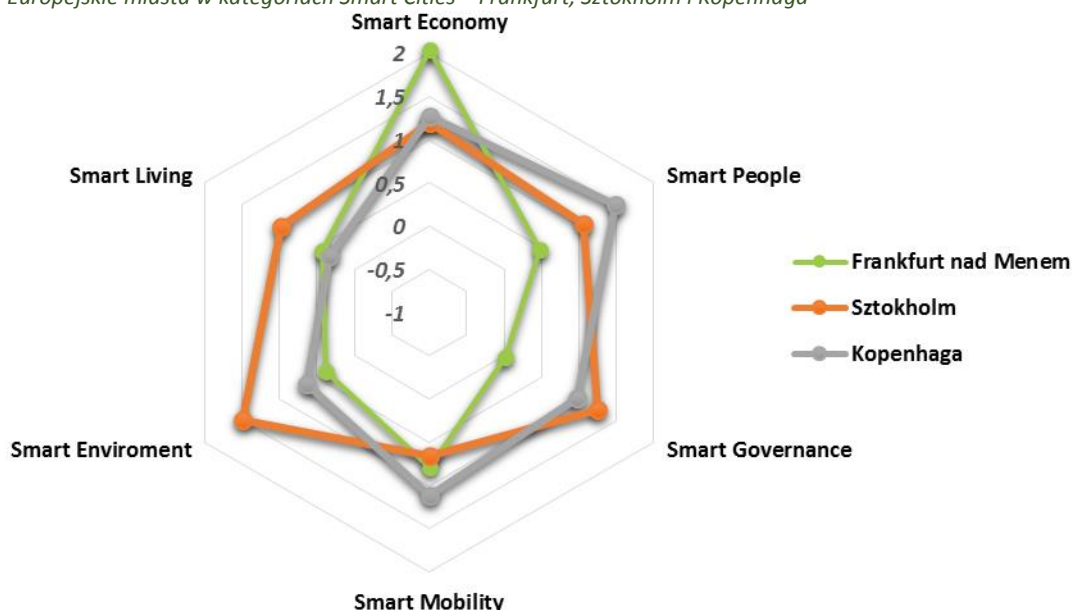
Rysunek 1 Polskie miasta w kategoriach Smart Cities – Wrocław, Poznań i Kraków

Źródło: <http://www.smart-cities.eu/>

Na podstawie projektu European Smart Cities wyznaczone zostały miasta, które mogą służyć jako wzorce w ramach poszczególnych analizowanych kategorii. I tak, w ramach Smart Living, Smart Environment, Smart Governance jako wzorzec można wskazać Sztokholm, w ramach Smart People, Smart Mobility Kopenhaga, a w ramach Smart Economy bezdyskusyjnie w ramach owego badania dominował Frankfurt.

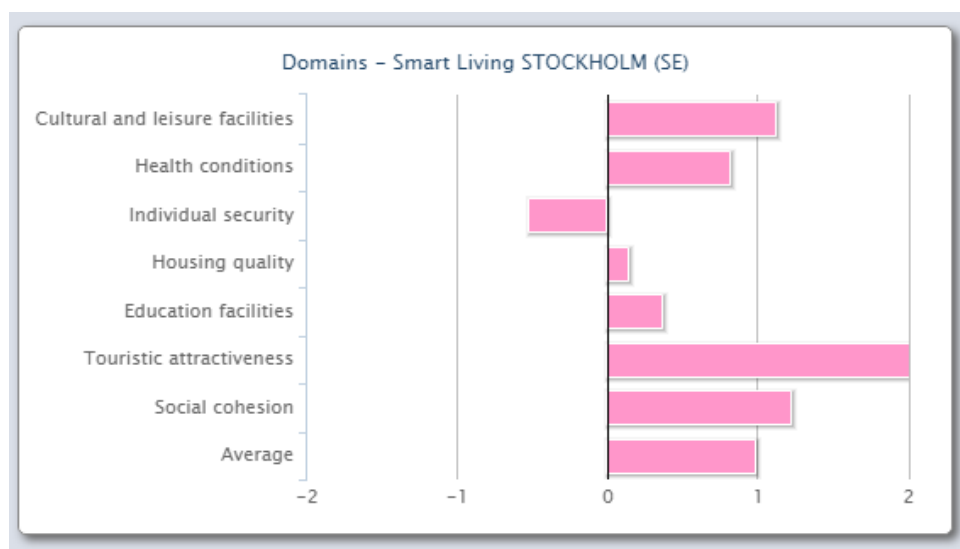
Rysunek 2 Europejskie miasta w kategoriach Smart Cities – Frankfurt, Sztokholm i Kopenhaga

Źródło: <http://www.smart-cities.eu/>

Sztokholm został doceniony w obszarze Smart Living głównie za jego atrakcyjność turystyczną. Miasto to oferuje turystom wiele atrakcji. W Sztokholmie zobaczyć i zwiedzić można m.in. pałace, rezydencje królewskie, Stare Miasto, liczne muzea, katedry, czy parki rozrywki.

Rysunek 3 Obszar Smart Living w mieście Sztokholm

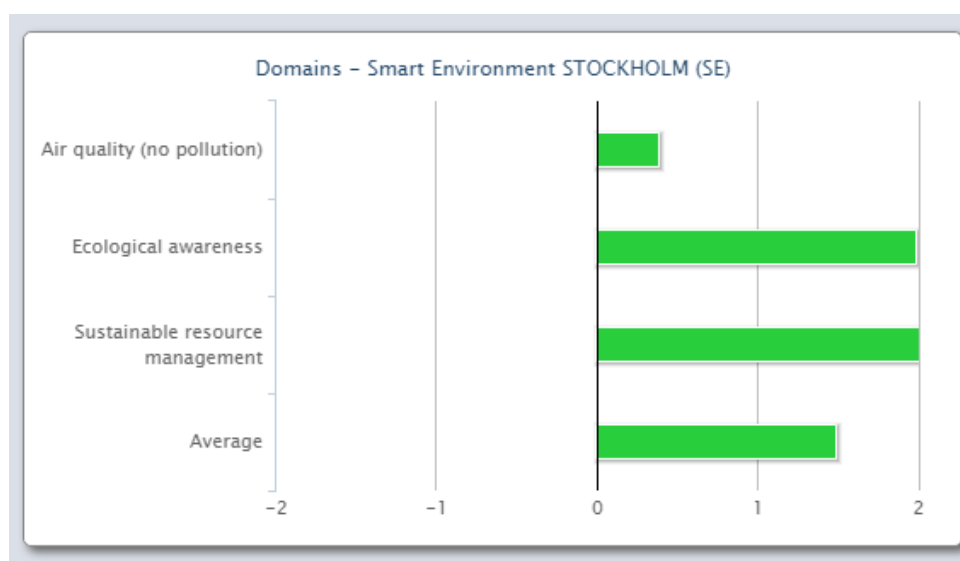
Źródło: <http://www.smart-cities.eu/>

Sztokholm posiada silnie skoncentrowane usługi dla gospodarki, ponadto nie posiada praktycznie przemysłu ciężkiego. Miasto planuje zredukować do końca 2015 roku emisję CO₂ do maksymalnie 3 ton na mieszkańca w skali roku.

Ponad 60% elektryczności wykorzystywanej w mieście i 20% średnio zużywanej energii pochodzi z odnawialnych źródeł. Około 80% populacji w mieście ma dostęp do centralnego ogrzewania (w połączeniu ciepła i energii elektrycznej), z czego 80% jest wytwarzane przez odnawialne źródła energii. Ponadto Sztokholm jest na czele miast posiadających energooszczędne normy budowlane. Również w transporcie publicznym stosowane są zasady Smart Environment - 75% publicznego systemu transportowego miasta funkcjonuje wykorzystując odnawialną energię. Jakość powietrza miasta również uległa znacznej poprawie w ciągu ostatnich dziesięciu lat⁴.

⁴ Źródło: European Green City Index, A research project conducted by the Economist Intelligence Unit, sponsorowane przez firmę Siemens

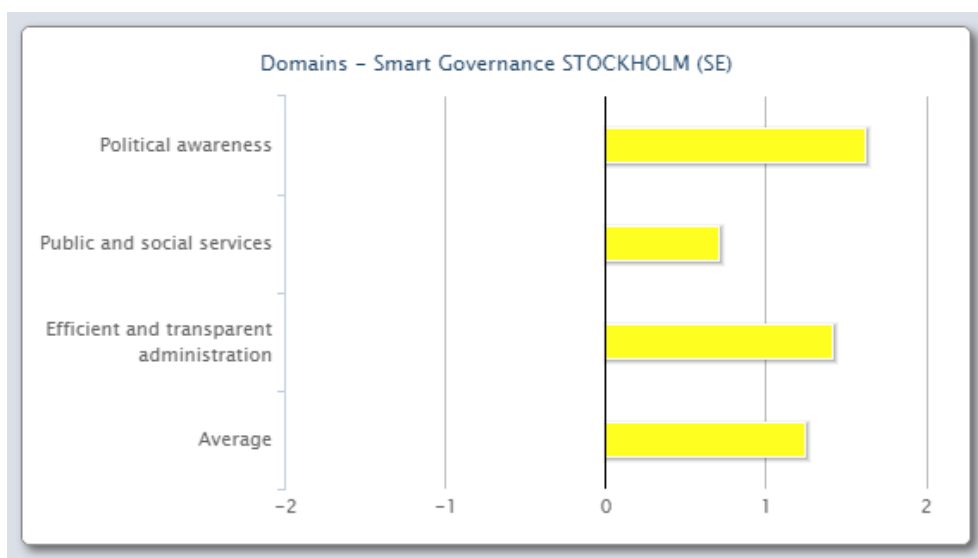
Rysunek 4 Obszar Smart Environment w mieście Sztokholm

Źródło: <http://www.smart-cities.eu/>

Sztokholm został również wyróżniony w kategorii Smart Governance. Miasto zostało docenione w tym obszarze przede wszystkim w zakresie świadomości politycznej władz.

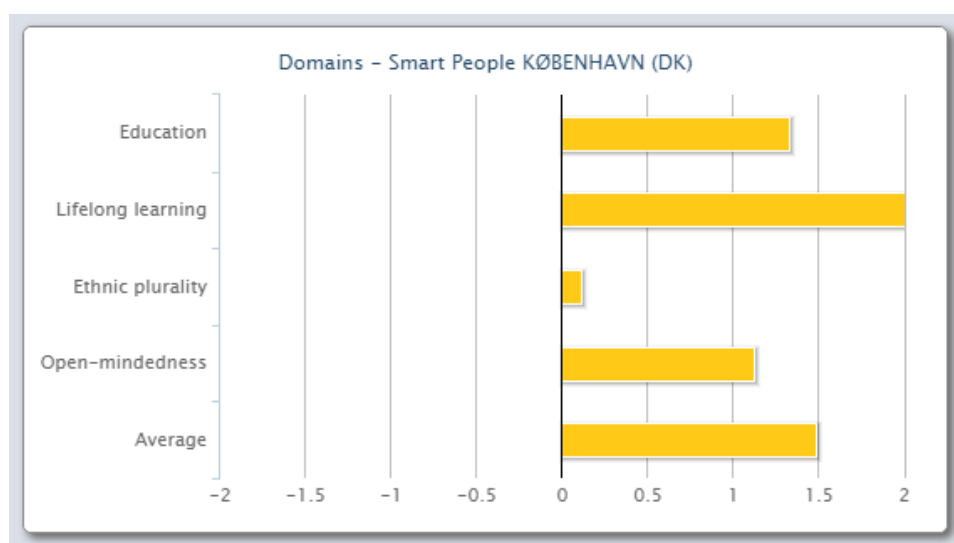
Rysunek 5 Obszar Smart Governance w mieście Sztokholm

Źródło: <http://www.smart-cities.eu/>

Kopenhaga wyróżnia się z kolei w obszarze Smart People. Wysokie miejsce w tym obszarze zawdzięcza w dużej mierze podejściu mieszkańców do kształcenia ustawicznego - mieszkańcy Kopenhagi korzystają z kursów i szkoleń nie tylko na etapie szkolnym.

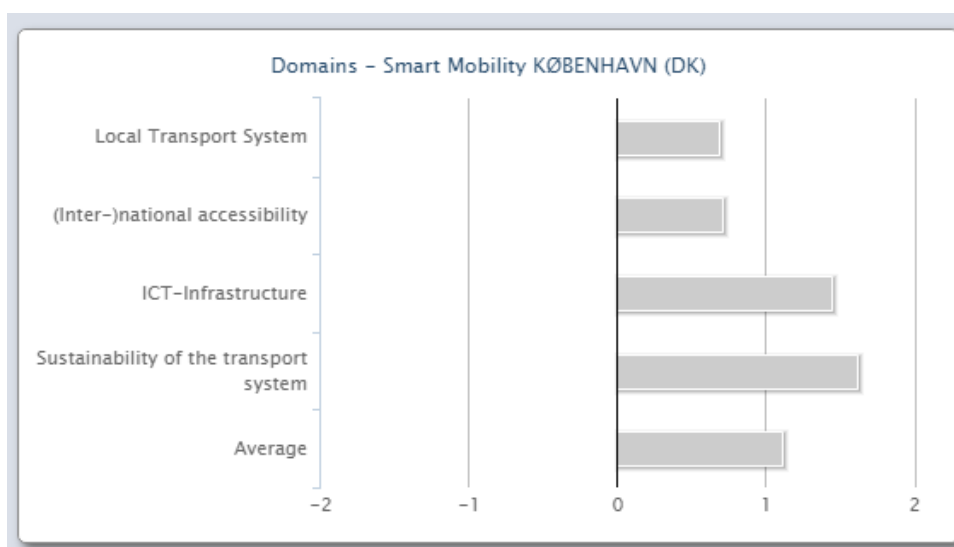
Rysunek 6 Obszar Smart People w mieście Kopenhaga

Źródło: <http://www.smart-cities.eu/>

Kopenhaga ceniona jest ponadto w zakresie Smart Mobility. Miasto ma szeroki system publicznego transportu, włączając metro, pociągi i sieć autobusową. Kopenhaga słynie z łatwości, z jaką jego mieszkańcy mogą dojechać rowerem do różnych punktów w mieście. Jednym z celów miasta jest zostanie 'światowym centrum użytkowania rowerów' oraz zwiększenie odsetka mieszkańców wykorzystujących rower jako regularny środek transportu w drodze do pracy czy szkoły z 36% do 50% do końca 2015 r.⁵

Rysunek 7 Obszar Smart Mobility w mieście Kopenhaga

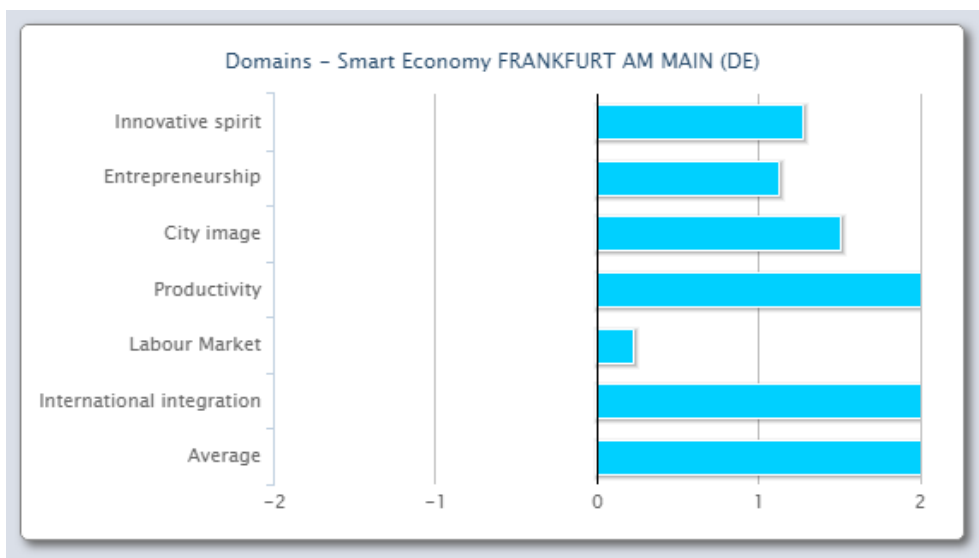
Źródło: <http://www.smart-cities.eu/>

Frankfurt, jako finansowe centrum Niemiec i największe centrum finansowe w kontynentalnej Europie, został doceniony w kontekście Inteligentnej Gospodarki. We

⁵ Źródło: European Green City Index, A research project conducted by the Economist Intelligence Unit, sponsored by Siemens

Frankfurcie znajduje się Europejski Bank Centralny, German Federal Bank, The Frankfurt Stock Exchange oraz The Frankfurt Trade Fair, jak również kilkanaście dużych banków komercyjnych. Lotnisko we Frankfurcie jest jednym z najbardziej ruchliwych lotnisk międzynarodowych. Również Centralny Dworzec we Frankfurcie jest jednym z największych w Europie, a autostrady są jednymi z najbardziej obleganych⁶. Przytoczone informacje wskazują, że wysoka pozycja Frankfurtu w zakresie Inteligentnej Gospodarki nie jest efektem jednorazowych działań, a rezultatem wieloletnich skoordynowanych prac i stałego rozwoju.

Rysunek 8 Smart Economy w mieście Frankfurt

Źródło: <http://www.smart-cities.eu/>

W ramach rozdziału zebrano również konkretne przykładowe dobre praktyki, których wdrożenie było znane w obszarze działalności *Smart Cities*. Poniżej zaprezentowano pięć z nich:

SMART ENVIRONMENT, SMART LIVING – Jako przykład miasta zapewniającego *Smart Environment*, a zarazem *Smart Living* przedstawiona zostanie inteligentna sieć elektroenergetyczna IssyGrid. IssyGrid jest innowacyjnym i pilotażowym projektem optymalizacji poziomu zużycia energii. Projekt został zaimplementowany we francuskiej dzielnicy biznesowej Issy-les-Moulineaux. Projekt ten stanowi przykład jak może funkcjonować *Smart City* przyszłości. Celem IssyGrid była integracja działań osób współuczestniczących w procesach generacji, rozdystrybuowania oraz użytkowania energii tak, aby zoptymalizować dostarczanie energii (zapewnić niezawodność, bezpieczeństwo i ekonomiczność dostarczania, z uwzględnieniem wymogów związanych z ochroną środowiska).

W projekcie założono przeprowadzenie trzech podstawowych etapów:

⁶ Źródło: <https://eu-smartcities.eu/place/frankfurt-am-main>

-
- pomiar zużycia energii w biurach i mieszkaniach oraz jej pobór przez system oświetlenia ulicznego i stacje ładowania samochodów elektrycznych;
 - instalację paneli słonecznych, jednostek kogeneracyjnych i innych źródeł generujących energię oraz jej akumulatorów;
 - analizę uzyskanych informacji na temat poziomu zużycia energii w kontekście optymalizacji procesów energetycznych oraz wypracowanie rekomendacji na temat ekonomicznego sposobu gospodarowania energią i związków poziomu jej zużycia w zależności od pory roku, dnia oraz natężenia ruchu drogowego.

W 2012 roku uruchomiono system informacyjny, odpowiedzialny za dostarczanie informacji o zużyciu energii w całej dzielnicy. System miał za zadanie przeprowadzić analizę produkcji oraz zużycia energii w tym czasie. Wnioski będące rezultatem analizy wykorzystane zostały do utworzenia zaleceń dla społeczności dzielnicy w obszarze użytkowania energii i jej konsumpcji w określonych przedziałach czasu. W rezultacie zmniejszono poziom szczytowego zapotrzebowania na energię, które stanowi znaczący problem w większości miast na świecie⁷.

Inteligentne liczniki: „Kolejnym elementem projektu Smart Cities we Francji była instalacja inteligentnych liczników w 94 mieszkaniach dzielnicy Issy-les-Moulineaux. Dzięki temu uzyskano dokładne dane na temat zużycia energii w czasie rzeczywistym, co pozwoliło na ponowne dostosowanie zapotrzebowania na energię. Tym samym mieszkańcy zaczęli otrzymywać rachunki oparte na rzeczywistym zużyciu, co pozwoliło na lepsze gospodarowanie energią i tworzenie realnych oszczędności.

Realizacja pierwszej fazy projektu obejmowała także wyposażenie dwóch biurów w system wspomagania zarządzania budynkiem. W pierwszej kolejności zmieniono system klimatyzacji biurowca, dzięki czemu, w ciągu jednego dnia, udało się zaoszczędzić 500 kWh. W dalszej kolejności zainstalowane zostały systemy automatyki budynkowej, które pozwoliły na inteligentne sterowanie zużyciem energii świetlnej, jak również zapotrzebowaniem na ładowanie baterii w samochodach elektrycznych na stanowiskach zlokalizowanych na biurowym parkingu. Innowacyjnym rozwiązaniem była również instalacja baterii słonecznych na jednej z wież biurowca Sequana, które zostały podłączone do stacji dystrybucji elektrycznej. Energia wytwarzana przez te baterie może być dziś przechowywana lub przekierowana do sieci.” [http://www.domzenergia.pl/Artykuly/Dobra-praktyka-inteligentna-dzielnica]

Inteligentne oświetlenie: „Rozwiązania Smart Cities w Issy-les-Moulineaux wykraczają poza kwestie związane z budynkami. Wykorzystane zostały również na ulicach poprzez zainstalowanie inteligentnego oświetlenia. Innowacyjne urządzenia

⁷ Źródło: <http://www.domzenergia.pl/Artykuly/Dobra-praktyka-inteligentna-dzielnica>

w sposób ciągły monitorują ruch uliczny oraz pory dnia i roku, dostosowując natężenie światła do aktualnych potrzeb. Warto również wspomnieć, że oświetlenie uliczne w większości miast na świecie generuje znaczne koszty, a dzięki zastosowaniu tych rozwiązań pozwoliły one na wygenerowanie znacznych oszczędności.

Twórcy rozwiązań dla francuskiej dzielnicy nie zapomnieli również o edukacji i dostępie do informacji na temat generowanych oszczędności. W tym celu stworzona została specjalna aplikacja dostępna również na urządzeniach mobilnych, która w czasie rzeczywistym prezentuje wizualne dane dotyczące aktualnego zużycia energii przez dzielnicę. Dzięki temu wprowadzono bardzo ważny element, jakim jest edukacja społeczeństwa na temat Smart Cities.” [http://www.domzenergia.pl/Artykuly/Dobra-praktyka-inteligentna-dzielnica]

Smart Cities nie opiera się jedynie na wdrożeniu inteligentnych rozwiązań. Zastosowane rozwiązanie oparte jest również na stałym monitoringu oraz rozwoju inteligencji w obszarze zarządzania energią w taki sposób, żeby można było jeszcze efektywniej korzystać z energii elektrycznej.

SMART PEOPLE – w obszarze *Smart People*, a dokładniej w obszarze zaangażowania mieszkańców w życie publiczne, przykładem dobrej praktyki jest Platforma Komunikacji Społecznej zwana "Miasto21". Platformę stanowią trzy interaktywne moduły („Budżet obywatelski”, „Petycje” oraz „Inwestycje”). Moduły pozwalają informować mieszkańców o bieżących sprawach, prowadzić dialog z mieszkańcami oraz szybko zapoznawać ich z planowanymi inwestycjami i projektami. Moduł "Budżet obywatelski" pozwala mieszkańcom zgłosić własny projekt bądź pomysł na projekt. Ponadto moduł umożliwia obserwację poparcia społecznego dla tego projektu bądź pomysłu, jak również głosowanie na projekty najbardziej wartościowe w oczach społeczeństwa. Dzięki temu mieszkańcy mają realny wpływ na losy miasta. Moduł „Petycje” umożliwia z kolei szybkie składanie petycji do urzędu, jak również zbieranie podpisów pod daną petycją online. Ostatni z modułów, moduł "Inwestycje miejskie" pozwala na przedstawienie bieżących, jak i ukończonych inwestycji, zapewniając mieszkańcom jasny komunikat na temat działalności władz, jak również uświadamiając ich w sprawie poziomu kosztów takich inwestycji⁸.

SMART MOBILITY - Przykład dobrej praktyki w obszarze *Smart Mobility* można znaleźć np. w mieście Piza. Współpraca władz Pizy oraz firm Deutsche Telekom (właściciel sieci T-Mobile) i Kiunsys (firma projektująca czujniki i przekaźniki) zaowocowała powstaniem platformy pozwalającej zaprowadzić osobę chcącą zaparkować na najbliższą wolną przestrzeń postojową. Platforma jest usprawnieniem systemu łączącego różne podsystemy

⁸ Źródło: (http://www.web.gov.pl/wiedza/case-study/dobre-praktyki/624_4149.html)

organizujące życie mieszkańców miasta, została podpięta do aplikacji pozwalającej mieszkańcom płacić za miejsce parkingowe smartfonem. Powstały w ten sposób *Smart Parking* posługuje się analizą archiwalnych i aktualnych danych do zlikwidowania korków ulicznych w mieście, sugerując kierowcom, gdzie powinni się udać, żeby znaleźć wolne miejsce parkingowe. W rezultacie aplikacja pozwala również osobom zajmującym się planowaniem transportu na kierowanie samochodów w mniej zakorkowane miejsca, rozkładając w ten sposób ruch w sposób bardziej równomierny⁹.

SMART GOVERNANCE - Wrocław może służyć jako wzorzec w obszarze *Smart Governance* dzięki wprowadzonemu przez Urząd Miejski, po raz pierwszy w Polsce, jednemu numerowi do urzędu. Dzwoniąc pod ten numer interesant połączy się z jedną z 15 dyżurujących osób. Następnie mieszkańcy uzyskają odpowiedź na pytanie lub zostaną skierowani do właściwej osoby. Osoby dyżurujące są osobami specjalnie przeszkolonymi – przez dwa miesiące odbierały połączenia przekierowane z wielu urzędowych numerów. W razie gdyby występowała taka potrzeba, pracownicy centrum mają do dyspozycji 103 ekspertów tzw. drugiej linii. Eksperci drugiej linii stanowią wsparcie merytoryczne i jeżeli zaistnieje potrzeba skontaktują się z interesantem w celu udzielenia informacji zwrotnej w przedmiotowej sprawie.

Główne zalety wykorzystania jednego numeru do urzędu to oszczędność czasu zarówno interesanta, jak i pracowników urzędu. Szybszy jest też czas reakcji na zdarzenie oraz sprawniejsze załatwienie samych formalności. Z racji istnienia tylko jednego numeru, czynność jest również łatwiejsza do wykonania i przede wszystkim do zapamiętania dla mieszkańców¹⁰.

2.2 Analiza dobrych praktyk w wybranych miastach zagranicznych oraz krajowych

2.2.1 Turystyka

CIESZYN - Cieszyn stanowi przykład wykorzystania potencjału turystycznego w wyniku zestawienia tradycji (miejscowych zabytków, historii) z nowoczesnością. W samym centrum miasta, na wzgórzu Zamkowym, w murach cieszyńskiego Zamku mieści się hotel butikowy 8 pokoi. Stanowi on połączenie zabytkowego entourage'u – w skład którego wchodzi m.in. słynna Rotunda św. Mikołaja widoczna na banknocie dwudziestozłotowym – z nowoczesnością i designerskim wnętrzem pokoi. Hotele butikowe powstały, aby zaspokajać wyszukane potrzeby klientów, którzy pragną otaczać się wyjątkowymi i niepowtarzalnymi przedmiotami – wykonywanymi na zamówienie (w tym wypadku przez Studio Rygalik). Przy czym ceny za pobyt w tak wyjątkowym miejscu nie są wygórowane – wahają się w zależności od pokoju od 70 do 160 zł za noc. Dodatkowym atutem jest również

⁹ Źródło: <http://www.spidersweb.pl/2014/06/inteligentny-parking-w-pizie.html>

¹⁰ Źródło: http://www.wroclaw.pl/jeden_numer

wymiar społeczny omawianego przedsięwzięcia – 8 pokoi jest prowadzony przez spółdzielnię socjalną OFKA.¹¹

ŁÓDŹ - W Łodzi realizowany jest projekt pn. „Odkoduj Łódź”, który polega na wykorzystaniu coraz dostępniejszej technologii mobilnej (smartfonów) w celu sfotografowania tzw. fotokodów rozmieszczonych w kluczowych z punktu widzenia turystyki miejscach. Fotokody mają za zadanie przenieść turystę na witrynę internetową, na której opisana jest historia interesującego turystę budynku czy przestrzeni. Co więcej, przewodnik mobilny posiada kilka wersji językowych, co jest szczególnie istotne z punktu widzenia miasta chętnie odwiedzanego przez turystów zagranicznych.¹²

ALMUNECAR - Program Turystyki Tropikalnej to projekt realizowany w Almunecar w Hiszpanii. Jego celem jest zwiększenie potencjału turystycznego miasta w wyniku skierowania jego oferty do nierzadko pomijanej grupy osób, jaką są seniorzy. Wskazano zatem jeden hotel umieszczony w atrakcyjnej lokalizacji (nad morzem), a następnie dostosowano go do potrzeb osób w wieku 65+, które często borykają się z ograniczeniami sprawności fizycznej. Poza zakwaterowaniem, proponuje się przebywającym w ośrodku wieczorne spotkania rozrywkowo-taneczne. Wprowadzenie programu pozwoliło na utworzenie nowych miejsc pracy, a także wpisało się w cele polityki aktywizacji seniorów. Za finansowanie realizacji programu odpowiadają w większości władze prowincji.¹³

ANTWERPIA - Antwerpia jest przykładem miasta w którym dobrze wykorzystano sławę miejscowości kojarzonej z jakimś produktem (w tym wypadku kruszcem - diamentem). W Antwerpii znajdują się zatem m.in. Muzeum Diamentów, Diamentowa Dzielnica ze zlokalizowanymi w niej giełdami diamentów, a także organizowane są coroczne targi jubilerskie, czy też konkurs dla projektantów diamentowej biżuterii. Ponadto po mieście porusza się tzw. Diamentowy Bus, w którym turyści mogą zobaczyć najważniejsze miejsca miasta w towarzystwie przewodnika. Interesującym przykładem wykorzystywania diamentu jako atrakcji turystycznej jest przedsięwzięcie salonu biżuterii DiamondLand – zwiedzanie połączone z obserwacją pracy jubilerów oraz z możliwością zakupu tematycznych upominków: diamentowych t-shirtów czy diamentowej czekolady.¹⁴

LONDYN - *Oyster* to magnetyczna karta umożliwiająca przedpłatę o określonej wysokości w celu podróżowania wszystkimi dostępnymi w Londynie środkami transportu (bez rozróżnienia pory dnia czy stref, od których uzależnione są ceny pojedynczych biletów). Karta ta umożliwia posiadaczom podróżowanie po najniższych możliwych cenach, a w dodatku posiada dzienne limity, dzięki którym turysta może podróżować po mieście w takim

¹¹ Źródło: <http://8pokoi.pl/>

¹² Źródło: <http://odkodujlodz.pl/>

¹³ Źródło: <http://www.tourage.eu/uploads/GOOD%20PRACTICE%20BROCHURES/publikacja%20do%20przeglądu%20internetowego.pdf>

¹⁴ Źródło: http://gdanskconvention.pl/upload/files/materialy_promocyjne/Podr%C4%99cznik%20Dobrych%20Praktyk%20GCB%20wersja%2013.03.2012.pdf, <http://www.visitantwerpen.be/>

wymiarze, w jakim jest to konieczne bez większych (od ustalonego limitu) kosztów. Jej posiadanie pozwala zaoszczędzić czas (unika się kolejek), pieniądze, a także ułatwia zwiedzanie miasta, gdyż podróżny nie musi martwić się o to, czy zakupił dobry bilet.¹⁵

2.2.2 Kultura i dziedzictwo

TORUŃ – Ciekawą inicjatywę przyciągającą tłumy turystów, nie tylko dzieci, można podziwiać w mieście kojarzonym z piernikami, tj. Toruniu, gdzie mieści się Żywe Muzeum Piernika. Jak sama nazwa wskazuje jest to połączenie muzeum, w którym eksponowane są sprzęty służące niegdyś do wyrabiania ciast i pieczenia korzennych smakołyków, z rodzajem interaktywnego teatru. Pracownicy muzeum ubrani w stroje z epoki, posługujący się językiem wzorowanym na staropolskim tłumaczą gościom proces powstawania pierników. Wizyta stanowi interesujące przeżycie nie tylko dla najmłodszych, ale także dla ich opiekunów.¹⁶

STALOWA WOLA – W mieście Stalowa Wola podjęto inicjatywę w celu pogłębienia wiedzy dzieci i młodzieży na temat dziedzictwa kulturowego tego miasta. „Stalowa Wola – Miasto na medal” to tytuł książki, której zadaniem jest przybliżyć dzieciom i młodzieży początki miasta, a tym samym architekturę modernizmu lat 30. Publikacja opracowana została w ramach projektu Kod Architektury realizowanego przez Muzeum Regionalne w Stalowej Woli. Projekt dofinansowany został przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Publikacja przedstawiona została w formie pamiątnika nastoletniej dziewczynki, która mieszkała w mieście w 1938r. Bohaterka książki opowiada w niej o nowoczesnej architekturze, jednocześnie wymyślając rebusy i zabawy - wszystkie elementy dotyczą historii i architektury miasta. Jednocześnie książka może stanowić samodzielny mini-przewodnik oraz bazę podstawowej wiedzy dla młodych odbiorców o początkach Stalowej Woli.¹⁷

LONDYN – W Londynie utworzono tzw. *Village Underground*. Jest to centrum artystyczne zlokalizowane w londyńskim Shoreditch. Centrum od razu przykuwa uwagę, ponieważ znajduje się w budynku wyglądającym jak instalacja artystyczna wagonów metra, pomalowanym w jaskrawych kolorach. *Village Underground* jest dziełem projektanta mebli i co jest najbardziej zaskakujące nie jest dziełem samym w sobie, stanowi bowiem jedną z najbardziej pożądanych przestrzeni biurowych. W centrum organizowane są przedsięwzięcia artystyczne oraz przedsięwzięcia komercyjne. Zasada działania *Village Underground* polega na tym, że komercyjne przedsięwzięcia mają zapewniać finansowanie artystycznym. Dzięki zabezpieczonej kontraktami współpracy ze stabilnymi firmami na rynku, centrum może zagwarantować przestrzeń małym przedsiębiorstwom kreatywnym przy jednocześnie niskich opłatach.¹⁸

¹⁵ Źródło: <https://tfl.gov.uk/travel-information/visiting-london/visitor-oyster-card#on-this-page-0>

¹⁶ Źródło: <http://www.muzeumpiernika.pl/>

¹⁷ Źródło: <http://www.platformakultury.pl/artykuly/131988-stalowa-wola--miasto-na-medal.html>

¹⁸ Źródło: <http://www.kreatywnisamozatrudnieni.pl/przewodnik.html?artid=25>

ZURYCH – Wartym uwagi miejscem znajdującym się w Szwajcarii jest centrum kulturalne Czerwona Fabryka (*Rote Fabrik*), zlokalizowana w Zurychu. Centrum z czerwonej cegły jest przestrzenią pofabryczną, kupioną w latach 70 przez władze miasta. Czerwona Fabryka jest zlokalizowana tuż nad jeziorem oraz oferuje kilka scen wykorzystywanych na cele muzyczne, teatralne czy taneczne. Każdego roku w centrum organizowanych jest ponad 100 koncertów, imprez, festiwali miejskich, premier teatralnych, akcji artystycznych. Centrum oferuje ponadto mediatekę, pracownię projektów video, program *artist-in-residence* oraz galerię Schedhalle. Na terenie Czerwonej Fabryki działa również pub. Ważny jest fakt, iż do Czerwonej Fabryki może zgłosić się każdy zespół teatralny, muzyczny, grupa artystyczna, artyści indywidualni, kuratorzy z pomysłem na projekt. Decyzje na temat tego, który zespół bądź artysta wystąpią podejmowane są demokratycznie przez kiluosobową radę zarządzającą. Centrum otrzymuje od miasta rocznie subwencje na funkcjonowanie.¹⁹

SZTOKHOLM – Wartą zaprezentowania praktyką jest powstała w Sztokholmie ‘strefa dzieci’. *Rum for Bam*, bo tak właśnie nazwano tę inicjatywę, jest w zasadzie przyjazną biblioteką dla najmłodszych. W bibliotece znajduje się część dla maluchów, z dywanem i miękkimi książkami. Książki nie są ułożone na półkach, tylko tworzą malowniczy bałagan. W całej bibliotece można znaleźć mnóstwo miejsc, w których można się schować z książką czy pobawić. W bibliotece znajdują się również mała scena i magiczny pokój głośnego czytania (ciemny pokój, którego sufit przypomina niebo dzięki wykorzystaniu lamp-gwiazdek). *Rum for Bam* zapewnia ponadto pracownię działań plastycznych oraz kilka opiekunek, które organizują zabawy dla dzieci.²⁰

2.2.3 Sport

ZIELONA GÓRA - Dobrą praktyką aktywizującą społeczność miejską, stanowiącą także element promocji miasta, może pochwalić się Zielona Góra. Co roku w styczniu na miejskim deptaku organizowany jest Turniej Poloneza dla maturzystów. Każda ze szkół ma możliwość zaprezentowania się przez 10 minut. Występ oceniany jest przez przedstawicieli władz miejskich oraz zasłużonych dla kultury mieszkańców miasta. Zwycięskie szkoły otrzymują od organizatorów nagrody.²¹

POZNAŃ - Przykładem na wspieranie aktywności fizycznej młodych ludzi jest działalność miasta Poznań. Samorząd od wielu lat stale finansuje naukę pływania dla dzieci z kilku pierwszych klas szkół podstawowych. Ponadto miasto współfinansuje kursy nauki jazdy na nartach i snowboardzie (stok Malta-Ski), a także współorganizuje naukę jazdy na łyżwach. Co więcej w Poznaniu odbywają się także Igrzyska Młodzieży Szkolnej, Gimnazjada oraz Licealiada, czyli zawody kolejno dla dzieci ze szkół podstawowych, gimnazjum oraz liceum.

¹⁹ Źródło: http://www.kongreskultury.pl/title,Edukacja_dzieci_i_mlodziemy_poprzez_kulture,pid,37,oid,35,fsid,40.html

²⁰ Źródło: http://www.kongreskultury.pl/title,Edukacja_dzieci_i_mlodziemy_poprzez_kulture,pid,37,oid,35,fsid,40.html

²¹ Źródło: <http://www.zok.com.pl/zok/news/1844,iv-miejski-turniej-poloneza.html>

Na zwycięskie szkoły oczekują nagrody w postaci sprzętu sportowego. Wśród różnorodnych przedsięwzięć mających na celu aktywizację sportową dzieci i młodzieży należy zwrócić uwagę także na wprowadzenie programu „Animator sportu dzieci i młodzieży” (cykl bezpłatnych zajęć) oraz „Trener osiedlowy” (zajęcia sportowe w czasie wolnym od zajęć szkolnych).²²

READING - W brytyjskim mieście Reading realizowany jest projekt mający na celu zachęcenie mieszkańców do rezygnacji z podróżowania samochodem na rzecz rowerów i spacerów. *Beat the Street* to system, na który składa się kilkadziesiąt punktów (*beat boxes*) zlokalizowanych w różnych częściach miasta, do których podróżujący o własnych siłach (rowerem bądź pieszo) mieszkańcy mogą przyłożyć swoją kartę ID. Dzięki temu ich konto zostaje niejako zasilone kolejnym kilometrem pokonanym w zdrowy sposób. Co interesujące, poza satysfakcją wynikającą z wysokiego miejsca uzyskanego w rankingu, na wylosowanych szczęśliwców uczestniczących w projekcie czekają także drobne nagrody. Interesującym rozwiązaniem jest kwestia dostępności karty ID w różnego rodzaju placówkach użyteczności publicznej – ośrodkach zdrowia, czy bibliotekach.²³

AMSTERDAM - Amsterdam stanowi dobry przykład modernizacji przestrzeni sportowej (stadion) z wykorzystaniem nowych technologii dla zarządzania bezpieczeństwem widzów czy wprowadzenia dla osób obecnych w obiekcie dostępu do Internetu czy sieci energetycznej w celu przesyłania komunikatów (ostrzeżeń) lub po prostu informacji związanych z futbolem. Przedsięwzięcie wiąże się ze ścisłą współpracą miasta oraz przedsiębiorców, którzy w ten sposób mogą wypromować swoją markę.²⁴

BIRMINGHAM – W Anglii wprowadzono innowacyjny projekt pod nazwą *Be Active*. Jest to świetny przykład partnerskiego podejścia do zwiększania poziomu aktywności na dużą skalę. Pomysł zapoczątkowały władze Birmingham. Urzędnicy stwierdzili, że jakość życia w mieście nie poprawi się bez wprowadzenia aktywizacji ruchowej. Przy realizacji projektu korzystano ze wsparcia ekspertów i naukowców. We współpracy wypracowano interesujące drogi rozwoju dla miasta. W ramach projektu skoncentrowano się na maksymalnie możliwym uproszczeniu dostępności bazy sportowej miasta i wdrożeniu metodologii tzw. *“door to door”* sport (w wolnym tłumaczeniu - sport na wyciągnięcie ręki). Ważnym punktem projektu był fakt, iż przy jego planowaniu rozpatrywano założenia z perspektywy potencjalnych odbiorców, a nie instytucji. Warto również zaznaczyć, że projekt jest stale rozwijany (wdrażane nowe elementy to np.: *Active School*, Zdrowe Społeczności, Planowanie oparte o zasoby).²⁵

²² Źródło: <http://www.metropolie.pl/wp-content/uploads/2012/08/08-Poznan-praktyka1.pdf>

²³ Źródło: http://run-torun.pl/pliki/obywatele_dla_aktywnosci_raport_dobre%20praktyki.pdf

²⁴ Źródło: http://www.pi.gov.pl/parp/chapter_86197.asp?soid=0FE363BC7B1E455FB74DAB7E85011D31

²⁵ Źródło: http://run-torun.pl/pliki/obywatele_dla_aktywnosci_raport_dobre%20praktyki.pdf

2.2.4 Gospodarka komunalna

BIELSKO-BIAŁA - W wielu gminach niektóre decyzje urzędowe są podejmowane w sposób arbitralny, co nieraz wpływa na ich postrzeganie przez pryzmat krzywdy i niesprawiedliwości. Miasto Bielsko-Biała wprowadziło zatem zestandaryzowany, możliwie najbardziej obiektywny system (punktowy) oceny wniosków o przydział lokali komunalnych. W podobny sposób w Bielsku-Białej są także naliczane czynsze za zajmowanie lokalu będącego w posiadaniu gminy.²⁶

POZNAŃ - Mieszkańcy miasta czasami borykają się z problemowymi odpadami, takimi jak stary telewizor czy lodówka. Poznań dostrzegł ten problem i zorganizował Mobilny Punkt Gromadzenia Odpadów Problemowych, czyli Gratowóz – specjalnie przygotowany samochód, który w wyznaczonym harmonogramie terminie przemierza ulice Poznania i zabiera kłopotliwe śmieci. W celu zwiększenia świadomości mieszkańców miasta co do możliwości skorzystania z Gratowozu, Poznań zainwestował w kampanię medialną (radiowe i telewizyjne spoty informacyjne, informacje prasowe, ogłoszenia w środkach komunikacji miejskiej). Ponadto, poza mobilnym istnieje również stacjonarny Punkt Gromadzenia Odpadów Problemowych Gratowisko.²⁷

ENKÖPING - W niewielkim miasteczku Enköping w Szwecji wprowadzono interdyscyplinarne, zintegrowane zarządzanie gospodarką ściekową i odpadową oraz stworzono nowy system zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą wykorzystujący niemalże wyłącznie zasoby miejscowe. W skład systemu wchodzi elektrociepłownia na biomasę wykorzystująca surowce odnawialne produkowane w gminie (odpadki drewniane z uprawy wierzby energetycznej), oczyszczalnia ścieków komunalnych, będąca w sąsiedztwie elektrociepłowni (w której osad powstający w wyniku procesu oczyszczania ścieków wykorzystywany jest do produkcji wierzby energetycznej – jej nawożenia). W ten sposób omawiana gmina co do zasady staje się energetycznie samowystarczalna.²⁸

NORDERSTEDT - Przykładem dobrze i racjonalnie przeprowadzonej modernizacji jest również Norderstedt w Niemczech. W mieście tym pod koniec pierwszej dekady XXI wieku przeprowadzono gruntowny remont ratusza (jego instalacji klimatyzacyjnej i wentylacyjnej) z 1984r. W związku z określoną funkcjonalnością budynku, należało zaplanować, w jaki sposób lepiej gospodarować zużyciem energii elektrycznej (które było znaczne ze względu na konieczność chłodzenia pomieszczeń typu serwerownia). W tym celu wprowadzono nowy, zoptymalizowany system zarządzania budynkiem, na który składały się m.in. oprogramowanie, czujniki pomiaru jakości powietrza, czy czujniki obecności. W ten sposób system zarządzania włącza klimatyzację stopniowo, wybierając przy tym technikę o najmniejszym zużyciu energii.²⁹

²⁶ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=2&p2=6&art=169>

²⁷ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=2&p2=6&art=31>, <http://odpady.poznan.pl/index.php?pid=11111245>

²⁸ Źródło: http://sendzimir.org.pl/images/ZR_2/2_PL.pdf

²⁹ Źródło: https://www.mos.gov.pl/g2/big/2015_07/9d5b3c54fc967cf89ac07f3ade7254ae.pdf

GELSENKIRCHEN - Park osiedlowy Küppersbusch stanowi przykład rewitalizacji terenów przemysłowych (dawniej na jego terenie funkcjonowała fabryka pieców i wyposażenia kuchni) i proekologicznego zagospodarowania wodą odpadową. Owa przestrzeń zieleni (pokryta trawą niecka), która łączy poszczególne części osiedla, została przystosowana do odbierania wód opadowych spływających systemem specjalnie zaprojektowanych rynien (umieszczonych na wysokich słupach). To interesujące rozwiązanie jest nie tylko ciekawe ze względu na walory ekologiczne, ale także z uwagi na wartość estetyczną.³⁰

2.2.5 Transport

BRZEZINY – Realizowana w Brzezinach dobra praktyka bazuje na kontrolowaniu oraz monitorowaniu ludzi i podmiotów pracujących zimą przy utrzymaniu dróg. Kontrola odbywa się poprzez system GPS. System zapewnia pracownikom Biura Zarządu Dróg stały podgląd pracy powierzonej zleceniobiorcy. Projekt wdrożenia systemu nie był kosztowny, co zapewnia mu przewagę nad innymi tego typu rozwiązaniami (np. zaangażowanie większego personelu).³¹

OPOLE – W Opolu wdrożono projekt pod nazwą „Droga bez przeszkód, czyli transport dla osób niepełnosprawnych”. Projekt skierowano do osób niepełnosprawnych, które mają problemy podczas samodzielnego poruszania się. W ramach projektu miasto oferuje osobom niepełnosprawnym specjalny środek transportu, wyposażony w urządzenia, które umożliwiają bezpieczny przejazd, jak również wjechanie do pojazdu oraz wyjechanie z niego. Koszt takiej usługi stanowi równowartość ceny biletu autobusowego komunikacji miejskiej. Z takowych usług transportowych każdego miesiąca korzysta ok. 130 osób.³²

PARYŻ – Władze miasta Paryża opracowały publiczny system *car sharing* – *Autolib*. System w zamierzeniu ma być obsługiwany przez 3 tysiące elektrycznych samochodów i 1,2 tysiąca stacji. W systemie zarejestrowano ponad 65 tys. osób, które łącznie wypożyczyły samochody ponad 500 tys. razy.³³

SEVILLA – Hiszpańska Sevilla oferuje mieszkańcom i turystom system tanich wypożyczalni rowerów miejskich. System opiera się na tym, że każdy zainteresowany może wziąć rower w jednym miejscu miasta, przejechać się kawałek, a następnie zwrócić rower w innym miejscu.³⁴

LONDYN – W celu rozwiązania sytuacji kryzysowej, powodującej ogromne korki na autostradzie, brytyjskie władze podjęły oryginalną inicjatywę jako tymczasowe rozwiązanie powstałego problemu. Użyczono mianowicie nieczynny port lotniczy Kent jako dodatkowy

³⁰ Źródło: http://www.dbc.wroc.pl/Content/18928/14_Proekologiczne%20gospodarowanie__Kozlowska_E.pdf

³¹ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=2&p2=4&art=171>

³² Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=2&p2=4&art=234>

³³ Źródło: <http://mttp.pl/pobieranie/RaportMiastoPrzyszlosci.pdf>

³⁴ Źródło: <http://mttp.pl/pobieranie/RaportMiastoPrzyszlosci.pdf>

parking dla samochodów ciężarowych, oczekujących w kolejkach podczas Operacji *Stack* na autostradzie.³⁵

2.2.6 Bezpieczeństwo

TARNÓW – W Tarnowie wprowadzono oględziny miejsc wypadków śmiertelnych dokonywane wspólnie przez policję i zarządców dróg. Za każdym razem przeprowadzano wizję lokalną w miejscu, w którym zdarzenie wystąpiło. Celem takiej akcji była weryfikacja i kontrola istniejącej infrastruktury drogowej pod kątem tego, czy mogła przyczynić się do wystąpienia tego zdarzenia. Wizje lokalne dokumentowano protokołami. Po dokonaniu wizji w zależności od jej wniosków, Wydział Ruchu Drogowego Komendy wysyłał do zarządcy drogi wnioski z konkretnymi zmianami w infrastrukturze drogowej, które miały zwiększyć poziom bezpieczeństwa.³⁶

KARTUZY – Kartuzy są przykładem miasta, w którym istnieje ścisła współpraca Komendy Powiatowej Policji z jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej. Wspólnie realizują zadania w zakresie likwidacji skutków zdarzeń drogowych. Pozytywny wpływ na to mają szkolenia dla strażaków realizowane przez Wydział Ruchu Drogowego KPP. Szkolenia te dotyczą kierowania ruchem drogowym na miejscu zdarzenia. Jest to szczególnie ważne w przypadku, gdy straż pożarna przyjeżdża pierwsza na miejsce zdarzenia drogowego.³⁷

LONDYN - Londyn to miasto, które przoduje w ilości tzw. śluz rowerowych na ulicach swojego miasta. Śluzy rowerowe (*Advanced Stop Lines*) służą zapewnieniu bezpieczeństwa rowerzystów i dają im możliwość ustawienia się bezpiecznie na drodze wyposażonej w sygnalizację świetlną. W celu zapewnienia poszanowania praw rowerzystów wynikających z korzystania ze śluz rowerowych każde wjechanie lub najechanie na wyznaczony obszar śluzy rowerowej w Londynie karane jest mandatem karnym dla kierowcy pojazdu w wysokości 100 funtów brytyjskich. Śluzy rowerowe są dostępne dla rowerzystów oraz motorowerzystów. Ze względów bezpieczeństwa nie są dostępne dla motocyklistów.³⁸

LONDYN - w Londynie jako pierwszym mieście na świecie uruchomiono pilotażowo program SCOOT. W ramach programu stworzono zautomatyzowany system do zarządzania sygnalizacją świetlną obsługujący przejścia dla pieszych. Przejścia dla pieszych z sygnalizacją świetlną wyposażone są w specjalne kamery. Na podstawie obrazu z kamer, komputery wyposażone w dedykowane oprogramowanie są w stanie obliczyć liczbę osób czekających na przejście na zielonym świetle. Dzięki takiemu rozwiązaniu czas wyświetlania się zielonego światła dla pieszych jest dostosowywany do ilości liczby osób, co w efekcie końcowym przyczynia się do:

³⁵ Źródło: <http://cati.org.pl/tik/operacja-stack-nieczynne-lotnisko-zamieni-sie-w-parking-dla-pojazdow-ciezarowych/>

³⁶ Źródło: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,6353,vp,8118.pdf>

³⁷ Źródło: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,6353,vp,8118.pdf>

³⁸ Źródło: <http://content.met.police.uk/Article/Advanced-Stop-Lines/1400018009433/1400018009433>

- poprawy bezpieczeństwa pieszych - zmniejszeniu ulega ryzyko, że ostatnie osoby wchodzące na przejście dla pieszych zejść z niego już na świetle czerwonym;
- pozytywnego wpływu na natężenie ruchu drogowego - zielone światło świeci się krócej, w sytuacji gdy jest to zbędne.³⁹

BAD NENDORF - Władze miasta w celu zabezpieczenia corocznych obchodów neonazistowskich, na których miały zjawić się tysiące osób wykorzystały najnowszą technologię, używając w tym celu dronów z wideorejestratorami. Sterowane zdalnie drony wykorzystane zostały do analizy terenu, na którym miał odbyć się obchód. Na podstawie stworzonych zdjęć i filmów zaplanowano rozmieszczenie ogrodzeń bezpieczeństwa, punktów informacyjnych oraz punktów medycznych. Następnie drony z wideorejestratorami zostały użyte do monitoringu bezpieczeństwa całego wydarzenia z powietrza.⁴⁰

2.2.7 Ochrona środowiska

BIELSKO-BIAŁA – W mieście zidentyfikowano problem tzw. niskiej emisji. Powodem problemu jest np. użytkowanie nieekologicznych źródeł ciepła w mieszkaniach. W celu zwiększenia poziomu ochrony powietrza w mieście wdrożono program ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Do osiągnięcia celu władze miasta wskazały konkretną drogę dla mieszkańców – zlecono im wykonanie zadania publicznego, które polegało na wymianie w mieszkaniach posiadanych węglowych kotłów starego typu na ekologiczne źródła ciepła. Na ten cel przeznaczono specjalne dotacje dla mieszkańców (gmina każdego roku zaciąga preferencyjną pożyczkę na takowe dotacje z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach).⁴¹

KOBYLNICZA – Od 2010r. gmina Kobylnica wraz ze Stowarzyszeniem Gmin Przyjaznych Energii Odnawialnych realizują projektu pod nazwą „Program wykorzystania energii słonecznej na terenie Gminy Kobylnica”. Projekt polega na montażu instalacji solarnych w gminie. Inicjatywę rozpoczął Wójt Gminy ogłaszając konkurs na nabór partnerów w tym zakresie. Żeby zachęcić mieszkańców gminy do uczestnictwa w projekcie przeprowadzono cztery spotkania informacyjne. W trakcie spotkań przedstawione zostały urządzenia i instalacje wykorzystywane do pozyskiwania energii odnawialnej. Ponadto mieszkańców o projekcie, spotkaniach i postępie prac informowano za pomocą strony internetowej gminy.⁴²

KOPENHAGA – W Kopenhadze popularnym środkiem transportu są rowery. W celu dodatkowego wsparcia tej formy transportu stworzono autostrady rowerowe. W kolejnych

³⁹ Źródło: <http://www.standard.co.uk/news/transport/smart-pedestrian-crossings-for-london-in-pioneering-new-scheme-9175741.html>

⁴⁰ Źródło: <http://www.spiegel.de/international/germany/increased-drone-use-triggers-privacy-worries-in-germany-a-858003-2.html>

⁴¹ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=4&p2=17&art=538>

⁴² Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=4&p2=17&art=478>

latach planowane jest powstanie kolejnych autostrad. Zamierzeniem projektu jest zwiększenie liczby rowerzystów w mieście. Projekt przynosi korzyści dla środowiska, władz miasta oraz samych mieszkańców.⁴³

WIEDEŃ - Wiedeń jest jednym z pionierów we wdrażaniu rozwiązań niskoemisyjnych w transporcie. Oryginalnym przykładem takiego rozwiązania są elektryczne autobusy. Takowe autobusy do ładowania baterii wykorzystują istniejącą już sieć tramwajową. Takie rozwiązanie jest korzystne dla środowiska, przynosi również oszczędności przy budowaniu infrastruktury komunikacyjnej.⁴⁴

BERLIN – w Berlinie podjęto decyzję, że do śródmieścia miasta mogą wjeżdżać jedynie samochody, które spełniają specjalne wymogi w zakresie emisji spalin, a zarazem posiadają odpłatną tzw. plakietkę ekologiczną. Decyzja została podjęta w celu walki z wysokim zanieczyszczeniem powietrza w centrum Berlina. Na skutek tego działania stężenie niektórych z toksyn w powietrzu zmniejszyło się o kilkadziesiąt procent. Ponadto w śródmieściu Berlina znajduje się nowoczesny dworzec kolejowy Hauptbahnhof. Dworzec uznawany jest za największą stację przesiadkową Europy. Na dachu dworca położono 1,9 tys. mkw. paneli fotowoltaicznych, które produkują corocznie 160 tys. kWh energii (zaspokaja to 2 proc. zapotrzebowania dworca na energię).⁴⁵

2.2.8 Nauka

BERLIN – W Berlinie wprowadzono elektryczną komunikację autobusową. Autobusy wyposażono w system szybkiego ładowania indukcyjnego. Moc ładowarek gwarantuje, że pojazdy potrzebują jedynie kilku minut w celu doładowania baterii. Baterie umieszczone są na dachu autobusów. Energię uzupełnia się za pomocą stacji indukcyjnych, które zlokalizowane są w obu końcowych punktach konkretnej linii. Specjalny centralny silnik asynchroniczny, w który wyposażone są wykorzystywane elektryki zapewnia dynamiczne przyspieszanie oraz maks. prędkość na poziomie 65 km/h. Parametry pojazdów tak zoptymalizowano, aby w trakcie jazdy przez zatłoczone śródmieście Berlina miały zawsze zapewnione wystarczające zapasy energii.⁴⁶

Poznań – W 2012 r. w Poznaniu przygotowano projekt Mobilny Konsument, wykorzystując w ramach projektu hasło „Uwolnij czas. Przygotuj telefon na rewolucję”. W ramach projektu przeprowadzono pierwszą w Polsce akcję, która umożliwiała zakupy w sklepie internetowym bezpośrednio z przystanku autobusowego. Mieszkańcy, podczas czekania na autobus, mogli dzięki swoim smartfonom utworzyć listę zakupów, za pomocą usługi mobilnych płatności natychmiastowo za nią zapłacić oraz w tym samym dniu o uzgodnionej porze odebrać

⁴³ Źródło: <http://edroga.pl/drogi-i-mosty/autostrady-rowerowe-w-kopenhadze-180710496>

⁴⁴ Źródło: <http://mttp.pl/pobieranie/RaportMiastoPrzyszlosci.pdf>

⁴⁵ Źródło: <http://mttp.pl/pobieranie/RaportMiastoPrzyszlosci.pdf>

⁴⁶ Źródło: <http://biznesalert.pl/solaris-cztery-indukcyjnie-ladowane-autobusy-elektryczne-juz-kursuja-w-berlinie/>

przesyłkę w domu. W celu dokonania zakupów, należało uczynić jedynie dwa kroki: ściągnąć darmową aplikację mobilną, a następnie zeskanować kod produktu z plakatu zawierającego wirtualne półki z produktami.⁴⁷

HELSINKI – Helsinki udowadniają, że współpraca między instytucjami badawczo-naukowymi, a firmami może dać sporo korzyści.

Laurea University of Applied Sciences w Helsinkach można uznać za prekursora praktycznego wykorzystania transferu wiedzy w Europie i twórcę programu „SIDlab. International”. Program ten skupia się na:

- usłudze realizacji projektu badawczo-rozwojowego;
- mechanizmach aplikacyjności kształcenia i badań naukowych;
- wypracowaniu innowacyjnych rozwiązań w odniesieniu do istniejących problemów;
- zintegrowaniu potencjału naukowego, jakim dysponuje kadra akademicka oraz studenci i absolwenci uczelni;
- projektowaniu rozwiązań dopasowanych do potrzeb konkretnych przedsiębiorców.

Na bazie wymienionych powyżej założeń powstał model transferu wiedzy IRPro2015, którego kluczowy cel stanowi poszerzenie współpracy w zakresie usług i badań w skali międzynarodowej (zakłada on m.in. wymianę ekspertyz między uniwersytetami fińskimi i ich partnerami zagranicznymi, czy stwarzanie możliwości wieloletniej współpracy). W opisywanym modelu najważniejszy jest fakt, że to studenci są główną siłą wykonawczą. Proces realizacji projektu wspiera kadra naukowa Uniwersytetu Laurea, a także specjaliści - praktycy, którzy tworzą Komitet Doradczy. Zgodnie z podstawowym założeniem każdego z projektów, to właśnie studenci powinni inicjować problem, który w konsekwencji może stać się przedmiotem projektu. Jednocześnie przez studentów tworzona jest grupa projektowa, która w sposób kontrolowany przekazuje rezultaty swojej pracy przedsiębiorstwom i organizacjom gospodarczym. Warto zaznaczyć, że duża część studentów po ukończeniu studiów kontynuuje prace na Uniwersytecie w ramach realizowanych projektów.”⁴⁸

Warszawa – Znakomitym przykładem wykorzystania innowacyjności i potencjału miasta jest Centrum Nauki Kopernik znajdujące się w Warszawie. Celem instytucji jest promocja oraz upowszechnianie komunikacji naukowej. Odwiedzający mogą zdobywać różnego rodzaju wiedzę naukową dzięki przeprowadzaniu samodzielnych doświadczeń na interaktywnych wystawach. Centrum zostało powołane i jest finansowane przez Miasto Stołeczne Warszawa, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej.⁴⁹

⁴⁷ Źródło: <http://mttp.pl/pobieranie/RaportMiastoPrzyszlosci.pdf>

⁴⁸ Źródło: <http://www.rynekpracy.pl/artukul.php/wpis.858>

⁴⁹ Źródło: <http://www.kopernik.org.pl/>

PARYŻ – W celu ułatwienia poruszanie się po mieście, w Paryżu wprowadzono inteligentne meble uliczne. Przykładowo, jeden z nich wykorzystywany jest jako przystanek autobusowy. Ten inteligentny mebel wyposażono w indukcyjną ładowarkę do urządzeń elektronicznych, wi-fi, ekran dotykowy oraz defibrylator.⁵⁰

2.2.9 Biznes/przedsiębiorczość

TCZEW – W Tczewie realizowano projekt w partnerstwie trzech sektorów: samorządowego, pozarządowego oraz biznesowego. Projekt realizowany był w ramach środków pochodzących z POKL. Projekt zakładał poszerzanie współpracy wspomnianych trzech sektorów oraz propagował większe zaangażowanie w realizację wspólnych projektów. Jako główny cel projektu wskazano wzrost skuteczności działań organizacji pozarządowych dzięki powstaniu punktów informacyjnych dla organizacji pozarządowych oraz zwiększeniu świadomości i wiedzy w obszarze funduszy unijnych wśród przedsiębiorców (również potencjalnych). Ponadto wyszkolono dziewięciu animatorów lokalnych w celu zwiększenia aktywności mieszkańców oraz wspierania oddolnych inicjatyw obywatelskich.⁵¹

ŁÓDŹ – W Łodzi na wyróżnienie zasługuje Projekt Klaster Łódzki. Klaster jest siecią współpracy w obszarze innowacji w regionie. Celem projektu było zwiększenie potencjału rozwojowego Łodzi i całego regionu łódzkiego dzięki współpracy władz samorządowych, reprezentantów lokalnych ośrodków naukowo-badawczych, reprezentantów szkół wyższych oraz regionalnego środowiska biznesu w obszarze rozwoju gospodarki lokalnej opartej na wiedzy. W ramach projektu podjęto działania, wśród których znalazły się m.in. opracowanie i wdrożenie strategii utworzenia i rozwoju klastra w Łodzi, uruchomienie w Urzędzie Miasta Centrum Obsługi Przedsiębiorcy (jednostka odpowiedzialna za profesjonalną obsługę inwestorów zainteresowanych lokowaniem kapitału w mieście), powołanie Rady Koordynacyjnej ds. Innowacyjności, zrealizowanie systemu doradztwa i szkoleń, organizacja różnego rodzaju konferencji.⁵²

LIVERPOOL - Miasto Liverpool jako pierwsze w Wielkiej Brytanii wprowadza w życie działania związane z programem Funduszy Wpływów Lokalnych (*Local Impact Fund*). Ten lokalny fundusz inwestycji społecznych skierowany jest do organizacji charytatywnych oraz przedsiębiorstw społecznych. W ramach programu władze miasta Liverpool oferują 2 miliony funtów brytyjskich w formie nieoprocentowanych pożyczek. Uprawnione do uzyskania wymienionych pożyczek będą wskazane wcześniej organizacje charytatywne oraz przedsiębiorstwa społeczne (działające zarówno non-profit oraz for-profit). Wartość jednorazowej pożyczki nie może przekroczyć 250 tysięcy funtów brytyjskich. Celem udzielania pożyczek jest pomoc organizacjom oraz przedsiębiorstwom w ich rozwoju

⁵⁰ Źródło: <http://mttp.pl/pobieranie/RaportMiastoPrzyszlosci.pdf>

⁵¹ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=3&p2=10&art=257>

⁵² Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=3&p2=10&art=72>

i w efekcie końcowym – w pozytywnym wpływie na społeczności lokalne w najbliższym ich otoczeniu.⁵³

YORK, NORTH YORKSHIRE, EAST RIDING - Rada Miasta North Yorkshire wspólnie z miastami York oraz East Riding powołała do życia organizację, która ma na celu zapewnienie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz poprawę jakości życia społeczności zamieszkującej tereny miast York, North Yorkshire oraz East Riding. Organizacja „*Business Inspired Growth*” dla wymienionych miast otrzymała następujące cele:

- stworzenie 20 000 nowych miejsc pracy;
- lokalny wzrost gospodarczy w wysokości 3 miliardów funtów brytyjskich;
- zapewnienie pracy każdej osobie kończącej studia wyższe;
- podwojenie ilości budynków mieszkalnych.

Organizacja „*Business Inspired Growth*” to dla przedsiębiorstw centrum doradcze. Organizacja sama w sobie nie stanowi organu udzielającego pożyczek, czy subwencji dla przedsiębiorców. Jest to partner biznesowy, który stanowi aparat pomocy przy poszukiwaniu środków finansowania lokalnych inwestycji. Organizacja zapewnia również wsparcie merytoryczne dla mniej doświadczonych przedsiębiorców w ich pierwszych krokach stawianych podczas rozwijania działalności nowych firm.⁵⁴

BERLIN - Miasto Berlin uruchomiło program wsparcia zakładania działalności gospodarczych przez rzemieślników z tytułem mistrzowskim. Rzemieślnicy znani przeważnie jako wybitni fachowcy wymagają wsparcia podczas pierwszych kroków stawianych jako przedsiębiorcy. Pomimo ich niepodważalnych zdolności i umiejętności we własnym zawodzie ich wiedza na temat przedsiębiorczości oraz zdolności finansowania własnego biznesu w początkowych fazach są ograniczone. W związku z tym władze Berlina oferują każdemu rzemieślnikowi z tytułem mistrzowskim, który zdecyduje się założyć działalność gospodarczą w ciągu 3 lat od uzyskania tytułu mistrza, 10 230 EUR jednorazowej bezzwrotnej dopłaty. Dopłata jest bezzwrotna pod warunkiem zatrudnienia co najmniej jednej osoby na okres 12 miesięcy w ciągu 3 lat od założenia działalności gospodarczej.⁵⁵

⁵³ Źródło: <http://www.sibgroup.org.uk/news/news/2014/uks-first-local-impact-fund-launches-in-liverpool/>;
<http://www.sibgroup.org.uk/lif/>

⁵⁴ Źródło: [http://www.northyorks.gov.uk/article/25921/Local-economy---development](http://www.northyorks.gov.uk/article/25921/Local-economy---development;);
<http://www.businessinspiredgrowth.com/>

⁵⁵ Źródło: <https://berlin.trade.gov.pl/pl/download/file/f,833>

2.3 Analiza dobrych praktyk w wybranych miastach krajowych

2.3.1 Usługi administracyjno-społeczne

DĄBROWA GÓRNICZA - Dąbrowa Górnicza działa konsekwentnie w obszarze pomocy osobom bezdomnym i chcącym aktywnie wyjść z bezdomności. Samorząd funkcjonuje w tym obszarze w oparciu o trzy filary: beneficjenci (osoby bezdomne), „Caritas” diecezjalna, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Utworzone zostało Lokalne Forum na rzecz wychodzenia z bezdomności. W ramach Forum współpracę podjęło 8 podmiotów. Wśród podjętych działań wymienić można: otwarcie łazni dla bezdomnych, udostępnienie osobom bezdomnym placówek dziennego pobytu, zwiększenie o 75% liczby miejsc w noclegowni, wzmocnienie kadry pracowników socjalnych w zakresie wsparcia wychodzenia z bezdomności. Ponadto rozszerzono ofertę działań o charakterze aktywizującym (zajęcia w Klubie Integracji Społecznej, zorganizowana przez same osoby bezdomne impreza o charakterze rekreacyjno-sportowym, wernisaż twórczości artystycznej osób bezdomnych czy festiwal twórczej aktywności osób bezdomnych).⁵⁶

SŁUPSK – W Słupsku wdrożono Program Spłaty Zadłużenia Mieszkańców Słupska, którego odbiorcami są lokatorzy mieszkań komunalnych. Jako główny cel projektu przyjęto dopasowanie warunków mieszkaniowych do sytuacji społeczno-ekonomicznej indywidualnie dla każdej rodziny. Ponadto zamierzeniem projektu była aktywizacja społeczna członków rodzin dysfunkcyjnych, jak również najemców, którzy nie posiadają stałego zatrudnienia. Głównym punktem programu jest możliwość oddłużenia się, ale program przynosi również inne rezultaty jak np. wypełnianie szeregu funkcji społeczno-edukacyjnych. Program składa się z trzech etapów:

- spłata zadłużenia w ratach bądź odroczenie terminu spłaty;
- wymiana mieszkania w celu dopasowania warunków mieszkaniowych do potrzeb oraz możliwości płatniczych lokatora, wliczając zamianę ze spłatą długu;
- odpracowanie długu na Rzec Rewitalizacji Miasta Słupska "Moje Miasto Słupsk".⁵⁷

2.3.2 Edukacja

BIELAWA – Dobra praktyka przeprowadzona w gminie Bielawa jest ściśle powiązana z celami strategicznymi gminy. Jeden z siedmiu celów strategicznych gminy Bielawa określa gminę, jako przyszłego lidera w promowaniu i wykorzystywaniu technologii odnawialnych źródeł energii oraz wyznacza mu rolę wiodącego ośrodka edukacji ekologicznej. W Bielawie profesjonalną edukację ekologiczną prowadzi się na każdym etapie kształcenia – od przedszkola (w Przedszkolu Ekologicznym), poprzez szkołę podstawową, ekologiczne

⁵⁶ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=1&p2=2&art=502>

⁵⁷ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=2&p2=5&art=456>

gimnazjum, placówkę ponadgimnazjalną (Zespół Szkół, przy którym działa Centrum Odnawialnych Źródeł Energii), aż po edukację na poziomie wyższym (Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Bielawie, oddział Politechniki Wrocławskiej). Kształcenie ekologiczne na wszystkich etapach kształcenia możliwe jest dzięki ścisłej współpracy samorządu gminnego oraz powiatowego. Dotyczy to zwłaszcza edukacji na poziomie wyższym - Politechnikę do uruchomienia oddziału przekonał właśnie samorząd miejski. Zajęcia opierają się jednak na materiałach bielawskiego Centrum, ponieważ Politechnika Wrocławska materiałów w tym zakresie u siebie nie posiada. Zadbano również o wiedzę praktyczną – od 2010 roku w Bielawie funkcjonuje Szkoła Leśna, zarządzana przez Bielawską Agencję Rozwoju Regionalnego.⁵⁸

EŁK – W Ełku powstała szkoła przyszpitalna dla dzieci i młodzieży. W ciągu niecałych 6 lat z praktyki skorzystało ponad 900 dzieci i młodzieży. Dzięki temu hospitalizowani uczniowie, których lekarze prowadzący wyrazili zgodę, mogą brać udział w zajęciach edukacyjnych, zajęciach opiekuńczo-wychowawczych oraz terapeutycznych dla dzieci. Długość trwania zajęć oraz zakres realizowanego materiału dostosowywane są do indywidualnych potrzeb dziecka (samopoczucia, sposobu leczenia, aktualnej wydolności chorego dziecka).⁵⁹

2.3.3 Ochrona zdrowia

CIESZYN - W Cieszynie utworzono trzyletni samorządowy program prozdrowotny, obejmujący zagadnienia pierwszej pomocy pn. „4 minuty, które decydują o życiu”. Inicjatywa jest kierowana do uczniów szkół ponadgimnazjalnych (zarówno publicznych, jak i niepublicznych) powiatu cieszyńskiego. Na program składają się szkolenia z zakresu pierwszej pomocy medycznej (wiosna), zakończone testami umiejętności, a następnie olimpiady wiedzy (jesień). Program nie tylko pozwala uczniom na uzyskanie bardzo potrzebnych umiejętności, ale także przyczynia się do zwiększania odpowiedzialności społecznej za życie drugiego człowieka.⁶⁰

JELEŃ GÓRA - Program zwany „Pudełkiem Życia” jest jeleniogórką inicjatywą kierowaną głównie do osób starszych, niepełnosprawnych i samotnych. Polega na promowaniu wśród wymienionych grup docelowych posiadania tytułowego pudełka, w którym mają znajdować się wszystkie najistotniejsze informacje dotyczące zdrowia jego właściciela. Posiadanie tego rodzaju pojemnika, z tzw. kartą informacyjną zawierającą ważne z punktu widzenia opieki medycznej informacje o pacjencie, może okazać się kluczowe w sytuacji konieczności ratowania jego życia, np. w efekcie nieszczęśliwego przypadku. Wraz z pudełkiem życia (powinno być ono położone w łatwo dostępnym miejscu) uczestnik programu otrzymuje

⁵⁸ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=1&p2=3&art=326>

⁵⁹ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=1&p2=3&art=495>

⁶⁰ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=1&p2=19&art=517>

naklejki do umieszczenia na drzwiach (od strony wewnętrznej), które zawierają informację o tym, że lokator posiada pudełko życia oraz o tym, gdzie można go szukać.⁶¹

2.4 Promocja miast

W celu wskazania miast polskich, których działania promocyjne są godne uznania i rekomendowane do naśladowania wykorzystano wyniki badania przeprowadzonego przez Best Place – Europejski Instytut Marketingu Miejsc. Fundacja Best Place - Europejski Instytut Marketingu Miejsc to niezależny komitet doradczy o charakterze organizacji non-profit, którego działalność opiera się na przeprowadzaniu badań i analiz dotyczących spraw publicznych, a dokładniej marketingu miejsc. Organizacja opublikowała w 2013 r. raport **"TOP PROMOCJI polskich miast, powiatów i regionów 2013"**. Raport opierał się na wynikach badania, które miało na celu uzyskanie opinii na temat działań promocyjnych poszczególnych miast w Polsce. Badanie zostało przeprowadzone w październiku 2012 r. przy pomocy ankiety internetowej. Ankietę skierowano do 460 szefów biur promocji urzędów marszałkowskich, miast i gmin oraz urzędów powiatowych. Ostatecznie w badaniu udział wzięło 51 respondentów. Największa liczba szefów biur promocji reprezentowała jednostki samorządu terytorialnego zamieszkiwane przez 50-100 tys. mieszkańców. Na podstawie uzyskanych wyników wyłoniono liderów promocji.

Wyniki przeprowadzonego badania wskazują, że w zakresie działań promocyjnych wśród jednostek samorządów terytorialnych w Polsce największe uznanie wśród szefów promocji polskich miast, powiatów i regionów zdobył Poznań. W następnej kolejności najwyższym uznaniem cieszył się Wrocław. Poznań i Wrocław wskazane zostały ponadto jako liderzy w działaniach promocyjnych dla biznesu i inwestorów. W raporcie przedstawiono również działania promocyjne tych miast oraz wskazano, które elementy ich działań promocyjnych cieszą się największym uznaniem.

WROCŁAW - KONSEKWENCJA W DZIAŁANIU

Wrocław od wielu lat jest jednym z najlepiej promujących się miast w Polsce. Przyczyn można dopatrywać się między innymi w tym, że Wrocław był jednym z pionierów marketingu miast w Polsce, rozpoczynając swoje działania już w 1998r. od opracowania idei „Wrocław. Miasto Spotkań”. Ponadto, co jest bardzo ważnym czynnikiem, **działania promocyjne miasta są prowadzone w sposób spójny, konsekwentny i usystematyzowany**, co stanowi klucz do sukcesu w promocji jednostek samorządu terytorialnego. Wrocław, zaraz po Poznaniu, został wskazany jako lider w działaniach promocyjnych dla biznesu/inwestorów. Podobna tendencja kształtowała się w badaniu realizowanym w roku 2010. Świadczy to o konsekwencji i spójności w prowadzonych działaniach promocyjnych wobec tej grupy odbiorców. Orientacja na biznes w przypadku Wrocławia jest zapewne decyzją strategiczną, która przynosi realne korzyści. Warto zaznaczyć, że wysoka ocena Wrocławia w rankingu dokonany przez samorządowców w zakresie promocji gospodarczej

⁶¹ Źródło: <http://www.jeleniagora.pl/content/pude%C5%82ko-%C5%BCycia>

miasta nie jest efektem żadnej spektakularnej akcji, czy też incydentalnej kampanii promocyjnej. Wysoka ocena jest właśnie efektem tej konsekwencji, z jaką Wrocław buduje swoją markę w zakresie rozwoju gospodarczego i atrakcyjności inwestycyjnej. Wizerunek Wrocławia jako „Miasta spotkań” nie prezentuje miasta jedynie jako ciekawego miejsca na wypady turystyczne, odzwierciedla również wizerunek miasta o bogatej ofercie w zakresie turystyki biznesowej oraz miasta o ponadprzeciętnym potencjale inwestycyjnym. Warto podkreślić, że hasło promocyjne miasta obowiązuje aż od 1998 roku. Model promocji gospodarczej miasta Wrocław oparty jest na łączeniu potencjałów gospodarczego, edukacyjnego, badawczego i komercyjnego, przy jednoczesnej współpracy z administracją samorządową.

Co więcej, miasto nie opiera swojego marketingu na medialnych kampaniach reklamowych i z sukcesami wdraża projekty promowane we własnym zakresie, oparte na PR i event marketingu.

„Biuro Promocji Miasta Urzędu Miejskiego Wrocławia nie zatrudnia żadnych firm do prowadzenia kampanii promocyjnych. Wszystkie nasze imprezy promujemy we własnym zakresie w prasie lokalnej i ogólnopolskiej, na citylightach, plakatach i w innych drukach. Koszty promocji zawarte są w budżecie każdej imprezy, a ich suma stanowi budżet Biura Promocji Miasta na dany rok. W roku 2012 nie prowadziliśmy kampanii reklamowej miasta jako takiej, promujemy się głównie poprzez nasze działania i imprezy o dużym prestiżu - festiwale literackie, muzyczne czy filmowe.”
Agata Zięba, Specjalista ds. projektów wydawniczych z Urzędu Miasta Wrocławia
[<http://www.zarabiajnaturystyce.pl/media-turystyczne>]

POZNAŃ – KONSEKWENCJA W DZIAŁANIU

Poznań tak jak i Wrocław stosuje zasadę konsekwencji w działaniu w obszarze czynności marketingowych od lat świadomie i systematycznie realizując działania mające na celu promocję gospodarczą miasta i regionu. Promocja gospodarcza odbywa się dwukierunkowo – zarówno wobec przedsiębiorców, jak i mieszkańców regionu. Przykładem takich działań jest kampania promocyjna „Poznań daje pracę”, pozwalająca przedsiębiorcom na zrekrutowanie profesjonalnej kadry, a osobom poszukującym zatrudnienia ułatwiająca znalezienie pracy. Aktywność promocyjną miasta Poznania docenili dziennikarze, specjaliści od marketingu, a także przedstawiciele środowiska biznesowego i specjaliści zajmujący tematyką rynku pracy. **Działania Poznania w zakresie promocji gospodarczej realizowane są jednak konsekwentnie od lat.** Poznań jako podstawowy kierunek rozwoju przyjął bowiem wsparcie inwestycji w następujących dziedzinach: badania i rozwój, analizy, reklama, bankowość, konsulting oraz w zakresie wszelkich przedsięwzięć angażujących sektor usług kreatywnych.

„To dla nas ogromne wyróżnienie, że Poznań w rankingu utrzymał się na pozycji lidera. Cieszy nas to tym bardziej, że – jak powtarzają sportowcy – zdecydowanie łatwiej gonić, niż utrzymać jednakowy, wysoki poziom przez cały czas. Dwa lata temu, gdy

publikowano pierwszy raport, Poznań był krótko po wdrożeniu kompleksowej Strategii Promocji Marki Poznań. Nasze działania były bardzo widoczne, budziły ciekawość, ale przede wszystkim miały budować wizerunek miasta z potencjałem biznesowym, otwartego na nowe pomysły, oferującego wysoki poziom jakości życia i pozwalającego realizować ambicje zawodowe. Wyraźnie chcieliśmy wtedy też zaznaczyć, że w stolicy Wielkopolski, dzięki wiedzy i umiejętnościom, wszelkie przedsięwzięcia – od najwyższych rangą imprez sportowych, przez unikatowe wydarzenia kulturalne, aż po wielkie projekty biznesowe – mają szanse powodzenia. Utrzymanie się w czołówce, w dobie zwiększonej aktywności innych miast, wymaga teraz już nie tylko pomysłowości, ale przede wszystkim solidnej i systematycznej pracy zespołu ludzi. W Poznaniu wiemy, że budowanie marki miasta i jej promocja to proces długofalowy, dlatego nasze cele realizujemy konsekwentnie. I to przynosi wymierne efekty.”
Łukasz Goździor, Biuro Promocji Miasta Poznania [TOP PROMOCJI polskich miast, powiatów i regionów 2013]

POZNAŃ – EFEKT SYNERGII

Istotną rolę w promocji jednostek samorządów terytorialnych odgrywa komunikacja z mieszkańcami, mediami, jak również innymi lokalnymi partnerami. Standardowym działaniem jest np. przekazywanie informacji opinii publicznej za pomocą mediów społecznościowych (Facebook, YouTube), a nawet blogów (w tym Twitter). Takie działania według badanej grupy są domeną między innymi Poznania. **Ponadto w przypadku Poznania warto zwrócić uwagę, że miasto skierowało swoją komunikację do nowej w polskiej praktyce promocyjnej grupy wewnętrznej, a mianowicie lokalnych przedsiębiorstw.** W efekcie partnerskiego projektu, polegającego na współpracy miasta Poznań z największymi i najsilniejszymi markami funkcjonującymi na terenie Metropolii Poznań powstało Konsorcjum Marki Poznań. Współpraca przyczynić się ma do podniesienia poziomu atrakcyjności oferty Poznania oraz bezpośredniej integracji potencjału wizerunkowego obu stron Konsorcjum. Oficjalnie projekt trwa od 25 października 2011 roku. Udział w projekcie zaoferowano 27 firmom, z czego do Konsorcjum przystąpiło 21, a w tym: Allegro, Apart, Poznańska Palarnia Kawy Astra, Bridgestone, GlaxoSmithKline, Poznańskie Zakłady Zielarskie Herbapol, Komputronik, Lisner, Lorenz Snack – World, Port Lotniczy Poznań – Ławica, MAN, Międzynarodowe Targi Poznańskie, NIVEA, Piotr i Paweł, Solar, Solaris, Stary Browar, W.Kruk, Volkswagen, Meble VOX ,Yes.

„Konsorcjum Marki Poznań ma swoje umocowanie w przyjętej w 2009 roku Strategii Promocji Marki Miasta Poznania. Jest to projekt innowacyjny na rynku krajowym, a wzorców można dopatrywać się w doświadczeniach berlińskich i barcelońskich – istniejące tam konsorcja Barcelona Activa czy Berlin Partner, integrują miejski potencjał gospodarczy i społeczny, a ich efekt wizerunkowy przekracza granice funkcjonowania miast. Podobnie Konsorcjum Marki Poznań jest platformą współpracy pomiędzy Miastem Poznań i ważnymi dla wizerunku miasta instytucjami życia

gospodarczego, społecznego, kulturalnego i naukowego. Wspólne działania w obszarze animacji przestrzeni miejskiej, wspierania lokalnych inicjatyw i trzeciego sektora oraz propagowanie własnej działalności – to obszary współpracy, które mają przyczynić się do trwałego efektu synergii promocji miasta i związanych z nim poszczególnych marek.” [TOP PROMOCJI polskich miast, powiatów i regionów 2013]

EUROPA – PROMOCJA POPRZEZ KULTURĘ

Kolejnych przykładów dobrych praktyk szukać można w państwach europejskich. W ramach niniejszej analizy rozpatrywane będą praktyki zagranicznych miast w obszarze marketingu, związane z kulturą, a dokładniej promocja miasta poprzez kulturę. Ofertę kulturalną do promowania regionu można wykorzystywać w dwojaki sposób⁶²:

- Wyjście od miejsca - promocja regionu, miasta, miejsca, a następnie przedstawienie oferty, imprez, wydarzeń, które oferuje dane miejsce;
- Wyjście od produktu: promocja oferty, imprezy, wydarzenia, a następnie przedstawienie miejsca, w którym dany ‘produkt’ się znajduje.

Promocja miasta poprzez kulturę stosowana jest w wielu europejskich miastach. W ramach niniejszego opracowania zaprezentowane zostały trzy miasta.

BARCELONA

Katalonia jest regionem autonomicznym i ma odrębną od reszty państwa strukturę polityki kulturalnej. Dzięki promocji swojego języka i kultury Katalończycy przyciągają każdego roku tysiące turystów do Barcelony, jak również okolicznych miasteczek. W 2006 roku został opracowany plan strategiczny dla kultury w Barcelonie - „Nowe akcenty”. Dla jego realizacji utworzono Radę Kultury w Barcelonie. Wśród sposobów promocji Barcelony poza Hiszpanią wymienić można:

- finansowanie uczestnictwa przedsiębiorstw katalońskich na międzynarodowych festiwalach i targach kultury np. katalońskie wydawnictwa na targach książki we Frankfurcie;
- współfinansowanie festiwali przedstawiających kulturę katalońską zagranicą np. *Jazz from Catalonia in Paris*;
- tworzenie modeli „konsumpcji” kultury katalońskiej np. portal <http://www.catalanarts.com/> i marka CATALAN!Arts jako perfekcyjny pomysł z serią CD z różnymi odmianami muzyki wyłącznie katalońskich artystów;
- współfinansowanie pobytu dziennikarzy z zagranicy piszących o kulturze Katalonii;
- organizowanie podróży katalońskich przedsiębiorców do innych krajów w celu nawiązania kontaktów i zaznajomienia się z nowymi formami zarządzania kulturą;
- utrzymywanie instytutów kultury katalońskiej w innych europejskich miastach - Londynie, Mediolanie, Paryżu, Berlinie i Brukseli;

⁶² Źródło: <http://www.kierunekkultura.waw.pl>

- organizacja międzynarodowych festiwali w Katalonii np. *DocsBarcelona* (festiwal filmów dokumentalnych); *Sitges International Film Festival of Catalonia* (festiwal filmów fantasy); *La Fira de Teatre al Carrer de Tàrraga* (targi sztuk performatywnych); *The Festival of Jazz de Lleida*;
- badania dotyczące uczestnictwa w kulturze mieszkańców prowincji np. doroczny „Barometr kulturalny”, informujące o jakości polityki kulturalnej prowincji, jej skuteczności, efektach i wpływie działań podejmowanych przez władze lokalne na kulturę regionu.

SAKSONIA-ANHALT

Saksonia-Anhalt podchodzi do promocji kulturalnej w sposób systemowy. Opracowywane są raporty dotyczące przemysłu kultury w tym regionie i plany rozwoju landu podkreślając przy tym właśnie sektor kultury. Promocja landu przez kulturę opiera się na turystyce kulturalnej. Turystyka kulturalna w Saksonii-Anhalt skupia się na następujących punktach: ulicach romantyzmu (ponadregionalnym projekcie kulturowo-turystycznej sieci 72 obiektów w 60 różnych miejscach), ogrodowych marzeniach (kulturowo-turystyczna sieć 40 parków w 32 różnych miejscach), projekcie ‘Sachsen-Anhalt – kraina Lutra’ (projekt mający na celu rozwój przede wszystkim trzech miast regionu), dziedzictwie kulturowym (UNESCO na terenie landu), ‘Sachsen-Anhalt – land muzyczny’, ‘Zielony Dessau-Wörlitz’. Wśród sposobów promocji Saksonii-Anhalt za pomocą kultury wymienić można:

- zwiększenie widoczności w mediach i zwiększona intensywność reklam landu za pomocą dóbr kultury możliwych do zobaczenia tylko w Sachsen-Anhalt;
- intensyfikacja współpracy ze środowiskiem biznesu i nauki w ramach strategii marketingowej, skutkująca zaistnieniem landu na arenie międzynarodowej;
- zaangażowanie wyspecjalizowanych ekspertów i doradców w celu właściwego ukierunkowania działań w obszarze kultury na potencjalnych odbiorców, co jest istotne głównie w przypadku turystyki kulturalnej;
- ułatwienie finansowania kultury ze środków prywatnych i trzeciego sektora.

LIVERPOOL

W latach 2007-2008 w Liverpoolu prowadzono konsultacje społeczne na szeroką skalę w związku z wdrażaniem nowej polityki kulturalnej. Konsultacje były związane z otrzymaniem przez miasto tytułu Europejskiej Stolicy Kultury 2008. Wśród zaleceń w zakresie wpływu kultury na rozwój gospodarczy wyróżnić można następujące:

- poprawienie standardu życia pracowników sektora kultury według propozycji wynikających z raportu dotyczącego rozwoju przemysłu kreatywnego w krajach trójkąta bałtyckiego;
- wspieranie współpracy pomiędzy środowiskiem akademickim a sektorem kultury i przemysłem kreatywnym;

-
- rozwój lokalnych mediów poprzez współpracę między innymi z BBC, Salford oraz promocja wkładu prywatnego w działania kulturalne i wsparcie partnerstwa publiczno-prywatnego w zakresie kultury;
 - wspieranie międzysektorowych partnerstw zorganizowanych na rzecz rewitalizacji miasta poprzez kulturę;
 - zorganizowanie niezależnego portalu internetowego informującego o wydarzeniach kulturalnych w mieście;
 - współpraca z działem rozwoju przemysłu kreatywnego zlokalizowanym w Manchesterze na rzecz promocji sztuk pięknych i muzyki z tego regionu na arenie międzynarodowej;
 - pogłębienie wiedzy i świadomości w zakresie możliwości uzyskania środków finansowych na organizację wydarzeń kulturalnych.

2.5 Podsumowanie

Koncepcja miasta *smart* to miasto, którego, rozwój rozumiany jest jako „...inwestowanie w ludzi i kapitał społeczny, tradycyjną (transport) i nowoczesną (ICT) infrastrukturę komunikacyjną, zrównoważoną gospodarkę paliwami i energią, a także w wysoką jakość życia w połączeniu z mądrym zarządzaniem bogactwami naturalnymi –osiągane poprzez współuczestnictwo i zaangażowanie społeczne.”

Aby miasto zasłużyło na etykietę *smart city* – jego życie winno być planowane, a samo miasto zarządzane w sposób umożliwiający wdrażanie poszczególnych, priorytetowych aspektów idei „smart” w następujących kategoriach; *Smart People* (Inteligentni Ludzie), *Smart Living* (Inteligentne Życie), *Smart Environment* (Inteligentne Środowisko), *Smart Economy* (Inteligentna Gospodarka), *Smart Mobility* (Inteligentna Mobilność), *Smart Governance* (Inteligentne Rządzenie). Jako wzorce wśród miast europejskich należy wymienić Sztokholm, Kopenhagę, Frankfurt.

Koncepcja *Smart People* (Inteligentni Ludzie)- rozumiana jest jako edukacja dla każdego (w tym kształcenie ustawiczne, uniwersytety III wieku, aktywizacja ludzi starszych), aktywne organizacje pozarządowe, szeroko zakrojona partycypacja obywatelska. Priorytetem w tym zakresie dla miasta Krakowa jest wykorzystanie potencjału ludzkiego (ludzi młodych, studentów) i aktywności obywatelskiej, a także poprawa komunikacji pomiędzy instytucjami, organizacjami, mieszkańcami i władzami miasta.

Poprzez *Smart Living* (Inteligentne Życie) rozumiana jest rozwinięta infrastruktura społeczna (oferta związana z kulturą, czasem wolnym, sportem itp.), dostępna opieka zdrowotna, polityka mieszkaniowa odpowiadająca potrzebom mieszkańców, dbałość o bezpieczeństwo publiczne, a także wrażliwość względem kwestii wykluczenia społecznego czy obszarów biedy. W tym obszarze priorytetem dla Krakowa jest budowanie zasobów terenów mieszkaniowych, lepsze/innovacyjne wykorzystanie istniejących zasobów przestrzeni, prowadzenie programów profilaktycznych dostosowanych do odpowiednich

grup docelowych, wykorzystanie nowoczesnych technologii w codziennych pracach – inwestycje w innowacyjność.

Smart Environment (Inteligentne Środowisko) rozumiane jest jako zrównoważone zarządzanie zasobami (woda, energia, odpady), dbałość o czystość środowiska i bezpieczeństwo powodziowe, jak również harmonijne planowanie przestrzenne z uwzględnieniem roli terenów zielonych w mieście. Priorytetem w tej dziedzinie jest budowa sieci parkingów, rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i dodatkowej infrastruktury oraz uatrakcyjnienie systemu komunikacji zbiorowej. Inteligentne miasto w tym rozumieniu to miasto wyposażone w parkingi zlokalizowane przy węzłach komunikacyjnych, poprzecinane siecią ścieżek rowerowych, z rozbudowaną siecią tramwajową. Inteligentne miasto w tym znaczeniu to miasto, którego centrum zdominowane jest przez transport zbiorowy, rowery i pieszych, a nie samochody. Kraków może stać się *smart city* pod warunkiem, że poradzi sobie z problemem potężnego zanieczyszczenia powietrza. W tym celu należałoby: zakazać stosowania paliw stałych (węgla, drewna) do ogrzewania mieszkań, dokonać termomodernizacji domów (w szczególności jednorodzinnych) ze wsparciem władz miasta, zapewnić mieszkańcom dostęp do informacji i nowoczesnej obsługi w zakresie ochrony środowiska oraz promować zmianę stylu życia związaną z transportem i ogrzewaniem. Przykładem dobrej praktyki w zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery jest Bielsko-Biała, które wprowadziło realizację programu wymiany węglowych pieców na ekologiczne źródła ciepła. W celu ochrony środowiska wdrożono ciekawe rozwiązania w miastach europejskich np. elektryczne autobusy w Wiedniu, czy autostrady rowerowe w Kopenhadze.

Pod pojęciem *Smart Economy* (Inteligentna Gospodarka) rozumiana jest rozwinięta przedsiębiorczość i różnorodny, dynamiczny rynek pracy, dobrze zaplanowana struktura gospodarcza miasta (w tym branże kluczowe), turystyka, promocja gospodarcza i polityka proinwestycyjna a także polityka innowacji, czyli ściśle powiązanie elementów składających się na inteligentne miasto z lokalną gospodarką. W tym zakresie priorytetem dla miasta jest usprawnienie planowania przestrzennego, usprawnienie transportu i komunikacji publicznej. Ekonomiczna przestrzeń miejska osiągnięta jest też dzięki monitoringowi efektywności świadczenia usług publicznych, systemowi controllingu procesów ekonomicznych oraz, przede wszystkim, harmonijnej koegzystencji i współpracy między administracją publiczną a mieszkańcami, firmami i turystami.

Smart Mobility (Inteligentna Mobilność) to zorganizowany transport zbiorowy w mieście i aglomeracji, a także ruch piesz i rowerowy w mieście, wysokiej jakości drogi i nowoczesne systemy sterowania ruchem oraz wysoka dostępność transportowa Krakowa. Priorytetem w tym obszarze może być wdrożenie spójnego kompletnego systemu dróg rowerowych na obszarze całego Krakowa oraz infrastruktury uzupełniającej, rozbudowane strefy w centrach miasta przeznaczone wyłącznie dla pieszych, oraz wszechobecne pasy ruchu przeznaczone tylko dla transportu zbiorowego.

Poprzez *Smart Governance* (Inteligentne Rządzenie) rozumiana jest przejrzystość procesów decyzyjnych, powszechne konsultacje społeczne, rozwinięty budżet partycypacyjny, perspektywiczne myślenie strategiczne i planowanie. Priorytetem dla Krakowa w tym obszarze może być wdrożenie e-usług, czy standaryzacja usług dla użytkowników niepełnosprawnych.

Z badań w ramach projektu *European Smart Cities*, opracowanego w 2015 r. wynika, iż polskie miasta niestety osiągnęły wskaźniki poniżej średniej dla miast Europy. Jednocześnie Kraków na tle takich polskich miast jak Poznań czy Wrocław prezentuje się najlepiej w obszarze *Smart Living*, oraz *Smart Governance*.

3 Pozycjonowanie miasta Kraków

Pozycjonowanie Krakowa zostało zrealizowane w oparciu o porównanie go z innymi miastami na podstawie ściśle określonych wskaźników, wyodrębnionych w ramach 12 różnych dziedzin. Wśród miast uwzględnionych w procesie pozycjonowania wyodrębniono dwie grupy podmiotów: 3 miasta krajowe i 5 miast zagranicznych. Dobór miast w ramach poszczególnych dziedzin był zróżnicowany i opierał się na stopniu ich konkurencyjności wobec Krakowa w określonych obszarach oraz dostępności danych. Pozycja Krakowa względem konkurencyjnych miast polskich i zagranicznych została zrealizowana w oparciu o dziewięć dziedzin:

- turystykę,
- kulturę i dziedzictwo,
- sport,
- gospodarkę komunalną,
- transport,
- bezpieczeństwo,
- ochronę środowiska,
- naukę,
- biznes/ przedsiębiorczość.

Pozycjonowanie Krakowa w stosunku do miast polskich zostało wzbogacone o wskaźniki z obszaru dodatkowych trzech dziedzin:

- usługi administracyjno-społeczne,
- edukację,
- ochronę zdrowia.

Analizę przeprowadzono na podstawie zgromadzonych informacji wtórnych, które pozyskano m.in. z następujących źródeł: baza danych Eurostat, informacje publikowane przez narodowe Urzędy Statystyczne, broszury turystyczne i materiały promocyjne miast czy informacje udostępnione przez poszczególne miasta. W analizie uwzględniono najbardziej aktualne, dostępne dane.

„Jakości życia w europejskich miastach” – *Urban audit*

Badanie przeprowadzone zostało przez *TNS Political & Social* na zlecenie Komisji Europejskiej, Dyrekcji Generalnej Polityki Regionalnej i Miejskiej i było koordynowane przez Komisję Europejską, Dyrekcję Generalną ds. Komunikacji oraz Dyrekcję Generalną Polityki Regionalnej i Miejskiej. Badanie „Jakości życia w europejskich miastach” przeprowadzone zostało w 79 miastach i 4 aglomeracjach miejskich na próbie 41 137 osób. W każdym z badanych miast przeprowadzono około 500 wywiadów telefonicznych, które odbyły się w okresie od 15 listopada 2012 roku do 7 grudnia 2012 roku.

Niniejsza analiza pozwoliła zidentyfikować, jak kształtuje się pozycja konkurencyjna Krakowa wobec innych miast, zarówno polskich, jak i zagranicznych.

3.1 Pozycjonowanie miast Krakowa wobec wybranych miast zagranicznych oraz krajowych

3.1.1 Turystyka

Kraków z roku na rok staje się potęgą turystyczną Polski. Świadczy o tym ilość odwiedzających go turystów. Na przestrzeni lat liczba ta wciąż rośnie, w roku 2014 przekroczyła niemal 10 milionów.⁶³ Stolica Małopolski zwyciężyła w konkursie prestiżowego holenderskiego portalu turystycznego Zoover na najlepsze miasto na podróż w 2014 r. wyprzedzając m.in. Sewillę i Walencję. Jednak władze miasta nie spoczywają na laurach i dbają o to, by miasto nie traciło na atrakcyjności, a odwiedzający chętnie powracali na krakowskie uliczki mimo, że na „Brackiej pada deszcz”. W niniejszym pozycjonowaniu Kraków zestawiony został względem największych miast polskich i europejskich, o znaczącej pozycji na mapie turystycznej Europy. Turyści tłumnie odwiedzają wytypowane miasta nie tylko dla ich pięknej architektury i bogatych zbiorów muzealnych, lecz także w celach naukowych, biznesowych i wypoczynkowych. Niemal każdy odwiedzający stanowią miłośnicy dobrej zabawy, którym miasta stwarzają wybór z szerokiego wachlarza organizowanych wydarzeń kulturalnych i festiwali. Ułatwieniem dla podróżującego turysty są turystyczne karty miejskie i dostępność przewodników oraz pomocne punkty informacji turystycznej. Jak powiedział Andrzej Pawluszek, kierownik Polskiego Ośrodka Informacji Turystycznej w Amsterdamie - Kraków jest atrakcyjny dla turysty holenderskiego: *„O ile w holenderskich księgarniach jest niewiele przewodników po Polsce, to po Krakowie jest ich naprawdę sporo. Kraków jest taką dźwignią promocyjną Polski w Holandii”*. Kraków jako miasto atrakcyjne turystycznie prezentuje się bardzo dobrze, czego dowodem są wysokie pozycje w przedstawionych wskaźnikach.

Turyści spośród wybranych miast Polski i Europy najchętniej odwiedzają Kraków, aż 9,9 mln zwiedziło miasto w 2014 roku. W tym turyści krajowi stanowili 6,7 mln, zaś turyści zagraniczni 2,6 mln. Najslabiej w zestawieniu prezentuje się Wrocław z liczbą 3 mln turystów rocznie wśród Polskich miast i Bratysława na tle pozostałych. Tuż za Krakowem plasuje się Warszawa, z różnicą miliona zwiedzających.

⁶³ <http://krakow.naszemiasto.pl>

Tabela 1 Wielkość ruchu turystycznego

Miasto	Kraków	Wrocław	Gdańsk	Warszawa	Wiedeń	Berlin	Budapeszt	Praga	Walencia
Liczba turystów	9,9 mln	3 mln	8 mln	8,3 mln	13,5 mln	10,9 mln	3,5 mln	15,6 mln	3,5 mln

Źródła: strony internetowe miast/ dane Krajowych Urzędów Statystycznych

Wymienione w tabeli 2 zabytki są to obiekty najczęściej odwiedzane przez turystów, najliczniej wspomina się o nich w broszurach turystycznych i są znakiem rozpoznawalnym miast. To miejsca kluczowe kulturowo, o które władze miasta dbają w szczególności. Obiekty te obejmują pierwsze pozycje w serwisach turystycznych m.in. TripAdvisor⁶⁴. W tabeli zaprezentowano zestawienie 5 najistotniejszych zabytków w każdym z wybranych miast.

Tabela 2 Najistotniejsze zabytki

Miasto	Najistotniejsze zabytki
Kraków	Zamek Królewski na Wawelu, Rynek Główny, Sukiennice, Kościół Mariacki, Kazimierz
Wrocław	Panorama Racławicka, Hala Stulecia, Ostrów Tumski, Pałac Królewski, Szlak Krasnoludka
Gdańsk	Zielona Brama, Żłota Brama, Westerplatte, Fontanna Neptuna, Dwór Artusa
Warszawa	Zamek Królewski, Pałac w Wilanowie, Zespół Pałacowo-Ogrodowy w Łazienkach, Pałac Kultury i Nauki, Pałac Prezydencki
Amsterdam	Oude Kerk, Dam square, Begijnhof, Amsterdam's canals, Magere Brug
Dortmund	Westfalienhallen, Kościół św. Piotra, Kościół Mariacki, Muzeum Browarnictwa, Kopalnia Zollern
Praga	Klasztor na Strachowie, Kościół Matki boskiej z Loreto, Hradczany, Renesansowy Belweder, Ogrody Wallensteina
Berlin	Katedra Berlińska, Brama Brandenburska, East side galery, Babelplatz, Garten der Welt
Ryga	Zamek w Rydze, Katedra, Powder Tower & City Wall, Freedom Monument, Statue of Roland

Źródła: strony internetowe miast/ broszury informacyjne/ strony internetowe informacji turystycznych/ strony internetowe instytucji kulturalnych

Miasto Kraków zajmuje pierwszą pozycję wśród polskich miast w zakresie liczby spotkań biznesowych z liczbą ogółem 3986, wyprzedzając takie miasta jak Warszawa, Wrocław, Poznań. Szczegółowe dane wskazują na dominację Krakowa w zakresie liczby tzw. wydarzeń motywacyjnych. Jeśli chodzi o organizację konferencji i kongresów miasto Kraków plasuje się za Warszawą.

⁶⁴ <http://www.tripadvisor.com/>

Tabela 3 Liczba zorganizowanych spotkań biznesowych (kongresy, zjazdy, sympozja itd.)

Miasto	Warszawa	Kraków	Wrocław	Poznań
Ogółem	3586	3986	2791	1706
Konferencje/ kongresy	2582	2439	1359	752
Targi	71	116	146	110
Wydarzenia korporacyjne	777	748	855	628
Wydarzenia motywacyjne	156	673	431	216

Źródła: Raport "Przemysł spotkań i wydarzeń w Polsce - Poland Meeting and Event Industry 2015", Poland Convention Bureau [www.poland-convention.pl]

Nowoczesne technologie ułatwiające poruszanie się po mieście turystom

Miasta atrakcyjnie turystycznie starają się wyjść naprzeciw współczesnemu turyście, który w podróż zamiast mapy zabiera ze sobą smartfona. Wiele z miast europejskich dostosowując się do wymogów zwiedzających, stwarza możliwości korzystania ze zdobyczy współczesnej technologii udostępniając aplikacje na urządzenia mobilne, przewodniki i instalując fotokody. Z pośród wybranych miast najlepiej rozwiniętą sieć mobilną mają miasta zagraniczne: Kopenhaga i Berlin. Wśród polskich najwięcej możliwości oferuje z kolei Gdańsk. Kraków plasuje się na przedostatnim miejscu wyprzedzając w analizowanych obszarze Wrocław. W każdym z miast, oprócz Wrocławia, występują inteligentne karty miejskie.

Kraków

Mobile MPK - Informacje na temat tras autobusów i tramwajów w Krakowie znaleźć można w aplikacji Mobile MPK. Jest to rozkład jazdy na telefon. Można sprawdzić trasy i godziny odjazdów poszczególnych środków transportu, dzięki czemu łatwo dociera się w każdy punkt miasta.

Mapa i najważniejsze miejsca – Fotoprzewodnik może posłużyć jako drugie podstawowe źródło wiedzy o mieście. Można przejrzeć tu listę najważniejszych zabytków i muzeów. Ale znaleźć też można spis najlepszych barów i restauracji oraz sprawdzić ich położenie. Bardzo czytelna mapa jest niezwykle przydatna podczas блą́dzenia po mieście.

Trasy turystyczne po Krakowie – TcTrips to bardziej zaawansowany przewodnik, który oferuje gotowe tematyczne trasy do zwiedzania Krakowa. Na razie nie ma ich dużo, ale stanowi bogate źródło informacji w tematyce kultury żydowskiej, dzielnicy Podgórze lub tematów literackich związanych z miastem.

Wydarzenia kulturalne w Krakowie – Karnet to świetnie zaprojektowana aplikacja o wydarzeniach kulturalnych w Krakowie. Można przefiltrować je pod kątem swoich zainteresowań, to znaczy wybrać na przykład tylko filmy, wystawy, festiwale, spektakle teatralne czy też imprezy dla dzieci. Dołączony kalendarz pozwala łatwo rozplanować wszystko w czasie.

Czas na piknik – Papurazzi - jest to portal, w którym można poczytać o najlepszych miejscach w okolicy do zjedzenia pysznego posiłku w zależności od ulubionej kuchni i możliwości finansowych.

Warszawa

Go2Stop pozwoli sprawdzić rozkład linii autobusowych w Warszawie. Wystarczy Go2Stop i można dowiedzieć się o godzinach odjazdu autobusu bezpośrednio z telefonu.

Going - to znakomita aplikacja, żeby sprawdzić, jakie imprezy są zaplanowane w stolicy na dziś, jutro i najbliższe tygodnie. Znajdują się tu informacje na temat koncertów, filmów, wystaw i spotkań. Wszystko w bardzo atrakcyjnej oprawie graficznej.

Zwiedzaj ze słuchawkami – Miejska ścieżka to świetna aplikacja, która pozwoli zwiedzić miasto z wirtualnym przewodnikiem. Po wyborze trasy włącza się plik z nagraniem głosem lektora, opowiadający o najważniejszych pobliskich zabytkach. Nie trzeba używać mapy.

Odkryj Warszawę po drugiej stronie Wisły – Prawa Warszawa - Warszawska Praga to dzielnica o specyficznym klimacie. Ta północna to stare kamienice, kapliczki w podwórkach, panowie stojący w bramach, a do tego masa ciekawych historii. W aplikacji znaleźć można interaktywną mapę i opis najważniejszych miejsc do odwiedzenia całej prawobrzeżnej części stolicy.

Przejdź szlakiem zabytkowych neonów – Neon Muzeum to jedno z najmłodszych muzeów w stolicy. Powstało w 2012 roku, a aplikacja jest jego wizytówką. Trzeba przyznać, że ma atrakcyjny wygląd, jest dopracowana i działa bez problemu. Przyda się przede wszystkim podczas zwiedzania muzeum, służąc jako przewodnik. Ale znaleźć w niej także można interaktywną mapę warszawskich neonów.

Warszawa Chopina – aplikacja dla miłośników muzyki klasycznej, w szczególności Fryderyka Chopina. Jest tu mapa i opis najważniejszych zabytków związanych z życiem kompozytora.

Odkryj inne wycieczki po Warszawie – TcTrips pod względem graficznym nie zachwyca, ale jest to aplikacja, w której znajduje się dużo gotowych wycieczek tematycznych, np. po Starym Mieście, Trakcie Królewskim, śladami PRL-u lub wydarzeń z czasów powstania. Aplikacja podpowie, gdzie rozpocząć zwiedzanie, ile w przybliżeniu będzie ono trwać i jakie są ceny biletów w pobliskich muzeach. Potem po kolei prowadzi nas od zabytku do zabytku, wyświetlając najważniejsze informacje

Gastronauci.pl - pozwoli ona sprawdzić wszystkie lokale gastronomiczne znajdujące się w pobliżu wraz z ocenami użytkowników. Wyniki można filtrować między innymi pod kątem ceny oraz rodzaju kuchni.

Gdańsk

- **Gdansk4u MOBILE** jest mobilnym przewodnikiem turystycznym skierowanym nie tylko do turystów, ale także mieszkańców Gdańska. Dostępny w trzech wersjach językowych (pl, en, de) na trzy systemy operacyjne (IOS, Android, Windows Phone) umożliwia zwiedzanie miasta zarówno w trybie online jak i offline. Aplikacja to szereg funkcjonalności dla użytkownika m.in. geolokalizacja, kalendarz wydarzeń czy mobilny szlak „Top 100” Pozwala to efektywniej zwiedzać Gdańsk.

- **Aplikacja GCBevent** to jedna z pierwszych w Polsce mobilnych aplikacji eventowych, adresowana do wszystkich organizatorów eventów zainteresowanych Gdańskiem i Regionem. GCBevent App może być wykorzystana i dostosowana do dowolnego typu spotkania (konferencji, kongresu, warsztatów, targów czy na przykład gier miejskich), jest bezpłatna. Aplikacja jest dostępna w czterech systemach operacyjnych (IOS, Android, Windows Phone, Blackberry) oraz w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej. Mogą one funkcjonować równolegle dla jednego eventu. System składa się z aplikacji na smartfony oraz panelu administracyjnego.

Wrocław

Przewodnik miejski to oficjalna mobilna aplikacja Wrocławia. Oprócz aktualnych informacji o wydarzeniach w mieście (wystawy, koncerty, repertuar kin i teatrów), zawiera opisy ciekawych miejsc i atrakcji turystycznych (zabytki, puby, muzea), interesujące trasy spacerowe i rowerowe po mieście oraz rozkład jazdy z wyszukiwarką połączeń. Aplikacja działa także w trybie offline, wykorzystuje system GPS oraz mapy, dzięki czemu w każdej chwili i miejscu wiadomo gdzie pójść i co zobaczyć. Funkcja *augmented reality* wyświetla na ekranie obiekty z wybranej kategorii, znajdujące się w polu widzenia aparatu fotograficznego.

Mobilna Mapa Zoo - Aplikacja ZOO Wrocław Mapa proponuje 4 gotowe trasy zwiedzania ogrodu zoologicznego, które można dowolnie modyfikować, bazując na liście wszystkich atrakcji ogrodu. Program ułoży najbardziej optymalną trasę wycieczki i pokieruje tak, by nie ominąć żadnego zwierzęcia, które chcemy zobaczyć.

W etapie projektu powstają aplikacje dla turystów i mieszkańców:

- **Wrocław 2016**
- Gra mobilna - **Misja Wrocław**
- Aplikacja mobilna **Zwiedzam Wrocław**

Barcelona

Official Guide to Barcelona – oficjalny przewodnik po mieście, do ściągnięcia na stronie informacji turystycznej Barcelony. Wydany w języku hiszpańskim i angielskim.

Barcelona Restaurants – aplikacja ułatwiająca znalezienie restauracji, w załączeniu opinie klientów, dojazd, jakość i szybkość obsługi. Aplikacja wydana przez Tourisme de Barcelona – oficjalną stronę informacyjną

Gaudi's Barcelona – przewodnik po najpiękniejszych miejscach Barcelony, a najważniejsze z nich to te wpisane na listę światowego Dziedzictwa Unesco.

Medieval Barcelona – dzienniki audio oprowadzający turystów po zabytkach architektonicznych.

22@Barcelona, the innovation district – ponadgodzinna wędrowka dzielnicami Barcelony, a wszystko to na łatwej do ściągnięcia aplikacji zapisanej w formie audio.

Barcelona card – karta dla turystów, która dzięki chipowi ułatwia korzystanie z komunikacji miejskiej, zabytków i innych wymienionych atrakcji.

<http://www.barcelona-tourist-guide.com/en/transport/sites-barcelona-transport> -rozległy portal informacyjny, na którym znajdują się wszystkie informacje o Barcelonie, za jego pośrednictwem można dokonywać rezerwacji.

Helsinki

Helsinki CITY-OPAS – przewodniki po Helsinkach w formie aplikacji na smartfona. Aplikacja umożliwia wyszukanie interesujących usług i jest stale uaktualniana. Nie wymaga połączenia z Internetem. Informuje także o wszystkich najważniejszych wydarzeniach, które mają miejsce w danym czasie w Helsinkach. W aplikacji jest mapa, która wskazuje aktualne miejsce położenia użytkownika i najbliższą informację turystyczną w przypadku zagubienia się w mieście. Aplikacja jest bezpłatna, dostępna w języku fińskim, angielskim, rosyjskim. Posiada bazę muzeów, restauracji i wszystkich obiektów istotnych z punktu widzenia turysty. Za pomocą aplikacji można także aplikacji rezerwować hotele, noclegi, przejazdy.

Wiedeń

GuidePal Vienna – jest wynikiem współpracy mieszkańców miasta i dziennikarzy, ukazuje Wiedeń w zupełnie innej odsłonie.

Prater – aplikacja w formie przewodnika po najpiękniejszych miejscach miasta, dzięki któremu można zaplanować trasę zwiedzania.

Belvedere Museums App – aplikacja zawierająca przewodniki po Belwederze.

Local tips – aplikacja prezentująca lokalne punkty gastronomiczne w Wiedniu ze szczegółowym opisem.

Vienna Card – karta turysty, inteligenta karta z chipem, ułatwiająca korzystanie z transportu i wielu atrakcji. Np. nie trzeba kupować papierowych biletów, wystarczy aktywna karta.

<http://www.wien.info/en/hotels> - oficjalna strona Wiednia, na której można dokonywać rezerwacji we wszystkich obiektach. Bardzo rozległy system rezerwacji dostępny również na smartfony.

Kopenhaga

Visitor Guide Copenhagen – oficjalny przewodnik po Kopenhadze, stworzony przez *Copenhagen Visitor Service*. Aplikacja zawiera porady dotyczące tego, jak się poruszać po mieście pieszo, rowerem, transportem publicznym oraz zawiera aktualne wiadomości o imprezach, ważnych wydarzeniach. Aplikacja jest darmowa i dostępna w języku angielskim.

Copenhagen: Wallpaper City Guide – aplikacja w formie przewodnika zawierającego łatwo czytelne mapy. Korzystanie z przewodnika nie wymaga połączenia z Internetem.

Fashion Finder Copenhagen – aplikacja dostosowana indywidualnie do użytkownika, która rozpoznając jego gusta i preferencje, sugeruje odpowiednie punkty handlowo-usługowe.

ART CPH – aplikacja zawierająca informacje o sztuce, najciekawszych wystawach, terminach imprez, jak również przedstawiająca wypowiedzi znamienitych ekspertów sztuki.

Mobilbilletter – aplikacja ułatwiająca dostęp do transportu publicznego w Kopenhadze. Zawiera wszystkie aktualne wiadomości o opóźnieniach w ruchu, odwołaniach. Dzięki aplikacji można zakupić bilety na transport publiczny, zamówić miejsca w samolocie. Skonfigurowana jest także z rowerowym systemem miejskim w związku z czym bez problemu można z niego korzystać.

Food Lovers Copenhagen – aplikacja w formie przewodnika po punktach gastronomicznych, która zawiera wypowiedzi smakoszy kulinarnych, opinie turystów i mieszkańców. Aplikacja na bieżąco informuje w jakiej odległości od najbliższej restauracji znajduje się użytkownik oraz rozpoznając jego upodobania, dobiera taką, która będzie dla niego odpowiednia.

Copenhagen Airport – aplikacja oferująca wiele przydatnych funkcji dla podróżnych. Informuje użytkowników o czasie oczekiwania na lot, zmianach w harmonogramie przylotów i odlotów. Ponadto pozwala szybko i łatwo określić położenie dzięki GPS. Aplikacja umożliwia także zarezerwowanie i zakup biletu.

Berlin

Berlin-app – visitBerlin - mobilny przewodnik po stolicy Niemiec, który zawiera najważniejsze zabytki, ciekawostki o dzielnicach, a także wiele interesujących wiadomości historycznych. Aplikacja jest uaktualniana na bieżąco, a korzystanie z niej jest w pełni darmowe.

360°Berlin – Just Berlin! – aplikacja zawierająca informacje na temat sklepów, restauracji i innych obiektów. Dostępna jest w języku niemieckim (bezpłatnie) i w języku angielskim (za drobną opłatą). Oferuje wirtualne wycieczki ulicami Berlina w jakości HD.

Deaf-Infos – aplikacje mobilne w języku migowym, opisujące wszystkie najważniejsze atrakcje: muzea, zabytki, dzielnice.

Komoot Bike Berlin App – aplikacja dla osób zwiedzających Berlin na rowerze. Wskazuje najbliższą drogę dojazdu do wyznaczonego miejsca po ścieżkach rowerowych oraz pobliskie stacje dokujące. Aplikacja skonfigurowana jest z systemem miejskim, dzięki czemu wskazuje użytkownikowi pozostały czas wykupionej przejażdżki.

Twisper – aplikacja pozwalająca na tworzenie własnych przewodników po mieście. Można ją zsynchronizować z Facebookiem i Twitterem, po czym bezpośrednio na tych portalach informować o swoich podróżach.

Storytude Audio-Touren – aplikacja zawierająca literacki przewodnik po Berlinie.

Mauerschau – the app all about the division of Berlin – ciekawa podróż przy murze berlińskim, opisy naocznych świadków, nagrane z nimi rozmowy audio, filmy. Aplikacja ukazuje Berlin od strony historycznej.

findingberlin.com – blog, na który można wejść o dowolnej godzinie i dowiedzieć się jeszcze więcej.

BerlinWelcomcard – karta turysty, zintegrowana z systemem komunikacji miejskiej, z różnymi zabytkami i atrakcjami, która ułatwia poruszanie się po mieście.

BVG – oficjalna aplikacja zawierająca informacje o transporcie publicznym w Berlinie, w tym informacje m.in. o utrudnieniach drogowych. Za jej pomocą można także dokonać zakupu biletów.

Taxi Berlin – aplikacja, która ułatwia szybkie i łatwe wezwanie taksówki. Dostarcza bieżących informacji na temat lokalizacji pojazdu, czasu dotarcia taksówki czy kosztu przejazdu.

Duolingo – mobilny tłumacz.

Street Art Berlin – aplikacja dostarczająca informacji dotyczących dzielnic artystycznych w Berlinie.

TickTickTickets – aplikacja ułatwiająca zakup biletów na imprezy, do kina czy teatru.

W obszarze turystyki analizie poddano liczbę uzdrowisk funkcjonujących na terenie poszczególnych miast. W Krakowie są one dwa, natomiast w pozostałych miastach polski nie ma ani jednego. Wiąże się to głównie z położeniem i dostępem do rejonów bogatych w zasoby naturalne. Pośród europejskich miast wyróżnia się Budapeszt nazywany *Uzdrowską Stolicą Europy*, na jego powierzchni znajduje się ok. 10 uzdrowisk i ponad 120

źródeł termalnych i mineralnych. W Helsinkach mieści się jedno uzdrowisko niegdyś publiczne, teraz obiekt sprywatyzowany.

Tabela 4 Liczba i opis uzdrowisk funkcjonujących na terenach miast

Miasto	Liczba uzdrowisk	Opis uzdrowisk zlokalizowanych na terenie miasta.
Kraków	2	Swoszowice – na jego terenie znajdują się dwa źródła wody leczniczej Zdrój Główny i Napoleon, które dostarczają unikatowych wód mineralnych bogatych w anion siarczanowy, anion wodorowęglanowy, kation wapniowy, kation magnezowy. Zawartość siarki w wodach klasyfikuje Swoszowice na 5. miejscu na świecie, a 4. w Europie. W uzdrowisku leczy się także schorzenia reumatyczne za pomocą kąpeli z wykorzystaniem wód siarczanach i borowiny. Mateczny – na terenie parku zdrojowego znajdują się trzy ujęcia wody: M-3 (o głębokości 62,2 m), M-4 (36 m) i Geo-2A (37,5 m). Jest to woda mineralna siarczanowo-chlorkowo-sodowo-wapniowo-magnezowa.
Wrocław	0	-
Gdańsk	0	-
Warszawa	0	-
Poznań	0	-
Budapeszt	10	Uchodzi za uzdrowską stolicę Europy, tutaj mieści się ponad 120 źródeł termalnych i mineralnych, posiada również 10 łaźni leczniczych.
Helsinki	1	Uzdrowisko Kaivopuisto – niegdyś największe prywatne uzdrowisko, a teraz Park Narodowy z położonym na jego terytorium uzdrowiskiem dla najbogatszych ludzi w Europie z ekskluzywną opieką.
Dublin	0	-
Berlin	0	-
Praga	0	-

Źródła: strony internetowe miast/ strony internetowe uzdrowisk/ strony internetowe informacji turystycznych

Obiekty termalne w miastach

Budapeszt

Uzdrowskie walory Budapesztu są znane od lat, a użytkowanie wód mineralnych sięga tu czasów rzymskich. W 1937 r. Budapeszt został uznany na Międzynarodowym Kongresie Balneologicznym za miasto-uzdrowisko. Miasto posiada 123 źródła termalne, z których wypływa 70 mln litrów wody dziennie. Bogate zasoby cieplic o różnym składzie i właściwościach użytkowane są wszechstronnie. Służą temu odpowiednio urządzone pijalnie, kąpieliska lecznicze (łaźnie), rekreacyjne i sportowe. W mieście znajduje się około 30 kąpielisk różnej wielkości, wieku i architekturze obiektów, w których temperatura wody wynosi od 21 do 78 stopni Celsjusza. Do najpopularniejszych łaźni należą łaźnie Gellerta. Otwarty w 1918 roku przy Gellert Hotel kompleks łaźni jest najbardziej znanym w Budapeszcie. Do dyspozycji gości dostępnych jest 8 basenów wewnątrz oraz 2 na wolnym powietrzu (tylko latem). Temperatura wody w zależności od basenu wynosi od 19 do 38 stopni. Oprócz tego można skorzystać w sauny parowej oraz całej gamy zabiegów medycznych i relaksacyjnych.

Wiedeń

Siarkowe źródła lecznicze w Wiedniu cieszyły się popularnością już u Rzymian. Źródła lecznicze term wiedeńskich dzięki zawartości siarki na poziomie 62,4 i 64 mg/l zaliczają się do najsukuteczniejszych źródeł w Europie. Wykorzystując właściwości źródeł w 1974 r. w południowej części Wiednia zbudowano termy Oberlaa, przebudowane, w 2010 roku na termy wiedeńskie (Therme Wien). Komplex obejmuje 26 basenów, 24 kabiny sauny i parowe, 2 500 leżanek i strefa zdrowia o powierzchni 6 000 m² co czyni termy wiedeńskie największymi termami w Austrii. Oprócz tego Termy Wiedeńskie oferują boisko do gry w siatkówkę plażową, boisko do gry w boccie, bar letni, masaże na świeżym powietrzu i wiele leżaków do wypoczynku. Termy Wiedeńskie W 2014 roku już po raz drugi zdobyły prestiżowe wyróżnienie *European Health & Spa Awards*.

Łódź

W Łodzi budowany jest kompleks basenów termalnych. Do zasilania łódzkich basenów termalnych wykorzystana będzie woda z otworu geotermalnego o głębokości 2200 metrów i temperaturze 70 stopni. Komplex ma obejmować 22 baseny, cztery zjeżdżalnie, sauny, strefa gastronomiczna i parking wielopoziomowy. Łączna powierzchnia lustra wody ma wynieść 2,5 tys. metrów kw. Zakończenie inwestycji planuje się na 2019 r.

3.1.2 Kultura i dziedzictwo

Kraków w obszarze kultury i dziedzictwa jest za granicą polską wizytówką. Dbalność władz miasta o zachowanie tradycji i pamięci historii jest istotnie odczuwalne. Nie bez przyczyny wśród wymienianych przez turystów powodów przyjazdu do Krakowa jest chęć zwiedzania zabytków, a wśród największych atrakcji miasta wyróżniają Zamek Królewski na Wawelu, Rynek Główny i dawną żydowską dzielnicę Kazimierz.⁶⁵ Stare Miasto, które widnieje na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO przyciąga swoim pięknem nie tylko polskich estety, lecz także zagranicznych. Lista Światowego Dziedzictwa jest obrazotwórcza dla turysty, który często przy doborze kierunku podróży właśnie nią się sugeruje. Przyjezdni, jak i tubylcy preferują miejsca, w których „coś się dzieje”, zwłaszcza w okresie wakacji. W związku z powyższym poniżej zaprezentowano zestawienie wskaźników tj.: liczba i opis dzielnic *Słow*, czyli dzielnic tętniących życiem oraz ilość wydarzeń, festiwali, które w dużym stopniu determinują atrakcyjność kulturalną miast.

W tabeli 5 zostały wyszczególnione kluczowe walory kulturowe, materialne oraz niematerialne miast z uwzględnieniem rangi międzynarodowej. Do najistotniejszych walorów zaliczone zostały zabytki, festiwale oraz imprezy odbywające się w granicach miasta.

⁶⁵ <http://krakow.naszemiasto.pl>

Większość imprez odbywa się cyklicznie i z roku na rok gromadzą coraz większą liczbę uczestników. W Krakowie corocznie odbywa się ponad 100 wydarzeń z tym 50 o znaczeniu międzynarodowym, co ukazuje Stolicę Małopolski jako jedną z najciekawszych i istotnych punktów na imprezowej mapie Europy.

Tabela 5 Kluczowe walory kulturowe poszczególnych miast o randze międzynarodowej

Miasto	Kluczowe walory kulturowe
Kraków	Kazimierz Wawel Sukiennice Kościół Mariacki Festiwal Kultury Żydowskiej Pochód Lajkonika, Harce Lajkonika Międzynarodowy Festiwal Starzy i Młodzi, czyli Jazz w Krakowie
Wrocław	Rynek Panorama Racławicka Ostrów Tumski Park Szczytnicki Festiwal Filmowy T-mobile Nowe Horyzonty
Warszawa	Zamek Królewski Pałac w Wilanowie Stare Miasto Belweder Pałac Kultury i Nauki Barbakan
Gdańsk	Dwór Artusa Fontanna Neptuna Żuraw Park Oliwski Ulica Długa i Długi Targ
Wiedeń	Hofburg- siedziba władców austriackich Pałac Schönbrunn- letnia rezydencja cesarska Opera Wiedeńska Burgtheater - prestiżowy teatr Belweder w Wiedniu-Barokowy pałac Pałac Harrach Festiwale muzyczne: Vienna Blues Spring, muzyki klasycznej, Akkordeonfestival, Jazzfest Wien, festiwal Donauinselfest, festiwal Impulstan Festiwale filmowe: Festiwal Filmów Animowanych Tricky Woman lub Międzynarodowy Festiwal Filmów Krótkometrażowych Short-Filmfestival, festiwal filmowy Viennale "Blickfang Österreichs" - największe targi mebli, mody i jubilerstwa o charakterze międzynarodowym
Drezno	800-letni zamek rezydencyjny – odzwierciedlenie kultury saksońskiej Pałac Pillnitz Frauenkirche - kościół protestancki Hofkirche – największy kościół katolicki w Dreźnie Pałac Japoński Międzynarodowy Festiwal Dixieland (festiwal jazzowy)

Miasto	Kluczowe walory kulturowe
Bratysława	Zamek Bratysławski Rynek Starego Miasta Katedra św. Macina Pałac Grassalkovicha Pałac Mirbachov Festiwal muzyczny – Viva Music Festival
Praga	Stare Miasto Hradczany z Zamkiem Królewskim Praski Hrad Josefov - żydowska dzielnica Nowe Miasto Plac Wacława Most Karola Mała Strana wyspa Kampa wzgórze Petrin Praskie Quadrenniale – największy festiwal sztuki scenograficznej na świecie
Oslo	Park Rzeźb Vigelanda nowy Gmach Opery skocznia narciarska Holmenkollen Muzeum Łodzi Wikingów Twierdza Akershus Narodowa Galeria Sztuki Muzeum Muncha w Oslo Festiwałe: Inferno Festival – największy w Norwegii festiwal muzyki metalowej, Festiwal Muzyczny Norwegian Wood, Festiwal Øya, Oslo Jazz Festiwal, Festiwal Muzyki Kameralnej

Źródła: strony internetowe informacji turystycznych/ strony internetowe miast

Slow dzielnice

W większych miastach różnorodność dzielnic jest bardzo duża – od dzielnic industrialnych nielicznie zamieszkałych po dzielnice nazywane *Slow*, w których tętni życie. Są to charakterystyczne miejsca, współtworzone przez mieszkańców jak i turystów. Miejsca spotkań bohemy artystycznej, propagującej streetart. Tereny, w których często występują zabytki, mieszczą się kina, muzea, kluby i nietypowe restauracyjki. Gdy turysta zamierza poznać i poczuć miasto w pełni koniecznie musi odwiedzić jedną z takich dzielnic, która wyraża prawdę o mieście poprzez tubylców. W Krakowie wyodrębnione zostały 3 dzielnice *Slow*, co umiejscawia miasto na drugiej pozycji za Warszawą z 5 dzielnicami. Na terenie miast Europy największą ilością może pochwalić się Praga - 6 dzielnic, nie ustępuje jej jednak Berlin z 5 dzielnicami.

Tabela 6 Ilość słow dzielnic w poszczególnych miastach

Miasto	Kraków	Poznań	Warszawa	Praga	Berlin	Sztokholm	Helsinki	Ryga
Liczba Słow dzielnic	3	2	5	6	5	4	4	3

Źródła: strony internetowe miast/ strony internetowe informacji turystycznych miast/ przewodniki turystyczne

Kraków

- **Krakowski Kazimierz**, miejsce wyjątkowe, nietypowe kafejki, przytulne restauracje, zabytki kultury żydowskiej tworzą urokliwą atmosferę, której trudno się oprzeć. Na brukowanych uliczkach dzielnicy odbywa się m.in. Festiwal Kultury Żydowskiej – impreza przyciągająca uczestników z kraju jak i zagranicy. Oprócz pięknej architektury i wkładu w kulturę żydowską, Kazimierz wśród mieszkańców i turystów słynie z utworzonego przez przedsiębiorczych Krakowian skweru z foodtruckami. Z ciężarówek, półciężarówek i przyczep unoszą się miłe zapachy. Każdy z pojazdów jest niezwykły, idealnie wkomponowany w to alternatywne miejsce. Jeden z pojazdów został sprowadzony aż z Yorkshire i jest to Lorci – kilkudziesięcioletni czerwony autobus przerobiony przez właścicieli na restaurację na kółkach. Oprócz pysznego i świeżego jedzenia na placu panuje miła atmosfera, między klientami, którzy mogą wygodnie rozsiąść się w leżakach, a także stosunki między punktami, które można określić jako lepsze niż przyjazne. Wszyscy są mili i pomocni, co sprawia, że chce się tam wracać, nie tylko przez różnorodność serwowanych potraw.

- **Zabłocie**, przemysłowa dzielnica Krakowa, na której obszarze funkcjonują dwa najnowocześniejsze muzea przyciągające rzesze odwiedzających. Niegdyś Zabłocie stanowiło przemysłowe zaplecze Podgórza, pełne mniejszych i większych fabryk. Teraz życie przemysłowe niemalże wygasło. 30 września 2010 roku prezydent Krakowa Jacek Majchrowski uroczyście otworzył kładkę pieszo-rowerową, która połączyła Kazimierz z Podgórzem tak zwaną Kładkę im. Ojca Bernatka. Kładka nosi już miano miejsca kultowego. Setki klódek przypiętych do barierki symbolizują piękną i jedyną miłość. Jest to miejsce niesamowite, najlepiej wygląda nocą gdy pomarańczowe światło oświetla ścieżkę. Kładka nosi imię Ojca Bernatka, zakonnika, który na przełomie XIX i XX wieku założył szpital Bonifratrów w Krakowie. Powstała ona na miejscu starego Mostu Karola. Kładka służy wyłącznie pieszym i rowerzystom. Projekt kładki jest zrobiony przez Autorską Pracownię Projektowo-Plastyczną prof. Andrzeja Gettera.

- **Podgórze, Stare Podgórze** – kojarzone z Fabryką Schindlera, która jest największą atrakcją dzielnicy jak i inne miejsca kojarzone z Holocaustem, w tym rejon Placu Bohaterów Getta oraz Apteka pod Orłem. Piękny obszar, na którego terenie umiejscowione są liczne Kościoły, w tym neogotycki Kościół św. Józefa przy Rynku Podgórskim. Najpiękniejszą panoramę

Krakowa można zobaczyć z Kopca Krakusa, który jest nie tylko największym w Polsce, ale także najstarszym krakowskim obiektem. Jego powstanie wiąże się z legendą o śmierci króla Kraka, zwanego także Krakusem. Największe piętno na dzielnicy wywarły czasy II wojny światowej, kiedy to założono tu getto żydowskie. Na terenie dzielnicy był obóz karny zwany "Liban". To właśnie tutaj kręcone były sceny do słynnego filmu Stevena Spielberga "Lista Schindlera". Do tej części Krakowa trafiają turyści, którzy chcą poznać nie tylko trudną historię, ale też zrelaksować się na łonie przyrody. Na Podgórzu znajduje się pierwszy w Polsce zrehabilitowany park przyrodniczy im. Wojciecha Bednarskiego. Dzielnica oferuje również wirtualne wycieczki po uliczkach. Nie można pominąć także na klimatycznych restauracji i kawiarni m.in.: Cafe Rękawka, Kawiarnia Lwowska i klub Oko.

Wrocław

- **Stare Miasto** – jest wizytową częścią miasta. Na jego obszarze odbywają się liczne imprezy kulturalne i rozrywkowe. Jednym z kluczowych miejsc wrocławskiej starówki jest Rynek Główny ze znanym dobrze studentom Pręgierzem, będącym miejscem wielu spotkań. W granicach Starego Miasta prócz wielu zabytków znajdują się liczne knajpki min znana dobrze wrocławskiej bohemie Literatka.

Warszawa

- **Ochota** – nazwa dzielnicy pochodzi od istniejącej na jej obszarze karczmy Ochota. Jedna z centralnych dzielnic Warszawy. Dzielnica nie została, dotknięta przez II wojnę jak Śródmieście, aczkolwiek na jej przedmieściach doszło do wielu mordów nazwanych jako Rzeź Ochoty.

- **Mokotów, Pole Mokotowskie** – duży kompleks parków niedaleko centrum Warszawy. Miejsce licznych spotkań zwłaszcza młodych ludzi.

- **Praga Południe** – jako jedna z nielicznych warszawskich dzielnic zachowała swój historyczny charakter większość zabudowań pochodzi z XIX w., początku XX wieku i okresu międzywojennego. Centralnym punktem dzielnicy jest Plac Wileński.

Praga

- **Malá Strana**, liczne fasady z okresu od baroku do gotyku. Często odwiedzał ją Mozart. Znajdują się tu liczne restauracje, knajpki, sklepiki, malownicze uliczki często biegnące pod górę po zboczach Hradczan i Petrína.

- **Hradczany**, królewska dzielnica, w jej skład wchodzi kompleks zamku królewskiego (założonego w IX wieku), bazylika św. Jerzego, słynna Złota Uliczka, ogrody królewskie z Belwederem oraz, budowana przez 6 stuleci, katedra św. Wita. Jej elementami są także: całe byłe miasto Hradczany włącznie z obszarem zajmowanym przez Loretę oraz dzielnicę Nowy Świat.

- **Josefov** – żydowska dzielnica, znajduje się tu Synagoga, Stary Cmentarz Żydowski.

- **Nowe miasto** - założone przez cesarza Karola IV, to imponujące założenie urbanistyczne, mające na celu zapewnienie trwałego rozwoju stolicy cesarstwa. Równe szeregi ulicy,

gigantyczny rynek (80 tysięcy metrów kwadratowych) i do tego całe mnóstwo różnych zabytków.

- **Žižkov** – powstała pod koniec XIX wieku. Dzielnica robotników i biedaków. Schronienie znajdowali tu szaleni artyści, nie dający się podporządkować władzom, jak i Cyganie. Stąd pochodzi Franz Kafka, nie jest to reprezentacyjna część Pragi aczkolwiek przyciąga wielu turystów ze względu swej tajemniczości. Miejsce idealne dla osób lubiących alternatywę.

- **Vršovice** - artystyczne miejsce spotkań o nazwie MU Koncept. Artystki Lucie JinDrák Skřivánková oraz Marjetka Kürner Kalous otworzyły atelier - pracownię krawiecką

- galerię. W planach wystawy artystów czeskich i zagranicznych, workshopy, spotkania, akcje artystyczno-towarzyskie.

Berlin

- **Kreuzberg** - dzielnica, którą mianowano najbardziej alternatywną dzielnicą w Europie. Wszędobylska sztuka uliczna, wiele sklepików typu *second hand*, klimatyczne knajpki to nieliczne z wielu atrakcji, które może odnaleźć w dawnej dzielnicy Turków.

- **Warschauer Strasse** – zagłębienie imprezowe z licznymi klubami. Dla spragnionych nieco innej rozrywki czekają sobotnio-niedzielne targi rzeczy przeróżnych połączone z muzyką na żywo czy ulicznym teatrzykiem dla dzieci. Dla spragnionych nieco innej rozrywki czekają sobotnio-niedzielne targi rzeczy przeróżnych połączone z muzyką na żywo czy ulicznym teatrzykiem dla dzieci.

- **Prenzlauer** – dzielnica rodem wycięta z okresu przedwojennego. Liczne sklepiki oferujące dawne ubrania, sprzęty. Często wystawiają się tu artyści nawiązujący do minionej epoki.

- **Friedrichsheim** – miejsce, w którym znajduje się największy klub muzyki techno w Niemczech, drugi w Europie, a mianowicie Bergheim. Często jest to obowiązkowy punkt na liście turystów odwiedzających Berlin.

- **Charlottenburg** - dzielnica jest znana ze swojego pięknego zamku - Schloss Charlottenburg, jego ogrodów, muzeum Berggruen, Muzeum fotografii Helmuta Newtona (znanego ze swoich słynnych portretów gwiazd), stadionu olimpijskiego oraz licznych teatrów (m.in. Theater des Westens czy Schiller-Theater).

Ryga

- **Stare Miasto** - najstarsza część miasta leżąca na prawym brzegu rzeki Dźwiny. Stara Ryga znana jest ze swoich świątyń i budynków historycznych.

- **Kipsala** – dopiero odkrywana przez polskich turystów dzielnica Rygi. Zamieszkiwana była głównie przez rybaków i marynarzy. Przy jej ulicach wybudowano piękne ceglane, drewniane domy, które zostały wpisane na listę Unesco. Każdy z domów ma swoją własną niepowtarzalną historię, a także nazwę sugerującą przeznaczenie. Oto kilka przykładów: Klub Filozofów, Dom Gatis, Dom Australijczyka. Z tych stron pochodzi Žanis Lipke, który podczas wojny zapewnił schronienie setką Żydów.

- **Art Nouveau** - zwana też „dzielnicą ambasad” (ze względu na ich mnogość w okolicy) to kilka ulic, z których główną, tą od której zwiedzanie się rozpoczyna, jest ulica Elizabetes.

Najważniejsza część dystryktu to trójkąt ulic Elizabetes, Strelnieku i Alberta, w sumie może z kilometr pieszej trasy, w czasie której może rozboleć szyja od zadzierania głowy do góry.

Sztokholm

- **Sodermalm** – szybko rozwijająca się artystycznie dzielnica. Wzdłuż Hornsgatan znajdują się liczne galerie sztuki, w której wystawiani się młodzi artyści szkół plastycznych. Przy ulicy Slussen można usłyszeć graną na żywo lokalną muzykę, a na placu Medborgarplatsen można zabawić się do białego rana.

- **Ostermalm** – białe kamienice nad niebieskimi wodami sztokholmskiego portu. Ulubione miejsce spotkań najbogatszych i najślawniejszych Szwedów. Wzdłuż Biblioteksgatan znajdują się sklepy znanych projektantów. Wrażenia kulturalne dostarcza tu Muzeum Starożytności Krajowych i Muzeum Historii Naturalnej.

- **Rinkeby** – dzielnica słynąca z różnorodności kulturalnej i rasowej. Kawiarenki, restauracje i sklepy z kawą, jedzeniem i upominkami z przeróżnych stron świata. Podobna do Nowojorskiego Bronx.

- **Gamla Stan** - Stare Miasto jest najstarszą częścią Sztokholmu, pierwsze osady handlowe pojawiły się tutaj w XIII wieku. Obecnie jest to rejon głównie turystyczny, dzielnicę zamieszkuje niespełna 3000 osób. Stare Miasto jest raczej zwarte, nieco mniejsze niż podobne dzielnice w innych europejskich miastach. Całość można zwiedzić poruszając się wyłącznie pieszo podziwiając wąskie, brukowane uliczki otoczone średniowiecznymi i renesansowymi budynkami.

Helsinki

- **Kruununka** - w której znajdują się domy z XVI-XVII wieku, ocalałe z wielkiego pożaru z 1812 roku.

- **Kalasatama** – inteligenta dzielnica w Helsinkach. (w projekcie)

- **Kallio** – dzielnica artystów. Odbывают się tu liczne wernisaże, a na centralnej części dzielnicy znajduje się duży bazar z dosłownie wszystkim.

- **Kamppi** - w której okolicy mieszczą się liczne restauracje, bary, puby, a stamtąd blisko do domu handlowego Stockmann.

UNESCO - *Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury* powstała 16 listopada 1945 roku na mocy podpisanego Aktu Konstytucyjnego, w preambule do którego czytamy, że ponieważ wojny rodzą się w umysłach ludzi, również w ich umysłach powinny być zwalczane. UNESCO jest organizacją multilateralną, koordynującą działania służące rozwojowi międzynarodowej współpracy kulturalnej, oświatowej oraz naukowej. Miejsca wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa stanowią wspólne dobro ludzkości. Wyróżnia je *najwyższa, powszechna wartość*, uznana w rozumieniu Konwencji UNESCO z 1972 r. dotyczącej Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego. Kraków na swoim obszarze posiada 1 obiekt wpisany na listę. Jest to Stare Miasto wraz z licznymi w jego granicach zabytkami, jak np. Kościół Mariacki. W zestawieniu wybranych miast przoduje Barcelona, która może pochwalić się aż 9 obiektami Światowego Dziedzictwa. Na polskie

miasta przypada 1 obiekt, poza Gdańskiem, który wciąż od prawie 10 lat, stara się o wpisanie na listę.

Tabela 7 Liczba obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO w poszczególnych miastach

Miasto	Kraków	Wrocław	Warszawa	Gdańsk	Barcelona	Amsterdam	Praga	Essen	Budapeszt
Liczba obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO	1	1	1	0	9	2	1	1	2
<i>w tym:</i>									
Obiekty przyrodnicze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Obiekty kulturowe	1	1	1	0	9	2	1	1	2
Obiekty przyrodniczo-kulturowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: strona internetowa UNESCO [<http://www.unesco.pl>]

Tabela 8 Lista obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO

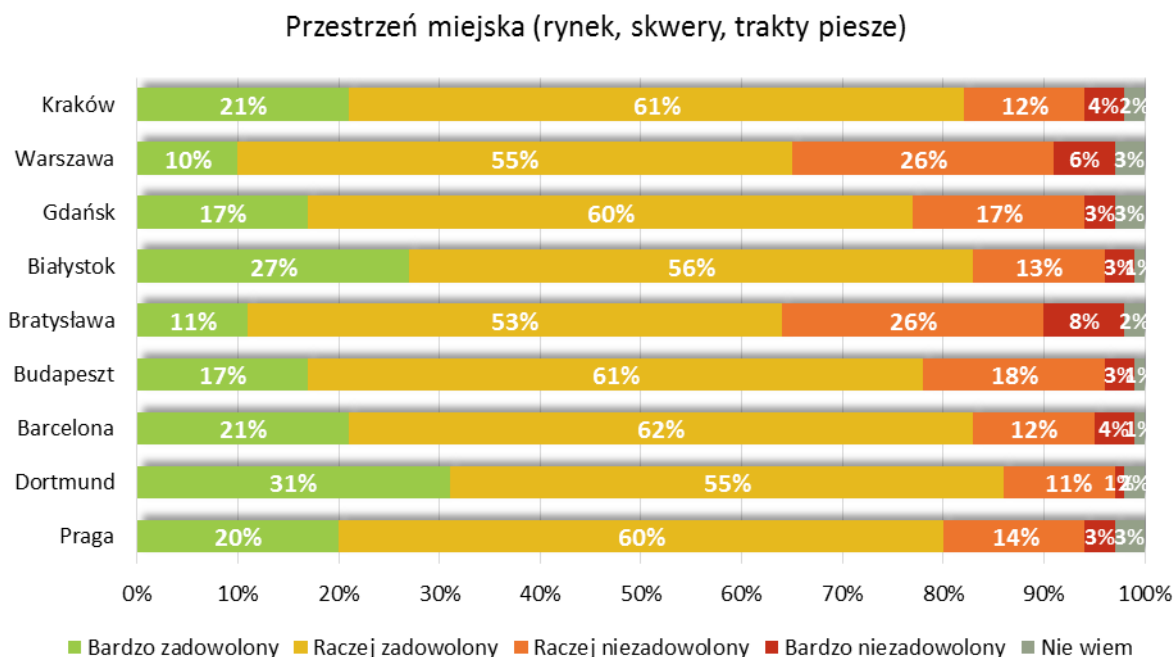
Miasto	Lista obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO
Kraków	- Stare Miasto w Krakowie
Wrocław	- Hala Stulecia
Warszawa	- Stare Miasto w Warszawie
Barcelona	- Park Güell, - Casa Milà - Sagrada Família - Cripta de la Colonia Güell - Pałac Muzyki Katalońskiej - Palau Güell - Casa Vicens - Casa Batlló - Szpital św. Pawła
Amsterdam	- Linia obronna Amsterdamu - XVII-wieczny pierścień kanałów w Amsterdamie
Praga	- Zabytkowe centrum Pragi
Essen	- Kompleks przemysłowy kopalni i koksowni Zollverein
Budapeszt	- Historyczna zabudowa brzegów Dunaju i Góra Zamkowa - Aleja hr. Gyuli Andrássyego wraz z otoczeniem i I linią metra

Źródło: strona internetowa UNESCO [<http://www.unesco.pl>]

Według badań zrealizowanych w 2012 roku na zlecenie Komisji Europejskiej (Eurostat – Urban audit) większość badanych mieszkańców Krakowa pozytywnie oceniła przestrzeń miejską (rynek, skwery, trakty piesze) – 82% zadowolonych mieszkańców. W Warszawie, Gdańsku i Białymstoku odsetek badanych mieszkańców zadowolonych z przestrzeni miejskiej

wyniósł odpowiednio: 65%, 77% o 83%. Wśród miast zagranicznych największy odsetek badanych mieszkańców zadowolonych z analizowanego obszaru odnotowano w Dortmundzie (89%).

Rysunek 9 Przestrzeń miejska (rynek, skwery, trakty piesze) - Urban audit

Źródło: Urban Audit (Eurostat)

Najwięcej wydarzeń kulturalnych w 2014 roku odbyło się w Warszawie w ilości 142. Stolicy jednak nie ustępuje Kraków, na którego obszarze miały miejsce tylko dwa wydarzenia kulturalne mniej. Kraków przoduje w ilości wydarzeń kulturalnych o charakterze religijnym, wyprzedzając pozostałe miasta Polski czterokrotnie. Podobnie jest z liczbą festiwali - Kraków plasuje się na pierwszym miejscu wyprzedzając Warszawę o 20 wydarzeń.

Tabela 9 Wydarzenia kulturalne, w tym religijne i festiwale co najmniej o randze europejskiej

Miasto	Kraków	Wrocław	Gdańsk	Warszawa
Łączna ilość wydarzeń kulturalnych	ok. 140	ok. 84	ok. 67	ok. 142
Ilość wydarzeń kulturalnych o charakterze religijnym	20	5	5	5
Ilość festiwali, które charakteryzowały się co najmniej rangą europejską	50	30	15	43

Źródła: strony internetowe miast

Muzea

Muzea w miastach atrakcyjnych kulturowo to obowiązkowy punkt na mapie turystycznej. W przeciągu jednej wizyty w mieście trudno jest zwiedzić wszystkie, dlatego w zestawieniu widnieją kluczowe wraz z krótkim opisem. W stolicy Polski znajduje się największa ich ilość – aż 61 muzeów. Kraków znajduje się na drugim miejscu wśród polskich miast z 50 obiektami muzealnymi, co jest 4 pozycją w wyszczególnieniu. Wśród miast zagranicznych, największa ilość obiektów znajduje się w Lizbonie i Kopenhadze – po 71, natomiast najmniejsza w Lyonie – 22.

Tabela 10 Liczba muzeów w polskich miastach

Miasto	Kraków	Wrocław	Gdańsk	Poznań	Katowice	Łódź	Warszawa
Liczba muzeów	50	24	23	18	4	19	61
Liczba zwiedzających	3826612	1483062	463632	204885	220689	488123	7933750

Źródła: dane GUS

Tabela 11 Liczba muzeów w zagranicznych miastach

Miasto	Lizbona	Kopenhaga	Walencja	Zagrzeb	Lyon
Liczba muzeów	71	71	47	34	22

Źródła: strony internetowe miast/ strony internetowe informacji turystycznych/ biuletyny, broszury turystyczne

Kraków

- **Zamek Królewski na Wawelu** – rezydencja królewska o charakterze zabytkowym, mieszcząca się na Wzgórzu Wawelskim w Krakowie, o powierzchni 7040 m² z 71 salami wystawowymi.

- **Muzeum, Zamek Królewski na Wawelu.** W 1978 r. zamek wawelski wpisany został na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO. Placówkę muzealną pod nazwą Państwowe Zbiory Sztuki - Oddział na Wawelu utworzono już w 1930 r., obecną nazwę nadano jej w 1994 r. Zamek królewski na Wawelu to muzeum o charakterze rezydencji historycznej. Jest to jedno z najważniejszych muzeów w Polsce, przez wieki służył jako siedziba polskich królów. Największe zbiory są to obiekty ściśle związane z władcami Polskimi i ich rodzinami. Najcenniejszą kolekcją są arraszy króla Zygmunta Augusta. W skali europejskiej odznaczają się eksponaty malarstwa włoskiego, obejmujące m.in. dzieła Simone'a Martiniego i Dossa Dossiego.

- **Muzeum Narodowe w Krakowie** utworzone zostało 7 października 1879, jako pierwszy obiekt muzealny w kraju. Zgromadzony zbiór jest jednym z najciekawszych w Polsce, ale także w Europie. Kolekcja opiewa dzieła sztuki polskiej, europejskiej, światowej. Podstawą zbiorów są głównie dzieła sztuki polskiej, specyfiką Muzeum są funkcjonujące w jego

strukturze muzea biograficzne, wybitnych artystów Krakowa: Jana Matejkę, Stanisława Wyspiańskiego, Józefa Mehoffera, a także kompozytora - Karola Szymanowskiego. Muzeum Narodowe zarządza zbiorami i budynkami Muzeum Książąt Czartoryskich.

Gdańsk

- **Muzeum Narodowe w Gdańsku** – wielooddziałowa instytucja kultury, powstała w 1972.
- **Muzeum Historyczne Miasta Gdańska.**

Warszawa

- **Muzeum Narodowe w Warszawie (MNW)** – muzeum sztuki w Warszawie, założone w 1862 jako Muzeum Sztuk Pięknych w Warszawie, narodowa instytucja kultury; jedno z największych muzeów w Polsce i największe w Warszawie.
- **Zamek Królewski w Warszawie** – barokowo-klasycystyczny zamek królewski znajdujący się w Warszawie przy placu Zamkowym 4. Pełni funkcje muzealne i reprezentacyjne.
- **Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.**

Lizbona

- **Muzeum Calouste Gulbenkiana** - muzeum, posiadające bogate zbiory sztuki antycznej, orientalnej i europejskiej. Zostało stworzone zgodnie z ostatnią wolą zmarłego w 1955 roku Calouste Gulbenkiana w celu publicznego udostępnienia jego wielkiej kolekcji sztuki, której właścicielem po jego śmierci została Fundacja Calouste Gulbenkiana. Muzeum zostało otwarte w 1969 roku. Położone jest w parku, niedaleko od centrum miasta.
- **Narodowe Muzeum Sztuki Dawnej i Muzeum Sztuki Współczesnej Berardo** - to najważniejsze w Lizbonie placówki muzealne prezentujące zbiory sztuki portugalskiej, europejskiej oraz orientalnej. W Narodowym Muzeum Sztuki Dawnej zobaczyć można dzieła m.in. Hieronima Boscha i Albrechta Dürera, natomiast w Muzeum Sztuki Współczesnej dzieła Pabla Picassa, Francisca Bacona czy też Andy'ego Warhola.
- **Narodowe Muzeum Sztuki Dawnej (port. Museu Nacional de Arte Antiga)** mieści się w okazałym, XVII – wiecznym pałacu hrabiów Alvor, usytuowanym przy zachodnim nabrzeżu Tagu, ok. 2 km na zachód od Placu Handlowego. Ze względu na zielony kolor okien pałacu placówka ta nazywana jest też często Muzeum Zielonych Okien (port. Museu de Janelas Verdes).
- **Muzeum Miasta (port. Museu da Cidade)** usytuowane jest przy Campo Grande, w północnej części Lizbony. Gmach muzeum to XVIII – wieczny pałac myśliwski, zbudowany z polecenia króla Jana V Wspaniałomyślnego.

Kopenhaga

- **ARKEN Museum of Modern Art** - Muzeum Sztuki Nowoczesnej ARKEN zostało otwarte 15 marca 1996 r. przez Jej Królewską Mość Królową Małgorzatę II.
- **Nationalmuseet** – Muzeum Narodowe - usytuowane jest w Pałacu Książęcym przy ul. Ny Vestergade, zaledwie kilkaset metrów od słynnych Ogrodów Tivoli. Sam pałac zbudowany

został w 1744 r. dla ówczesnego księcia i następcy tronu Fryderyka V i choć dawno nie służy on już rodzinie królewskiej, to wciąż można w nim podziwiać wspaniałe sztukaterie i oryginalne, dębowe parkiety.

- **Ny Carlsberg Gglyptotek** - placówka muzealna o szczególnym charakterze. Tutejsze dzieła sztuki nie prezentują osiągnięć duńskich lub zagranicznych malarzy i rzeźbiarzy w sposób chronologiczny, bowiem pochodzą one niemal wyłącznie z czasów starożytnych oraz z przełomu XIX i XX w. Cała kolekcja stanowi przegląd gustów artystycznych założyciela Glyptoteki – Carla Jacobsena.

Walencja

- **Museo de las Ciencias Príncipe Felipe (City of the Arts and Sciences)** - to hiszpańskie muzeum poświęcone nowym technologiom, nauce i środowisku naturalnemu. Muzeum Nauki mieści się w kompleksie znanym jako Ciudad de las Artes y las Ciencias (pol. Miasteczko Sztuki i Nauki).

- **L'iber, Museo de los soldaditos de plomo** - To muzeum otwarto w 2007 roku, zawdzięcza swoje powstanie do prywatnej fundacji grupy Libertas 7, który należy do rodziny Noguera. Szacuje się na ponad milion sztuk kolekcji ołowianych żołnierzyków.

- **Museo de Bellas Artes de Valencia** - Muzeum Sztuk Pięknych w Walencji – muzeum powstało przy Królewskiej Akademii Sztuk Pięknych San Carlos i zostało od niej oficjalnie oddzielone w 1913 roku. Zbiory muzeum zawierają ważną kolekcję malarstwa, a w szczególności prace starych mistrzów. Kolekcja sztuki zawiera dzieła m.in. Joaquina Sorolli, Francisca Goi, Mariana Salvadora Maelli.

Zagrzeb

- **Mimara museum** - położone jest na Roosevelt Square w Zagrzebiu. Znajduje się tu około 3700 dzieł sztuki, w tym: obrazy malarstwa hiszpańskiego, holenderskiego i włoskiego, sztuka orientalna oraz ceramika.

- **Museum of Broken Relationships**, czyli muzeum poświęcone nieudanym związkom miłosnym. Przedstawia przedmioty osobiste i historie łączące je z zakończoną już relacją. Każdy przedmiot opatrzony jest osobistym komentarzem fundatora, nierzadko są to teksty bardzo wzruszające, ale bywają też historie śmieszne czy nawet pikantne.

- **Archaeological Museum** - ze zbiorami z okresu prehistorycznego, grecko-rzymskiego oraz wczesnego średniowiecza. Można podziwiać tam, m.in. sztukę egipską, zbiory numizmatyczne (największy zbiór monet w Europie), kolekcję mumii egipskich, hellenistyczne wazy, antyczną i średniowieczną historię Zagrzebia i okolic. Przy muzeum znajduje się przepiękny Park Archeologiczny.

Lyon

- **Muzeum historyczne Lyonu - Le musée Gadange** – zwiedzając to Muzeum historyczne to tak jakbyśmy dostawali klucze do miasta. Muzeum ukazuje istotne punkty dla zrozumienia Lyonu. Wizyta w muzeum ułatwi dalsze zwiedzanie miasta, a także jego lepsze poznanie.

- **Muzeum Cywilizacji Galijsko-Rzymskiej - Le musee gallo-romain de Lyon-Fourviere** - znajduje się w pobliżu rzymskich teatrów, na wzgórzu Fourviere, w samym sercu rzymskiego miasta Lugdunum.

- **Centrum Historii Ruchu Oporu i Deportacji (Centre d'Histoire de la Résistance et de la Déportation (CHRD))** - mieści się w dawnej wojskowej bazie, w tym samym budynku, którego używał szef Gestapo w Lyonie i jest to mocno symboliczne miejsce w służbie historii i pamięci. W piwnicach budynku, w których odbyły się egzekucje ofiar gestapo, mieszczą się wystawy czasowe oraz stanowią serce muzeum.

- **Musee des Miniatures et decors de cinema** – Maison des Avocats – Muzeum Kina i Miniatur. Ukryte w jednej z uliczek. Z zewnątrz wyglądające jak mały sklepik. Większość turystów omija to miejsce, nie zdając sobie sprawy z tego, ile kinematograficznej historii właśnie przeszło im koło nosa.

Wydarzenia kulturalne

Imprezy cykliczne o randze krajowej oraz międzynarodowej, w tym festiwale i inne wydarzenia kulturalne. Organizowane na terenie miast regularnie, zazwyczaj co rok. Są to imprezy, które rozstawiają miasta na arenie europejskiej. Licznie przybywają na nie turyści oraz mieszkańcy, dla niektórych obecność na danym wydarzeniu staje się tradycją.

Kraków

Wiosna: Festiwal Misteria Paschalia, Tradycyjne Święto Rękawki, Targi Wielkanocne, Festiwal Muzyki Filmowej, Festiwal Nauki, Navigator Festival – Podróże – Przygody – Pasje, Krakowska Noc Muzeów, Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego, Ogólnopolski Festiwal Autorskich Filmów Animowanych OFAFA, Festiwal Tańca Współczesnego SPACER, Intronizacja Króla Kurkowego, Konkurs i Intronizacja Małego Króla Kurkowego, Pochód Lajkonika,

Lato: Wianki, Jarmark Świętojański, Wielka Parada Smoków, Festiwal Kultury Żydowskiej, Noc Jazzu, Średniowiecze da się lubić, Cracovia Sacra, Festiwal pierogów, Festiwal Teatrów Ulicznych, Letnia Scena Radia Kraków, Małopolski Piknik Lotniczy, Noc Teatrów, Podgórskie Letnie Koncerty, Święto chleba, Marsz Jamników,

Jesień/zima: Conrad Festival, Sacrum Profanum, Noc Poezji, Nowohucki Festiwal Sztuki, Balet OFF Festiwal, Konkurs szopek krakowskich, Targi Bożonarodzeniowe, Festiwal Teatrów Dla Dzieci.

Warszawa

Wiosna: Tydzień Kina Hiszpańskiego, Festiwal Filmowy „Wiosna Filmów”, Festiwal Filmowy Muzyki Krzysztofa Komedy, Festiwal Filmów Afrykańskich „AfryKamera”, Festyn z okazji Dnia Ziemi, Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Żydowskie motywy”, Nightskating Warszawa, Przegląd Kinematografii Europejskiej „Kanon”, Święto Niemego Kina, Warszawskie Spotkania Teatralne, Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena, Festiwal Filmowy „Planete Doc Review”, Festiwal Folkowy Polskiego Radia „Nowa Tradycja”, Free Form Festival, Jarmark

Floriański, Koncerty Chopinowskie, Międzynarodowy Festiwal Pianistyczny „Floralia Muzyczne – Muzyka w Kwiatkach”, Nightskating Warszawa, Noc Muzeów, Orange Warsaw Festiwal, Parada Schumana, Warszawskie Spotkania Muzyczne „Muzyka Dawna - Muzyka Nowa”,

Lato: Festiwal Mozartowski, Festiwal Teatrów Tańca Europy Środkowej "Zawierania", Koncerty Chopinowskie, Letni Festiwal Pieśni Kompozytorów Polskich, Międzynarodowe Biennale Plakatu, Międzynarodowy Festiwal „Sztuka Ulicy”, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej, Międzynarodowy Festiwal Pianistyczny „Floralia Muzyczne – Muzyka w Kwiatkach”, Międzynarodowy Festiwal Szkół Teatralnych, Międzynarodowy Plenerowy Festiwal „Jazz na Starówce”, Mironalia, Warsaw Fashion Street, Warsaw Summer Jazz Days, Wianki, Festiwal „Ogrody Muzyczne”, Festiwal Filmowy Odjazdowe Kino.Lato, Festiwal Mozartowski, Filmowa Stolica Lata, Koncerty Letnie w Łazienkach Królewskich, Letni Festiwal Nowego Miasta, Letni Festiwal Pieśni Kompozytorów Polskich, Międzynarodowy Festiwal Szachowy im. Mieczysława Najdorfa, Scena Letnia w Arkadach Kubickiego, Warsaw Summer Jazz Days, Festiwal Kultury Żydowskiej „Warszawa Singera”, Letni Festiwal Nowego Miasta, Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Chopin i jego Europa”, Międzynarodowy Festiwal Organowy „Johann Sebastian Bach”, Międzynarodowy Festiwal Sztuki Mimu, Festiwal im. Franciszka Wybrańczyka „Sinfonia Varsovia Swojemu Miastu”, Festiwal literacki "Manifestacje poetyckie", Festiwal Nauki, Festiwal Warszawski „Skrzyżowanie Kultur”,

Jesień/zima: Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”, Międzynarodowy Festiwal Sztuki Cyrkowej, Międzynarodowy Festiwal Tańca Współczesnego „Ciało/Umysł”, Festiwal Filmowy "Pięć Smaków", Międzynarodowe Forum Niezależnych Filmów Fabularnych im. Jana Machulskiego, Międzynarodowe Spotkania Sztuki Akcji „Rozdroże”, Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina, Warszawski Festiwal Filmowy, Wyścig Psich Zaprzęgów i parawody Jesień, Festiwal Filmów Rosyjskich „Sputnik nad Polską”, Festiwal Filmy Świata Ale Kino!, Festiwal Muzyki Dawnej, International Jazz Festival Jazz Jamboree, Targi Książki Historycznej, Festiwal Witolda Lutosławskiego Łańcuch, Międzynarodowy Konkurs Wiolonczelowy im. Witolda Lutosławskiego, Festiwal Slajdów Podróżniczych „Terra”, International Jazz Festival Jazz Jamboree, Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Watch Docs – Prawa Człowieka w Filmie”, Rajd Barbórki, Re:wizje Inwazja Sztuki Niezależnej.

Poznań

Wiosna: Ethno Port Poznań Festiwal, Festiwal Kultury Studenckiej ARTenalia, Poznań za pół ceny, Międzynarodowy Festiwal Kultury komiksowej Ligatura, Międzynarodowy Festiwal Gier Let's play Poznań, Jarmark Świętojański,

Lato: Malta Festival Poznań, Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych ANIMATOR, Międzynarodowy Festiwal Chórów Uniwersyteckich „Universitas Cantat”, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Tańca, Tzadik Poznań Festival,

Jesień/zima: Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego, Międzynarodowy Festiwal Filmów Dokumentalnych Tranzyt, Eventy Centrum Turystyki Kulturowej „TRAKT”, Międzynarodowy Festiwal Chórów Chłopięcych, Międzynarodowy Festiwal Filmowy OFF CINEMA, Międzynarodowy Festiwal Fletowy, Nostalgia Festival, Festiwal Teatralny Maski, Festiwal Atelier Polskiego Teatru Tańca, Betlejem Poznańskie i Festiwal Rzeźby Lodowej,

Gdańsk

Wiosna: Międzynarodowy Dzień Teatru, Gdański Festiwal IMPRO „Podaj wiosło”, Przystanek Książka, Gdański Festiwal Muzyczny, Siesta Festiwal, Festiwal Alternativa, Europejska Noc Muzeów, Gdański Festiwal Tańca, Streetwaves, Konkurs Eurowizji dla Młodych Tancerzy, Gdańskie Widowisko Nocy Świętojańskiej,

Lato: Ogólnopolski Festiwal Teatralny MOST, Festiwal Malarstwa Monumentalnego Monumental Art., XVI Międzynarodowy Festiwal Teatrów Plenerowych i Ulicznych FETA, Plenerowy pokaz opery, Łagodne Spotkania Muzyczne, Festiwal Gdańsk Dźwiga Muzę, XVII Festiwal Szekspirowski, Szerkspiroff, Międzynarodowy Festiwal Mozartowski Mozartiana, Gdańskie Noce Jazzowe, Festiwal Solidarity of Arts, Festiwal Goldbergowski, Grassomania, Blog Forum Gdańsk,

Jesień/zima: Festiwal Jazz Jantar, IV Monoblok, Narracje – Instalacje i Interwencje w Przestrzeni Publicznej, Dni Muzyki Nowej, Koncert noworoczny im. J. Heweliusza, Dzień Jedności Kaszubów, Festiwal Actus Humanus

Kluczowe wydarzenia kulturalne w miastach europejskich. Wybrano najistotniejsze wydarzenia organizowane w miastach, gdyż codziennie w Berlinie odbywa się około 1500 imprez, z tego niektóre o randze europejskiej.

Wrocław

Wiosna: Tydzień Kina Hiszpańskiego, Musica Polonica Nova - Festiwal Muzyki Współczesnej, Festiwal JAZZ NAD ODRĄ, Festiwal Ewentualnych Talentów Aktorskich – FETA we Wrocławiu, Równoleżnik Zero - Wrocławski Festiwal Podróży im. Olgierda Budrewicza, Replika Festiwalu Filmów Afrykańskich AfryKamera, Festiwal Żywe Kultury Ruchu CYRKULACJE, Port Literacki Wrocław, Targi Książki Regionalnej SILESIANA, Międzynarodowy Festiwal Klarinetowy CLARIMANIA, Międzynarodowe Biennale Sztuki Mediów WRO, Musica Electronica Nova, DOCS AGAINST GRAVITY, Thanks Jimi Festival, Przegląd Nowego Teatru dla Dzieci, MANDALA PERFORMANCE FESTIVAL we Wrocławiu, FAMA – wrocławskie eliminacje, Leo Festiwal, Międzynarodowy Festiwal Dobrych Projektów WroCLOVE DESIGN, Międzynarodowy Festiwal im. Johannes Brahmsa, Europejska Noc Muzeów, Międzynarodowy Festiwal Kryminału, Vratislavia Sacra, Asymmetry Festival, Festiwal Kultury Żydowskiej SIMCHA.

Lato: Dni Fantastyki, Festiwal Kalejdoskop Kultur, Podwodny Wrocław, Święto Wrocławia, Międzynarodowy Festiwal Non Sola Scripta Wrocławskie Lato Organowe, Przegląd Sztuki

SURVIVAL, Międzynarodowy Festiwal Wysokich Temperatur, Festiwal NowoBrzmienia, OdraNocka Art Festival, NOC ŚWIĘTOJAŃSKA na Wyspie Słodowej, Leśnicka Noc Świętojańska, ART OF IMPROVISATION - Creative Festival, Festiwal Muzyki Kameralnej WIECZORY W ARSENALE, OdraNocka Art Festival, Brave Festival - przeciw wypędzeniom z kultury, Międzynarodowy Festiwal Filmowy - T-Mobile Nowe Horyzonty, Miesiąc Spotkań Autorskich, Międzynarodowy Festiwal Non Sola Scripta Wrocławskie Lato Organowe, Buskerbus Międzynarodowy Festiwal Sztuki Ulicznej, Forum Musicum, Lato w Synagodze pod Białym Bocianem, Światowy Festiwal Kontrabasowy, Międzynarodowy Festiwal WRATISLAVIA CANTANS, Festiwal Kina Amatorskiego i Niezależnego KAN we Wrocławiu, Europejskie Dni Dziedzictwa, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Dla Dzieci, Wrocławski Festiwal Krasnoludków, TIFF – Trochę Inny Festiwal Fotografii,

Jesień/zima: Stream Festival - Międzynarodowy Festiwal Teatru Ruchu, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Wiedeńskiej, Międzynarodowy Festiwal Teatralny DIALOG-WROCŁAW, Avant Art Festival, Międzynarodowy Festiwal Opowiadania, WroSound, Wrocławskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora (WROSTJA), Wrocławski Festiwal Gitarowy GITARA, Międzynarodowy Festiwal Perkusyjny Drum Fest, American Film Festival, Europejski Festiwal Szkła, Międzynarodowy Festiwal Perkusyjny Drum Fest, Festiwal JAZZTOPAD, Wrocław Industrial Festival, One Love Sound Fest, Festiwal Ambientalny, AUDIO-CITY, Dni Filmowe Lux - pokazy filmów nominowanych do Nagrody Filmowej Parlamentu Europejskiego LUX, Wrocławski Przegląd Piosenki Studenckiej, Festiwal Aktorstwa Filmowego, Szanty we Wrocławiu, Festiwal Podróżników - Międzynarodowe Targi Turystyczne, Festiwal Sztuka Łączy Pokolenia INSPIRACJE FLAMENCO Przenikanie Kultur, PPA - Przegląd Piosenki Aktorskiej we Wrocławiu, FRANKOFONIA, Mikrofestiwal, Replika Festiwalu Filmów Rosyjskich SPUTNIK NAD POLSK, Wrocławskie Targi Dobrych Książek (WTDK), Wrocławski Festiwal Form Muzycznych, Festiwal Barbórkowy Chórów Studenckich, Muzyczny Festiwal Pokoleń im. Edmunda Kajdasza, Festiwal Kabaretowy WROCEK 2013, Energia Dźwięku.

Berlin

Wiosna: 20th Festival Days at the Staatsoper Berlin, Walpurgisnacht – Night of the Witches, Gallery Weekend Berlin, Mozart in May, Carnival of Cultures, 11th Open Air Gallery, DMY International Design Festival, Long Night of the Sciences, Lesbian and Gay Street Festival,

Lato: All Nations Festival, Fête de la Musique, Foreign Affairs, Christopher Street Day, Jazz at Bergmannstraße, Berlin Philharmonics Open Air at the Waldbühne, Classic Open Air Berlin Gendarmenmarkt, 17th Berlin International Beer Festival, Jazzfest,

Jesień/zima: Berlin Fashion Week, 27th transmediale, 65th Berlin International Film Festival (Berlinale), Eat! Berlin Festival.

Praga

Wiosna: FebioFest, Writers Festival, JedenSvet / One World, Witches' Night, Book World Prague, Labour Day, Khamoro - World Roma Festival, Prague Fringe Festival, Prague International Marathon, World Festival of Puppet Art, Prague Spring

Lato: Český Krumlov Chamber Music Festival, Czech Folklore Festival, Dance Prague Tanec Praha, Karlovy Vary International Film Festival, Jan Hus Day, Mystic Skate Cup, Trutnov Open Air Music Festival, Prague International Organ Festival, Festival of Italian Opera,

Jesień/zima: Wine Festivals, Strings of Autumn, International Jazz Festival, Prague German - Language Theatre Festival, The Bohuslav Martinu Days in Prague, Prague Winter Festival, Masopust, Birthday of Tomas G Masaryk.

Sztokholm

Wiosna: Nationaldag, Midsommarafton, Påsk, Valborgsmässoafton, Första Maj, Tjejtrampet

Lato: Stockholm Pride Week, Parkteatern (Park Theatre), Stockholm Early Music Festival, Skärgårdsbåtens Dag (Archipelago Boat Day), Accelerator, Re:Orientfestivalen, Mayo Boules Festival, Stockholm Jazz Festival, Stockholm Pride Week, Uppsala Reggae Festival, Midnattsloppet (Midnight Race),

Jesień/zima: Pop Dakar, Lidingöloppet, Stockholm Open, Stockholm International Film Festival, Christmas markets, Luciadagen, Nobeldagen (Nobel Day), Luciadagen (Lucia Day), Stockholm Art Fair.

Londyn

Wiosna: Ideal Home Show, Head of the River Race, The Boat Race, London Book Fair, Chelsea Flower Show, Trooping the Colour, City of London Festival,

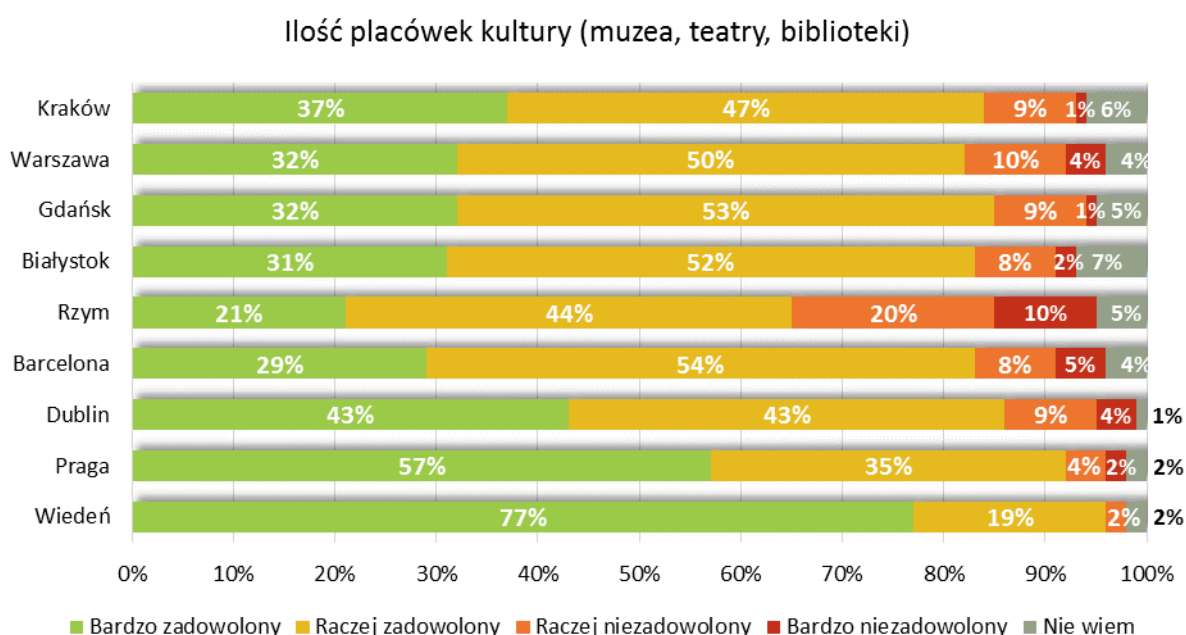
Lato: Carnival de Cuba, Pride London, Motorexpo, World Naked Bike Ride, London Festival of Architecture, Hampton Court Flower Show, The Proms, Carnaval Del Pueblo, Notting Hill Carnival, London Open House

Jesień/zima: London Freewheel, London Film Festival, Lord Mayor's Show, Million Mask March, London Boat Show.

Według badań zrealizowanych w 2012 roku na zlecenie Komisji Europejskiej (Eurostat – Urban audit) badani mieszkańcy Krakowa pozytywnie ocenili ilość placówek kultury w mieście (37% jest bardzo zadowolonych, a 47% raczej zadowolonych). Raczej lub bardzo niezadowolonych jest 10% mieszkańców biorących udział w badaniu. Porównując Gdańsk - 32% badanych mieszkańców bardzo pozytywnie postrzega powyższy aspekt, 53% raczej pozytywnie, 10% mieszkańców nie jest zadowolonych z ilości placówek kultury. Wśród miast polskich Kraków może poszczycić się największą liczbą najbardziej zadowolonych

mieszkańców. Wśród miast europejskich największy odsetek zadowolonych mieszkańców w badanym obszarze odnotowano w Wiedniu (96%).

Rysunek 10 Ilość placówek kultury (muzea, teatry, biblioteki) w opinii mieszkańców poszczególnych miast

Źródło: Urban Audit (Eurostat)

3.1.3 Sport

Stolica Małopolski posiada liczne zaplecze sportowe. Na obszarze miasta znajdują się nie tylko znane fanom piłkarskim stadiony Wisły Kraków czy Cracovii, lecz także wiele innych obiektów do uprawiania różnych dyscyplin sportu. W mieście organizowane są imprezy sportowe, w tym takie o randze międzynarodowej. Stolica Małopolski w zestawieniu z miastami w obrębie kraju, jak i miastami europejskimi wypada stosunkowo dobrze.

Miasto Kraków jest organizatorem cyklicznych imprez sportowych tj. Cracovia Maraton. Jest to największa i najbardziej prestiżowa, cykliczna impreza lekkoatletyczna organizowana w Krakowie, z udziałem zawodników i sportowców - amatorów z całego świata. Tour de Pologne to z kolei słynny, wieloetapowy szosowy wyścig kolarski, organizowany cyklicznie na terenie Polski, będący jedną z najstarszych imprez kolarskich na świecie. Zakończenie wyścigu, już trzy razy odbywało się w Krakowie i jest wielkim świętem sportu i kolarstwa, na który ściągają tłumnie mieszkańcy Krakowa i turyści.

Tabela 12 Wydarzenia sportowe, które charakteryzują się rangą co najmniej europejską

Miasto	Wydarzenia
Kraków	Mistrzostwa Świata w piłce siatkowej mężczyzn-2014; Cracovia Maraton, Turniej Żużlowy o Puchar Prezydenta Miasta Krakowa Międzynarodowe Regaty w kajakarstwie slalomowym, corocznie Tour de Pologne

Miasto	Wydarzenia
Poznań	Mistrzostwa Świata bezdomnych w piłce nożnej-2013r. Puchar świata w kajakarstwie-2013. GAC World Tour – Polish Open 2012 (międzynarodowy turniej tenisa stołowego z cyklu ITTF Pro Tour) Mistrzostwa Europy w Piłce nożnej-2012
Wrocław	Mistrzostwa Europy w piłce nożnej UEFA -2012; Mistrzostwa świata w podnoszeniu ciężarów -2013; Mistrzostwa świata w piłce siatkowej mężczyzn-2014
Warszawa	Tour de Pologne; Mistrzostwa Europy w piłce nożnej-2012 Maraton Warszawski – bieg maratoński; Memoriał Janusza Kusocińskiego – mityng lekkoatletyczny, Memoriał Kamili Skolimowskiej – międzynarodowy mityng lekkoatletyczny,
Praga	Halowe Mistrzostwa Europy w lekkoatletyce-2015; J&T Banka Prague Open – kobiece turniej tenisowy; Maraton w Pradze-bieg maratoński
Berlin	Mistrzostwa Europy w pływaniu 2014r; Maraton berliński; Internationales Stadionfest – mityng lekkoatletyczny; World Series of Snooker, Liga mistrzów w piłce siatkowej-2014/2015
Zurich	Mistrzostwa Europy w lekkoatletyce-2014; Weltklasse Zürich – mityng lekkoatletyczny; Klubowe mistrzostwa świata w piłce siatkowej kobiet
Dublin	Wielka gala sportów walki w Dublinie 2015
Budapeszt	Kobiece turniej tenisowy cyklu WTA, Budapest Grand Prix -W latach 1993-2013

Źródła: strony internetowe miast

Baza sportowo-rekreacyjna miasta jest rozbudowana i różnorodna. Miasto Kraków posiada 2 obiekty sportowe do uprawiania dyscyplin olimpijskich - są to stadiony do piłki nożnej. Wrocław posiada z kolei 3 stadiony, w tym jeden stadion wielofunkcyjny, natomiast Warszawa dysponuje 4 stadionami, wśród których wyróżnia się stadiony lekkoatletyczne. Porównując stadiony w stolicach europejskich, Berlin i Zurich posiadają po 3 takie obiekty, natomiast Bratysława i Budapeszt – po 2.

Tabela 13 Liczba i rodzaje obiektów sportowych do uprawiania dyscyplin sportowych

Miasto	Liczba obiektów	Rodzaje obiektów sportowych do uprawiania dyscyplin olimpijskich
Kraków	3	1. Stadion Cracovii im. Józefa Piłsudskiego 2. Stadion Miejski w Krakowie 3. Tauron Arena Kraków
Poznań	2	1. INEA Stadion – stadion piłkarski 2. Hala Łucznicza
Wrocław	5	1. Stadion Miejski we Wrocławiu 2. Stadion Olimpijski 3. Stadion przy ul. Oporowskiej 4. Hala Stulecia 5. Hala Orbita

Miasto	Liczba obiektów	Rodzaje obiektów sportowych do uprawiania dyscyplin olimpijskich
Warszawa	5	1. Stadion Narodowy 2. Stadion Polonii Warszawa im. gen. Kazimierza Sosnkowskiego; 3. Stadion RKS Skra 4. Stadion Miejski Legii Warszawa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego 5. Torwar
Praga	2	1. Hala o2-Arena; 2. Tipsport Arena
Berlin	3	1. Friedrich-Ludwig-Jahn-Sportpark 2. Stadion An der Alten Försterei 3. Stadion Olimpijski
Zurich	3	1. Hallenstadion 2. Letzigrund Stadion 3. Hardturm
Budapeszt	2	1. Stadion im. Ferencza Puskása 2. Budapest Sportaréna im. László Pappa
Bratysława	2	1. Thelne pole 2. Stadion Pasienky

Źródła: roczniki statystyczne miast/ strony internetowe miast

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna to także liczne sale i boiska przyszkolne użytkowane przez szkoły oraz obiekty, które są prowadzone przez gminne placówki wychowania pozaszkolnego, podlegające bezpośrednio Urzędowi Miasta. Poza infrastrukturą gminną wyróżnia się także ośrodki, będące w gestii uczelni wyższych.²

Kraków posiada 24 boiska wielofunkcyjne (na jedno boisko przypada 28115 mieszkańców). Dla porównania w Poznaniu liczba boisk wynosi 38, a w Warszawie - 8. Bratysława dysponuje z kolei 10 boiskami wielofunkcyjnymi, Dublin - 45 boiskami, a Praga – 61. Szczegółowe dane przedstawia tabela 13.

Tabela 14 Boiska wielofunkcyjne

Wyszczególnienie	Kraków	Warszawa	Poznań	Bratysława	Dublin	Praga
Ilość boisk wielofunkcyjnych	24	8	38	10	45	61
Ilość mieszkańców na jedno boisko	28115	215550	14421	41558	28029	20439

Źródła: roczniki statystyczne miast/ strony internetowe miast

Pozostała infrastruktura sportowa w zakresie liczby basenów publicznych plasuje Kraków na przeciętnej pozycji w Polsce. Miasto posiada 15 basenów, przy czym dla porównania Warszawa dysponuje 34 basenami publicznymi, a Poznań - 11. Przewagę w zakresie liczby basenów posiadają stolice europejskie. Praga dysponuje 62 basenami, Berlin - 95, Bratysława - 27, a Zurich - 24.

Uwzględniając ilość wszystkich stadionów działających na terenie miasta, Kraków, podobnie jak Poznań, posiada wysoką pozycję z 9 stadionami. Warszawa dysponuje z kolei 5

stadionami, a Katowice - 1. W Pradze funkcjonuje 7 stadionów, w Berlinie - 4, w Zurichu - 3, a w Cardiff - 8.

Tabela 15 Wielkość bazy treningowo-sportowej

Miasto	Ilość basenów publicznych	ilość stadionów sportowych (min. Stadionów piłkarskich, lekkoatletycznych)
Kraków	15	9
Warszawa	34	5
Poznań	11	9
Katowice	4	1
Praga	62	7
Berlin	95	4
Zurich	24	3
Cardiff	11	8
Bratysława	27	4

Źródła: roczniki statystyczne miast/ strony internetowe miast

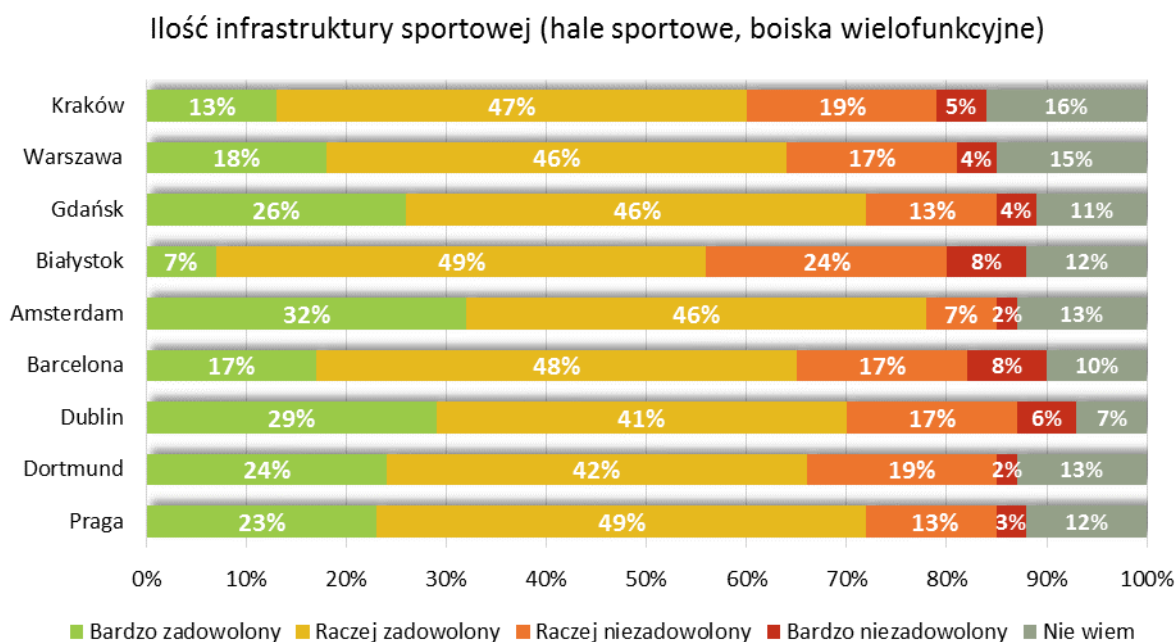
Wydatki na kulturę fizyczną w miastach polskich są zróżnicowane. Szczecin dominuje w tym zakresie. Kraków z kwotą 121 386 305zł znalazł się na drugim miejscu. Pod względem wydatków na obiekty sportowe wydatki Krakowa kształtowały się na poziomie 86 356 134zł. w 2014 r. Dla porównania w Poznaniu wydatki na obiekty sportowe wynosiły 1 073 159zł, a w Łodzi 244 269,57zł. Pod względem środków przeznaczonych z budżetu miasta na zadania w zakresie kultury fizycznej miastem dominującym jest Kraków (20 102 423,00 zł przeznaczonych środków w 2014 r.).

Tabela 16 Wydatki na kulturę fizyczną w polskich miastach

Miasto	Kultura fizyczna ogółem	Obiekty sportowe	Zadania w zakresie kultury fizycznej	Pozostała działalność
Kraków	121 386 305,00 zł	86 356 134,00 zł	20 102 423,00 zł	14 927 748,00 zł
Poznań	28 566 266,22 zł	1 073 159,18 zł	6 516 239,14 zł	1 120 656,72 zł
Łódź	8 315 992,71 zł	244 269,57 zł	4 134,00 zł	-
Wrocław	44 809 851,84 zł	3 880 534,45 zł	19 416 760,57 zł	299 732,97 zł
Szczecin	122 373 555,00 zł	88 078 202,00 zł	13 484 502,00 zł	2 906 838,00 zł

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu miast

Z badań zrealizowanych w 2012 roku na zlecenie Komisji Europejskiej (Eurostat – Urban audit) wynika, iż 60% badanych mieszkańców Krakowa wyraziło swe zadowolenie z ilości infrastruktury sportowej dostępnej w mieście. Wśród poddanych analizie miast krajowych lepiej pod tym kątem wypada jednak Warszawa (64% zadowolonych mieszkańców) oraz Gdańsk (72% zadowolonych mieszkańców). Wśród miast zagranicznych w badanym obszarze wyróżnia się z kolei szczególnie Amsterdam, w którym odsetek mieszkańców zadowolonych z infrastruktury sportowej wyniósł 80%.

Źródło: Urban Audit (Eurostat)

3.1.4 Gospodarka komunalna

Na jakość życia mieszkańców dużych miast wpływa sposób gospodarowania przez władze odpadami komunalnymi oraz ich utylizacja. Jak wiadomo, przy większym zaludnieniu kwestia ta musi być bardzo dobrze i przemyślnie zorganizowana. W tej dziedzinie zaprezentowane zostały wskaźniki tj. odsetek mieszkańców objętych systemem wodociągów i kanalizacji, a także ilość instalacji do przetwarzania odpadów zgodnych ze standardami BAT, które to określa ustawa o Ochronie Środowiska.

Zestawienia w tabelach 17 i 18 przedstawiają odsetki mieszkańców objętych systemem wodociągów i kanalizacji. Kraków na tle pozostałych polskich miast plasuje się na pierwszej pozycji w tym zestawieniu – odsetek mieszkańców objętych systemem wodociągów wynosi w mieście 99,7%. Zaraz za Krakowem znajduje się Gdańsk z różnicą 0,8%, natomiast ostatnia w zestawieniu jest Warszawa z odsetkiem 95,5%.

Analizując odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji, najwyższy wskaźnik odnotowano w Gdańsku (96,2%). Kraków mieści się z kolei na ostatnim miejscu z różnicą niecałych 5% do Gdańska. W gronie miast europejskich najwyższy odsetek odnotowano w Pradze i Bremie – po 99,7%.

Tabela 17 Odsetek mieszkańców objętych systemem zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w polskich miastach.

Miasto	Kraków	Wrocław	Gdańsk	Warszawa
Wodociągi	99,7%	96,5%	98,9%	95,5%
Kanalizacja	91,3%	91,7%	96,2%	92,6%

Źródło: dane GUS

Tabela 18 Odsetek mieszkańców objętych systemem zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w zagranicznych miastach

Miasto	Praga	Essen	Brema	Dublin	Berlin
Wodociągi + kanalizacja	99,70%	99,50%	99,70%	98,30%	99,60%

Źródło: dane Krajowych Urzędów Statystycznych

Jak pokazuje tabela nr 19 odsetek mieszkańców objętych systemem odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych w przedstawionych miastach w Polsce jak i za granicą wynosi 100%.

Tabela 19 Odsetek mieszkańców objętych systemem odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych

Wyszczególnienie	Kraków	Wrocław	Poznań	Warszawa	Praga	Berlin	Oslo	Lizbona	Wiedeń
Odsetek mieszkańców objętych systemem odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Źródło: dane GUS/ Krajowych Urzędów Statystycznych

W ilości instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, spełniających wymagania BAT - *Best Available Technology*, Kraków na tle pozostałych polskich miast usytuował się na pierwszym miejscu z 8 instalacjami. Na kolejnej pozycji znalazły się Katowice z 5 instalacjami, natomiast na ostatnim miejscu - Wrocław i Gdańsk (po 3 instalacje). Przez najlepsze dostępne techniki (BAT) rozumie się najbardziej efektywny oraz zaawansowany poziom rozwoju technologii i metod prowadzenia danej działalności, wykorzystywany jako podstawa ustalania granicznych wielkości emisyjnych, mających na celu eliminowanie emisji lub, jeżeli nie jest to praktycznie możliwe, ograniczanie emisji i wpływu na środowisko jako całość.

Tabela 20 Instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, spełniające wymagania BAT

Miasto	Kraków	Wrocław	Katowice	Gdańsk
Liczba instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych	8	3	5	3

Źródło: dane GUS

Miasto Kraków posiada 8 oczyszczalni ścieków, co jest średnią ilością w porównaniu do innych miast polskich. W Gdańsku funkcjonuje 13, w Katowicach 14, w Warszawie 7 oczyszczalni. Dla porównania Berlin dysponuje 7 oczyszczalniami, Ryga-4, Amsterdam-6. W zakresie przepustowości (m³/dobę) Kraków uplasował się na najwyższej pozycji spośród miast polskich.

Tabela 21 Liczba oczyszczalni ścieków oraz ich przepustowość [m³]w polskich miastach

Miasto	Kraków	Wrocław	Gdańsk	Poznań	Katowice	Łódź	Warszawa
Liczba oczyszczalni	8	11	13	5	14	brak	7
Przepustowość m ³ /dobę	181144	79337	27554	13450	61250	brak	29720

Źródło: dane GUS

Tabela 22 Liczba oczyszczalni ścieków zagranicznych miastach

Miasto	Berlin	Ryga	Amsterdam	Sztokholm	Lizbona	Kopenhaga
liczba oczyszczalni	7	4	6	6	3	8

Źródło: dane Krajowych Urzędów Statystycznych

3.1.5 Transport

W następnej części badania poddaliśmy analizie różne formy transportu wewnętrznego jak i zewnętrznego. Wiele możliwości wyboru formy transportu w obrębie komunikacji miejskiej, szybkość przemieszczania się po centrum, a także niskie opłaty oddziałują bezpośrednio na wzrost zadowolenia mieszkańców jak i turystów, którzy coraz częściej z samochodu przesiadają się na rowery miejskie czy do tramwajów. Szeroka sieć możliwych połączeń poza granice miasta, stwarza możliwość przesiadki, a ta choćby na moment przybliży nam miasto. W ułatwieniu korzystania z komunikacji miejskiej miasta oferują gościom karty turystyczno - komunikacyjne, często zintegrowane z komunikacją miejską i systemem wypożyczania rowerów. Kraków w przedstawionym zestawieniu jest jednym z miast z lepiej rozwiniętą siecią transportu wśród miast polskich i nie odbiega od europejskich.

Tabela numer 22 przedstawia wielkość ruchu pasażerskiego – liczbę pasażerów korzystających z portów lotniczych położonych do 100 km od granic miasta. Kraków w tym zestawieniu plasuje się na 4 pozycji z ok. 3,82 milionami podróżnych korzystających z usług Portu Lotniczego w Balicach w 2014 roku. Jest to największa ilość pasażerów wśród wymienionych lotnisk polskich miast. W Bordeaux liczba ta wyniosła niemal 5 milionów, a na wynik miała bezpośredni wpływ siatka połączeń, z francuskiego lotniska można było obrać kierunek aż do 23 państw, w tym odwiedzić inny kontynent – Amerykę Północną,

a dokładniej Kanadę. Jedynie Katowice z wymienionych portów polskich oferują podróż poza granice Starego Kontynentu np. do Egiptu i Izraela.

Tabela 23 Wielkość ruchu pasażerskiego w portach lotniczych

Miasto	Liczba pasażerów w 2014 roku	Siatka połączeń – możliwe kierunki podróży
Kraków	3 819 825	Polska, Cypr, Grecja, Austria, Włochy, Malta, Hiszpania, Francja, Irlandia, Wielka Brytania, Belgia, Holandia, Niemcy, Dania, Szwecja, Norwegia, Finlandia, Szwajcaria
Gdańsk	3 288 180	Polska, Czechy, Włochy, Malta, Hiszpania, Francja, Irlandia, Wielka Brytania, Belgia, Holandia, Niemcy, Dania, Szwecja, Norwegia, Finlandia, Islandia
Katowice	2 695 732	Polska, Cypr, Grecja, Bułgaria, Włochy, Gruzja, Hiszpania, Francja, Irlandia, Wielka Brytania, Belgia, Holandia, Niemcy, Ukraina, Szwecja, Norwegia, Egipt, Izrael
Wrocław	2 084 353	Polska, Niemcy, Grecja, Wyspy Kanaryjskie, Włochy, Malta, Hiszpania, Francja, Irlandia, Wielka Brytania, Norwegia, Holandia, Szwecja
Dortmund	1 965 723	Wielka Brytania, Hiszpania, Portugalia, Łotwa, Litwa, Polska, Niemcy, Ukraina, Węgry, Chorwacja, Bośnia i Hercegowina, Serbia, Rumunia, Bułgaria, Macedonia, Turcja, Wyspy Kanaryjskie
Sewilla	3 884 146	Austria, Niemcy, Włochy, Grecja, Turcja, Hiszpania, Wyspy Kanaryjskie, Francja, Wielka Brytania, Dania, Chorwacja
Eindhoven	3 926 395	Wielka Brytania, Irlandia, Dania, Polska, Litwa, Łotwa, Czechy, Węgry, Austria, Rumunia, Bułgaria, Serbia, Macedonia, Turcja, Grecja, Włochy, Malta, Hiszpania, Portugalia, Maroko, Egipt, Wyspy Kanaryjskie, Albania
Florencja	2 240 049	Hiszpania, Holandia, Włochy, Niemcy, Belgia, Rumunia, Dania, Szwajcaria, Wielka Brytania, Chorwacja, Grecja, Albania, Austria
Bordeaux	4 952 111	Kanada, Norwegia, Szwecja, Wielka Brytania, Irlandia, Wyspy Kanaryjskie, Maroko, Tunezja, Algieria, Portugalia, Hiszpania, Francja, Włochy, Grecja, Turcja, Albania, Chorwacja, Austria, Węgry, Czechy, Niemcy, Belgia, Holandia

Źródło: strony internetowe lotnisk/serwis internetowy „Airline network news and analysis”
[<http://www.anna.aero>]

Wszystkie z wymienionych miast Polski jak i Europy posiadają miejski system rowerowy. Poruszanie się na jednośladzie jest o wiele wygodniejsze w dużym mieście, zwłaszcza w godzinach szczytu, kiedy ulice są zakorkowane, a ścieżki rowerowe omijają je wszystkie szerokim łukiem. Dlatego władze miast zdecydowały się na wprowadzenie systemów rowerowych z możliwością wypożyczania rowerów za stosunkowo niewielką opłatą; we wszystkich miastach pierwsze 30 minut jazdy jest darmowe. Największymi operatorami wypożyczalni są Nextbike, Easybike i Clear Channel. W Krakowie za wypożyczalnię odpowiada SmartBikes, licencjobiorca Easybike. Najstarszy i najbardziej rozwinięty system

posiada Paryż – Velib. Był on pierwowzorem dla wielu następnych systemów wprowadzonych w Europie. Rower można wypożyczać na stacjach dokujących przez cały rok. Wyjątkiem są sztokholmskie wypożyczalnie, tam pojeździmy na miejskim rowerze jedynie od kwietnia do października i to od 6 do 22. Krakowski system jest zintegrowany z Kartą Miejską, co ułatwia korzystanie z usługi turystom. System jest stosunkowo niewielki w porównaniu z miastami europejskimi: w Londynie jest aż 700 stacji dokujących, w Warszawie 197, natomiast w Krakowie jedynie 30. Umieszcawia to Kraków na ostatnim miejscu w zestawieniu, zaraz za Poznaniem z 37 stacjami. W liczbie użytkowników przoduje Barcelona z 95 tys. zarejestrowanych wypożyczeń w ciągu roku.

Tabela 24 Miejski system rowerowy - statystyka

Miasto	Liczba osób korzystających z miejskiego systemu rowerowego	Liczba punktów z możliwością wypożyczenia roweru
Kraków	-	30
Wrocław	60 000	72
Warszawa	49 674	197
Poznań	18 959	37
Sztokholm	38 000	140
Londyn	70 000	700
Barcelona	95 116	420
Antwerpia	33 000	153
Bruksela	27 000	346

Źródło: strony internetowe przedsiębiorstw obsługujących miejskie systemy rowerowe/ strony internetowe miejskich systemów rowerowych

Tabela 25 Miejski system rowerowy

Miasto	Opis miejskiego systemu rowerowego
Kraków	Operatorem wypożyczalni rowerowych w systemie Roweru Miejskiego w Krakowie jest SmartBikes. System jest zintegrowany z Krakowską Kartą Miejską. Pierwsze 30 minut jazdy rowerem odbywa się bezpłatnie.
Wrocław	System jest zintegrowany z Urban Card oraz kartami płatniczymi, a terminale obsługiwane są w trzech językach – polskim, niemieckim i angielskim. Pierwsze 20 minut jazdy rowerem odbywa się bezpłatnie.
Warszawa	Veturilo, Warszawski Rower Publiczny jest siódmym co do wielkości systemem w Europie. Pierwsze 20 minut jazdy rowerem odbywa się bezpłatnie.
Poznań	Poznański Rower Miejski powstał 15 kwietnia 2012 r. jako drugi system rowerowy w Polsce, którego operatorem jest Nextbike. Pierwsze 20 minut jazdy rowerem odbywa się bezpłatnie.
Paryż	W miejskim systemie rowerowym Velib, 1 rower przypada na 97 mieszkańców. W obrębie systemu znajduje się 16 000 wypożyczalni i 1230 stacji, stacje znajdują się co 300 metrów w centrum miasta. Aby korzystać z systemu należy wykupić abonament: 1,7 euro za dzień,

Miasto	Opis miejskiego systemu rowerowego
	8 euro tydzień, 29 euro za rok. Pierwsze 30 minut korzystania z systemu jest nieodpłatne.
Sztokholm	Program umożliwia wypożyczenie roweru na okres 3 godzin do pomiędzy 06:00 a 22:00. Aby móc korzystać z systemu należy się zarejestrować, ewentualnie zakupić kartę najmu w różnych punktach w mieście. Roczny karnet kosztuje 250 koron, karnet trzydniowy 165 koron. Rowery dostępne są od 1 kwietnia do 31 października. Jest to niespotykane, bo pozostałe programy w Europie dostępne są 24/24 przez cały rok. Użytkowanie ułatwiać ma aplikacja mobilna: GuidiGo.
Londyn	SatanderCycles – miejski system rowerowy w Londynie zaprojektowany na wzór Velib, we Francji. Aby korzystać z systemu do roku 2010 należało posiadać abonament, jednak uległo to zmianie i wystarczy posiadać kartę kredytową. Dzienna opłata wynosi 2 euro, a roczna 90 euro. Pierwsze 30 minut jest darmowe. Na smartfony można ściągnąć odpowiednią aplikację, która ułatwia korzystanie z systemu.
Barcelona	Operatorem systemu wypożyczania rowerów w Barcelonie jest Clear Channel. Pierwsze 30 minut korzystania jest bezpłatne. Dzienny abonament wynosi 3 euro, roczny abonament: 47 euro, przekroczenie 30 minut wiąże się z opłatą 0,74 euro za każde następne 30 minut. Aby korzystać z systemu należy się zarejestrować, posiadając kartę bankową. Do użytku udostępnione są również rowery elektryczne.
Antwerpia	Operatorem systemu jest Clear Channel. Użytkownicy mają wiele możliwości rejestracji do systemu, przez stronę internetową, za pośrednictwem aplikacji lub biura obsługi klienta. Rowery są wytrzymałe i wygodne, wyposażone w przerzutki i obowiązkowe światła. Cena: karnet dzienny 3,80 euro, tygodniowy 9 euro i roczny za 37 euro. Pierwsze 30 minut korzystania z roweru jest nieodpłatne, za każdą rozpoczętą przekroczoną godzinę jest opłata plus 5 euro. Stacje umieszczone są co 400 metrów. Stacje wyposażone są w system informujący o wolnych miejscach.
Bruksela	Średnia odległość między stacjami to 500 m. Strona internetowa udostępnia aktualne dane co do dostępności rowerów na danych stacjach jak i wolnych miejscach dokujących. W użytkowaniu Villo pomaga również aplikacja mobilna. Aby korzystać z systemu należy się zarejestrować i wykupić karnet dzienny za 1,6 euro, tygodniowy za 7,65 euro lub roczny z 33 euro. Każde pierwsze 30 minut jest darmowe, za każde następne 30 minut pobierana jest dodatkowa opłata w wysokości 0,5 euro. Rowery przystosowane są do użytku miejskiego, posiadają błotniki, lampki i wygodne siedziska.

Źródła: strony internetowe przedsiębiorstw obsługujących miejskie systemy rowerowe/ strony internetowe miejskich systemów rowerowych

W dużych metropoliach często trudno o dobre miejsce parkingowe, dlatego władze miasta, by usprawnić poruszanie się po mieście, wprowadziły system parkingowy. Użytkownicy parkingów objętych systemem pozostawiają swoje pojazdy w wyznaczonych miejscach, przesiadają się następnie do komunikacji zbiorowej i w ten sposób kontynuują drogę do centrum. Pierwsze parkingi tego typu powstały na zachodzie Europy. Dwa z pośród wymienionych polskich miast na swoim obszarze posiadają system parkingowy: Park&Ride oraz Kiss&Ride. Są to Warszawa (ze znacznie bardziej rozbudowanym systemem) oraz Kraków. W granicach stolicy Polski znajdziemy 4218 miejsc parkingowych na obszarze

Park&Ride, a w Krakowie jedynie 250 miejsc, co stanowi różnicę niemalże 17-krotną. Podobnie jest z ilością parkingów w systemie Park&Ride, Warszawa przewyższa Kraków aż 7-krotnie z ilością 14 parkingów. Na jednego mieszkańca w mazowieckim mieście przypadają 2,44 miejsca, a w Krakowie jedynie 0,32. W liczbie miejsc parkingowych na obszarach Kiss&Ride Kraków jak i Warszawa wspólnie plasują się na pierwszym miejscu, za nimi znajduje się Łódź z 5 miejscami. W poniższej tabeli zaprezentowano dane dotyczące parkingów Park&Ride oraz Kiss&Ride w odniesieniu do wybranych polskich jak i z zagranicznych miast.

Tabela 26 System Park & Ride i Kiss & Ride

Miasto	Liczba miejsc parkingowych na obszarach Park&Ride	Ilość parkingów wchodzących w skład systemu Park&Ride	Ilość miejsc parkingowych przypadająca na 1000 mieszkańców	Liczba miejsc parkingowych na obszarach Kiss&Ride
Kraków	250	2	0,32	10
Łódź	0	0	-	5
Poznań	0	0	-	-
Warszawa	4218	14	2,44	10
Praga	5359	20	0,23	-
Wiedeń	8603	10	0,20	-
Dublin	2200	6	0,23	-
Berlin	5062	46	0,67	-
Amsterdam	2500	7	0,31	-

*Źródła: strony internetowe miast/ strony internetowe Zarządów Transportu Miejskiego/
dane pozyskane od Urzędów Miast*

W tabeli 26 przedstawione są dane dotyczące siatki połączeń tramwajowych. Największą liczbę linii tramwajowych z wymienionych miast posiada Praga z liczbą 35, za nią plasuje się Budapeszt z 33 liniami, na trzeciej pozycji znajduje się Kraków z 27 liniami tramwajowymi co jest największą ilością wśród miast polskich. Zaraz za Krakowem znajduje się Warszawa z różnicą jednej linii, posiada ona natomiast największą wielkość taboru tramwajowego w Polsce, liczy sobie bowiem aż 859 składów. Stolica Małopolski posiada dwukrotnie mniejszą wielkość taboru. Wśród wytypowanych do porównania miast najlepiej prezentuje się czeskie miasto z 1005 składami, a najgłębiej Haga, która w swoich granicach posiada 14 linii tramwajowych i jedynie 219 wagonów. W poniższej tabeli zaprezentowano również szacowany czas dotarcia tramwajem do centrum miasta z najdalej położonego przystanku. Najkrócej do śródmieścia w godzinach szczytu można dotrzeć we Wrocławiu oraz w Budapeszcie, natomiast najdłużej podróż trwa w Brukseli.

Tabela 27 Siatka połączeń tramwajowych (w tym liczba linii tramwajowych, wielkość taboru), szacowany czas dotarcia do centrum miasta

Wyszczególnienie	Kraków	Wrocław	Poznań	Warszawa	Praga	Budapeszt	Haga	Bruksela	Berlin
Liczba linii tramwajowych	27	22	16	26	35	33	14	20	22
Wielkość taboru	413	377	320	859	1005	535	219	347	-
Szacowany czas dotarcia do centrum miasta z najdalej położonego przystanku	39	31	26	39	33	31	33	45	37

Źródła: strony internetowe Miejskich Zakładów Komunikacji/ strony internetowe miast

By ułatwić zwiedzanie miasta turystom wszystkie z wymienionych miast wprowadziły zintegrowany system kart miejskich. Karty kupuje się na okres ważności od jednego do trzech dni, zdarzają się karty z ważnością do dziesięciu dni. Dzięki karcie szybko i znacznie łatwiej zwiedza się miasto. W ramach karty turysta otrzymuje przewodnik po mieście, w zależności od punktów partnerskich posiadacz karty uzyskuje liczne zniżki, a czasem nawet przysługuje mu wstęp darmowy. Nieodpłatne wejście miasto zapewnia na wszystkie kluczowe walory kulturowe. W ramach karty można w większości miast bez dodatkowej opłaty korzystać z komunikacji miejskiej; poza Londynem gdzie trzeba wykupić dodatkową kartę. Krakowska Karta Turystyczna nie różni się znacząco od kart oferowanych przez pozostałe miasta. Jest równie łatwo dostępna, istnieje opcja zakupu przez Internet, w większych noclegowniach i informacjach turystycznych. Broszury opisujące kartę są także w języku angielskim. Karta mieści się w standardzie europejskim. Cena dwudniowej Krakowskiej Karty wynosi 100 złotych, natomiast trzydniowa karta to wydatek rzędu 120 zł.

Karta komunikacyjno-turystyczna

Kraków

Krakowska Karta Turystyczna - Dwu lub trzydniowa karta upoważnia posiadacza do bezpłatnych przejazdów w autobusach i tramwajach miejskich oraz do bezpłatnych wstępów do wybranych muzeów krakowskich. Karta zapewnia poruszanie się środkami komunikacji miejskiej, zarówno w dzień, jak i w nocy.

Korzyści:

- darmowe wejście do ponad 40 najważniejszych atrakcji turystycznych Krakowa, między innymi: Fabryka Oscara Schindlera, Kościół Mariacki, Podziemia Rynku, Sukiennice, Synagoga Stara i wiele innych.
- darmowe przejazdy komunikacją miejską. Podróż o każdej porze dnia i nocy komunikacją miejską obejmuje wszystkie linie tramwajowe i autobusowe.

- transport do Kopalni Soli w Wieliczce Przejazd na linii Kraków City - Wieliczka Salt Mine bez zbędnych przesiadek (Autobusami 304). Najtańszy transport z i na Lotnisko w Balicach. Karta upoważnia do przejazdu z Kraków City - Kraków Airport - autobusami nr 208, 292 oraz komunikacją nocną nr 902.

- wygoda zwiedzania oraz oszczędność czasu i pieniędzy. Z kartą można zwiedzić najważniejsze atrakcje miasta bez pośpiechu, dodatkowego stresu, straty czasu związanych z zakupem biletów. Kupując jedną kartę na wszystkie atrakcje i komunikację miejską można zaoszczędzić do 277 zł.

Cena:

- Karta ważna przez dwa dni: 100 zł,
- Karta ważna przez trzy dni: 120 zł.

Poznań

Poznańska karta turystyczna gwarantuje wstęp wolny lub zniżkę do ponad 70 atrakcji turystycznych oraz dostęp do bezpłatnej komunikacji miejskiej. Karta dostępna jest w trzech wersjach: jedno, dwu- i trzydniowej w opcji normalnej i ulgowej z komunikacją miejską lub bez.

Korzyści:

- bezpłatne korzystanie z komunikacji miejskiej,
- wstęp wolny do większości muzeów w Poznaniu,
- zniżki w obiektach sportowo-rekreacyjnych,
- zniżki do Palmiarni i zoo,
- zniżki w hotelach i restauracjach

Cena:

- Karta ważna przez dwa dni: normalny 49zł (*35 zł), ulgowy 49 zł (*35 zł)
- Karta ważna przez trzy dni: normalny 59zł (*45 zł), ulgowy 45 zł (*38 zł)
- *cena bez dostępu do bezpłatnej komunikacji miejskiej.

Warszawa

Warszawska karta turystyczna (Warsaw Pass) upoważnia do bezpłatnego wstępu do określonych muzeów oraz uzyskania zniżek w niektórych z nich. Do Karty dołączony jest również bilet. Karta ma ważność 24 godzinną lub 3 dniową od momentu pierwszego użycia.

Korzyści:

- darmowy wstęp do największych i najciekawszych warszawskich atrakcji
- darmowa przejażdżka po mieście (hop-on hop-off Bus Tour) w okresie ważności karty;
- darmowy przewodnik w formie multimedialnej i klasycznej;
- rabaty na polecane atrakcje, noclegi, do restauracji oraz wycieczki po mieście,
- oferty i promocje w punktach partnerskich.

Cena:

- Karta ważna przez dwa dni: normalny 159 zł, ulgowy 139 zł
- Karta ważna przez trzy dni: normalny 189 zł, ulgowy 169 zł

Gdańsk

Karta Turysty Gdańsk, Sopot, Gdynia plus – Trójmiasto- Karta Turysty Gdańsk, Sopot, Gdynia plus – Trójmiasto. Zawiera: metropolitalny bilet na komunikację miejską, bezpłatne wejścia do muzeów, zniżki i rabaty (od 5 do 50%) na różnego rodzaju atrakcje dla turystów. Karta posiada 131 Partnerów i jest kartą na okaziciela.

Korzyści:

- zniżki na atrakcje, noclegi, spektakle, koncerty, wystawy, zakup pamiątek, książek i biżuterii bursztynowej, obiady i inne posiłki, wypożyczanie sprzętu wodnego, wypożyczanie aut, rozrywki paintballowe, atrakcje w Aquaparku, wizyty w studiu urody, wejście na molo i wiele, wiele innych możliwości.
- wielokrotne zniżki i rabaty u pozostałych partnerów Karty Turysty Gdańsk – Gdynia – Sopot. Wraz z Kartą Turysty wydawany jest przewodnik (w wersji polskiej, angielskiej i niemieckiej), w którym znajduje się szczegółowy opis Partnerów Karty, zasady korzystania z karty oraz mapki Gdańska, Sopotu, Gdyni i pomorskiego
- pakiet zwiedzanie (Karta Turysty plus bezpłatny wstęp do zoo i 22 muzeów)

Cena:

- Karta ważna przez jeden dzień: normalny 38 zł, ulgowy 24 zł
- Karta ważna przez trzy dni: normalny 48 zł, ulgowy 28 zł
- w pakiecie: 24h - normalny: 33zł, ulgowy: 23zł; 72h - normalny: 53zł, ulgowy: 33 zł. Pakiet max (Karta Turysty, bilet zwiedzanie i bilet komunikacja) w cenie: 24h - normalny: 58zł, ulgowy: 38zł; 72h - normalny: 88zł, ulgowy: 58zł.

Lublana

Ljubljana Card jest połączeniem biletów wstępu do wielu głównych zabytków oraz biletów na komunikację miejską: umożliwia łatwy i szybki dojazd oraz bezpłatny parking. Jest to karta inteligenta zawierająca chip. Kartę można zakupić w ośrodkach informacji, hotelach lub przez stronę internetową. Karta ważna jest na okres 24h, 48h, lub 72h od momentu pierwszego zeskanowania.

Korzyści:

- regularne zwiedzanie miasta wraz z przewodnikiem,
- wifree Lublana – bezpłatny dostęp do sieci internetowej, szybkiej nakierowującej zwiedzających na główne zabytki,
- darmowa wypożyczalnia rowerów,
- przejazd kolejką turystyczną do Zamku,
- rejs statkiem - cyfrowy przewodniki wycieczki,
- przejażdżka kolejką po Zamku w Lublanie,
- darmowy transport komunikacją miejską.

Cena:

- Karta ważna przez dwa dni: normalny 27 euro, ulgowy 16,2 euro,
- Karta ważna przez trzy dni: normalny 31,5 euro, ulgowy 18,9 euro.

Rzym

Roma Pass - karta ułatwiająca zwiedzanie stolicy Włoch, proponująca ciekawe rozwiązania i nakierowująca turystów na wiele kluczowych aspektów miasta – aby nic nie pominąć. Karta ważna jest na okres 3 dni od momentu pierwszego zeskanowania.

Korzyści:

- bezpłatny wstęp do pierwszych dwóch muzeów,
- rabaty na wstęp do wszystkich muzeów, wystawy i inne atrakcje oferowane przez muzeum,
- bezpłatny dostęp do środków transportu,
- zniżki na wystawy, wydarzenia kulturalne,
- wstęp wolny w muzeach objętych przez program min: Accademia Nazionale di San Luca, Museo Carlo Bilotti a Villa Borghese, Museo della Repubblica Romana e della memoria garibaldina, Museo delle Mura, Museo di Casal de' Pazzi, Museo di Scultura Antica Giovanni Barracco, Museo Napoleonico, Museo Pietro Canonica a Villa Borghese, Villa di Massenzio. W zestawie otrzymujemy: karty do muzeów i dostęp do transportu publicznego,
- mapę z najważniejszymi punktami turystycznymi,
- listę wraz z opisem muzeów,
- aplikację multimedialną ułatwiającą zwiedzanie.

Cena:

- Karta ważna przez trzy dni: normalny 36 euro.

Roma Pass 48h - karta turystyczna, które obejmuje zniżki na usługi dla turystów w trakcie 48 godzin.

Korzyści:

- bezpłatny wstęp do jednego muzeum,
- zniżki na wstęp do licznych muzeów, wraz z rabatem na wszystkie atrakcje
- bezpłatny transport komunikacją miejską,
- zniżki na wystawy, imprezy kulturalne,
- wstęp wolny do muzeów objętych programem: Accademia Nazionale di San Luca, Museo Carlo Bilotti a Villa Borghese, Museo della Repubblica Romana e della memoria garibaldina, Museo delle Mura, Museo di Casal de' Pazzi, Museo di Scultura Antica Giovanni Barracco, Museo Napoleonico, Museo Pietro Canonica a Villa Borghese, Villa di Massenzio.

Cena:

- Karta ważna przez dwa dni: normalny 28 euro.

Lizbona

Lisboa Card - ułatwienie, pozwalające na szybkie i dokładne zwiedzenie miasta. Karta ważna jest cały rok od momentu zakupu.

Korzyści:

- bezpłatny nieograniczony transport: metrem, autobusem, tramwajem i pociągami,
- otrzymujesz bezpłatny przewodnik po mieście wraz z wieloma kluczowymi informacjami,
- wstęp do muzeów i licznych atrakcji Lizbony za darmo (omiń kolejki),
- liczne zniżki w sklepach partnerujących, klubach i lokalach,
- bezpłatne wycieczki min: do Sintra i Cascais.

Cena:

- Karta ważna przez jeden dzień: normalny 31,5 euro, ulgowy 17,5 euro,
- Karta ważna przez trzy dni: normalny 39 euro, ulgowy 20,5 euro.

Oslo

Oslo Pass – usprawnienie pozwalające na szybkie i skuteczne zwiedzanie miasta. Czas zostaje odliczany od pierwszego użycia do momentu wyczerpania ilości godzin karnetu.

Korzyści:

- darmowy wstęp do licznych muzeów,
- bezpłatny transport publiczny,
- rejs statkiem po Przełęczy Oslo,
- zniżki w klubach, restauracjach i kawiarniach partnerujących,
- bezpłatne parkingi miejskie,
- oraz wiele innych zajęć: obejmujących wstępy na miejskie baseny otwarte, parki linowe, parki rozrywki, wstęp do opery.

Cena:

- Karta ważna przez jeden dzień: normalny 470 NOK, ulgowy 240 NOK,
- Karta ważna przez trzy dni: normalny 590 NOK, ulgowy 295 NOK.

Londyn

The London Pass z Oyster Travelcard – Karta London Pass dostępna jest z podziałem na ilość dni 1, 2, 3, 6 lub 10, a nie okresy czasowe np. 24 h i jest aktywowana po zeskanowaniu przy wejściu na pierwszą atrakcję. Karta Travelcard natomiast umożliwia bezpłatne korzystanie ze wszystkich dostępnych w mieście środków transportu.

Korzyści:

- bezpłatny wstęp do ponad 60 atrakcji, wycieczki, muzea,
- szybkie wejście – pominięcie kolejek do wybranych atrakcji,
- Oyster Travelcard – bezpłatne korzystanie z sieci komunikacji miejskiej,
- bezpłatny informator - gwarancja zwrotu pieniędzy w przypadku niewykorzystania limitu karty - ekskluzywne oferty specjalne.

Cena:

- karta ważna przez jeden dzień: normalny 71 euro (*89 euro), ulgowy 52 euro (*64 euro),
- karta ważna przez trzy dni: normalny 76,5 euro (*104,5 euro), ulgowy 53,1 euro (*71.1 euro) *wraz z kartą Oystercard – umożliwiającą bezpłatny transport po Londynie.

Berlin

Berlin Pass – karta umożliwiająca skorzystanie z ponad 60 największych atrakcji turystycznych. Karta aktywna jest od momentu pierwszego zeskanowania, na okres dwóch lub trzech dni. Jedną atrakcję można zwiedzać wielokrotnie, nie płacąc dodatkowo za nią w czasie gdy karta jest aktywna.

Korzyści:

- darmowa ABC Travelcard – umożliwiająca nieodpłatne korzystanie z transportu miejskiego w tym z autobusów, tramwajów, metra i pociągów,
- darmowa przejażdżka busem miejskim,
- darmowe wejścia do muzeów, galerii sztuki,
- darmowa wycieczka rowerem,
- rejs statkiem,
- multimedialny przewodnik,
- mapa miasta wraz z listą i opisem najważniejszych atrakcji.

Cena:

- Karta ważna przez jeden dzień: normalny 71,1 euro, ulgowy 34,2 euro,
- Karta ważna przez trzy dni: normalny 89,1 euro, ulgowy 38,7 euro.

3.1.6 Bezpieczeństwo

Władze miast szczególnie dbają o to by mieszkańcy jak i osoby przyjezdne na ich terenie czuły się bezpiecznie w szerszym tego słowa znaczeniu (bezpieczeństwo społeczne, finansowe). Dlatego jednym ze wskaźników wpływających na ogólny odbiór metropolii jest właśnie bezpieczeństwo.

Analizie poddano przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w wybranych polskich miastach. W prezentowanym zestawieniu, największą liczbę przestępstw ogółem odnotowano we Wrocławiu (34 723), a zaraz za nim w Krakowie (31 327). Najmniejsza liczba stwierdzonych przestępstw miała z kolei miejsce w Gdańsku – 17 561.

Tabela 28 Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych

Miasto	Ogółem	W tym przestępstw		
		o charakterze kryminalnym	o charakterze gospodarczym	drogowe
Kraków	31 327	26 656	2 446	1 784
Gdańsk	17 561	11 562	5 105	744
Poznań	29 837	23 948	4 257	1 170
Katowice	18 706	14 290	3 223	591
Wrocław	34 723	29 038	2 215	1 226
Łódź	25 675	21 496	2 411	1 378

Źródło: dane GUS

Wśród poddanych analizie polskich miast, najwyższy wskaźnik wykrywalności sprawców odnotowano w Poznaniu (57,7%). Kraków w prezentowanym zestawieniu uplasował się na ostatniej pozycji ze wskaźnikiem wykrywalności równym 47,5%.

Tabela 29 Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję

Miasto	Ogółem	W tym przestępstw		
		o charakterze kryminalnym	o charakterze gospodarczym	drogowe
Kraków	47,5%	40,8%	72,0%	98,2%
Gdańsk	55,7%	37,3%	90,8%	97,7%
Poznań	57,7%	49,5%	89,1%	97,5%
Katowice	51,0%	37,8%	93,6%	98,3%
Wrocław	50,4%	43,4%	69,7%	97,3%
Łódź	47,8%	40,6%	79,0%	97,6%

Źródło: dane GUS

Liczba zabezpieczanych znaczących wydarzeń w roku 2014 w Krakowie wyniosła 579. Umiejscawia to miasto na ostatniej pozycji w zestawieniu. Pierwszą pozycję zajmuje Warszawa z przewagą 151 wydarzeń. Ilość osób zabezpieczających wydarzenia w małopolskiej metropolii wyniosła 29 481, jest to również ostatnie miejsce w tabeli. Średnio jedno wydarzenie w mieście zabezpieczało 50 osób, zaś w stolicy Polski 60, w Katowicach o bezpieczeństwo w trakcie wydarzenia dbało średnio 70 osób.

Tabela 30 Liczba zabezpieczanych znaczących wydarzeń (w tym sportowych, religijnych, kulturalnych o charakterze zgromadzeń publicznych i imprez masowych, m.in. wizyt głów Państw), ilość osób zabezpieczających wydarzenia w mieście

Wyszczególnienie	Kraków	Wrocław	Katowice	Warszawa
Liczba zabezpieczanych wydarzeń	579	656	605	730
Liczba osób zabezpieczających wydarzenia w mieście	29 481	32 347	42 805	46 624

Źródło: Raport „Bezpieczeństwo Imprez Masowych”, Komenda Główna Policji

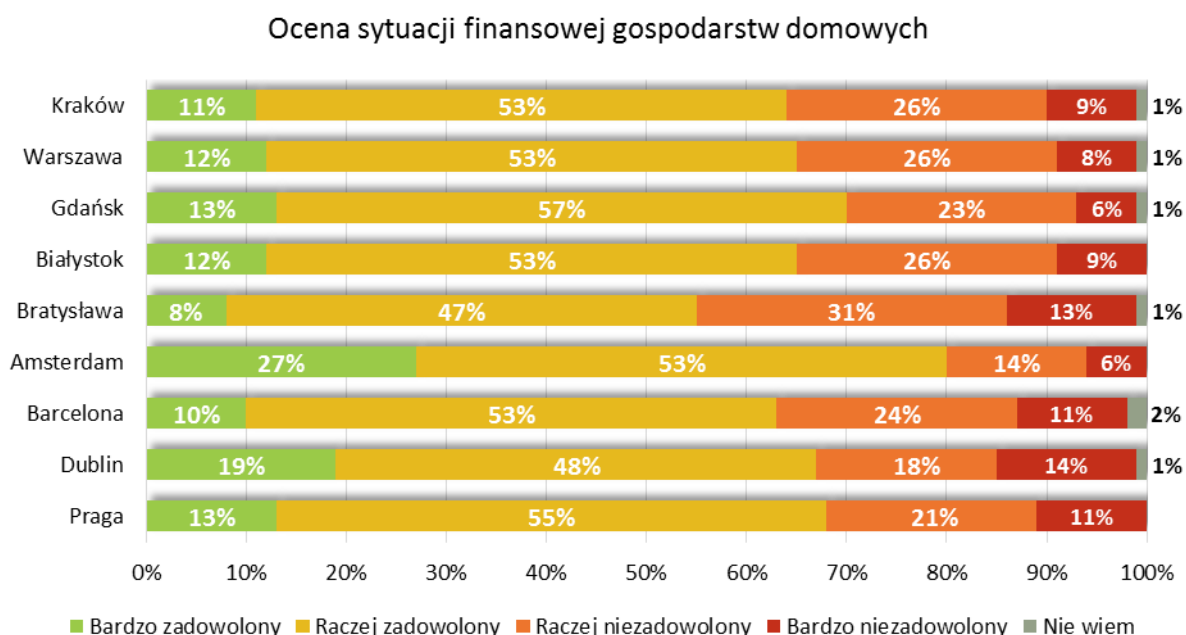
W miastach Polski zdecydowanie mniej funkcjonariuszy straży miejskiej pilnuje porządku w stosunku do miast zagranicznych widniejących w tabeli. Wymienione miasta europejskie są większe od Krakowa pod względem liczby ludności – wyłączając Ateny. Kraków zamieszkuje ok. 762 tys. mieszkańców, natomiast stolicę Grecji ok. 745 tys. Pomimo różnic w zaludnieniu (Berlin ok. 3,5 mln, Paryż ok. 2,2 mln, Praga ok. 1,3 mln) stosunek ilości strażników przypadających na jednego mieszkańca w Polsce jest niewielki - w 3 z wyszczególnionych miast wynosi on zaledwie 0,6, w porównaniu z Pragą, w której *Městská policie* liczy 2,5 tys., a stosunek wynosi 2 - jest to spora różnica. Ateny z podobną ilością mieszkańców zatrudniają dwukrotnie więcej strażników niż Kraków.

Tabela 31 Liczba funkcjonariuszy straży miejskiej w przeliczeniu na mieszkańca

Wyszczególnienie	Kraków	Łódź	Wrocław	Poznań	Berlin	Paryż	Barcelona	Praga	Ateny
Liczba funkcjonariuszy straży miejskiej	446	450	342	306	6000	3500	3000	2500	1023
Liczba funkcjonariuszy straży miejskiej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	0,6	0,6	0,5	0,6	1,7	1,6	1,9	2	1,5

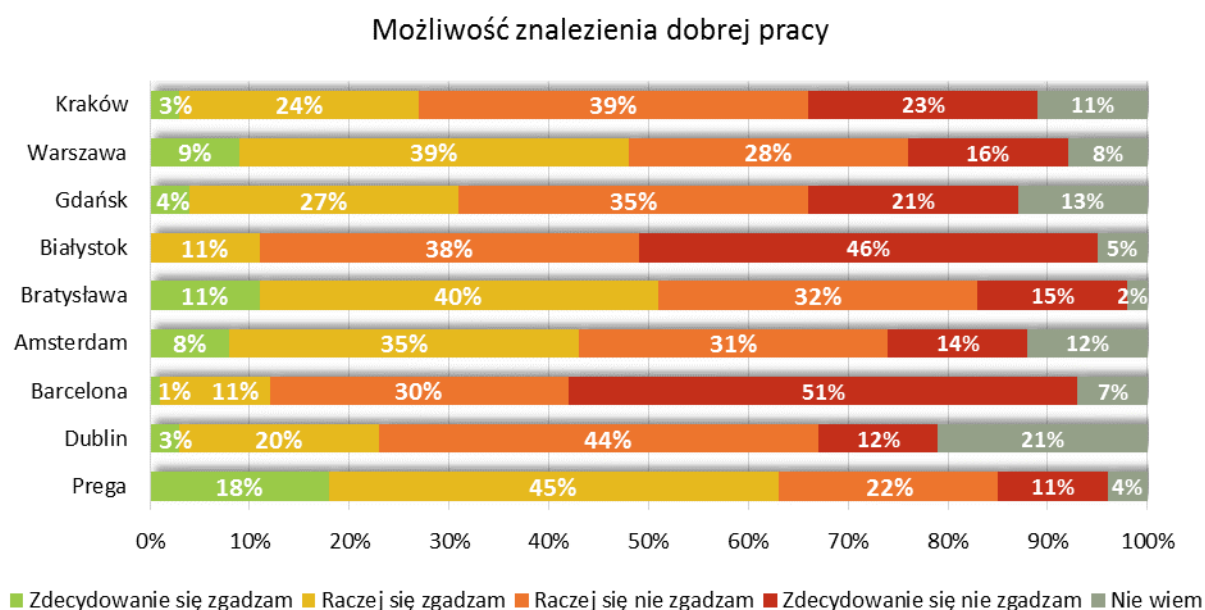
Źródło: strony internetowe straży miejskich

Według badań zrealizowanych w 2012 roku na zlecenie Komisji Europejskiej (Eurostat – Urban audit) 64% badanych mieszkańców Krakowa jest zadowolonych z sytuacji finansowej swoich gospodarstw domowych, 35% nie jest zadowolonych, natomiast 1% nie ma zdania. Podobnie sytuacja wygląda w Warszawie - 65% mieszkańców biorących udział w badaniu jest zadowolonych, 34% nie jest zadowolonych, 1% nie ma zdania. Wyższy poziom zadowolenia prezentują mieszkańcy Gdańska (70% zadowolonych mieszkańców, 29% niezadowolonych). Dane zawarte w tabeli wskazują na Amsterdam jako miasto o największym zadowoleniu mieszkańców z sytuacji finansowej gospodarstw domowych (80%), na drugim biegunie znalazła się Bratysława z 55% zadowolonych.

Źródło: Urban Audit (Eurostat)

Rysunek numer 13 pokazuje wyniki badania przeprowadzonego na zlecenie Komisji Europejskiej (Eurostat – Urban audit). Nieco ponad jedna czwarta mieszkańców Krakowa biorących udział w badaniu zgadza się ze stwierdzeniem, że w Krakowie istnieje możliwość znalezienia dobrej pracy, zdecydowana większość jednak nie zgadza z tym stwierdzeniem (62%). 31% procent mieszkańców Gdańska zgadza się, że w mieście istnieje możliwość znalezienia dobrej pracy, 56% nie zgadza się z tym stwierdzeniem. Białystok pod tym względem wypada najslabiej, 11% uważa, iż istnieje możliwość znalezienia dobrej pracy, za to aż 84% nie zgadza się z tym stwierdzeniem. W Pradze 63% mieszkańców jest przekonanych o możliwości znalezienia dobrej pracy, w Bratysławie - 51% mieszkańców. Nie najlepiej oceniają tę sytuację mieszkańcy Rzymu; jedynie 12% mieszkańców zgadza się, że istnieje możliwość znalezienia dobrej pracy, 81% ma zdanie przeciwne.

Źródło: Urban Audit (Eurostat)

3.1.7 Ochrona środowiska

Na wizerunek miasta bezpośredni wpływ ma sposób obchodzenia się ze środowiskiem naturalnym, jego zasobami i pielęgnacja terenów istotnych dla zachowania wysokich walorów przyrodniczych. Dlatego miasta w różnej formie prowadzą kontrolę nad jakością stanu powietrza, wychodzą z inicjatywą pomocy finansowej przy zmianach formy opał. Zachowanie równowagi pomiędzy tym co naturalne, a sztuczne jest szczególnie ważne także dla mieszkańców, którzy ciepłe niedzielne popołudnie wolą spędzić w miejskim parku aniżeli w centrum handlowym, spacerując po czystych i zadbanych ulicach.

Analizując stosunek powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni budowlanej Kraków zajmuje drugą pozycję wśród wytypowanych miast zarówno na terenie Polski, jak i poza granicami kraju. Najbardziej zielonym miastem jest Warszawa z 1032,16 m² terenów zielonych przypadającymi na mieszkańca. Najmniejszą liczbę terenów zielonych posiada na swoim obszarze Dortmund - jedynie 65,15 m². Niemieckie miasto znacznie odbiega od pozostałych miast referencyjnych, z różnicą niemal 16-krotną w stosunku do Warszawy. W ujęciu ogólnym polskie miasta są gęsto zazielenione, znacznie wyprzedzając zagraniczne.

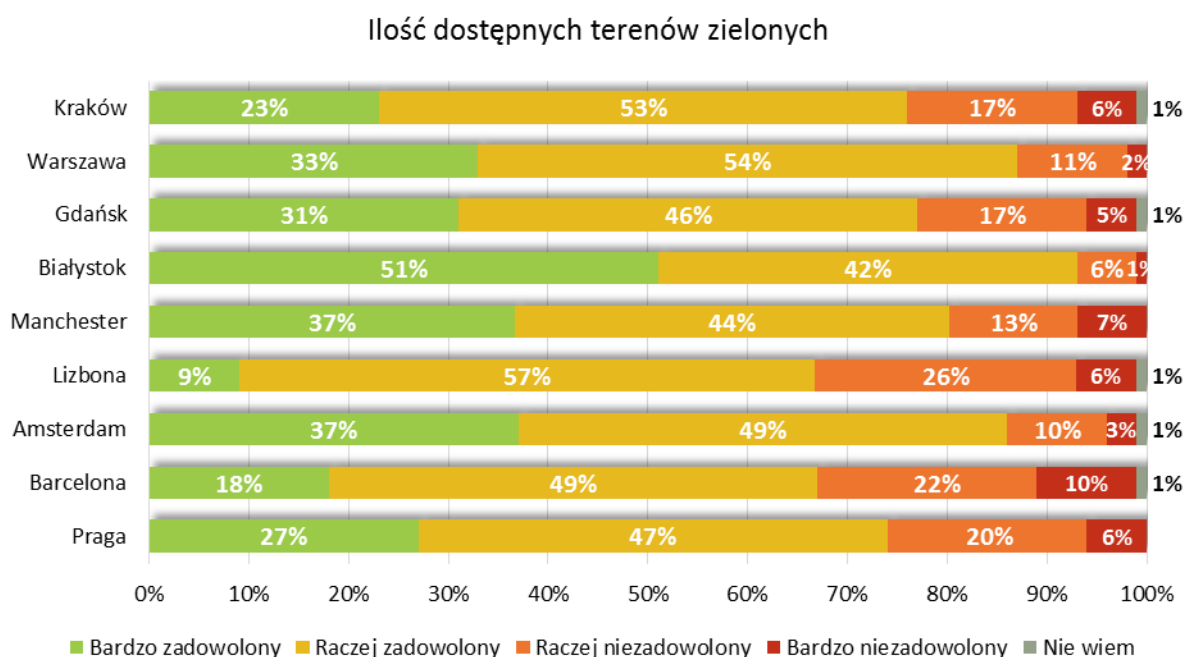
Tabela 32 Tereny zielone przypadające na jednego mieszkańca miasta

Miasto	Kraków	Wrocław	Gdańsk	Warszawa	Budapeszt	Wiedeń	Praga	Amsterdam	Dortmund
Tereny zielone przypadające na jednego mieszkańca miasta [m²]	726,12	599,21	675,77	1032,16	414,72	226,52	269,96	211,18	65,15

Źródło: Baza danych OECD

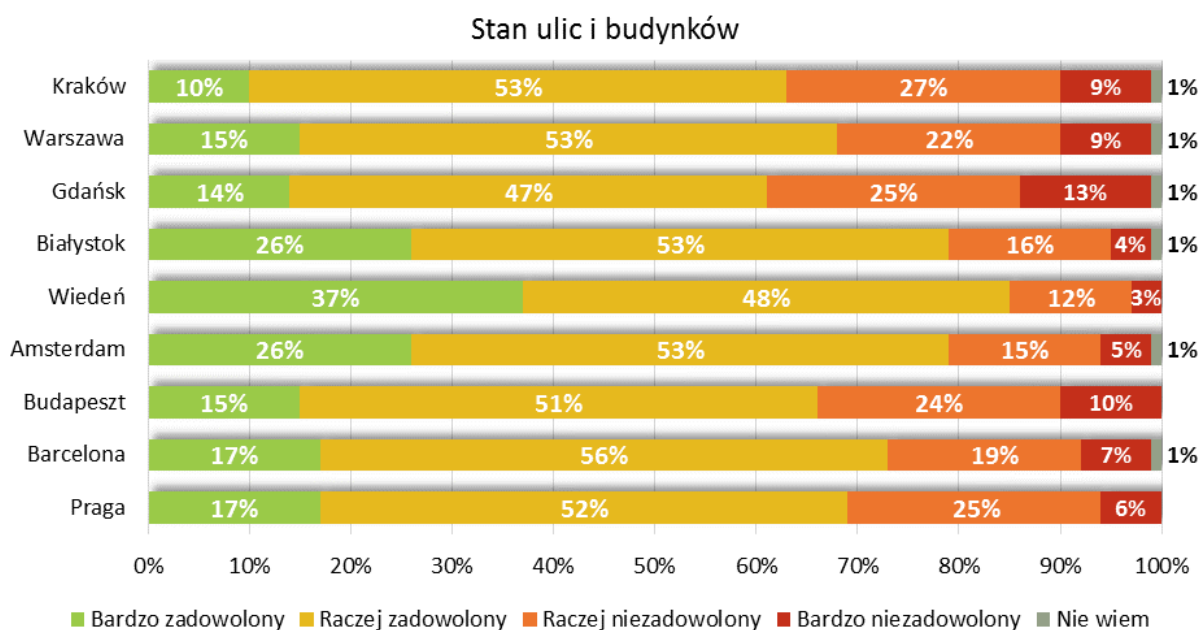
Tereny zielone dostępne w Krakowie zostały pozytywnie ocenione przez 76% mieszkańców biorących udział w badaniu przeprowadzonym w 2012 roku na zlecenie Komisji Europejskiej (Eurostat – Urban audit). Wśród poddanych analizie miast polskich, największy odsetek zadowolonych mieszkańców odnotowano w Białymstoku (93%) i Warszawie (87%). Wśród zestawionych miast zagranicznych, największy odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających tereny zielone dostępne w mieście dostrzega się w Amsterdamie (86%).

Rysunek 14 Ilość dostępnych terenów zielonych – Urban audit

Źródło: Urban Audit (Eurostat)

Według badań zrealizowanych w 2012 roku na zlecenie Komisji Europejskiej (Eurostat – Urban audit) stan krakowskich ulic i budynków pozytywnie ocenia 63% mieszkańców biorących udział w badaniu. Na tle analizowanych, polskich miast wyróżnia się w tym zakresie Białystok – 79% zadowolonych mieszkańców. Porównując miasta europejskie, najwyższy odsetek mieszkańców zadowolonych ze stanu ulic i budynków odnotowano w Wiedniu.

Źródło: Urban Audit (Eurostat)

Wszystkie z wytypowanych miast Polski oferują pomoc finansową przy zmianach systemu ogrzewania z opartego na paliwie stałym na jeden z systemów ekologicznych. Każde z wymienionych miast w innym stopniu dofinansowuje osoby prywatne, gospodarstwa domowe, a także przedsiębiorstwa. Sposób i wielkość pomocy ze środków budżetu miasta przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33 Wysokość finansowania przez miasto zmian systemu ogrzewania

Miasto	Wysokość finansowania przez miasto zmian systemu z ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów ekologicznych
Kraków	Wysokość pomocy przyznawanej na rok kalendarzowy ustala się jako iloczyn: powierzchni lokalu, stawki dopłaty oraz współczynnika dochodu. Stawka dopłaty do 1 m² rocznie wynika z oszacowanego wzrostu kosztu ogrzewania 1 m² jednym z systemów proekologicznych. Wysokość stawek kształtuje się następująco: - MPEC 17,02 PLN, - gaz 28,47 PLN, - energia elektryczna 65,96 PLN, - olej opałowy 41,92 PLN. Współczynnik dochodu uzależniony jest natomiast od wysokości dochodu gospodarstwa domowego i wynosi odpowiednio: - w przypadku osoby samotnie gospodarującej: 100% - dochód nie wyższy niż 1 084 zł, 75%, - dochód od 1 084,01 do 1 897 zł, 50 % - dochód od 1 897,01 do 2 710 zł. - w przypadku osoby gospodarującej w rodzinie: 100% - dochód nie wyższy niż 912 zł, 75% - dochód od 912,01 do 1 596 zł, 50 % - dochód od 1 596,01 do 2 052 zł.

Miasto	Wysokość finansowania przez miasto zmian systemu z ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów ekologicznych
Wrocław	Dotacje celowe udzielane osobom fizycznym ze środków budżetu Miasta w wysokości do 70% poniesionych kosztów, ale nie więcej niż: - 12 000 zł na jeden lokal mieszkalny lub nieruchomość o charakterze mieszkalnym, w przypadku zmiany systemu ogrzewania z węglowego na gazowe, elektryczne albo odnawialne źródło energii lub podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, - 1000 zł za każdy metr kwadratowy powierzchni czynnej w przypadku zainstalowania kolektora słonecznego, - 12 000 zł za każdy lokal mieszkalny w zakresie termomodernizacji realizowanej w budynkach wielorodzinnych jako zadanie towarzyszące likwidacji palenisk/ kotłowni węglowych, - 1 000 zł za podłączenie wody ciepłej użytkowej przy likwidacji ogrzewania węglowego i zastosowaniu rozwiązania innego niż kolektory słoneczne.
Gdańsk	O udzielenie dotacji ubiegać się mogą podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych: - osoby fizyczne, - wspólnoty mieszkaniowe, - osoby prawne, - przedsiębiorcy. Wysokość dotacji ustala się według następujących zasad: - jednorazowa dotacja w wysokości 100% łącznej wartości wydatków, nie więcej niż 4 000 zł dla osób fizycznych, osób prawnych i przedsiębiorców – w przypadku przebudowy ogrzewania na gazowe, elektryczne, podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, - jednorazowa dotacja w wysokości 50% łącznej wartości wydatków, nie więcej niż 10 000 zł dla wspólnot mieszkaniowych, - jednorazowa dotacja w wysokości 50% łącznej wartości wydatków, nie więcej niż 20 000 zł dla spółdzielni mieszkaniowych
Poznań	Dotacje celowe udzielane na likwidację źródeł niskiej emisji i zastąpienia ich źródłami proekologicznymi. Dotacja może być udzielona podmiotom niezaliczonym do sektora finansów publicznych, w szczególności: - osobom fizycznym, - wspólnotom mieszkaniowym, - osobom prawnym, - przedsiębiorcom. Wysokość dotacji wynosić może maksymalnie do 80% kosztów kwalifikowanych, a dla przedsiębiorców do 65% kosztów kwalifikowanych, jednak nie więcej niż najniższa z pozycji: - maksymalna wysokość dofinansowania 80 zł/m² lokalu, - górny limit dofinansowania 6000 zł/lokal.

Źródło: strony internetowe Urzędów Miast

W prezentowanym zestawieniu miast największy udział powierzchni przyrody prawnie chronionej w ogólnej powierzchni miasta odnotowano w Gdańsku (23,6%). Na kolejnej pozycji uplasowała się Warszawa (23,6%), a zaraz za nią Kraków (14,9%) i Hamburg (13,0%). Najślabiej prezentują się Katowice, w których odsetek powierzchni przyrody prawnie chronionej wynosi 1,2%. Należy zauważyć, że powierzchnie przyrody prawnie chronionej (w stosunku do ogólnej powierzchni miasta) mają zdecydowanie mniejszy udział w wybranych miastach europejskich niż miastach polskich.

Tabela 34 Udział różnych form ochrony przyrody na terenie miasta (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, NATURA 2000 itd.) w stosunku do jego powierzchni

Wyszczególnienie	Kraków	Wrocław	Katowice	Gdańsk	Warszawa	Sztokholm	Praga	Budapeszt	Berlin	Hamburg
Powierzchnia przyrody prawnie chronionej w % ogólnej powierzchni miasta.	14,9%	6,3%	1,4%	25,0%	23,6%	2,2%	8,5%	5,6%	5,3%	13,0%

Źródło: dane GUS/ dane Krajowych Urzędów Statystycznych

W prezentowanym w tabeli 35 zestawieniu największa ilość stacji pomiarowych ukazujących jakość powietrza znajduje się w Rzymie (23 stacje). Na drugiej pozycji mieści się Praga (20 stacji pomiarowych). Słabo w zestawieniu prezentuje się Kraków, który lokuje się z liczbą 3 stacji na przedostatniej pozycji, tuż przed Katowicami, na terenie których zlokalizowane są 2 stacje. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli numer 32.

Tabela 35 Ilość stacji pomiarowych pokazujących jakość powietrza w mieście

Wyszczególnienie	Kraków	Wrocław	Katowice	Gdańsk	Warszawa	Walencja	Praga	Berlin	Dublin	Rzym
Ilość stacji pomiarowych	3	5	2	7	10	8	20	16	14	23

Źródło: strona internetowa Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska/strony internetowe miast

3.1.8 Nauka

Miasto Kraków to nie tylko Uniwersytet Jagielloński w ujęciu szkolnictwa wyższego. Choć drugiej z najstarszych uczelni w Europie nie można odebrać zasłużonej na przestrzeni lat rangi (w Polsce druga najlepiej oceniona uczelnia), to poza nią w mieście jest wiele ośrodków kształcenia młodych ludzi. Do miasta licznie zjeżdżają studenci, którzy ochoczo korzystają z bazy dydaktycznej oferowanej przez miasto. W omawianym pozycjonowaniu ukazano miasto pod względem atrakcyjności dla osób związanych z nauką w szerszym jej ujęciu, przedstawiając wielkość bazy naukowo-badawczej, najistotniejsze ośrodki, ilość studentów, a także ilość osób wykształconych.

Miastem dominującym pod względem liczby studentów jest Warszawa z liczbą 255 257 studentów. Na kolejnych pozycjach uplasował się Wiedeń z liczbą 189 877 studentów oraz Berlin, w którym liczba studentów wynosi 171 263. Największa liczba studentów w stosunku do liczby stałych mieszkańców znajduje się w Kopenhadze - około 30%. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli numer 36.

Tabela 36 Liczba ludności i studentów w stosunku do liczby stałych mieszkańców

Miasto	Liczba studentów	Liczba studentów w stosunku do liczby stałych mieszkańców
Kraków	170 519	20%
Gdańsk	78 525	20%
Wrocław	125 809	20%
Warszawa	255 257	10%
Berlin	171 263	10%
Budapeszt	107 514	10%
Kopenhaga	150 000	30%
Praga	150 124	10%
Wiedeń	189 877	10%

Źródło: dane GUS/ dane Krajowych Urzędów Statystycznych

W krajowym rankingu uczelni akademickich w Polsce pn. „Perspektywy 2015”, do najbardziej prestiżowych uczelni zaliczono Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet Warszawski. Wśród uczelni krakowskich również wysoko została oceniona Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica oraz Krakowska Akademia im. A. Frycza Modrzewskiego. Wysokie pozycje w rankingu uczelni zajmuje Warszawa (Uniwersytet Warszawski, Politechnika Warszawska) oraz Wrocław (Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Wrocławski). Natomiast w rankingach międzynarodowych *World University Rankings* 2014-2015, Uniwersytet Jagielloński zajmuje 371 pozycję. Porównując do innych uczelni: Uniwersytet Warszawski zajmuje 335 pozycję, Uniwersytet w Barcelonie 166, Uniwersytet w Dublinie 139, a Uniwersytet Edynburgu 17 pozycję.

Tabela 37 World University Rankings 2014-2015/Ranking krajowych uczelnie - Perspektywy 2015

Miasto	Ranking krajowy uczelni akademickich -Perspektywy 2015	World University Rankings 2014-2015
Kraków	1.Uniwersytet Jagielloński w Krakowie 100 pkt/100; 2. Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie 81,5 pkt/100; 3. Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki 4. Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie; 5. Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Uniwersytet Jagielloński poz. 371 (36,6 pkt)
Wrocław	1.Politechnika Wrocławska 82,8 pkt/100; 2. Uniwersytet Wrocławski 74,5 pkt/100; 3. Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu; 4. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu; 5. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.	Uniwersytet Wrocławski poz. 701+

Miasto	Ranking krajowy uczelni akademickich -Perspektywy 2015	World University Rankings 2014-2015
Warszawa	1. Uniwersytet Warszawski 100 pkt/100; 2. Politechnika Warszawska 82,8 pkt/100; 3. Warszawski Uniwersytet Medyczny; 4. Szkoła Główna Handlowa w Warszawie; 5. Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie; 6. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie; 7. Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego; 8. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; 9. SWPS Uniwersytet Humanistyczno-społeczny.	Uniwersytet Warszawski poz. 335 (39,5 pkt)
Łódź	-	Uniwersytet Łódzki poz. 701+
Edynburg	-	The University of Edinburg - poz. 17 (92,8 pkt)
Amsterdam	-	University of Amsterdam - poz. 50 (80,5 pkt)
Dublin	-	University College Dublin - poz. 139 (62,6 pkt)
Barcelona	-	University of Barcelona - poz. 166 (58,7 pkt)
Hamburg	-	University Hamburg - poz. 192 (54,9 pkt)

Źródło: Ranking Uczelni Wyższych „Perspektywy 2015”/ World University Rankings 2014-2015

W zakresie wielkości bazy dydaktyczno-naukowej Kraków dysponuje 21 ośrodkami, Wrocław 24, Katowice 15, Gdańsk 13 ośrodkami. Porównując miasta europejskie Budapeszt posiada 37 ośrodków, Belgrad 10, Brno 9, a dominują w tym zakresie miasta niemieckie. Drezno posiada 30 ośrodków dydaktyczno-naukowych, a Berlin 74.

Tabela 38 Wielkość bazy dydaktyczno- naukowej na terenie miast

	Liczba placówek	Opis kluczowych ośrodków naukowo-badawczych
Kraków	21	Uniwersytet Jagielloński, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.
Wrocław	24	Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Katowice	15	Uniwersytet Śląski w Katowicach, Śląski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach,

	Liczba placówek	Opis kluczowych ośrodków naukowo-badawczych
Gdańsk	13	Gdański Uniwersytet Medyczny, Politechnika Gdańska, Uniwersytet Gdański
Drezno	30	Instytut Molekularnej Biologii Komórki i Genetyki Maxa Plancka – instytut naukowo-badawczy w dziedzinie biologii molekularnej, biochemii, genetyki oraz biologii komórki. Drezdeński Uniwersytet Techniczny – publiczna uczelnia w Dreźnie założona w 1828 roku Drezdeński Instytut Europy Wschodniej Wspólnota Naukowa im. Leibniza-Interdyscyplinarne tematy badawcze Wspólnoty łączą nauki humanistyczne i społeczne z przyrodniczymi, inżynierskimi czy naukami o życiu Towarzystwo im. Fraunhofera-Towarzystwo jest największą w Europie organizacją skupiającą się na badaniach stosowanych, których zakres ukierunkowany jest na takie potrzeby człowieka jak zdrowie, bezpieczeństwo, komunikacja, mobilność, energetyka i środowisko. Wspólnota Niemieckich Centrów Badawczych im. Helmholtza -badania w dziedzinie nauk przyrodniczych, technicznych oraz medyczno-biologicznych.
Berlin	74	Uniwersytet Humboldtów w Berlinie, Wolny Uniwersytet w Berlinie, Uniwersytet Techniczny w Berlinie, Uniwersytet Sztuki w Berlinie; 7 instytutów Towarzystwa Fraunhofera 5 instytutów oraz archiwum Towarzystwa Maxa Plancka- to jedna z najbardziej prestiżowych organizacji prowadzących działalność badawczo-rozwojową na świecie. 13 instytutów Stowarzyszenia Gottfrieda Wilhelma Leibniza-Instytuty te zajmują się głównie badaniami w obszarze nauk przyrodniczych i rolniczych. 3 centra badań Towarzystwa Helmholtza- badania w dziedzinie nauk przyrodniczych, technicznych oraz medyczno-biologicznych i jest największą organizacją naukową w Niemczech.
Brno	9	Uniwersytet Masaryka w Brnie-Uniwersytet został założony w roku 1919. Z inicjatywy pracowników Uniwersytetu Masaryka została założona stacja antarktyczna „Johann Gregor Mendel”, wykorzystywana do badań w sezonie letnim. Wyższa Szkoła Techniczna w Brnie - najstarsza szkoła wyższa południowych Moraw
Budapeszt	37	Uniwersytet Korwina w Budapeszcie - definiuje się go jako uniwersytet badawczy, którego osiągnięcia są również uznane na arenie międzynarodowej. Uniwersytet Loranda Eötvösa– węgierska uczelnia z siedzibą w Budapeszcie, która rozpoczęła działalność w 1635 roku (7 wydziałów, 8 instytutów).
Belgrad	10	Uniwersytet Belgradzki, założony w 1808 jest najstarszą uczelnią w Serbii i jedną z największych w Europie pod względem liczby studentów. Serbska Akademia Nauk i Umiejętności, najbardziej prestiżowa organizacja naukowo-badawcza w Serbii, założona 1 listopada 1886 jako Królewska Serbska Akademia . Akademia Sztuk w Belgradzie- powstała w 1957 r., jest najważniejszą uczelnią artystyczną Serbii.

Źródła: dane GUS/ roczniki statystyczne miast/ strony internetowe miast

Analizując ośrodki naukowo-badawcze funkcjonujące w ramach uczelni wyższych, jak i poza nimi, Kraków, podobnie jak Wrocław, dysponuje 29 ośrodkami. W Poznaniu mieści się 27 ośrodków, a w Katowicach 19. Jak pokazuje tabela, liczba ośrodków naukowo-badawczych jest wyższa w stolicach europejskich tj.: Dublin (48) czy Berlin (92).

Tabela 39 Uczelnie i pozauczelniane centra naukowo-badawcze

Miasto	Ilość uczelni	Najważniejsze uczelnie	Ilość ośrodków naukowo-badawczych
Kraków	21	Uniwersytet Jagielloński; Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica; Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki; Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie; Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.	29
Wrocław	24	Uniwersytet Wrocławski-kształcący na kierunkach humanistycznych i ścisłych; Politechnika Wrocławska-uwazana za jedną z najlepszych uczelni technicznych w Polsce.	29
Poznań	26	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza-jest trzecią co do wielkości i prestiżu uczelnią w Polsce; Uniwersytet Medyczny w Poznaniu; Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu – państwowa szkoła wyższa artystyczna powstała w 1920 rok.	27
Katowice	20	Uniwersytet Śląski w Katowicach; Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach; Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach.	19
Praga	20	Uniwersytet Karola- najstarszy uniwersytet w Europie Środkowej; Czeska Wyższa Szkoła Techniczna; Wyższa Szkoła Ekonomiczna - najstarsza uczelnia ekonomiczna w kraju.	-
Barcelona	20	Uniwersytet w Barcelonie - założony w 1450 r., jest głównym uniwersytetem w Barcelonie.	-
Belgrad	10	Uniwersytet w Belgradzie - jest największym i najważniejszym uniwersytetem Republiki Serbii.	52
Berlin	39	Uniwersytet Humboldtów w Berlinie; Wolny Uniwersytet w Berlinie; Uniwersytet Techniczny w Berlinie; Uniwersytet Sztuki w Berlinie.	92
Dublin	18	Trinity College (irl. Coláiste na Tríonóide, tłum. Kolegium Trójcy Świętej) – irlandzka uczelnia założona w roku 1592 przez królową Elżbietę I w Dublinie na terenie dawnego klasztoru augustianów; Uniwersytet w Dublinie – największy uniwersytet w Irlandii z prawie 25 tysiącami studentów.	48

Źródła: strony internetowe miast

Uwzględniając ranking globalny w kategorii *Innovation Cities Index 2014*, Kraków uplasował się na 334 pozycji, natomiast w rankingu miast europejskich zajął 133 pozycję. Porównując inne miasta w Polsce, Katowice zajęły 332 pozycję, Warszawa - 109, a Gdańsk - 237. Jak pokazuje tabela nr 38, miasta europejskie zajmują wyższe pozycje w tej kategorii w porównaniu z miastami polskimi.

Tabela 40 *Innovation Cities™ Index 2014*

	Ranking globalny	Ranking miast europejskich	Index score
Wiedeń	6	3	56
Berlin	13	7	54

	Ranking globalny	Ranking miast europejskich	Index score
Sztokholm	16	8	53
Barcelona	56	25	48
Praga	68	28	48
Dublin	108	49	45
Warszawa	109	50	45
Dortmund	116	57	45
Gdańsk	237	98	42
Katowice	332	131	39
Kraków	334	133	39

Źródło: Innovation Cities Index 2014

3.1.9 Biznes/przedsiębiorczość

Kraków to najczęściej wybierany kierunek turystyki biznesowej w Polsce. Wyróżnia się dwa podstawowe typy organizacyjne: indywidualną turystykę biznesową (spotkania pojedynczych pracowników różnych firm w celu na przykład podpisania kontraktu czy omówienia nowego lub realizowanego projektu) oraz grupową turystykę biznesową. Bogate zaplecze kongresowe, hotele z salami wielofunkcyjnymi, spotkania o randze międzynarodowej to jedne z wielu możliwości rozwoju strefy biznesu w Krakowie. Wiele z miast polskich próbuje na swoim obszarze również rozwijać tę formę turystyki, aczkolwiek powodzenie rozwoju jest uzależnione od wielu czynników, m.in. liczby obiektów kongresowych, ich pojemności itd. Na tle innych czołowych polskich miast, Kraków dysponuje nie gorszymi, a nawet niejednokrotnie lepszymi warunkami do organizacji spotkań i dynamicznego rozwoju tej formy turystyki. Pozycja Krakowa z punktu widzenia wielkości bazy biznesowej mierzonej m.in. ilością spotkań czy ilością osób zatrudnionych w centrach biznesu jest dominująca względem polskich miast polskich, a także porównywalna w stosunku do miast zagranicznych.

Professional Congress & Conference Organizers – w skrócie PCO: instytucje zajmujące się organizacją i kompleksową obsługą konferencji, kongresów oraz dużych imprez o randze międzynarodowej. *Destination Management Company* – w skrócie DMC: instytucja specjalizująca się w projektowaniu i realizacji imprez, wydarzeń, transportu, programu i logistyki. Kraków na tle miast zarówno polskich, jak i europejskich, plasuje się mniej więcej po środku zestawienia. W ilości instytucji PCO i DMC przoduje w Polsce Łódź, a za granicą Budapeszt z prawie trzykrotną różnicą.

Tabela 41 Profesjonaliści branży spotkań biznesowych (PCO, DMC), mający siedzibę w danym mieście

Miasto	Kraków	Gdańsk	Poznań	Łódź	Budapeszt	Helsinki	Oslo	Dublin	Wiedeń
Liczba instytucji zajmujących się organizacją spotkań biznesowych	10	9	8	28	31	18	11	8	10

Źródło: dane pozyskane od miast/ strony internetowe o tematyce biznesowej/ bazy danych europejskich portali internetowych

Kraków, pod względem ilości dużych obiektów do spotkań biznesowych w Polsce, ustępuje jedynie Warszawie. W rankingu „Najatrakcyjniejszych miast dla biznesu powyżej 300 tys. mieszkańców” opublikowanym przez Centralny Ośrodek Informacji Gospodarczej we współpracy z miesięcznikiem Forbes⁶⁶, Kraków zajmuje czwarte miejsce tuż za Wrocławiem. Natomiast za europejską stolicę biznesu uchodzi Londyn. W czołówce znajduje się również Berlin, który tuż za naszą zachodnią granicą przoduje w liczbie obiektów wyspecjalizowanych w tej dziedzinie.

Tabela 42 Baza dużych obiektów do spotkań biznesowych (pojemność powyżej 1500 osób)

Miasto	Ilość obiektów do spotkań biznesowych	Nazwa obiektu do spotkań biznesowych.
Kraków	4	Centrum Kongresowe ICE , Międzynarodowe Centrum Targowo-Kongresowe Expo Kraków, Tauron Arena Kraków, Colegium Maximum Kraków convention
Gdańsk	4	Centrum Wystawienniczo - Kongresowe AmberExpo, Hala Sportowo-Widowiskowa Ergo Arena, Republika Smaku, Centrum Stocznia Gdańsk
Warszawa	7	DoubleTree by Hilton Hotel & Conference Centre Warsaw, Centrum Hotelowo-Kongresowe Gromada, Centrum Konferencyjno-Szkoleniowe Fundacji Nowe Horyzonty, Pałac Kultury i Nauki, Centrum Konferencyjne Legia Warszawa, Hotel Hilton, Warszawskie Centrum EXPO XXI,
Łódź	2	Atlas Arena, Hotel Ossa,
Helsinki	5	Messukeskus Helsinki, Finlandia Hall, Scandic Marina Congress Center, Helsinki Hall of Culture, Dipoli Congress Centre
Berlin	8	BCC – Międzynarodowe Centrum Kongresowe, CityCube Berlin, Estrel Berlin, Waldorf Astoria Berlin, Tempelhof Airport, The Tempodrom, Maritim Hotel Berlin, InterContinental Berlin
Bruksela	6	Brussels Expo, Square-Brussels Meeting Centre, Palais des Congres, MCE Business & Conference Centre, Brussels Event Brewery, Autoworld

⁶⁶<http://www.forbes.pl>

Miasto	Ilość obiektów do spotkań biznesowych	Nazwa obiektu do spotkań biznesowych.
Kopenhaga	5	Tivoli Congress Center, Bella Center, Forum, Radisson SAS Falconer Hotel, Øksnehallen/DGI-Byen
Paryż	3	Palais des Congres de Paris, The Palais Brongniart, Maison de Balzac

Źródło: broszury informacyjne miast/ portale informacyjne o tematyce biznesowej

Kraków zdecydowanie prowadzi w ujęciu pracowników centrów obsługi biznesu - jak wynika z analiz ABSL⁶⁷. Sektor usług dla biznesu jest najszybciej rozwijającą się gałęzią polskiej gospodarki. Aż 82% firm planuje rozwój i poszerzenie działalności, co za tym idzie zwiększenie zatrudnienia. W raporcie *Tholons Top 100 Outsourcing Destinations 2014*⁶⁸, oceniającym atrakcyjność lokalizacji dla lokowania centrów obsługi biznesu, Kraków zajął 9 miejsce. Na mapie światowego outsourcingu zdobył najwyższą pozycję spośród miast europejskich. Na 32 miejscu w zestawieniu znalazła się Warszawa, a na 65 pozycji Wrocław. Na tle wybranych miast Polski, Kraków zdecydowanie prowadzi w zatrudnieniu w centrach obsługi biznesu, przoduje przed Warszawą, o 7,7 tys. zatrudnionych. Najslabiej w zestawieniu wypada Poznań z liczbą 9 tys. pracowników.

Tabela 43 Centra obsługi biznesu - statystyka

Miasto	Kraków	Wrocław	Warszawa	Poznań	Łódź
Liczba osób zatrudnionych w centrach obsługi biznesu	35,7 tys.	23,7 tys.	27 tys.	9 tys.	13,1 tys.

Źródła: broszury informacyjne miast/ portale informacyjne o tematyce biznesowej

W porównaniu z miastami europejskimi, Kraków znajduje się w pierwszej trójce pod względem ilości centrów obsługi biznesu, ustępując Kopenhadze i Sztokholmowi o 3 centra, z wynikiem 67.

Tabela 44 Liczba centrów obsługi biznesu

Miasto	Kraków	Oslo	Kopenhaga	Sztokholm	Lizbona	Berlin
Liczba centrów obsługi biznesu	67	26	70	70	20	40

Źródła: <http://biznes.onet.pl/centra-uslug-biznesowych-w-polsce/q48xt>

⁶⁷ <http://www.absl.pl/pl/home>

⁶⁸ http://www.tholons.com/nl_pdf/Whitepaper_December_2013.pdf

Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) to wyodrębnione administracyjnie obszary Polski, gdzie inwestorzy mogą prowadzić działalność gospodarczą na preferencyjnych warunkach. Celem funkcjonowania tego instrumentu wsparcia jest przyspieszenie rozwoju regionów poprzez przyciąganie nowych inwestycji i promocję tworzenia miejsc pracy.⁶⁹ W wielu serwisach i opracowaniach zagranicznych, polskie strefy gospodarcze tuż po azjatyckich są wymieniane jako jedne z największych i najsprawniejszych w Europie na czele z Węgrami i Czechami. Spośród analizowanych miast największy obszar zajmuje strefa wałbrzyska, obejmująca 4 województwa. Kraków przynależy do krakowskiej SSE, która powierzchniowo jest najmniejsza i obejmuje jedynie 2 województwa. Na obszarze strefy katowickiej najliczniej swe siedziby pozakładały większe podmioty gospodarcze.

Tabela 45 Powierzchnia Specjalnych Stref Ekonomicznych i Stref Aktywności Gospodarczej w miastach

Miasto	Powierzchnia SSE i SAG	Największe podmioty w SSE i SAG
Kraków	Krakowska SSE: -25 gmin. Jest położona na terenie województwa małopolskiego oraz podkarpackiego. Łączna powierzchnia strefy to 707,08 ha.	Comarch, Brembo, Valeo, RR Donnelley, Motorola, Shell, MAN Trucks, Capita
Katowice	Katowicka SSE obejmuje województwa: śląskie, małopolskie, opolskie. Łączna powierzchnia strefy to 2347,3 ha.	General Motors Manufacturing Poland, General Motors Powertrain Poland, NGK Ceramics Polska, FCA Powertrain Poland, Nexteer Automotive Poland, Brembo Poland, Guardian Częstochowa, TRW Braking Systems Polska, DSO, Johnson Controls Siemianowice, Saint-Gobain Glass Polska, Eaton Automotive Systems, Ekoland, TRW Polska, Tenneco Automotive Eastern Europe
Wrocław	Wałbrzyska SSE obejmuje województwa: dolnośląskie, opolskie, wielkopolskie, lubuskie. Łączna powierzchnia strefy to 2648,6 ha.	2P Poland sp. z o.o., 3M Wrocław sp. z o.o., BSH Wrocław sp. z o.o., IBM Global Services Delivery Centre Polska sp. z o.o.
Łódź	Łódzka SSE obejmuje województwa: łódzkie, wielkopolskie, mazowieckie. Łączna powierzchnia strefy to 1302,3 ha.	Dell Products (Poland) Sp z o.o., Gillette Poland International Sp. z o.o., Procter and Gamble Operations Polska Sp. z o.o., Indesit Company Polska Sp. z o.o., ABB Sp. z o.o., BHS Sprzęt Gospodarstwa Domowego Sp. z o.o., Haering Polska Sp. z o.o., UMA INVESTMENT Sp. z o.o., PRINTPACK POLAND Sp. z o.o., Prowell Sp. z o.o., FUJI SEAL Poland Sp. z o.o., EUROGLAS Polska Sp. z o.o.

Źródło: strony internetowe SSE

W kategorii liczby nowych budynków niemieszkalnych Kraków uplasował się na drugiej pozycji. Liczba nowopowstałych budynków wyniosła 145, z czego 35 to budynki handlowo-usługowe, 20 to budynki biurowe, 7 to budynki przemysłowe, a 3 to hotele. Najwięcej nowych budynków niemieszkalnych powstało w Warszawie, jednak należy zwrócić uwagę, że

⁶⁹ Definicja SSE podana na oficjalnej stronie Polskiego Ministerstwa Gospodarki

największą liczbę nowopowstałych budynków przemysłowych odnotowano w Łodzi.

Tabela 46 Liczba nowych budynków niemieszkalnych w polskich miastach

Miasto	budynki niemieszkalne ogółem	budynki hoteli	budynki biurowe	budynki handlowo- usługowe	budynki przemysłowe
Kraków	145	3	20	35	7
Warszawa	192	5	42	74	5
Łódź	128	1	7	55	16
Katowice	71	0	12	20	0
Poznań	99	1	7	30	1
Wrocław	65	1	17	23	4
Gdańsk	60	1	9	11	6

Źródło: Dane GUS

W zakresie planowanych inwestycji w branży hotelarskiej Kraków, z liczbą siedmiu inwestycji, zajmuje pierwszą pozycję wśród polskich miast. Wśród miast europejskich na pierwszym miejscu uplasował się Wiedeń (17 inwestycji), a na dalszych pozycjach znalazły się: Berlin (8 inwestycji), Amsterdam (8 inwestycji), Bruksela (6 inwestycji).

Tabela 47 Planowane inwestycje hotelowe

Miasto	Nowe inwestycje	Opis (nazwa hotelu, planowana data ukończenia)
Kraków	5	Hotel przy Piłsudskiego, planowane otwarcie na wrzesień 2017 r. Hotel Mercure Centrum, planowane otwarcie na sierpień 2016 r. Starowiślna 91, planowane otwarcie na grudzień 2016 r. Hotel fundacji Ronalda McDonalda, planowane otwarcie na wrzesień 2015 r. Hotel Bożego Ciała/Krakowska, planowane otwarcie w sierpniu 2016 r.
Warszawa	6	UBM Polska, - Hotel w dzielnicy Wola, zakończenie budowy planowane w 2018 r. Marriott Renaissance, planowane otwarcie na początek 2016 r. Hotel Kaliski, planowane otwarcie na 2016 r. Grupa Prasa Grzybowska Hotel Tower Budynek hotelowo-biurowy
Katowice	4	B&B Hotels, otwarcie planowane jest na początek 2016 r. Hilton Garden Inn Słowackiego 37 Holiday Inn Express
Gdańsk	5	Hampton by Hilton Gdańsk Old Town, początek 2017 Ibis Gdańsk Stare Miasto, planowane zakończenie budowy planowane w 2018 r. kompleks Nowa Motława, realizowany na Wyspie Spichrzów, styczeń 2017 Focus Hotels, początek 2016 Apartamenty Hotelowe Pomeranka

Miasto	Nowe inwestycje	Opis (nazwa hotelu, planowana data ukończenia)
Wrocław	6	Hotel Aperio planowane otwarcie w 2016 r. Hampton by Hilton Wrocław City Center West – otwarcie planowane jest na początek 2016 r. Hotel przy Wróblewskiego Kompleks wielofunkcyjny Alterco "Ovo Wrocław DoubleTree by Hilton Ovo Apartments Hilton, planowane otwarcie w 2016 r." Park Inn planowane otwarcie w 2016 r.
Wiedeń	17	Hotel Cocoon Wien, planowane otwarcie w grudniu 2015 r. Schubertring 10-12, planowane otwarcie zimą 2015 r. Casino Zögernitz - Boutiquehotel - planowane otwarcie w 2016 r. Hotel Das Triest - planowane otwarcie w 2016 r. Wien Oberlaa - planowane otwarcie 2016 r. Four Seasons - planowane otwarcie 2016 r. Ibis - planowane otwarcie zimą 2016 r. Novotel - planowane otwarcie zimą 2016 r. Palais Hotel (ehem. Radisson Blu Palais) - planowane otwarcie na przełomie 2016/2017 r. Hotel Im Palais Schwarzenberg - planowane otwarcie 2016 r. Parkhotel Belvedere - planowane otwarcie zimą 2017 r.
Berlin	8	Chausseestraße in Mitte - otwarcie w październiku 2015 r. Amano Große Präsidentenstraße otwarcie z początkiem 2016 r. "Amano HomeApartmenthaus at Linienstraße " hotel przy ulicy Friedrichstrasse hotel przy przy East Side Gallery i Ostbahnhof - planowane otwarcie jesień 2016 r. Motel One - Upper West House - planowane otwarcie w lecie 2017 r. Motel One w Grunerstraße przy Alexanderplatz planowane otwarcie w 2017 r. Barceló - na Dworcu Kolejowym, planowane otwarcie do końca 2018 r.
Amsterdam	8	Sir Adam - planowane otwarcie w roku 2016 r. Hyatt Regency - planowane otwarcie w 2016 r. Pestana Amsterdam - planowane otwarcie w 2017 r. Amsterdam Mauritskade Hotel - planowane otwarcie w 2017 r. Crowne Plaza Amstelkwarter - planowane otwarcie 2018 r. Amsterdam Rai - planowane otwarcie w 2018 r. Maritim Group - planowane otwarcie w 2018 r. Amsterdam Palace of Justice - planowane otwarcie 2018 r.
Sztokholm	8	Älvsjö Station - planowane otwarcie w 2016 r. Scandic Continental - planowane otwarcie w 2016 r. Hotel in Östberga, Particentralen 6 Hotel in Kista, Knarrarnäs Hotel Memory Hotel Malmskillnadsgatan HTL Hotel, Gallerian

Miasto	Nowe inwestycje	Opis (nazwa hotelu, planowana data ukończenia)
Bruksela	6	Tangla Hotel (renovation of the Sodehotel) - planowane otwarcie koniec 2015 r. Nexity Orion International - planowane otwarcie koniec 2015 r. Ibis Budget - planowane otwarcie przełom 2015/2016 Astoria - planowane otwarcie 2016 r. Gésu - planowane otwarcie 2017 r. Neo Project on the Heysel Plateau

Źródło: www.urbanity.pl/ strony internetowe miast

3.2 Pozycjonowanie miast Krakowa wobec wybranych miast krajowych

3.2.1 Usługi administracyjno-społeczne

Kraków dla mieszkańca stoi otworem. Błędym byłoby stwierdzenie, że władze miasta dbają wyłącznie o turystę i przyjezdnych studentów. Sprawami mieszkańców zajmują się Urzędy, Ośrodki Pomocy Społecznej, a także pozostałe placówki administracyjno-społeczne, których ilość jest największa w zestawieniu. Krakowianom naprzeciw wychodzą również tworzone poza obszarem urzędowym organizacje realizujące zadania publiczne, specjalizujące się w danych dziedzinach społecznych.

W Krakowie funkcjonuje 40 placówek administracyjno-społecznych (urzędy miasta, instytucje pomocy społecznej, urzędy pracy). We Wrocławiu działa 35 instytucji, w Katowicach 24, w Gdańsku 31, a w Warszawie 39. Urząd Miasta w Krakowie czynny jest w godzinach od 07:40 do 15:30, przy czym niektóre wydziały do godziny 18:00. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej czynny jest z kolei między 07:30–15:30, a Grodzki Urząd Pracy w Krakowie - między 07:45–14:45.

Zbliżone godziny przyjęć interesantów w analogicznych placówkach funkcjonują w innych miastach tj.: Wrocławiu, Warszawie czy Gdańsku. Analizując szczegółowe dane można zauważyć, że krótsze godziny przyjmowania klientów mają Powiatowe Urzędy Pracy.

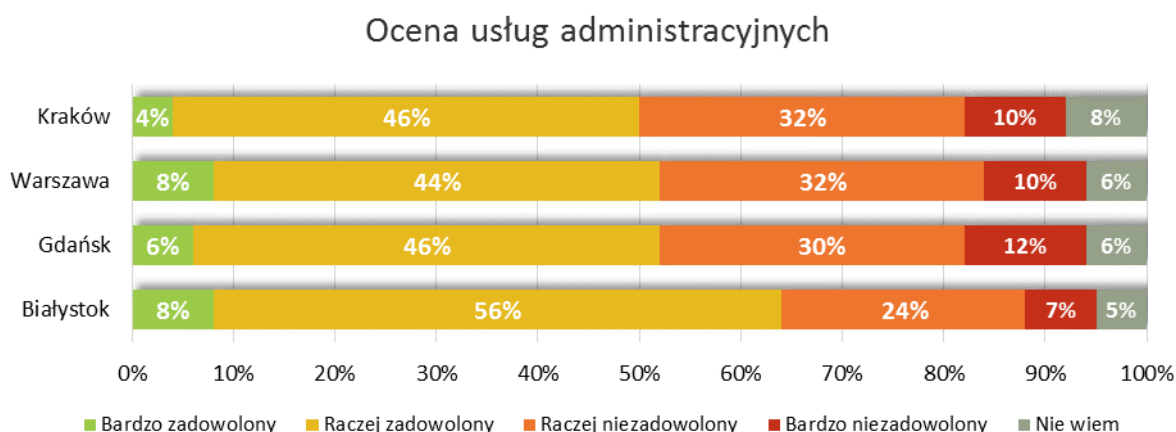
Tabela 48 Usługi administracyjno-społeczne

Miasto	Liczba placówek	Opis placówek administracyjno-społecznych
Kraków	40	- Urząd Miasta Kraków, czynny między 07:40–15:30 niektóre wydziały do godziny 18:00, - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, czynny między 07:30–15:30, - Grodzki Urząd Pracy czynny między 07:45–14:45.
Wrocław	35	- Urząd Miasta Wrocławia, czynny między 07:45–15:45, - Centra Obsługi Mieszkańców, czynne między: 08:00–17:15, - Powiatowy Urząd Pracy, czynny między 07:30 -14:30 (automaty biletowe są czynne do 14:15), - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, czynny między 07:30–15:30, - Powiatowy Zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, czynny między 08:00–15:00 przy MOPS.
Katowice	24	- Urząd Miasta Katowice – czynny między 07:30–15:30.

Miasto	Liczba placówek	Opis placówek administracyjno-społecznych
		- Centrum Informacji Turystycznej, czynny między 09:00 – 18:00, a w soboty w godz. 09:00 – 16:00, - Pełnomocnik Prezydenta Miasta Katowice ds. Osób Niepełnosprawnych przyjmuje: w poniedziałki w godz. 11:00 – 14:00, w środy w godz. 10.00 – 13.00, w piątki w godz. 12.30 – 15.30. - Powiatowy Urząd Pracy, czynny między 07:30 – 15:30. - Wojewódzki Urząd Pracy, czynny między 07:30-15:30. - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej: Pracownicy socjalni: poniedziałek: 14:00 - 17:00, wtorek - piątek: 8:00 - 10:00 (oprócz środy); Asystenci pomocy społecznej: poniedziałek: 9:00 - 15:00, wtorek - piątek: 8:00 - 14:00. - Pracownicy przyjmujący wnioski o świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny: poniedziałek: 10:00 - 16:45, wtorek - piątek: 09:30 - 14:30.
Gdańsk	31	- Urząd Miejski w Gdańsku, czynny poniedziałek: 08:00 - 16:00, wtorek 8:00 - 16:00, środa 8:00 - 17:00, czwartek 8:00 - 16:00, piątek 8:00 - 15:00. W czwartki w godzinach 11:00 do godz. 16:00. nie przyjmują interesantów pracownicy: Wydziału Urbanistyki, Architektury i Ochrony Zabytków, Wydziału Skarbu, Referatu Lokalowego w Wydziale Gospodarki Komunalnej, Referatu Dochodów Podatkowych i Referatu Dochodów Budżetowych Wydziału Finansowego, Referatu Wymiaru Podatków i Referatu Wymiaru Podatku od Nieruchomości Osób Fizycznych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków. - Miejski Rzecznik Konsumentów przyjmuje interesantów poniedziałek 08:00 - 16:00, środa 10:00 - 17:00, czwartek 8:00 - 16:00, - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, czynny 07:30 -15:30, - Punkt kancelaryjny przy ul. Powstańców Warszawskich 25, czynny między: 07:15 -15:30, w środy od 07:15 - 17.00, - Powiatowy Urząd Pracy czynny 07:30-15:30, godziny przyjmowania interesantów – 08:00-14:00.
Warszawa	39	- Urząd Miasta st. Warszawy - Kancelaria ogólna, czynna: poniedziałek: 08:00-18:00, wtorek-piątek: 8:00-16:00 ; punkt kancelaryjny Plac Bankowy – czynny: poniedziałek-piątek: 8.00-16.00; Punkt kancelaryjny ul Niecała czynny: poniedziałek-piątek: 8:00-16:00; punkt kancelaryjny -Pl. Starynkiewicza czynny: poniedziałek-piątek: 8:00-16:00. - Powiatowy Urząd Pracy M. st. Warszawy - Siedziba jak i placówka Urzędu czynne są od poniedziałku do piątku w godzinach: 08:00-16:00 Obsługa Interesantów odbywa się w godzinach 08:00-15:00. Numerki wydawane są do godziny 14:30. - W Warszawie Ośrodki Pomocy Społecznej są przyporządkowane jednostkom administracji samorządowej i realizują swoje zadania w poszczególnych dzielnicach miasta. (18 jednostek) Godziny pracy ośrodków: od poniedziałku do piątku 08:00 – 16:00.

Źródła: strony internetowe miast

Rysunek numer 16 przedstawia wyniki badania zrealizowanego w 2012 roku na zlecenie Komisji Europejskiej (Eurostat – Urban audit). Wśród polskich miast, najwyższy odsetek przebadanych mieszkańców zadowolonych z usług administracyjnych w mieście odnotowano w Białymstoku (64%). Na kolejnych pozycjach uplasowały się Warszawa i Gdańsk, w których odsetek mieszkańców zadowolonych z tego aspektu wyniósł 52%. Kraków w zaprezentowanym zestawieniu wypada słabiej, ponieważ odsetek mieszkańców, którzy wyrazili swe zadowolenie wyniósł 50%.

Źródło: Urban Audit (Eurostat)

W zakresie organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne Kraków posiada 19 organizacji posiadających status OPP (organizacje pożytku publicznego), organizacji na rzecz dzieci jest 13, na rzecz osób niepełnosprawnych - 15, działających w zakresie ochrony zdrowia - 16, realizujących zadania społeczne-14, stowarzyszeń kulturalnych - 21. Porównując Katowice, miasto posiada 3 organizacje działające na rzecz dzieci, 8 na rzecz osób niepełnosprawnych, 3 organizacje działające w obszarze ochrony zdrowia, 7 organizacji społecznych, 3 stowarzyszenia kulturalne. W Warszawie funkcjonuje 80 organizacji mających status OPP, 39 organizacji charytatywnych, 60 działających na rzecz dzieci, 43 na rzecz osób niepełnosprawnych, 49 działających w obszarze zdrowia, 48 organizacji społecznych oraz 55 stowarzyszeń kulturalnych.

Tabela 49 Liczba organizacji pozarządowych, realizujących zadania publiczne

Miasto	Liczba organizacji pozarządowych, które realizują zadania publiczne						
	Organizacje pożytku publicznego (OPP)	Organizacje charytatywne	Organizacje na rzecz dzieci	Organizacje na rzecz niepełnosprawnych	Organizacje na rzecz zdrowia	Organizacje społeczne	Stowarzyszenia kulturalne
Kraków	19	8	13	15	16	14	21
Wrocław	4	9	12	9	14	13	13
Katowice	5	2	3	8	3	7	3
Gdańsk	6	5	3	9	10	8	4
Warszawa	80	39	60	43	49	48	55

Źródło: baza NGO [<http://www.bazy.ngo.pl>]

Miejskie Systemy Informacji Przestrzennej są to systemy pozyskiwania, przetwarzania i udostępniania danych, w których zawarte są informacje przestrzenne oraz towarzyszące im informacje opisowe o obiektach wyróżnionych w części przestrzeni. System jest narzędziem wspomagającym podejmowanie decyzji potrzebnych do sprawnego zarządzania miastem.

Miejski System Informacji Przestrzennej (MSIP) w Krakowie - zawiera obszary dotyczące geodezji, ewidencji gruntów i budynków, sieć ulic, ewidencję sieci uzbrojenia terenu, plan zagospodarowania przestrzennego, warstwy opisujące środowisko przyrodnicze. System dysponuje bazami tematycznymi utworzonymi dla potrzeb zarządzania: edukacyjną (rozmieszczenie żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych), zdrowia określającą rozmieszczenie ośrodków zdrowia i szpitali, ochrony środowiska, zawierającą strefy chronione, uciążliwość autostrad, oraz planowania przestrzennego. Dla porównania w Gdańsku w skład SIP Miasta Gdańska wchodzi trzy podstawowe grupy zasobów: zasoby geodezyjne, zasoby związane z planowaniem przestrzennym, pozostałe zasoby ze szczególnym uwzględnieniem warstwy komunikacyjnej. Miejskie zasoby SIP obejmują obecnie ponad 150 mapowych warstw. Miejski System Informacji w Warszawie jest systemem głównie oznakowania lokalnego Warszawy, obecnie systemem opiekuje się Zarząd Dróg Miejskich.

Tabela 50 Miejskie systemy informacji przestrzennej

Opis miejskich systemów informacji przestrzennej	
Kraków	Miejski System Informacji Przestrzennej (MSIP) - system do wspomagania zarządzania przestrzenią geograficzną miasta Krakowa. System zawiera obszary do których zaliczono: osnowę geodezyjną, ewidencję gruntów i budynków, sieć ulic, ewidencję sieci uzbrojenia terenu, plan zagospodarowania przestrzennego, warstwy opisujące środowisko przyrodnicze. System dysponuje bazami tematycznymi utworzonymi dla potrzeb zarządzania: edukacyjną - określającą rozmieszczenie żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych, a której utworzenie wymusiła reforma edukacji i bieżące potrzeby, zdrowia określającą rozmieszczenie ośrodków zdrowia i szpitali realizujących kontrakty finansowane przez Narodowego Funduszu Zdrowia, ochrony środowiska: zawierającą strefy ochronne, obszary chronione, pomniki przyrody, uciążliwość autostrady, planowania przestrzennego - zawierającą kontury przeznaczenia, ich oznaczenia i granice oraz obszary strategiczne
Wrocław	System Informacji Przestrzennej Wrocławia ma na celu pozyskiwanie, przetwarzanie i prezentowanie danych, dotyczących informacji przestrzennej, oraz towarzyszących im informacji opisowych o obiektach naszego miasta. Dzięki niemu olbrzymia masa rozproszonych dotąd danych zostaje zebrana w jednym miejscu i przedstawiona w sposób ułatwiający dowolną ich analizę. SIP jest na bieżąco uzupełniany i aktualizowany, stając się z jednej strony podstawą planowania wszelkich działań związanych z administrowaniem miastem, z drugiej zaś dostarczając osobom zainteresowanym kompletnych i wielowymiarowych danych o przestrzeni miejskiej. - tworzenie, koordynacja i wykorzystanie zbiorów danych przestrzennych niezbędnych dla realizacji zadań miasta - ułatwienie mieszkańcom oraz inwestorom dostępu do kluczowych informacji przestrzennych o Wrocławiu - usprawnienie funkcjonowania administracji samorządu wrocławskiego w zakresie: - budowa usług internetowych skierowanych zarówno do jednostek administracji publicznej, jak i osób prywatnych, - rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez swobodny dostęp do wielu danych przestrzennych Wrocławia, oraz, w miarę rozwoju systemu, udostępnienie wybranych zasobów z prawem ich kopiowania i przetwarzania. Od strony funkcjonalnej System Informacji Przestrzennej umożliwia administracji samorządowej między

Opis miejskich systemów informacji przestrzennej

innymi:

- wygodne i uniwersalne wyszukiwanie informacji dotyczących wybranego miejsca w przestrzeni (obiekty) lub grupy obiektów (o wspólnych cechach) zarówno opisowych jak i geograficznych (przestrzennych),
- uzyskiwanie analiz, raportów, zestawień pozwalających na szybkie uzyskanie informacji przetworzonej np. wynikającej z ich relacji przestrzennych,
- prowadzenie symulacji i modelowania zachodzących we Wrocławiu procesów i zmian (komunikacji, ruchów ludności, zagrożenia powodziowego, itd.),
- proste i łatwe w interpretacji przedstawianie informacji przestrzennej (także widoków 3d),
- prowadzenie historii zmian dla kluczowych warstw informacyjnych systemu.

Gdańsk

W skład **SIP Miasta Gdańska** wchodzi trzy podstawowe grupy zasobów działające w znacznej mierze oddzielnie i administrowane w trzech różnych miejscach:

- zasoby geodezyjne (mapa zasadnicza, mapa ewidencji gruntów i budynków, numeryczny model terenu) administrowane przez Wydział Geodezji UMG,
- zasoby związane z planowaniem przestrzennym (plany zagospodarowania przestrzennego) tworzone przez Biuro Rozwoju Gdańska i korygowane i administrowane przez Wydział Urbanistyki, Architektury i Ochrony Zabytków,
- pozostałe zasoby ze szczególnym uwzględnieniem warstwy komunikacyjnej. miejskie zasoby SIP obejmują obecnie ponad 150 mapowych warstw tematycznych, zintegrowanych z tekstową bazą danych (nie licząc zasobów branżowych)

System Informacji Przestrzennej to system pozyskiwania, przetwarzania i udostępniania danych, w których zawarte są informacje przestrzenne oraz towarzyszące im informacje opisowe o obiektach wyróżnionych w części przestrzeni. Termin SIP utożsamiany jest i stosowany z określeniem GIS (System Informacji Geograficznej). System Informacji Przestrzennej łączy w sobie wiedzę z zakresu wielu dziedzin: informatyki, geografii, kartografii, geodezji, ochrony środowiska, administracji, statystyki i wielu innych. Ta ogromna ilość danych przedstawiona w postaci mapy jest doskonałym narzędziem wspomagającym podejmowanie decyzji potrzebnych do sprawnego zarządzania miastem. Podstawą systemu IP jest mapa cyfrowa.

Organizacja, nadzór i koordynacja prac związanych z budową i rozwojem Infrastruktury Informacji Przestrzennej (IIP) w mieście Katowice, w skład której wchodzi System Informacji o Terenie miasta Katowice, w szczególności:

- przygotowanie stanowiska Wydziału Geodezji i wydawanie opinii w sprawach dotyczących współdziałania z jednostkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Katowice oraz innymi podmiotami w ramach Infrastruktury Informacji Przestrzennej,
- Realizacja bieżących zadań związanych z budową i wdrażaniem IIP w mieście Katowice, w szczególności:
- analiza posiadanych przez Urząd Miasta Katowice zasobów danych przestrzennych oraz potrzeb w zakresie IIP,
- nadzór nad harmonizacją oraz integracją baz danych przestrzennych wchodzących w skład IIP oraz zarządzanie ich zawartością,
- kontrola integracji danych przestrzennych, we współpracy z jednostkami i podmiotami prowadzącymi bazy danych przestrzennych,
- administrowanie bazami danych wchodzącymi w skład IIP,
- administrowanie systemami wchodzącymi w skład IIP, w tym wykonywanie prac związanych z bieżącą obsługą systemów informatycznych na potrzeby IIP, prace związane z modyfikacją istniejących i doбором nowych programów wynikających ze zmian stanu prawnego oraz z wymagań użytkowników,
- zapewnienie serwisowania systemów informatycznych wchodzących w skład IIP,
- wykonywanie jednorazowych opracowań nietypowych związanych z rozwojem IIP,
- budowa i rozwój bazy metadanych w zakresie danych powiatowego zasobu geodezyjno - kartograficznego.

Katowice

Warszawa

Miejski System Informacji znacznie ułatwia poruszanie się po mieście zarówno mieszkańcom jak i przyjezdnym. Mieszkańcom najbardziej przydaje się oznakowanie numerów budynków wraz z kierunkiem numerowania, albo z przedziałem numeracji na pewnym odcinku ulicy. Turyści natomiast korzystają głównie z podświetlanych planów oraz opisów dzielnic, miejsc, patronów itp. MSI jest systemem oznakowania lokalnego Warszawy, przedstawianym głównie na charakterystycznych,

Opis miejskich systemów informacji przestrzennej

niebiesko-czerwonych tablicach i tabliczkach.

Obecnie systemem opiekuje się Zarząd Dróg Miejskich.

W skład systemu wchodzi:

- aluminiowe tablice z nazwami ulic,
- aluminiowe tablice z numerami budynków,
- aluminiowe tablice z granicami dzielnic,
- duże, aluminiowe tablice wskazujące drogę do dzielnic, ulic i innych punktów Warszawy,
- słupki, na których mogą znajdować się: strzałki wskazujące drogę m.in. do najbliższej toalety, telefonu, poczty itp.; tabliczki wskazujące kierunek do urzędów, zabytków, ambasad itp.; tabliczki z nazwami ulic; poliwęglanowe tablice z informacjami dotyczącymi patronów ulic, placów i skwerów lub z pochodzeniem ich nazw; duże, podświetlane punkty informacyjne z planami i informacjami dotyczącymi dzielnic, osiedli, ulic i traktów.

Źródła: strony internetowe miast

3.2.2 Edukacja

Kraków w obszarze edukacji słynie nie tylko z wysokiego poziomu Szkolnictwa Wyższego, ale także posiada bogatą ofertę skierowaną do młodszych osób. Uczniowie krakowskich liceów i techników osiągają znakomite rezultaty na tle szkół średnich pozostałych polskich miast. Stolica Małopolski wspiera swoich najwybitniejszych młodych mieszczan poprzez liczne stypendia i nagrody. 18 marca 2015 r. weszła w życie Uchwała Nr IX/155/15 Rady Miasta Krakowa w sprawie szczegółowych warunków wspierania uzdolnionych uczniów, form i zakresu tego wsparcia oraz trybu postępowania w ramach *Krakowskiego Programu Wspierania Uzdolnionych Uczniów*⁷⁰. Na mocy uchwały wsparcie otrzymają laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych, konkursów oraz turniejów o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. Przedstawione rozwiązania odzwierciedlają wyjątkowe zaangażowanie władz miasta w edukację mieszkańców, gdyż Kraków wraz z Warszawą znacznie, w pozytywnym sensie, odbiegają od pozostałych miast Polski.

Kraków dysponuje sporą bazą dydaktyczno-naukową w obszarze szkół wyższych, a także zapewnia wiele możliwości kształcenia się osobom młodszy, dopiero co wkraczającym w dorosłość. W ogólnej liczbie szkół średnich (w tym liceów ogólnokształcących i techników), stolica Małopolski zajmuje drugą pozycję w zestawieniu z liczbą 84 placówek, zaraz za Warszawą, na której terenie mieści się aż 146 szkół. W rankingu szkół średnich wyróżniają się krakowskie technika, które zajmują wysoką pozycję w klasyfikacji portalu Perspektywy⁷¹. W tabeli numer 51 zaprezentowano łączną ilość liceów wraz z liczbą odznak jakości obrazujących poziom nauczania określony na podstawie wyników uczniów w egzaminach ogólnopolskich. Najsłabiej w zestawieniu prezentują się Katowice, na których terenie znajduje się 39 szkół średnich.

⁷⁰ <http://www.portaledukacyjny.krakow.pl/>

⁷¹ <http://www.perspektywy.pl/portal/>

Tabela 51 Analiza rankingów szkół średnich

Analiza rankingów szkół średnich		Ogólnokształcących (Perspektywy 2015)	Techników (Perspektywy 2015)
Kraków	W ogólnopolskim rankingu techników 2015 - krakowskie Technikum Łączności zajęło 2 pozycję, wysoką lokatę zajęło również Technikum Chemiczne i Ochrony Środowiska (Perspektywy 2015)	Łączna liczba liceów ogólnokształcących - 53 . W rankingu liceów 4 licea mają złotą odznakę jakości; 7 liceów - srebrną odznakę; 4 licea - brązową odznakę jakości. W ogólnopolskim rankingu liceów ogólnokształcących - 3 miejsce zajęło V Liceum Ogólnokształcące im. A. Witkowskiego.	Łączna liczba techników - 31 . W rankingu techników 3 technika posiada złotą odznakę jakości; 1-srebrną odznakę; 4-brązową odznakę.
Wrocław	W ogólnopolskim rankingu liceów ogólnokształcących- LO nr XIV im. Polonii Belgijskiej zajęło 2 miejsce. 18 miejsce - LO nr III im. Adama Mickiewicza; 20 miejsce - Liceum Dwujęzyczne nr IV	Łączna liczba liceów - 40 . W ogólnopolskim rankingu liceów 6 liceów posiada złotą odznakę jakości; 3 licea srebrną odznakę i 5 brązową odznakę jakości.	Łączna liczba techników - 21 . W ogólnopolskim rankingu techników - 5 posiada złotą odznakę jakości; 2 srebrną; 2 brązową.
Katowice	W rankingu techników -Technikum nr 17 w ŚTZN zajęło 17 miejsce oraz Technikum nr 12 w ZSTiO nr 3 im. E. Abramowskiego-85. (perspektywy 2015) w rankingach liceów- III Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza zajęło 51 miejsce. 55-I Społeczne LO im. Stanisława Konarskiego STO	Łączna liczba liceów - 20 . W ogólnopolskim rankingu liceów 2 licea posiadają złotą odznakę jakości; 2 srebrną odznakę;	Łączna liczba techników - 19 . W ogólnopolskim rankingu techników- złota odznakę posiadają 2 technika; srebrna-1;
Gdańsk	W rankingu liceów- Gdańskie Liceum Autonomiczne zajęło 47 miejsce, 50-III LO im. Bohaterów Westerplatte; Technikum nr 4 w ZS Łącz. im. Obr. Poczty Polskiej zajęło 76 miejsce	Łączna liczba liceów - 31 . w ogólnopolskim rankingu liceów- 4 licea posiadają złotą odznakę jakości; 2 licea srebrną odznakę, 3 licea - brązową odznakę jakości.	Liczba techników- 15 . w rankingu techników 1 technikum posiada złotą odznakę jakości; 1 - srebrną odznakę.
Warszawa	XIV Liceum ogólnokształcące im St. Staszica w Warszawie zajęło 1 miejsce w rankingu Liceów ogólnokształcących w 2015r . W pierwszej 10 -tce znalazły się 4 licea warszawskie	Łączna liczba liceów - 98 tym 8 specjalnych. W ogólnopolskim rankingu liceów- 26 liceów posiada złotą odznakę jakości; 14-srebrna odznakę; 11 liceów- brązowa odznakę.	Liczba techników - 48 w tym 2 specjalne. W ogólnopolskim rankingu techników 5 techników posiada złotą odznakę jakości; 3 technika - srebrna odznakę; 2-brązowa.

Źródło: Perspektywy.pl

W tabeli numer 51 zaprezentowano średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych i maturalnych oraz zdawalność egzaminu zawodowego w 2015 r. Przeciętne wyniki egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej oscylują w granicach 60%. Kraków i Wrocław odznaczają się najwyższą zdawalnością w testach humanistycznych, natomiast część matematyczno-przyrodnicza poszła najlepiej w katowickich gimnazjach. O ile z matematyką i przyrodą uczniowie stolicy Śląska poradzili sobie bez zarzutów to egzamin z języka angielskiego napisali najslabiej w zestawieniu. Jest to wynik na poziomie jedynie 49%, w porównaniu z resztą miast, gdzie średnia wyniosła 77%, jest to różnica aż 28%. We

wszystkich wytypowanych miastach najlepiej wypadła matura z języka angielskiego, wyniki mieszczą się w granicach 80%. Najstabilniej egzamin dojrzałości z matematyki napisali poznańscy maturzyści, Krakowianie zajmują 2 pozycję za Wrocławiem, gdzie średnia zdawalność wyniosła 62%. Egzamin zawodowy najlepiej z kolei napisali uczniowie poznańskich zawodowych szkół średnich, w których średnia zdawalność wyniosła 75%.

Tabela 52 Średnie wyniki egzaminów zewnętrznych (gimnazjum, szkoła średnia i matura)

Egzamin	Przedmiot	Kraków	Wrocław	Katowice	Poznań
Gimnazjalnych	Część humanistyczna	69%	69%	63%	66%
	Część matematyczno-przyrodnicza	57%	57%	62%	55%
	Język angielski	77%	77%	49%	77%
Maturalnych	Język polski	69%	72%	70%	64%
	Język angielski	84%	84%	82%	78%
	Matematyka	61%	62%	57%	53%
Zawodowych	Zdawalność egzaminu	60%	65%	65%	75%

Źródło: dane Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych

W kategorii liczby bibliotek Warszawa jest miastem dominującym z liczbą 195 bibliotek, Kraków z liczbą bibliotek 65 znalazł się na drugiej pozycji. We wskaźniku liczby ludności przypadającej na jedną bibliotekę Kraków znalazł się na czwartym miejscu z liczbą 11 677 ludności, a więc przed Wrocławiem, Gdańskiem czy Poznaniem. Liczba czytelników plasuje Kraków na pozycji drugiej z liczbą 226 602. Szczegółowe dane zawarto w tabeli numer 53.

Tabela 53 Wypożyczenia książek z bibliotek miejskich

Miasto	Biblioteki	Czytelnicy	Wypożyczenia		Liczba ludności na 1 bibliotekę
			w tysiącach	na 1 mieszkańca	
Kraków	65	226602	2819,7	12,4	11677
Wrocław	44	137135	2353,9	17	14365
Gdańsk	29	112142	1199,5	10,7	15915
Poznań	44	91419	1651,5	18,1	12455
Katowice	37	91709	1460,4	15,9	10069
Łódź	82	118384	2753,2	23,3	7185
Warszawa	195	453207	6707,4	14,8	8843

Źródło: dane GUS

Tabela numer 54 prezentuje dane dotyczące poziomu kształcenia w szkołach średnich. W bezpośredni sposób poziom ten determinuje ilość uczniów biorących udział w olimpiadach ogólnopolskich, a zwłaszcza liczba laureatów i finalistów. Pomimo mniejszej ilości szkół średnich względem stolicy, Kraków może pochwalić się większą liczbą laureatów olimpiad;

aż 47 uczniów wykazało się swoją ponadprzeciętną wiedzą w 2015 r. zdobywając zasłużony tytuł. Zaskakująco słabo w wykazie prezentuje się Gdańsk, zajmuje on ostatnią pozycję z 1 laureatem. W tabeli nie mogło zabraknąć ilości finalistów, których ilością przoduje Kraków z liczbą 75.

Tabela 54 Liczba laureatów olimpiad przedmiotowych w szkołach średnich

Miasto	Liczba laureatów olimpiad przedmiotowych w szkołach średnich	Opis, na podstawie rankingu szkół olimpijskich (Perspektywy 2015 r.)
Kraków	47	V Liceum Ogólnokształcące im. A. Witkowskiego jest na 1 miejscu z liczbą - 47 laureatów i 75 finalistów. W pierwszej pięćdziesiątce są jeszcze 2 krakowskie licea.
Wrocław	23	LO nr XIV im. Polonii Belgijskiej jest na 2 pozycji z liczbą 23 laureatów i 57 finalistów. W pierwszej pięćdziesiątce jest jeszcze jedno liceum z 3 laureatami i 8 finalistami.
Katowice	7	I LO z Oddziałam dwujęzycznym im. Mikołaja Kopernika zajęło 37 pozycję, z liczbą 4 laureatów i 3 finalistów. W pierwszej pięćdziesiątce jest jeszcze jedno katowickie liceum z 3 laureatami i 6 finalistami.
Gdańsk	1	III LO im. Bohaterów Westerplatte jest na 55 pozycji z jednym laureatem i 6 finalistami. V Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego zajęło 62 miejsce z 8 finalistami.
Warszawa	40	XIV Liceum Ogólnokształcące im. St. Staszica zajęło 3 miejsce z liczbą laureatów 40 i liczbą finalistów - 52. W pierwszej pięćdziesiątce jest jeszcze 7 liceów warszawskich.

Wydatki na doskonalenie zawodowe nauczycieli w 2014r. w Krakowie wyniosły 2 928 019,11 zł. Porównując inne miasta polskie, wydatki Wrocławia kształtowały się na poziomie 1 921 521,27 zł, Poznania 2 298 043 zł, zaś Szczecina 920 482 zł. Kraków znalazł się więc ostatecznie na drugim miejscu, ustępując miejsca Łodzi, której wydatki na doskonalenie zawodowe nauczycieli wynosiły 3 573 619 zł.

Tabela 55 Wydatki na doskonalenie zawodowe nauczycieli w polskich miastach

Miasto	Wydatki w 2014 roku na doskonalenie zawodowe nauczycieli
Kraków	2 928 019,11 zł
Wrocław	1 921 521,27 zł
Poznań	2 298 043,00 zł
Łódź	3 573 619,00 zł
Szczecin	920 482 zł

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu miast

3.2.3 Ochrona zdrowia

Zdrowe miasto, to zdrowi jego mieszkańcy. Dlatego władze każdego z badanych miast starają się zapewnić najlepszą opiekę zdrowotną i realizują w ramach ochrony zdrowia liczne programy lecznicze i profilaktyczne. Miasta propagują i uświadamiają miejscową ludność w kwestii zdrowia. W Krakowie już od 10 lat realizowany jest Miejski Program Ochrony Zdrowia: *Zdrowy Kraków*, który obejmuje przedstawienie aktualnego stanu w zakresie ochrony zdrowia oraz propozycje planowanych celów do realizacji w kolejnych latach wraz z działaniami operacyjnymi związanymi z realizacją zadań⁷². Warto przy tym zauważyć, iż Krakowskie Collegium Medicum zajmuje pierwszą lokatę w rankingu najlepszych uczelni medycznych portalu *Perspektywy* w 2014 roku.

Ilość występujących na terenie miasta podmiotów leczniczych (za podmiot leczniczy uznaje się szpitale, ośrodki zdrowia, przychodnie, poradnie i praktyki lekarskie) Kraków zajmuje drugą pozycję zaraz za Warszawą, z liczbą 570 podmiotów, w tym 515 niepublicznych i 55 publicznych podmiotów gospodarczych. Ostatnią pozycję w zestawieniu zajmuje Gdańsk, z liczbą 370 podmiotów leczniczych, z czego wynika, że jeden przypada na 2060 mieszkańców. Najlepiej pod tym względem prezentuje się Wrocław, gdzie na jeden podmiot przypada 1244 mieszkańców.

Tabela 56 Liczba podmiotów leczniczych w przeliczeniu na jednego mieszkańca

Miasto	Liczba podmiotów leczniczych	Ilość mieszkańców przypadających na jeden podmiot leczniczy
Kraków	570	1309
Wrocław	508	1244
Katowice	418	1341
Gdańsk	370	2060
Warszawa	1163	1562

Źródło: dane GUS

Ośrodki dydaktyczno-naukowe w Krakowie stanowią istotną rolę w procesie kształcenia polskiej kadry medycznej; Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego jest jedną z najstarszych tego typu uczelni w Europie, z niebywale bogatą historią. Wydział medyczny UJ zajmuje 9 pozycję w rankingu *Webometrics Ranking of World Universities*⁷³, czyli złożonym wskaźniku, który obejmuje wszystkie obecności uczelni w świecie Web. Na pierwszym miejscu pod względem ilości medycznych ośrodków dydaktyczno-naukowych znajduje się Warszawa z 2 ośrodkami, w pozostałych wytypowanych miastach mieści się jeden ośrodek i jest to w każdym przypadku Uniwersytet Medyczny.

⁷² https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=57662

⁷³ <http://www.webometrics.info/>

Tabela 57 Liczba ośrodków dydaktyczno-naukowych

Miasto	Liczba ośrodków dydaktyczno-naukowych	Opis
Kraków	1	Uniwersytet Jagielloński - Collegium Medicum: Szpital Uniwersytecki w Krakowie - Szpital stanowi bazę dydaktyczną i naukową Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego; Dziecięcy Szpital Uniwersytecki, Uniwersytecka Klinika Stomatologiczna.
Wrocław	1	Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu: 2 szpitale kliniczne.
Katowice	1	Śląski Uniwersytet Medyczny: 5 szpitali klinicznych
Warszawa	2	Warszawski Uniwersytet Medyczny: 5 szpitali klinicznych; Centrum medyczne Kształcenia Podyplomowego: 1 szpital kliniczny.
Gdańsk	1	Gdański Uniwersytet Medyczny - Uniwersyteckie Centrum Kliniczne.

Źródła: strony internetowe miast/serwisy internetowe poświęcone tematyce zdrowia

W ramach analizy ochrony zdrowia, zbadano również ilość programów miejskich podejmowanych w ramach ochrony zdrowia. Największą liczbą takich programów realizowana jest we Wrocławiu (17 programów). Kraków w zestawieniu plasuje się na 3 pozycji z 7 programami. Stolica Dolnego Śląska oferuje liczne programy organizowane przez Urząd Miasta Wrocławia; łączna ich to ok. 17, a w ich skład wchodzi m.in. Program profilaktyki i terapii uzależnień, Program profilaktyki cukrzycy i zaburzeń metabolicznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Niektóre z programów rozpoczęły się już w 2011 roku.

Tabela 58 Liczba programów miejskich podejmowanych w zakresie ochrony zdrowia

Miasto	Kraków	Wrocław	Katowice	Warszawa	Gdańsk
Liczba programów miejskich podejmowanych w zakresie ochrony zdrowia	7	17	3	12	6

Źródło: strony Urzędów Miast

Liczba inicjatyw obywatelskich podejmowanych przez organizacje pozarządowe w zakresie ochrony zdrowia przeanalizowana została w oparciu o sprawozdania z realizacji programów współpracy miast z organizacjami pozarządowymi. Najwięcej inicjatyw związanych m.in. z profilaktyką oraz promocją zdrowia miało miejsce w Łodzi (23 inicjatywy), natomiast najmniej w Gdańsku (11 inicjatyw). Dane zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 59 Liczba inicjatyw obywatelskich podejmowanych przez organizacje pozarządowe w zakresie ochrony zdrowia

Miasto	Kraków	Wrocław	Łódź	Gdańsk
Liczba inicjatyw obywatelskich podejmowanych przez organizacje pozarządowe w zakresie ochrony zdrowia	15	18	23	11

Źródło: Sprawozdania z realizacji programów współpracy miast z organizacjami pozarządowymi

3.3 Podsumowanie

Reasumując, poprawne określenie pozycji jakie miasto zajmuje w stosunku do swoich konkurentów jest bardzo istotne. Pozycja konkurencyjna umożliwia zidentyfikowanie obszarów, w których miasto czy też metropolia ma przewagę konkurencyjną. Co ważniejsze zbadanie obecnej pozycji konkurencyjnej pozwoliło na precyzyjne określenie obszarów, w których miasto Kraków ma pewne braki.

Analizując Kraków pod kątem turystyki można dostrzec, iż stolica Małopolski jest miastem o ponadprzeciętnej liczbie zwiedzających w skali kraju. Prawie 10 mln turystów w 2014 roku pozwala porównywać Kraków z najbardziej atrakcyjnymi miejscowościami turystycznymi, nie tylko w Polsce, ale także w Europie. Główną przyczyną przyjazdu turystów do Krakowa jest chęć zwiedzania zabytków m.in. Starego Miasta, które widnieje na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO. Ponadto miasto jest celem podróży dla turystów biznesowych. Bogate zaplecze kongresowe, hotele z salami wielofunkcyjnymi, spotkania o randze międzynarodowej, to jedne z wielu możliwości rozwoju strefy biznesu. W Krakowie organizowana jest największa w skali kraju liczba spotkań o charakterze biznesowym (3986 spotkań biznesowych, w tym 2439 konferencji/kongresów).

W kategorii sport Kraków wyróżnia się pod względem wydatków budżetowych na kulturę fizyczną (około 70% stanowią wydatki na obiekty sportowe). Wyniki zaś analizy zagadnień transportowych wskazują, iż w tym obszarze występują pewne braki. Porównując Kraków z miastami krajowymi oraz zagranicznymi można dostrzec istotne różnice m.in. w systemie Prak&Ride oraz miejskim systemie rowerowym.

Stolica Małopolski wypadła zaś bardzo pozytywnie w porównaniu z innymi miastami pod względem terenów zielonych przypadających na mieszkańca oraz w zakresie chronionej powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych. Cechą charakteryzującą Kraków na tle innych polskich miast jest szeroko rozumiana nauka. W mieście znajdują się liczne uniwersytety, które przyciągają swoją ofertą dużą liczbę studentów. Najistotniejszym z nich jest Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, który jest jedną z najstarszych tego typu uczelni w Europie. Duża liczba ośrodków naukowo-badawczych nie przekłada się jednak bezpośrednio na poziom innowacyjności miasta (133 pozycja w rankingu Innovation Cities™ Index 2014).

Analizy poziomu i dostępności usług administracyjno-społecznych wykazała, iż w Krakowie funkcjonuje największa liczba placówek administracyjnych w porównaniu do wybranych polskich miast. Co ważne w mieście istnieje duża liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne. Na terenie Krakowa działa m.in. 19 organizacji posiadających status OPP (organizacje pożytku publicznego). W kategorii edukacja, stolica Małopolski wyróżnia się pod względem ogólnej liczby szkół średnich (w tym liceów ogólnokształcących i techników), miasto zajmuje też drugą pozycję w zestawieniu z liczbą 84 placówek. W rankingu szkół średnich wyróżniają się krakowskie technika, które zajmują wysoką pozycję w klasyfikacji portalu Perspektywy.

4 Wizerunek miasta Kraków

4.1 Metodologia badawcza

Zrealizowane sondażowe badania wizerunkowe dotyczyły przede wszystkim ogólnego wizerunku Krakowa z uwzględnieniem między innymi takich elementów jak: świadomość Krakowa, jego siła, istotne dla docelowych segmentów cechy, emocje, źródła wiedzy o mieście, zachowania potencjalne i sugerowane narracje, jakie miasto powinno uwzględnić w komunikacji z danym rynkiem.

Badanie zostało zrealizowane za pomocą dwóch podstawowych metod badawczych, w wersjach językowych: polskiej, angielskiej, niemieckiej oraz hiszpańskiej:

- metoda ilościowa to badania za pomocą ankiety – ocena obecnego wizerunku miasta;
- metoda jakościowa (badania za pomocą pogłębionych wywiadów bezpośrednich) przeprowadzone z przedstawicielami istotnych grup opiniotwórczych z danego miasta. Wywiady stanowiły pogłębioną i rozszerzoną wersję badań ankietowych.

Dobór próby w przeprowadzonych badaniach miał charakter kwotowo-losowy z uwzględnieniem cech demograficznych (metody ilościowe) oraz celowy (metody jakościowe). Łącznie ankiety i wywiady bezpośrednie pogłębione przeprowadzono wśród:

- mieszkańców miast polskich: Katowic, Poznania, Warszawy, Łodzi, Wrocławia. W każdym mieście wykonano 150 ankiet i 50 wywiadów (łącznie 750 ankiet oraz 250 wywiadów);
- 200 turystów krajowych i 200 turystów zagranicznych przebywających w Krakowie;
- mieszkańców miast zagranicznych: Londynu, Dortmundu, Dublina, Barcelony, Amsterdamu. W każdym z miast przeprowadzono 400 ankiet i 30 wywiadów (łącznie 2000 ankiet oraz 150 wywiadów).

Badania ilościowe wśród mieszkańców miast polskich wykonano techniką CATI. Badanie sondażowe CATI (*Computer Assisted Telephone Interviewing*) jest to wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo. Technika, w której pozyskiwanie informacji odbywa się za pośrednictwem łącza telefonicznego. Wywiady telefoniczne prowadzone były przez przeszkolonych ankietów, którzy łączyli się telefonicznie z wybranymi do badania respondentami i przeprowadzali z nimi wywiad kwestionariuszowy. Ankieter odczytywał pytania z przygotowanego programu i notował w nim uzyskiwane odpowiedzi. Badanie CATI realizowane było za pomocą autorskiej platformy badawczej Grupy Biostat i prowadzone przez doświadczonych ankietów. Oprogramowanie komputerowe nadzorujące proces wypełniania kwestionariusza wspomagało pracę ankietera, zarządzało filtrowaniem zadawanych pytań, dobierało odpowiednią kolejność i weryfikowało logiczną poprawność gromadzonych danych. Nie dopuszczało też możliwości pominięcia pytań lub udzielenia odpowiedzi niepełnych w pytaniach zamkniętych, na których opierała się konstrukcja

kwestionariusza stanowiącego narzędzie właściwe w badaniu ilościowym. Badania zrealizowano w okresie od 03.08.2015 do 14.08.2015 roku.

Badania ilościowe wśród mieszkańców miast zagranicznych zrealizowano za pomocą techniki CAPI oraz wspomagająco techniką CAWI. Technika CAPI (*Computer Assisted Personal Interview*) polega na realizacji wywiadu z respondentem przy użyciu urządzeń mobilnych, na których zapisywane są udzielone odpowiedzi, z kolei technika CAWI (*Computer Assisted Web Interview*) to rodzaj ankiety on-line przesyłanej na adres mailowy respondenta, jeśli jego udział w próbie okaże się kluczowy, a brak jest możliwości realizacji wywiadu techniką CAPI. Techniki te doskonale sprawdzają się w sondażowych badaniach społecznych dotyczących znajomości marki, skuteczności kampanii reklamowych, czy określenia docelowego rynku zbytu (możliwość prezentacji materiałów graficznych, audio-wizualnych, etc.). Każde z badań oparto na autorskiej i nowoczesnej platformie badawczej dedykowanej do przeprowadzania i analizy ankiet CAPI (wraz z modułem badań on-line). Zasada działania aplikacji i jej kluczowe funkcjonalności są analogiczne jak w przypadku badań CATI. Badania zrealizowano w okresie od 27.07.2015 do 14.08.2015 roku.

Badania ilościowe wśród turystów krajowych i zagranicznych przebywających w Krakowie zrealizowano techniką PAPI. Wywiad kwestionariuszowy PAPI (*Paper And Pencil Interview*) to proces zbierania danych na podstawie przygotowanego kwestionariusza badania (ankiety). Taka forma pozyskiwania danych ilościowych pozwalała na określenie występowania zjawisk wśród wybranych grup określonej populacji. Z uwagi na terenowy charakter PAPI jest bardzo skuteczne w przypadku badań kategorii osób trudnodostępnych - ankieter miał możliwość poszukiwania interesujących go respondentów poprzez wizytacje w kilku miejscach charakterystycznych dla badanej lokalizacji. Badania zrealizowano w okresie od 03.08.2015 do 14.08.2015 roku.

Badanie jakościowe wykonano za pomocą techniki IDI. Indywidualne Wywiady Pogłębione IDI (*Individual In-Depth Interviews*) stanowią jedną z bardziej popularnych metod badań jakościowych, polegającą na szczegółowej, wnikliwej rozmowie z informatorem/respondentem, której celem jest dotarcie do precyzyjnych informacji bądź wiedzy związanej z tematem badania. W trakcie wywiadu indywidualnego podejmowane są pytania badawcze o charakterze eksploracyjnym, próby wyjaśniania/zrozumienia zjawisk, motywacji, postaw, zachowań. Z przeprowadzonych wywiadów sporządzono transkrypcje, które posłużyły jako materiał do analizy. Ze względu na wielkość oraz trudności w dotarciu do grupy docelowej wykorzystano telefonicznie studio badawcze nadzorujące harmonogram spotkań (umawianie wywiadów). Badania zrealizowano w okresie od 03.08.2015 do 17.08.2015 roku. W celu zwiększenia czytelności raportu najważniejsze wyniki analiz jakościowych zamieszczono w treści raportu w formie „okienek” zawierających opis odpowiedzi.

4.2 Badanie przeprowadzone wśród mieszkańców polskich miast

4.2.1 Charakterystyka badanej grupy

Badaniem objętych zostało 750 respondentów. Szczegółowy rozkład próby badawczej z uwzględnieniem kryteriów społeczno-demograficznych takich jak: płeć, wiek, aktywność zawodowa, wykształcenie i miejsce zamieszkania (miasto) zaprezentowano w tabeli 60.

Tabela 60 Rozkład próby badawczej

PŁEĆ			WIEK		
	N	%		N	%
Kobieta	410	54,7%	Poniżej 19 lat	26	3,5%
Mężczyzna	340	45,3%	19 – 30 lat	283	37,7%
			31 – 45 lat	264	35,2%
			46 – 60 lat	127	16,9%
			61 – 72 lata	48	6,4%
			Powyżej 72 lat	2	0,3%
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA			WYKSZTAŁCENIE		
	N	%		N	%
Uczeń	38	5,1%	Wyższe	244	32,5%
Student	112	14,9%	Średnie	447	59,6%
Przebywam w domu	67	8,9%	Podstawowe	21	2,8%
Bezrobotny	70	9,3%	Inne	38	5,1%
Emeryt	48	6,4%			
Osoba pracująca	390	52,0%			
Rencista	25	3,3%			
MIASTO					
	N	%		N	%
Katowice	150	20,0%	Warszawa	150	20,0%
Łódź	150	20,0%	Wrocław	150	20,0%
Poznań	150	20,0%			

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

4.2.2 Prezentacja wyników

Na początku badania respondenci określili skojarzenia, które przychodzą im do głowy, gdy pomyślą o Krakowie. Najczęściej respondenci wymieniali Wawel (304 wskazania). Ponadto częstym skojarzeniem był Smok Wawelski (225 wskazań), Lajkonik (106 wskazań) oraz krakowskie zabytki (100 wskazań). Szczegółowy rozkład skojarzeń wskazywanych przez respondentów, przy których odnotowano minimum 15 wskazań zaprezentowano w tabeli numer 61.

Tabela 61 Jakie skojarzenia przychodzą Panu(i) do głowy, gdy myśli Pan(i) o Krakowie? (mieszkańcy polskich miast)

Skojarzenie	Liczba wskazań
Wawel	304
Smok Wawelski	225
Lajkonik	106
Zabytki	100
Sukiennice	87
Hejnał Mariacki	81
Stare miasto	57
Turyści	55
Gołębie	54
Rynek Główny	54
Kościół Mariacki	48
Dzwon Zygmunta	40
Historia	31
Dawna stolica Polski	26
Korki	24
Kluby piłkarskie	23
Wiśła	22
Barbakan	20
Jan Paweł II/papież	18
Zanieczyszczenie powietrza/smog	16
Studenci	16
Imprezy	15

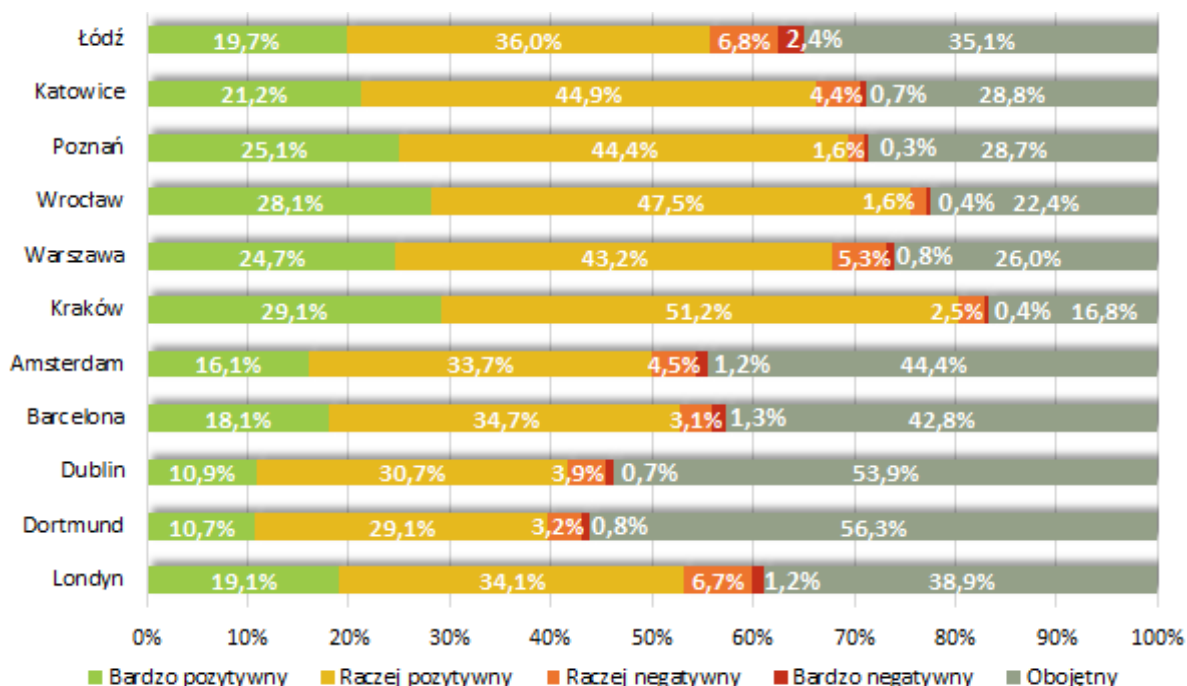
Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

[illegible]

biostat
grupa

Rysunek 18 Proszę określić Pana(i) stosunek do wyróżnionych miast

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Badane osoby wysoko oceniły pozycję Krakowa na tle innych miast. Tym, co w ich opinii wyróżnia Kraków są przede wszystkim liczne zabytki. Duża liczba badanych wskazywała także na piękną architekturę miasta. Na kolejnych pozycjach pojawiały się odpowiedzi nawiązujące do takich elementów wyróżniających Kraków jak spokój, atrakcje turystyczne, historia czy przyjazny klimat.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Według respondentów do Krakowa pasuje najbardziej opinia, iż Kraków jest miastem rozwijającym się (średnia 4,19). Co istotne, respondenci uważają stolicę Małopolski za miasto inteligentne, sieciowe - SMART CITY (średnia 4,13). Ankietowani w najmniejszym stopniu identyfikują Kraków z miastem biznesu (średnia 3,43) oraz miastem atrakcyjnym inwestycyjnie (średnia 3,46).

Biorąc pod uwagę wszystkie badane miasta, Kraków uzyskał najwyższą średnią w kategorii: miasto rozwijające się (średnia 4,19), gościnne miasto (średnia 3,96), a także w kategorii miasto przyjazne (średnia 3,88). Średnie oceny opinii na temat wszystkich badanych miast zaprezentowano w tabeli numer 62.

Tabela 62 W jakim stopniu, Pana(i) zdaniem, następujące opinie pasują lub nie pasują do wskazanych miast. (*oceny średnie)

Miasto	Londyn	Dortmund	Dublin	Barcelona	Amsterdam	Kraków	Warszawa	Wrocław	Poznań	Katowice	Łódź
Miasto europejskie	3,84	3,47	3,39	3,77	3,83	3,73	3,99	3,47	3,47	3,54	3,48
Miasto rozwijające się	3,76	3,37	3,37	3,57	3,53	4,19	3,84	3,74	3,55	3,67	3,04
Miasto przyjazne	3,47	3,37	3,34	3,47	3,39	3,88	3,24	3,27	3,72	3,29	3,02
Miasto nowoczesne	3,87	3,35	3,66	3,57	3,73	3,76	4,02	3,33	4,03	3,57	3,06
Gościnne miasto	3,55	3,55	3,42	3,85	3,48	3,96	3,53	3,32	3,77	3,78	3,52
Miasto energetyczne	4,23	4,00	3,31	3,87	3,81	3,77	4,06	3,41	3,52	3,24	3,26
Miasto atrakcyjne inwestycyjnie	3,79	3,82	3,40	3,34	3,35	3,46	4,29	3,95	3,27	4,15	3,31
Miasto biznesu	4,63	3,95	3,55	3,40	3,26	3,43	4,61	3,73	3,63	3,52	3,38
Miasto dla młodych	3,74	3,35	3,65	3,37	3,47	3,85	4,09	3,68	3,71	3,09	3,25
Miasto inteligentne, sieciowe	4,09	4,11	3,41	3,29	4,12	4,13	4,51	3,98	4,08	3,60	3,60
Podsumowując, miasto należy do europejskiej czołówki	4,37	3,65	3,63	3,86	4,05	3,76	4,15	3,67	3,44	3,53	3,35

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Miasto Kraków w ocenie badanych jest miastem atrakcyjnym, przede wszystkim ze względu na liczne i ciekawe zabytki oraz bogatą historię (znaczna większość odpowiedzi). Badani docenili również dogodną lokalizację miasta. Wiele odpowiedzi wskazywało właśnie na ten czynnik, który powoduje, że Kraków jest miastem atrakcyjnym na arenie międzynarodowej (dobrze skomunikowany, posiada wiele połączeń lotniczych oraz ciekawe okolice miasta, bliskość górskiego krajobrazu). Znaczna część udzielonych odpowiedzi wskazywała także na turystyczną atrakcyjność miasta (miasto jest rozpoznawalne turystycznie). W dalszej kolejności badani wskazywali na bogatą ofertę kulturalną miasta. Wartości takie jak przyjazna atmosfera stanowiły mniejszy odsetek udzielonych odpowiedzi.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W kolejnym pytaniu ankietowani wskazywali, która z dwóch wymienianych cech bardziej pasuje do Krakowa. 58,8% respondentów uważa, iż Kraków jest miastem z ciekawymi zabytkami. Ponadto stolica Małopolski utożsamiana jest z miastem: często odwiedzanym

przez turystów (51,9%), atrakcyjnym dla turystów (50,5%), a także ładnym (53,5%) i otwartym (51,9%).

Cecha	1	2	3	4	5	Cecha
Klasycznym	35,3%	40,7%	18,5%	3,1%	2,4%	Nowoczesnym
Sennym, pozbawionym życia	1,2%	23,3%	11,5%	40,7%	23,3%	Energetycznym
Rzadko odwiedzanym przez turystów	0,1%	3,1%	12,9%	32,0%	51,9%	Często odwiedzanym przez turystów
Z brakiem ciekawych zabytków	0,0%	3,7%	9,2%	28,3%	58,8%	Z ciekawymi zabytkami
Nieatrakcyjnym dla turystów	0,1%	2,8%	10,7%	35,9%	50,5%	Atrakcyjnym dla turystów
Brudnym, niezadbany	5,2%	4,4%	44,0%	39,3%	7,1%	Czystym, zadbanym
Niebezpiecznym	7,5%	21,6%	23,7%	19,1%	28,1%	Bezpiecznym
Wolno się rozwijającym	0,4%	2,5%	23,5%	45,3%	28,3%	Pręźnie się rozwijającym
Źle zarządzanym	4,0%	2,7%	40,8%	24,0%	28,5%	Dobrze zarządzanym
Nudnym	0,0%	13,7%	8,5%	32,4%	45,3%	Ciekawym, interesującym
Zamkniętym	2,1%	5,3%	10,3%	30,4%	51,9%	Otwartym
Brzydkim	6,3%	5,6%	15,7%	18,9%	53,5%	Ładnym
Biednym	0,0%	4,4%	18,1%	48,3%	29,2%	Bogatym

Rysunek 19 Najczęściej wymieniane przez respondentów przymiotniki określające miasto Kraków - badanie jakościowe

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Najczęściej wskazywane przez respondentów przymiotniki, których użyliby do opisu Krakowa to zabytkowy, stary oraz historyczny. Często pojawiającym się przymiotnikiem w odpowiedziach badanych było także słowo „atrakcyjny”. Na kolejnych pozycjach uplasowały się następujące określenia: ciekawe, magiczne, przyjazne, urokliwy, klimatyczny, otwarty, niepowtarzalny.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Respondenci poproszeni zostali także o wskazanie, co wyjątkowego można spotkać w Krakowie. W ich opinii najbardziej wyjątkowy jest Wawel (372 wskazania). Badane osoby wymieniały również: Sukiennice (201 wskazań), Lajkonika (130 wskazań), Smoka Wawelskiego (123 wskazania) oraz Kościół Mariacki (113 wskazań). Odpowiedzi respondentów, przy których odnotowano minimum 10 wskazań zaprezentowano w tabeli 64.

Tabela 64 Co wyjątkowego można spotkać w Krakowie? (mieszkańcy polskich miast)

Etykiety wierszy	Liczba wskazań
Wawel	372
Sukiennice	201
Lajkonik	130
Smok Wawelski	123
Kościół Mariacki	113
Zabytki	92
Stare Miasto	81
Dzwon Zygmunta	70
Rynek Główny	60
Turyści	47
Muzea	43
Barbakan	39
Rynek Główny	37
Hejnał Mariacki	33
Ciekawych/miłych ludzi	30
Teatry	22
Ciekawych/miłych ludzi	14
Planty	17
Wieża ratuszowa	16
Gołębie	13
Brama Floriańska	12
Atmosfera miasta	12
Artystów	12
Kazimierz	12
Katedra na Wawelu	11
Kopiec Kościuszki	11

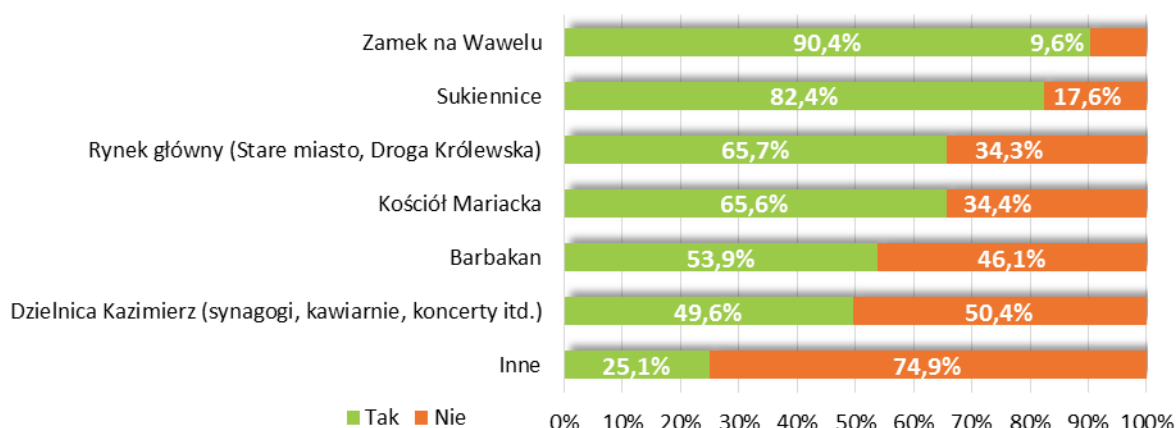
Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W opinii zdecydowanej większości badanych, najbardziej unikatowym i charakterystycznym dla Krakowa obiektem jest Wawel. Na drugiej pozycji znalazły się Sukiennice. Respondenci wyróżniali także Rynek Starego Miasta, Kościół Mariacki, Barbakan oraz Kazimierz. Kilkaście odpowiedzi nawiązywało do Dzwonu Zygmunta oraz Kopca Kościuszki.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Według mieszkańców polskich miast obiektem architektonicznym, który jest wizytówką Krakowa bez wątpienia jest Zamek na Wawelu (90,4% odpowiedzi twierdzących). Respondenci często wymieniali również Sukiennice (82,4%). Ponadto dwie na trzy badane osoby uważają, iż wizytówką Krakowa są Rynek główny oraz Kościół Mariacki odpowiednio po 65,7% i 65,6% odpowiedzi twierdzących.

Rysunek 20 Obiekty architektoniczne, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

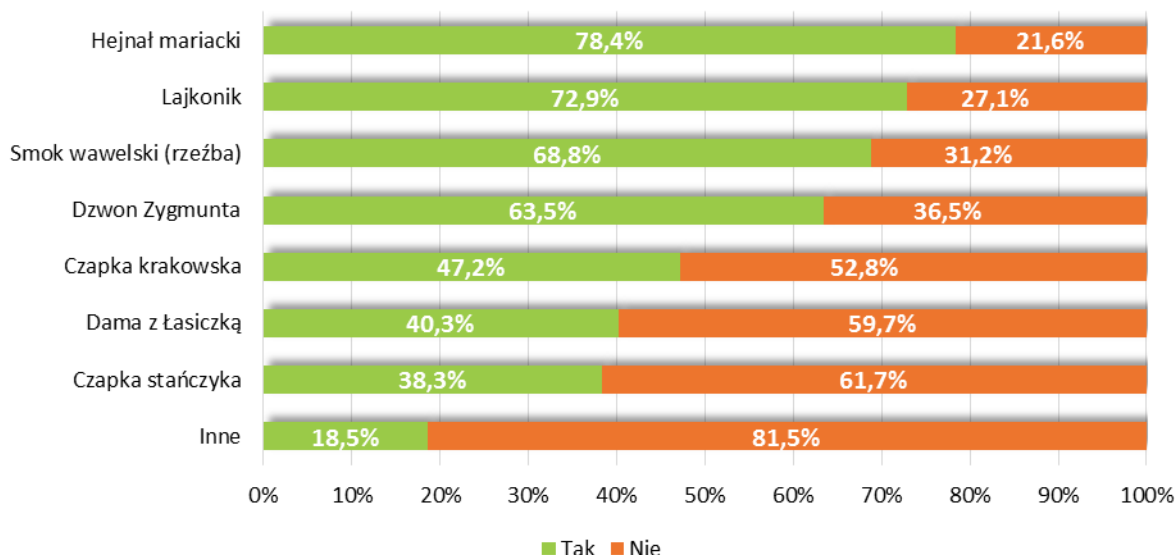
Tabela 65 Obiekty architektoniczne, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków - respondenci wg miejsca zamieszkania

Obiekty architektoniczne	Katowice		Łódź		Poznań		Warszawa		Wrocław	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
Zamek na Wawelu	80,7%	19,3%	96,0%	4,0%	88,0%	12,0%	88,7%	11,3%	98,7%	1,3%
Sukiennice	71,3%	28,7%	75,3%	24,7%	90,0%	10,0%	83,3%	16,7%	92,0%	8,0%
Bazylika Mariacka	74,7%	25,3%	60,7%	39,3%	45,3%	54,7%	67,3%	32,7%	80,0%	20,0%
Barbakan	64,0%	36,0%	45,3%	54,7%	34,0%	66,0%	62,7%	37,3%	63,3%	36,7%
Dzielnica Kazimierz	56,0%	44,0%	37,3%	62,7%	33,3%	66,7%	60,7%	39,3%	60,7%	39,3%
Rynek główny	74,0%	26,0%	53,3%	46,7%	51,3%	48,7%	75,3%	24,7%	74,7%	25,3%
Inne	26,7%	73,3%	38,0%	62,0%	20,0%	80,0%	30,0%	70,0%	10,7%	89,3%

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W następnej kolejności respondenci wskazali symbole (rzeczy) stanowiące ich zdaniem wizytówkę miasta. Największy odsetek wskazań odnotowano w przypadku Hejnału Mariackiego (78,4%), Lajkonika (72,9%) oraz Smoka Wawelskiego (68,8%).

Rysunek 21 Symbole/rzeczy, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 66 Symbole/rzeczy, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków - respondenci wg miejsca zamieszkania

Symbole/rzeczy	Katowice		Łódź		Poznań		Warszawa		Wrocław	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
Dama z Łasiczką	52,7%	47,3%	38,7%	61,3%	21,3%	78,7%	42,0%	58,0%	46,7%	53,3%
Lajkonik	75,3%	24,7%	56,0%	44,0%	74,0%	26,0%	79,3%	20,7%	80,0%	20,0%
Czapka krakowska	61,3%	38,7%	40,0%	60,0%	34,7%	65,3%	52,0%	48,0%	48,0%	52,0%
Czapka stańczyka	46,7%	53,3%	39,3%	60,7%	22,0%	78,0%	44,7%	55,3%	38,7%	61,3%
Dzwon Zygmunta	68,0%	32,0%	54,7%	45,3%	61,3%	38,7%	70,0%	30,0%	63,3%	36,7%
Smok wawelski	73,3%	26,7%	49,3%	50,7%	60,7%	39,3%	73,3%	26,7%	87,3%	12,7%
Hejnał mariacki	71,3%	28,7%	62,0%	38,0%	81,3%	18,7%	86,0%	14,0%	91,3%	8,7%
Inne	24,7%	75,3%	29,3%	70,7%	8,7%	91,3%	24,0%	76,0%	6,0%	94,0%

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

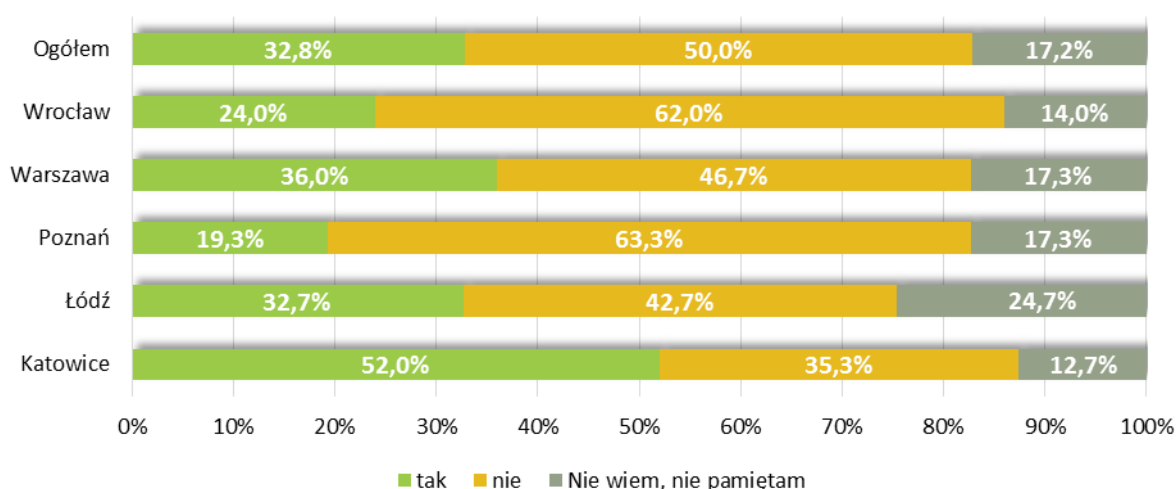
Zdaniem respondentów, miasto Kraków może być najbardziej dumne z dużej ilości obiektów zabytkowych oraz z turystyki. Ponadto miasto może poszczycić się bogatą historią oraz piękną, zabytkową architekturą. Mniejszy odsetek badanych wskazywał w badanym obszarze na kulturę czy uczelnie wyższe.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W toku badania zapytano także respondentów o znajomość logotypu miasta Kraków. Analizując odpowiedzi, można zauważyć, iż połowa badanych osób nie zna logotypu miasta,

natomiast co trzecia osoba spotkała się z logotypem stolicy Małopolski. Szczegółowy rozkład odpowiedzi z podziałem na pięć miast zaprezentowano na rysunku numer 22.

Rysunek 22 Czy kiedykolwiek spotkał się Pan(i) z logotypem miasta Kraków?

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Następnie respondenci poproszeni zostali o zaproponowanie hasła, które ich zadaniem mogłoby promować Kraków. Najczęściej odpowiedzi ankietowanych nawiązywały do historii i tradycji miasta (w tym także do miasta królów/królewskiego miasta). Badani mieszkańcy polskich miast odwoływali się także do otwartości, gościnności oraz do tajemniczości, piękna Krakowa. Szczegółowy rozkład obszarów, które respondenci najczęściej uwypuklali w formułowanych przekazach zaprezentowano w tabeli numer 67.

Tabela 67 Proszę powiedzieć jak Pana(i) zdaniem powinno brzmieć hasło promujące Kraków?

Etykiety wierszy	Liczba wskazań
Historia/tradycja/z dusza	116
Przyjazne/otwarte/gościnne/przyjemne/życzliwe	81
Niezwykłe/tajemnicze/piękne/interesujące/ciekawe	61
Rozrywka/impreza/zabawa/wydarzenie/puby/tętni życiem/energia	58
Turyści	38
Atmosfera	38
Nowoczesny	38
Miasto królów/królewskie miasto	28
Kultura/Sztuka	19
Zabytki	17
Kraków stolicą kultury	16

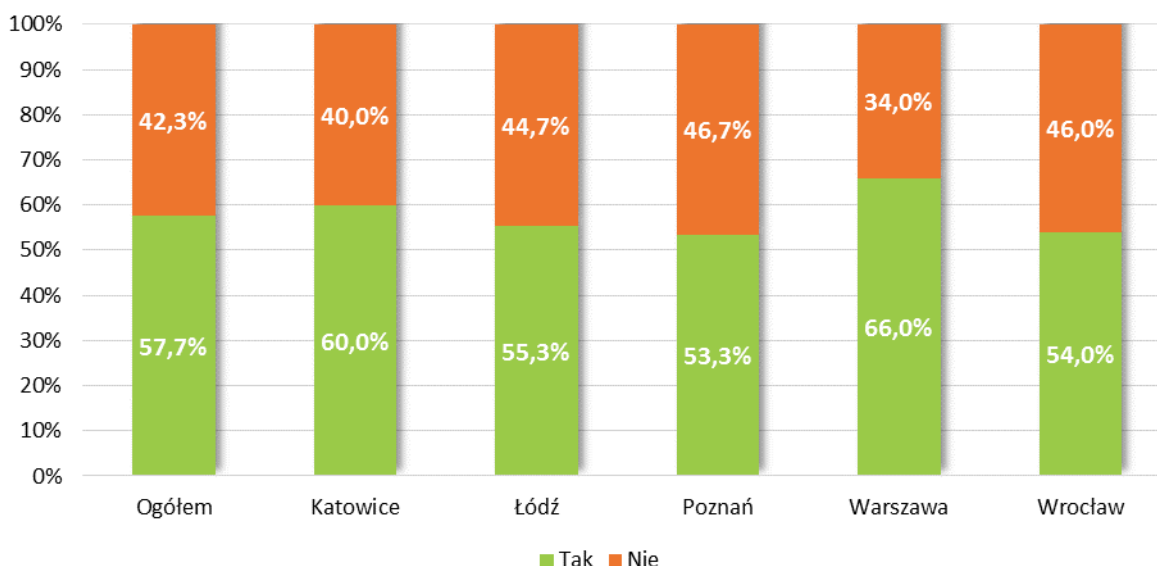
Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Badani najczęściej utożsamiali wyrażenie: „Magiczny Kraków” z ludźmi tworzącymi klimat tego miejsca oraz z jego zabytkami. Badane osoby kojarzyły hasło: „Magiczny Kraków” ze specyficzną i niepowtarzalną atmosferą miasta. Wiele spośród odpowiedzi wskazywało na skojarzenia dotyczące walorów historycznych miasta (w mieście panuje tzw. duch historyczny). Wśród odpowiedzi pojawiały się stwierdzenia, że magia miasta polega na przeplataniu się prawdziwej historii z legendami. Określając mianem magiczny, badani wyobrażali sobie takie przymioty Krakowa jak: urokliwy, niepowtarzalny, klimatyczny, nastrojowy, unikatowy.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Prawie 58% badanych osób zetknęło się z działaniami promocyjnymi miasta Kraków. Osoby, które spotkały się z promocją w głównej mierze wymieniały strony internetowe/Internet, ulotki oraz reklamy telewizyjne czy pozostałe media. Ankietowani wskazywali także na pamiątki. Szczegółowy rozkład odpowiedzi respondentów zaprezentowano na rysunku 23.

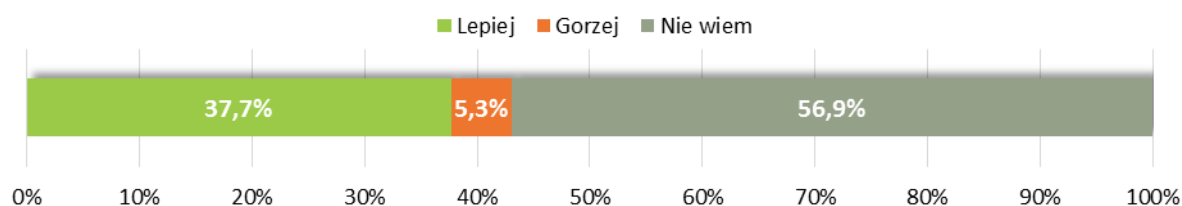
Rysunek 23 Czy spotkał(a) się Pan(i) z jakimikolwiek działaniami promocyjnymi Krakowa?

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

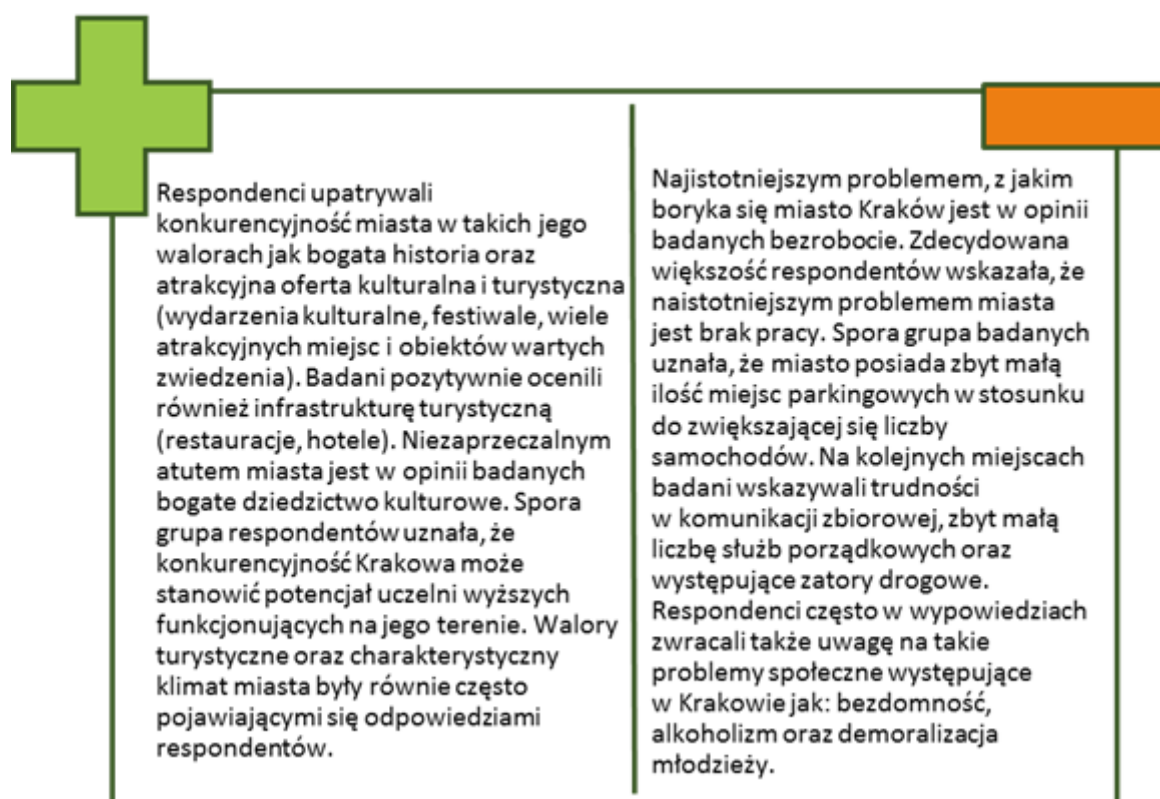
37,7% badanych uważa, iż Kraków wypada lepiej na tle innych miast. Głównymi czynnikami, które determinują lepszą pozycję Krakowa względem innych miast jest m.in. kultura, tradycja, zabytki oraz identyfikowanie stolicy Małopolski z dużym, rozpoznawalnym miastem (nie tylko w Polsce). Z tą opinią nie zgadza się zaledwie 5,3% ankietowanych, którzy uważają, iż Kraków gorzej wypada na tle innych miast. Respondenci najczęściej motywowali swoją negatywną wypowiedź zanieczyszczeniem powietrza oraz smogiem unoszącym się nad miastem. Ponad 55% badanych osób nie potrafiło jednoznacznie odnieść się do tego pytania.

Rysunek 24 Jak Kraków wypada na tle innych miast?

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Rysunek 25 – Mocne i słabe strony miasta Krakowa - badanie jakościowe

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W ostatnim pytaniu respondenci ustosunkowali się do zaprezentowanej listy stwierdzeń dotyczących Krakowa, związanych z następującymi dwunastoma obszarami: bezpieczeństwo, transport, gospodarka komunalna, ochrona środowiska, kultura i dziedzictwo, sport, nauka, biznes/ przedsiębiorczość, turystyka, usługi administracyjno-społeczne, edukacja i ochrona zdrowia. Do każdego sformułowania badani przyporządkowali cyfrę od 1-5, gdzie 1 oznaczało zdecydowanie się nie zgadzam, a 5 – zdecydowanie się zgadzam. Analizę opinii respondentów zaprezentowano na podstawie średnich ocen.

Większość badanych osób pozytywnie określa **bezpieczeństwo publiczne** w Krakowie, spora grupa respondentów nie wie lub nie ma zdania na ten temat. Źle lub średnio oceniło bezpieczeństwo w mieście niewielka grupa respondentów. Konkurencyjnymi miastami według opinii badanych, w tej kategorii jest Warszawa i Praga. W dalszej kolejności znalazły się takie miasta jak Wrocław, Berlin i Londyn.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Według opinii mieszkańców pięciu polskich miast, w Krakowie jest odpowiednia liczba funkcjonariuszy straży miejskiej (średnia 3,94). Respondenci nieco gorzej ocenili stolicę Małopolski pod względem stabilności ekonomicznej (średnia 3,65) oraz zabezpieczenia imprez masowych w mieście (średnia 3,48). Najniższą średnią ocenę w tej kategorii uzyskało stwierdzenie, iż Kraków jest miastem bezpiecznym (średnia 3,34). Należy jednak podkreślić, że średnią 3,34 należy uznać za relatywnie wysoką.

Rysunek 26 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 68 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Katowice	Łódź	Poznań	Warszawa	Wrocław
Kraków jest miastem bezpiecznym	2,92	3,46	3,47	3,52	3,32
Imprezy masowe organizowane w Krakowie są należycie zabezpieczone	3,27	3,75	3,61	3,41	3,37
Liczba funkcjonariuszy straży miejskiej w Krakowie jest odpowiednia	4,01	4,13	3,82	3,83	3,93
Kraków jest miastem stabilnym ekonomicznie	3,49	3,86	3,59	3,58	3,73

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

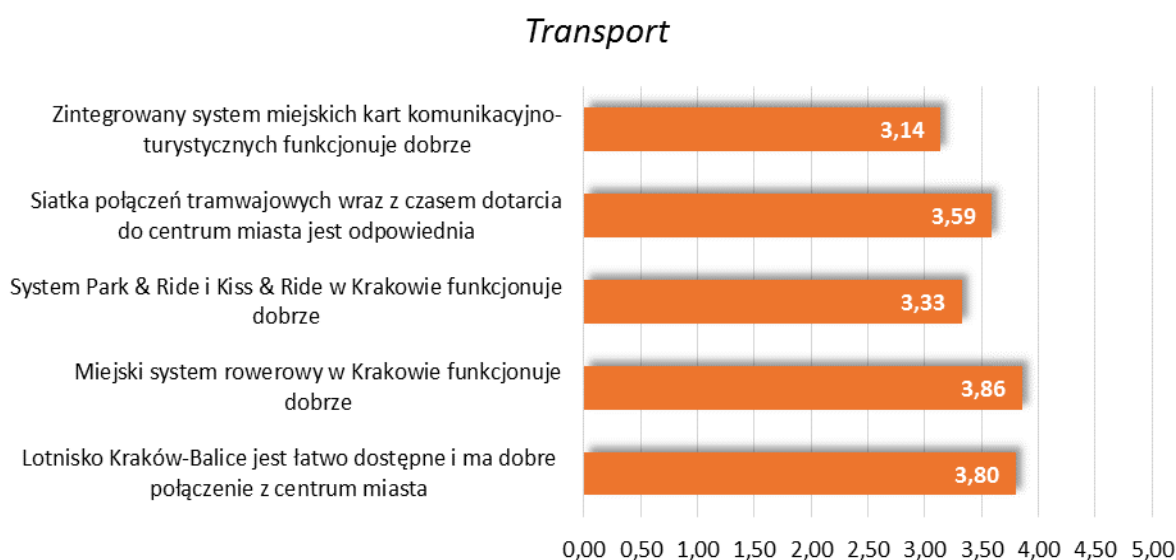
Transport publiczny oraz komunikacja miejska została pozytywnie oceniona przez większość osób badanych, spora grupa jednak nie wyrażała się pozytywnie na temat tej kategorii, lub nie miała żadnego zdania. Konkurencyjnymi miastami w tym zakresie badani uznali Warszawę, następnie Londyn i Wrocław.

Lokalizacja miasta została pozytywnie oceniona przez około połowę respondentów, znaczna część badanych nie miała zdania lub nie miała wiedzy na ten temat. Wśród pozytywnych wypowiedzi były takie, które mówiły o zaletach portu lotniczy w Krakowie –Balicach i korzystnych połączeniach lotniczych zarówno krajowych jak i zagranicznych. Wśród odpowiedzi znajdowały się takie, które wskazywały na wysoki poziom lokalizacji miasta oceniając je jako bezkonkurencyjne.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Najlepiej w kategorii transportu oceniony został miejski system rowerowy (średnia 3,86) oraz dostępność transportowa do lotniska Kraków-Balice (średnia 3,80). Respondenci mieli trudność z jednoznacznie określaniem czy zintegrowany system miejskich kart komunikacyjno-turystycznych funkcjonuje poprawnie. Szczegółowy rozkład odpowiedzi zaprezentowano na rysunku 27.

Rysunek 27 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 69 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Katowice	Łódź	Poznań	Warszawa	Wrocław
Lotnisko Kraków-Balice jest łatwo dostępne i ma dobre połączenie z centrum miasta	3,10	3,51	3,96	4,07	4,31
Miejski system rowerowy w Krakowie funkcjonuje dobrze	3,70	3,97	4,03	3,77	3,80
System Park & Ride i Kiss & Ride w Krakowie funkcjonuje dobrze	3,34	3,27	3,29	3,38	3,35

	Katowice	Łódź	Poznań	Warszawa	Wrocław
Siatka połączeń tramwajowych wraz z czasem dotarcia do centrum miasta jest odpowiednia	3,46	3,51	3,61	3,75	3,63
Zintegrowany system miejskich kart komunikacyjno-turystycznych funkcjonuje dobrze	3,06	3,07	3,08	3,27	3,22

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Dostęp do wody i kanalizacji w Krakowie został oceniony pozytywnie przez ankietowanych. Podobnie respondenci ocenili funkcjonowanie gospodarki odpadami na terenie miasta. Średnia ocena dostępu do sieci ciepłowniczej w zabytkowym centrum miasta określona została na poziomie 3,31.

Rysunek 28 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

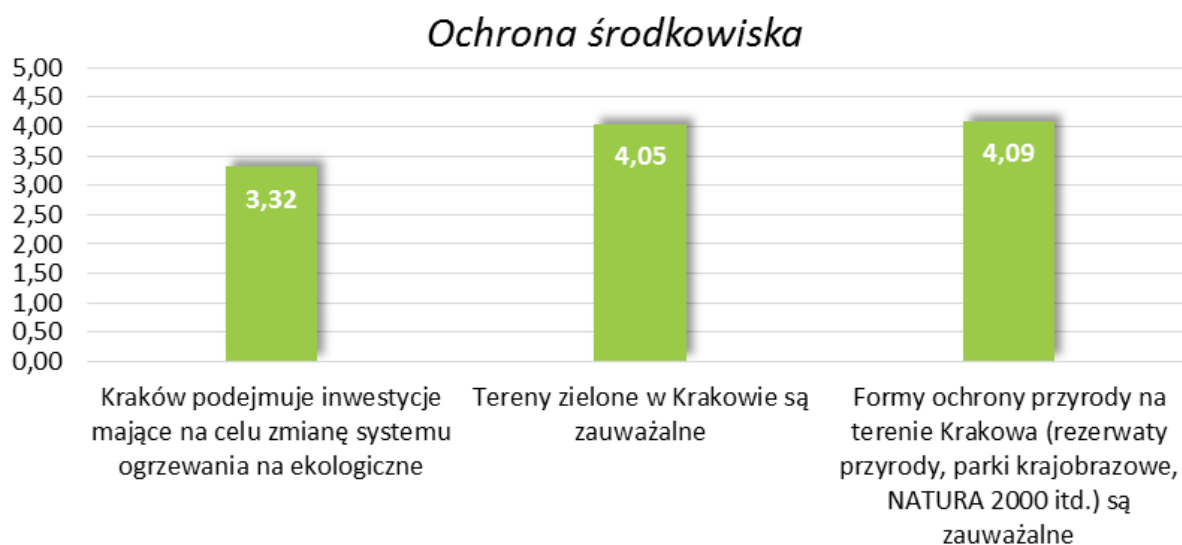
Tabela 70 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Katowice	Łódź	Poznań	Warszawa	Wrocław
Dostęp do wody i kanalizacji w Krakowie jest powszechny	4,13	4,15	4,19	4,09	4,04
Gospodarka odpadami w Krakowie funkcjonuje dobrze	3,86	4,09	4,18	3,92	3,79
Dostęp do sieci ciepłowniczej w zabytkowym centrum miasta jest dobry	3,62	3,50	3,25	3,16	3,04

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Odnosnie ochrony środowiska respondenci zgodzili się z tym, że formy ochrony przyrody na terenie Krakowa (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe itd.) i tereny zielone w stolicy Małopolski są zauważalne. Średnia ocen dla stwierdzenia, iż Kraków podejmuje inwestycje mające na celu zmianę systemu ogrzewania na ekologiczne wyniosła 3,32.

Rysunek 29 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 71 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Katowice	Łódź	Poznań	Warszawa	Wrocław
Kraków podejmuje inwestycje mające na celu zmianę systemu ogrzewania na ekologiczne	3,32	3,45	3,31	3,20	3,31
Tereny zielone w Krakowie są zauważalne	4,00	4,00	4,10	4,14	4,01
Formy ochrony przyrody na terenie Krakowa (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, NATURA 2000 itd.) są zauważalne	4,03	4,08	4,05	4,26	4,05

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Oferta kulturalna i dziedzictwo zostało pozytywnie ocenione przez znaczną większość respondentów. Dziedzictwo kulturowe miasta zostało bardzo pozytywnie ocenione przez badane osoby. W opinii badanych miasto przedstawia bogatą ofertę kulturalną. Liczne wydarzenia kulturalne, tj.: festiwale, wystawy, są w opinii respondentów na wysokim poziomie w porównaniu do innych miast tj.: Paryż, Rzym, Wrocław, Warszawa, Londyn. Niektórzy badani uważali, że w tej kategorii Kraków jest miastem bezkonkurencyjnym.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Respondenci zdecydowanie zgodzili się ze stwierdzeniem, iż walory kulturowe miasta są zauważalne na każdym kroku (średnia 4,36). Co więcej, badane osoby raczej zgodziły się z trzema stwierdzeniami:

- Kraków znany jest z organizacji wydarzeń kulturalnych, w tym religijnych i festiwali co najmniej o randze europejskiej - 4,15
- Dzielnice artystyczne, kreatywne w Krakowie funkcjonują dobrze - 4,10

➤ Ilość muzeów w Krakowie jest odpowiednia - 4,08

Rysunek 30 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 72 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Katowice	Łódź	Poznań	Warszawa	Wrocław
Walory kulturowe miasta są zauważalne na każdym kroku	4,32	4,34	4,48	4,39	4,26
Znam atrakcje turystyczne Krakowa znajdujące się na Liście UNESCO	2,63	2,84	2,81	3,01	2,97
Dzielnice artystyczne, kreatywne w Krakowie funkcjonują dobrze	4,11	4,15	4,13	4,09	4,02
Kraków znany jest z organizacji wydarzeń kulturalnych, w tym religijnych i festiwali co najmniej o randze europejskiej	4,15	4,15	4,30	4,07	4,05
Ilość muzeów w Krakowie jest odpowiednia	4,11	4,13	3,98	4,00	4,18

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Oferta wydarzeń sportowych i dostępna infrastruktura sportowa została dobrze oceniona przez badanych. Jednak znaczna część osób badanych nie miała zdania bądź też wiedzy w tym zakresie. W opinii badanych dostępna baza sportowo-rekreacyjna w postaci stadionów basenów, boisk dla dzieci i młodzieży (tzw. Orliki) stanowią duży atut w kwestii rozwoju sportu w mieście. Badani zwrócili uwagę na imprezy sportowe odbywające się w mieście tj.: wyścigi kolarskie, maratony, mecze piłkarskie. Jako miasta konkurencyjne respondenci określili w tym zakresie Barcelonę, Gdańsk, Warszawę i Wrocław.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Respondenci ustosunkowali się raczej pozytywnie do wszystkich trzech stwierdzeń dotyczących dziedziny sport. Najwyżej oceniono dostęp do bazy treningowo-sportowej (3,51). Szczegółowy rozkład odpowiedzi zaprezentowano na rysunku 31.

Rysunek 31 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących sportu w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 73 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących sportu w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Katowice	Łódź	Poznań	Warszawa	Wrocław
Kraków jest znany z organizacji wydarzeń sportowych o randze co najmniej europejskiej	3,55	3,52	3,49	3,32	3,48
Kraków ma dobrą bazę specjalistycznych obiektów sportowych do uprawiania dyscyplin olimpijskich	3,50	3,55	3,54	3,36	3,50
W Krakowie dostęp do bazy treningowo-sportowej jest powszechny	3,34	3,59	3,66	3,54	3,41

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

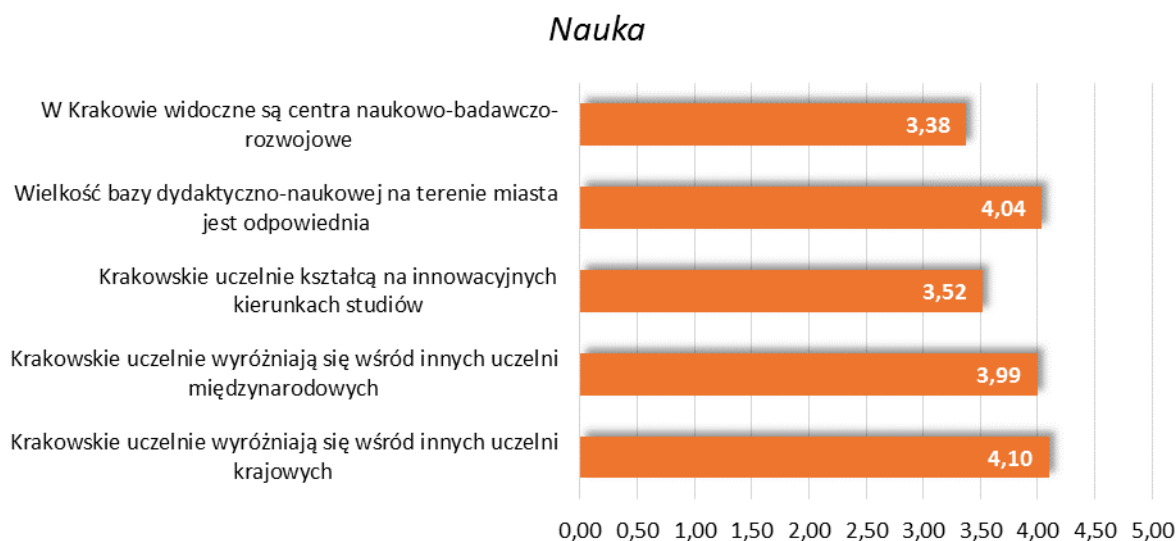
W kategorii **nauka**, respondenci uważali, że Kraków wyróżnia się na tle innych miast wysokim poziomem kształcenia. W opinii badanych miasto posiada potencjał w postaci uczelni wyższych, mających bogatą ofertę kształcenia. Respondenci zwrócili uwagę na renomę niektórych uczelni wyższych tj.: Uniwersytet Jagielloński, czy Akademię Górniczo-Hutniczą. Miastem konkurencyjnym jest w opinii badanych przede wszystkim Warszawa, ale także Wrocław. Niektórzy badani uznali w swoich wypowiedziach, że miasto jest bezkonkurencyjne w tej dziedzinie.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Według opinii respondentów Kraków raczej jest miastem, które wyróżnia się zarówno wśród uczelni krajowych (4,10) jak i uczelni międzynarodowych (3,99). Podobnie wysoko oceniona

została baza dydaktyczno-naukowa w mieście (4,04). Szczegółowe dane zaprezentowano na rysunku numer 32.

Rysunek 32 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 74 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Katowice	Łódź	Poznań	Warszawa	Wrocław
Krakowskie uczelnie wyróżniają się wśród innych uczelni krajowych	4,05	4,15	4,02	4,05	4,23
Krakowskie uczelnie wyróżniają się wśród innych uczelni międzynarodowych	3,92	4,07	3,99	3,97	4,03
Krakowskie uczelnie kształcą na innowacyjnych kierunkach studiów	3,47	3,65	3,38	3,46	3,65
Wielkość bazy dydaktyczno-naukowej na terenie miasta jest odpowiednia	4,05	4,20	4,05	3,99	3,89
W Krakowie widoczne są centra naukowo-badawczo-rozwojowe	3,39	3,51	3,33	3,38	3,29

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Większość badanych respondentów pozytywnie oceniło **biznes i przedsiębiorczość** w Krakowie. Badani uważali, że miasto jest dość przyjazne dla prowadzenia biznesu i dobrze rozwinięte pod względem różnorodności firm. Sporo wypowiedzi respondentów wskazywało na obecność firm międzynarodowych i dużą liczbę inwestorów zagranicznych w mieście. Badani zwrócili uwagę także na innowacyjność krakowskich firm. W opinii badanych miasto w kategorii biznes i przedsiębiorczość charakteryzowało się nowoczesnością i dobrą infrastrukturą.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Kraków dysponuje dobrą bazą obiektów do spotkań biznesowych – z tym stwierdzeniem respondenci raczej się zgadzają (średnia 4,34). Ponadto ankietowani raczej zgadzają się

także ze stwierdzeniem, iż Kraków to miasto inwestycji (4,01) oraz, że aktywność gospodarcza w stolicy Małopolski jest wysoka (3,56).

Rysunek 33 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznes/przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 75 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznes/przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Katowice	Łódź	Poznań	Warszawa	Wrocław
Kraków dysponuje dobrą bazą obiektów do spotkań biznesowych	4,36	4,36	4,31	4,32	4,35
Aktywność gospodarcza w Krakowie jest wysoka	3,60	3,74	3,52	3,49	3,47
Kraków to miasto inwestycji	4,00	3,98	4,01	4,03	4,01
Kraków wspiera biznes i tworzy nowe miejsca pracy	3,31	3,30	3,36	3,40	3,35

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Oferta turystyczna miasta została pozytywnie oceniona przez większość respondentów. Według badanych oferta turystyczna jest bardzo bogata i urozmaicona. Według opinii badanych mało jest miast w Polsce, które mogą w tym zakresie konkurować z Krakowem. Konkurencyjnymi miastami w tym zakresie badani uznali Wrocław, Pragę, Londyn, czy Paryż.

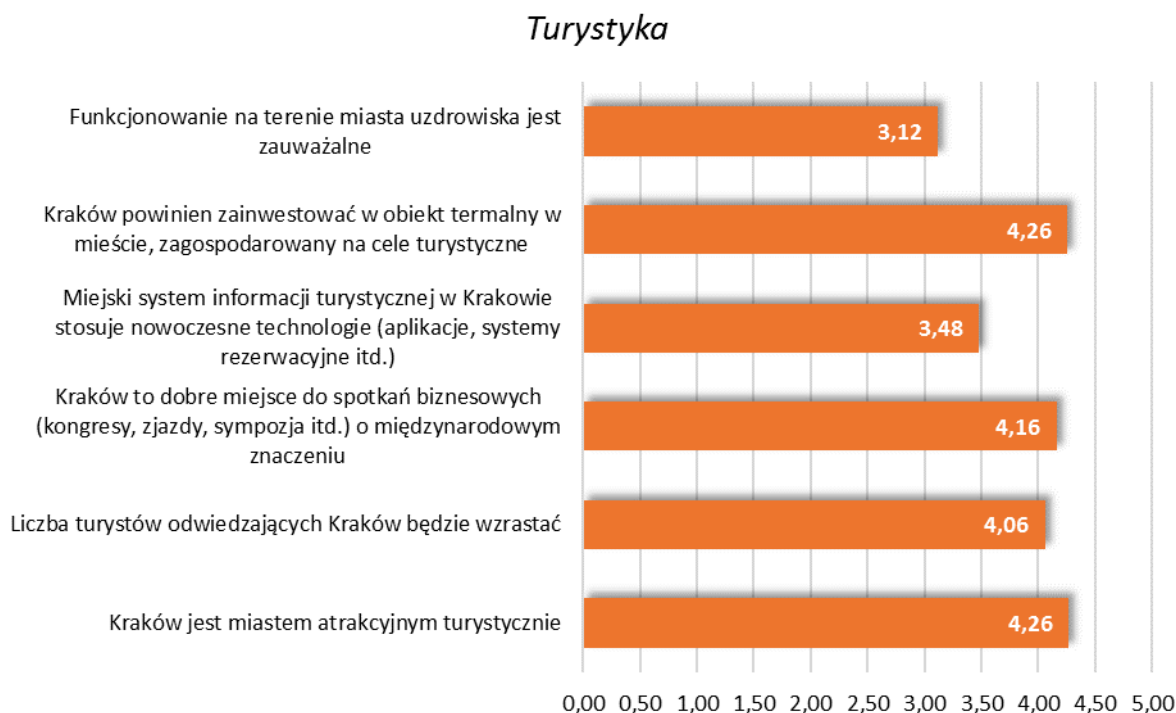
Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Najwyższą średnią w kategorii turystyka uzyskały stwierdzenia, iż Kraków jest miastem atrakcyjnym turystycznie (4,26) oraz, iż Kraków powinien zainwestować w obiekt termalny (4,26). Ponadto ankietowani raczej zgadzają się że:

- Kraków to dobre miejsce to spotkań biznesowych o międzynarodowym znaczeniu (4,16)
- Liczba turystów odwiedzających Kraków będzie wzrastać (4,06)

Szczegółowe dane z dziedziny turystyka prezentuje rysunek 34.

Rysunek 34 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących turystyki w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 76 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących turystyki w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Katowice	Łódź	Poznań	Warszawa	Wrocław
Kraków jest miastem atrakcyjnym turystycznie	4,33	4,31	4,16	4,28	4,24
Liczba turystów odwiedzających Kraków będzie wzrastać	4,11	4,09	4,00	4,08	4,01
Kraków to dobre miejsce do spotkań biznesowych (kongresy, zjazdy, sympozja itd.) o międzynarodowym znaczeniu	4,18	4,17	4,19	4,12	4,13
Miejski system informacji turystycznej w Krakowie stosuje nowoczesne technologie (aplikacje, systemy rezerwacyjne itd.)	3,27	3,54	3,70	3,38	3,51
Kraków powinien zainwestować w obiekt termalny w mieście, zagospodarowany na cele turystyczne	4,24	4,26	4,36	4,11	4,31

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

4.2.3 Podsumowanie

Skojarzenia z Krakowem, które najczęściej wskazywali badani mieszkańcy polskich miast to Wawel, Smok Wawelski, Lajkonik czy zabytki. Warto nadmienić, że zdaniem najliczniejszej

grupy badanych, Wawel stanowi jednocześnie wizytówkę miasta. Respondenci najczęściej określali Kraków mianem miasta rozwijającego się, inteligentnego, sieciowego, gościnnego czy miasta z dużą ilością terenów zielonych. Ponad połowa respondentów utożsamiała Kraków z miastem posiadającym ciekawe zabytki, a nieco ponad połowa z miastem ładnym, atrakcyjnym dla turystów i często przez nich odwiedzanym. Wśród przymiotników opisujących Kraków, które badani najczęściej wskazywali w toku badania jakościowego wyróżnić można następujące określenia: zabytkowy, stary, historyczny.

Znajomość logotypu miasta Kraków została potwierdzona przez co trzecią badaną osobę, natomiast ponad połowa zadeklarowała, że spotkała się z działaniami promocyjnymi miasta. Respondentów poproszono także o wskazanie hasła, które ich zdaniem powinno promować Kraków. Najczęściej wskazywane przez nich odpowiedzi nawiązywały do historii i tradycji miasta. Należy jednak przede wszystkim zwrócić uwagę, że zdecydowana większość ankietowanych wyraziła swój pozytywny stosunek do Krakowa.

4.3 Badanie przeprowadzone wśród mieszkańców zagranicznych miast

4.3.1 Charakterystyka badanej grupy

Badaniem sondażowym objętych zostało łącznie 2000 mieszkańców wybranych zagranicznych miast tj. Amsterdamu, Barcelony, Dortmundu, Dublina i Londynu. Szczegółowy rozkład próby badawczej zaprezentowano w tabeli 77.

Tabela 77 Rozkład próby badawczej

PŁEĆ			WIEK		
	N	%		N	%
Kobieta	1178	58,9%	Poniżej 18 lat	34	1,7%
Mężczyzna	822	41,1%	19-30 lat	1284	64,2%
			31-45 lat	530	26,5%
			46-60 lat	102	5,1%
			61-72 lat	38	1,9%
			Powyżej 72 lat	12	0,6%
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA			WYKSZTAŁCENIE		
	N	%		N	%
Uczeń	132	6,6%	Wyższe	413	20,7%
Student	540	27,0%	Średnie	1512	75,6%
Przebywam w domu	184	9,2%	Podstawowe	63	3,2%
Bezrobotny	203	10,2%	Inne	12	0,6%

Emeryt	49	2,5%			
Osoba pracująca	804	40,2%			
Rencista	88	4,4%			
MIASTO					
	N	%	Dublin	400	20%
Londyn	400	20%	Barcelona	400	20%
Dortmund	400	20%	Amsterdam	400	20%

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

4.3.2 Prezentacja wyników

W pierwszej kolejności badanych zapytano o to, jakie miasta przychodzą im do głowy, gdy myślą o Polsce. Respondenci najczęściej wskazywali Warszawę (869 wskazań). Kraków z kolei uplasował się na drugiej pozycji – odnotowano przy nim 773 wskazań. Szczegółowy rozkład miast, przy których odnotowano minimum 5 wskazań zaprezentowano w tabeli

Tabela 78 Jakie miasta przychodzą Panu(i) do głowy, gdy pomyśli Pan(i) o Polsce?

MIASTO	Liczba wskazań
Warszawa	869
Kraków	773
Wrocław	284
Łódź	212
Poznań	203
Katowice	135
Zakopane	32
Gdańsk	9
Szczecin	9
Mielno	8
Gdynia	6
Lublin	6
Ełk	5
Radom	5
Kielce	5

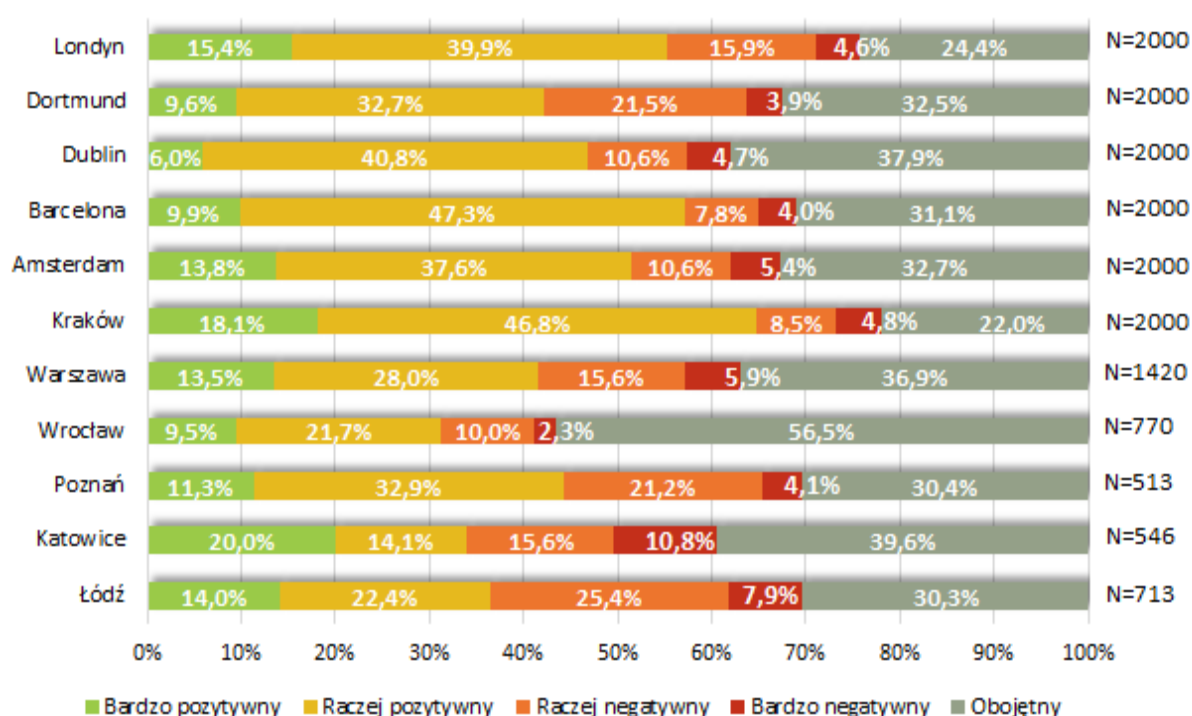
Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Badani ocenili swoją wiedzę na temat Krakowa raczej słabo lub średnio. Najczęściej wskazywanym przez nich źródłem informacji o mieście był Internet (strony internetowe miast oraz ulotki promujące Kraków), reklamy telewizyjne promujące Polskę oraz przewodniki. Spora grupa respondentów posiadała wiedzę od członków rodziny, znajomych czy przyjaciół.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Respondentów poproszono także o określenie ich stosunku do znanych im miast polskich (takich jak Łódź, Katowice, Poznań, Wrocław, Warszawa, Kraków) i miast zagranicznych (takich jak Amsterdam, Barcelona, Dublin, Dortmund, Londyn). Największy odsetek respondentów deklarujących swój pozytywny stosunek do miasta odnotowano w przypadku Krakowa (64,9%).

Rysunek 35 Jaki jest Pana(i) stosunek do następujących miast...

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Badane osoby pozytywnie oceniły historię, tradycję i kulturę Krakowa oraz jego bogatą i ciekawą architekturę. Badani szczególnie docenili historyczne centrum miasta czy dzielnicę żydowską. Respondenci zwrócili uwagę na związek miasta z historią Polski. Nierzadkie były wypowiedzi, że miasto jest dawną stolicą Polski oraz siedzibą królów (miasto królewskie). Ponadto Kraków kojarzony jest jako bardzo dobrze zachowane, jedno z najstarszych miast. Zdaniem respondentów, miasto wyróżnia się przede wszystkim historią, bogactwem zabytków oraz wieloma atrakcjami turystycznymi. W opinii niektórych badanych, Kraków charakteryzuje się także szczególną atmosferą.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W opinii respondentów, do Krakowa najbardziej pasują następujące określenia:

- miasto dla młodych (średnia 3,55);
- miasto atrakcyjne inwestycyjne (średnia 3,51);
- gościne miasto (średnia 3,51);
- miasto przyjazne (średnia 3,46).

Biorąc pod uwagę opinie respondentów odnośnie wszystkich miast poddanych analizie, Kraków został wyróżniony pod kątem wyżej wymienionych opinii. Szczegółowy wykaz średnich ocen zaprezentowano w tabeli 79.

Tabela 79 W jakim stopniu Pana(i) zdaniem, następujące opinie pasują do wskazanych miast?

Miasto	Londyn	Dortmund	Dublin	Barcelona	Amsterdam	Kraków	Warszawa	Wrocław	Poznań	Katowice	Łódź
Miasto europejskie	3,43	3,43	3,25	3,66	3,38	3,36	3,43	3,24	3,32	3,39	3,16
Miasto rozwijające się	3,27	3,24	3,16	3,41	3,32	3,15	3,26	3,35	3,28	3,01	3,01
Miasto przyjazne	3,09	3,17	3,14	3,37	3,11	3,46	2,94	3,27	3,25	3,21	3,36
Miasto nowoczesne	3,36	3,16	3,23	3,26	3,15	3,04	3,10	3,22	3,21	3,11	2,98
Gościnne miasto	3,17	3,14	3,15	3,32	3,28	3,51	3,00	3,37	3,32	3,07	3,23
Miasto energetyczne	3,31	3,22	3,35	3,54	3,43	3,24	3,03	3,30	3,37	3,13	3,10
Miasto atrakcyjne inwestycyjnie	3,33	3,44	3,47	3,08	3,18	3,51	3,24	3,35	3,17	3,08	3,30
Miasto biznesu	3,39	3,31	3,38	3,27	3,10	3,16	3,12	3,38	3,08	3,09	3,37
Miasto dla młodych	3,29	3,16	3,12	3,45	3,18	3,55	3,13	3,29	3,21	3,08	3,35
Miasto inteligentne, sieciowe	3,50	3,49	3,37	3,31	3,34	3,05	3,13	3,14	3,09	3,12	3,07
Podsumowując, miasto należy do europejskiej czołówki	3,44	3,21	2,98	3,42	3,23	3,34	3,16	3,26	3,18	3,19	2,91

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W kolejnym pytaniu respondenci wskazali, która z dwóch wymienianych cech bardziej pasuje do Krakowa. 53,7% badanych uważa, iż Kraków jest miastem z ciekawymi zabytkami. Ponadto stolica Małopolski utożsamiana jest z miastem często odwiedzanym przez turystów (50,2%) oraz miastem ładnym (50,0%).

Tabela 80 Czy Pana(i) zdaniem Kraków jest miastem...

Cecha	1	2	3	4	5	Cecha
Klasycznym	11,35%	35,65%	24,50%	22,60%	5,90%	Nowoczesnym
Sennym, pozbawionym życia	2,65%	15,60%	40,60%	26,80%	14,35%	Energetycznym

Cecha	1	2	3	4	5	Cecha
Rzadko odwiedzanym przez turystów	2,20%	7,05%	31,55%	45,55%	13,65%	Często odwiedzanym przez turystów
Z brakiem ciekawych zabytków	1,95%	7,30%	37,10%	33,65%	20,00%	Z ciekawymi zabytkami
Nieatrakcyjnym dla turystów	2,40%	8,00%	43,05%	33,70%	12,85%	Atrakcyjnym dla turystów
Brudnym, niezadbany	4,40%	19,30%	41,85%	31,25%	3,20%	Czystym, zadbany
Niebezpiecznym	2,80%	11,60%	36,45%	42,90%	6,25%	Bezpiecznym
Wolno się rozwijającym	8,40%	29,30%	43,95%	12,70%	5,65%	Prężnie się rozwijającym
Źle zarządzanym	3,90%	7,25%	41,50%	32,80%	14,55%	Dobrze zarządzanym
Nudnym	2,15%	8,25%	46,95%	18,95%	23,70%	Ciekawym, interesującym
Zamkniętym	4,40%	7,00%	41,90%	37,70%	9,00%	Otwartym
Brzydkim	2,85%	10,95%	35,65%	37,10%	13,45%	Ładnym
Biednym	2,05%	9,55%	39,80%	43,40%	5,20%	Bogatym

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Badane osoby pozytywnie oceniły architekturę miasta oraz jego niepowtarzalny klimat i panującą w nim atmosferę. W opinii respondentów, główne atrakcje miasta to: Zamek Królewski na Wawelu, Stare Miasto, rynek, stare ulice, kościoły. Elementy, które badani ocenili negatywnie to zbyt duża liczba turystów, zatłoczone i brudne ulice oraz zanieczyszczone środowisko. Kilka wypowiedzi wskazywało na gołębie, jako czynnik który nie podobał się badanym.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Respondentom zadano także pytanie, co wyjątkowego ich zdaniem można spotkać w Krakowie. Jak zaprezentowano na rys. 36, badani najczęściej wyróżniali Starówkę, Kościół Mariacki, Smoka Wawelskiego, Sukiennice czy Barbakan.

[illegible]

Najczęściej wskazywanym przez badanych skojarzeniem z Krakowem był Smok Wawelski, którego respondenci jednocześnie uznali za symbol miasta. W aspekcie skojarzeń z Krakowem badani wyróżniali także Zamek na Wawelu, hejnał, Stare Miasto czy kościoły. Wśród odpowiedzi znalazły się również skojarzenia dotyczące polskiego jedzenia.

Zdecydowana większość zagranicznych respondentów zadeklarowała, że nie spotkała się z logotypem miasta Kraków. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło zaledwie 10% badanych. Uwzględniając strukturę badanych według miejsca zamieszkania, największy odsetek osób, które spotkały się z logotypem miasta odnotowano w Dublinie i Barcelonie (po 15,5%).

Miejscowość	Tak (%)	Nie (%)
Londyn	9,5%	90,5%
Dublin	15,5%	84,5%
Dortmund	5,8%	94,3%
Barcelona	15,5%	84,5%
Amsterdam	3,5%	96,5%
Ogółem	10,0%	90,1%

biostat
grupa

Badani zostali poproszeni o sformułowanie opisu Krakowa, za pomocą którego zaprezentowaliby miasto osobie, która nigdy w mieście nie była, ani o nim nie słyszała. Wypowiedzi respondentów nawiązywały to tego, że Kraków to piękne, historyczne miasto, z licznymi zabytkami i warte zwiedzenia. Część respondentów odnosiła się do położenia i rozmiarów miasta („leży w południowej Polsce”, „jest drugim co do wielkości miastem w Polsce”). Wypowiedzi badanych wskazywały także na odniesienia do historii Polski („dawna rezydencja królów polskich”, „zajmuje ważne miejsce w historii Polski”). Badani wskazywali także na aspekt połączenia w mieście tradycji z nowoczesnością.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W następnej kolejności badani określali z jakimi działaniami promocyjnymi Krakowa się spotkali. Najczęściej wskazywane przez respondentów odpowiedzi to Internet i telewizja. Szczegółowy wykaz zaprezentowano w tabeli 81.

Tabela 81 Z jakimi działaniami promocyjnymi Krakowa się Pan(i) spotkał(a)?

Działania promocyjne	Liczba wskazań
Internet	46
Telewizja	26
Prasa	13
Plakaty	11
Telewizja internetowa	3
Billboardy	3
Reklamy na YouTube	3
Broszury reklamowe	2
Reklama w Internecie	2
Reklama na portalu Facebook	1
Reklama	1
Przewodniki turystyczne	1

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Badani zostali poproszeni o wskazanie, jakie elementy Krakowa uwzględniliby, gdyby ktoś poprosił ich o namalowanie obrazu miasta. Najczęściej wskazywane przez respondentów elementy to zamek i smok, w następnej kolejności – kościół, rynek oraz rzeka. Niektórzy wyobrażali sobie miasto nocą, a część badanych - w jasnych pastelowych barwach. Dominującym kolorem, jaki badani uwzględniliby na swoich obrazach był kolor czerwony (duża część odpowiedzi badanych). Na kolejnych pozycjach uplasowały się następujące kolory: brązowy, zielony, niebieski czy żółty. Kolorystyka szara czy biała została wskazana przez mniejszy odsetek badanych.

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W toku badania respondentów zapytano, czy gdyby zdecydowali się na podróż do Polski, chcieliby zatrzymać się w Krakowie. Większość badanych udzieliła twierdzącej odpowiedzi na zadane pytanie. Respondenci często wskazywali, że chcieliby spędzić w mieście kilka dni lub zatrzymać się w nim na noc. Powody przyjazdu do Krakowa badani określali jako liczne zabytki, atrakcje turystyczne czy dobre doświadczenia. Badani byli jednocześnie zainteresowani innymi miastami w Polsce, wśród których wyróżniali przede wszystkim Warszawę i Wrocław. W następnej kolejności respondenci byli zainteresowani Poznaniem, Gdańskiem czy innymi miastami wybrzeża Polski.

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Zdecydowana większość badanych zadeklarowała, że poleciłaby wizytę w Krakowie swoim znajomym. W opinii respondentów miasto jest godne polecenia z powodu bogactwa dziedzictwa kulturowego, jego historii i panującej w nim atmosfery. Badani argumentowali swoje wypowiedzi odwołując się także do niskich kosztów podróży, dobrego połączenia lotniczego oraz atrakcji turystycznych.

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W toku badania respondenci ustosunkowali się do zaprezentowanej listy stwierdzeń dotyczących Krakowa, związanych z dwunastoma kluczowymi obszarami: bezpieczeństwem, transportem, gospodarką komunalną, ochroną środowiska, kulturą i dziedzictwem, sportem, nauką, biznesem/przedsiębiorczością, turystyką, usługami administracyjno-społecznymi, edukacją i ochroną zdrowia. Do każdego sformułowania badani przyporządkowali cyfrę od 1-5, gdzie 1 oznaczało zdecydowanie się nie zgadzam, a 5 – zdecydowanie się zgadzam. Analizę opinii respondentów zaprezentowano na podstawie średnich ocen.

Poziom bezpieczeństwa w mieście badani ocenili jako raczej zadowalający, porównywalny do innych dużych miast europejskich. Najwięcej porównań dotyczyło Londynu, Berlina, w dalszej kolejności: Pragi, Paryża czy Barcelony. Część badanych nie miało wiedzy na ten temat.

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W opinii badanych, Kraków jest miastem raczej bezpiecznym. Respondenci nieco gorzej ocenili zabezpieczenie imprez masowych organizowanych w mieście (średnia 3,37) i liczbę funkcjonariuszy straży miejskiej (średnia 3,30). Najniższą średnią w kategorii bezpieczeństwa odnotowano przy stwierdzeniu, że Kraków jest miastem stabilnym ekonomicznie. Należy jednak podkreślić, że średnie oscylujące wokół 3 nie świadczą o negatywnych opiniach badanych.

Rysunek 38 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Tabela 82 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Amsterdam	Barcelona	Dortmund	Dublin	Londyn
Kraków jest miastem bezpiecznym	3,58	3,79	3,39	3,40	3,54
Imprezy masowe organizowane w Krakowie są należycie zabezpieczone	3,47	3,20	3,22	3,26	3,73
Liczba funkcjonariuszy straży miejskiej w Krakowie jest odpowiednia	3,52	2,52	3,48	3,20	3,74
Kraków jest miastem stabilnym ekonomicznie	3,05	2,10	2,85	3,25	3,17

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Transport publiczny został oceniony przez badanych na poziomie raczej poprawnym („transport publiczny jest dobrze rozwinięty”), lecz znaczna część badanych nie wypowiedziała się w tym temacie („nie wiem”, „nie mam pojęcia”, „nie korzystałem”). Część odpowiedzi wskazywała na niezbyt komfortowe warunki podróżowania. Zdaniem respondentów, miasta konkurencyjne w tym obszarze to Londyn, Berlin, następnie Paryż, Barcelona.

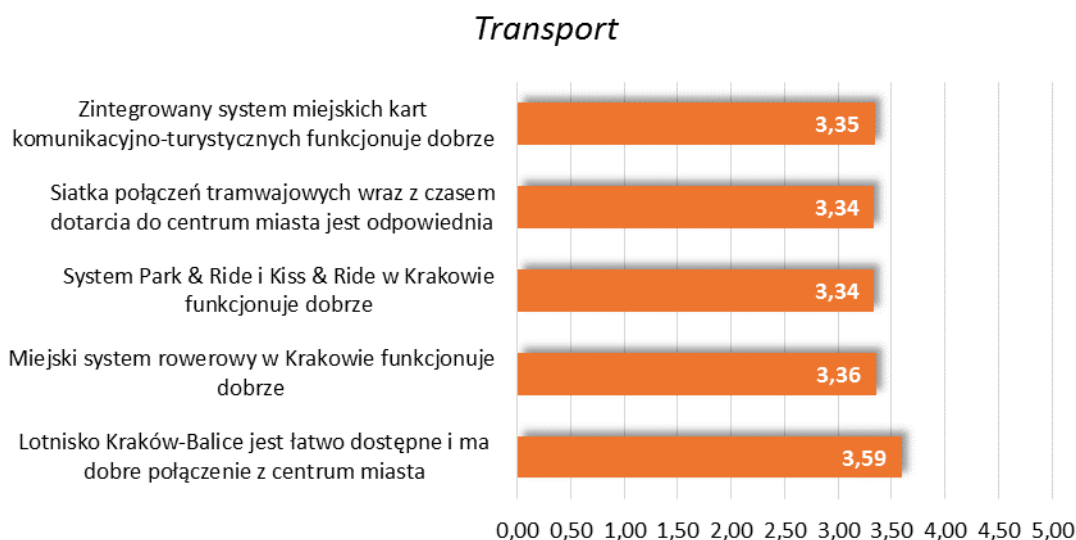
Lokalizacja miasta została bardzo pozytywnie oceniona przez badane osoby. Kraków posiada dogodne połączenia z innymi miastami, dobre położenie lotniska. Badani zwrócili uwagę na usytuowanie miasta w centralnej części Europy, położenie w pobliżu granicy państwa, jak też atrakcyjne okolice miasta (bliskość gór). W tej kategorii, w ocenie badanych, miastami konkurencyjnymi może być Praga i Dublin.

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Najwyższą średnią w kategorii transportu odnotowano przy stwierdzeniu wskazującym, że lotnisko Kraków-Balice jest łatwo dostępne i ma dobre połączenie z centrum miasta. Nieco

gorzej badani ocenili pozostałe aspekty dotyczące analizowanej dziedziny, które zaprezentowano szczegółowo na rysunku 39.

Rysunek 39 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie)

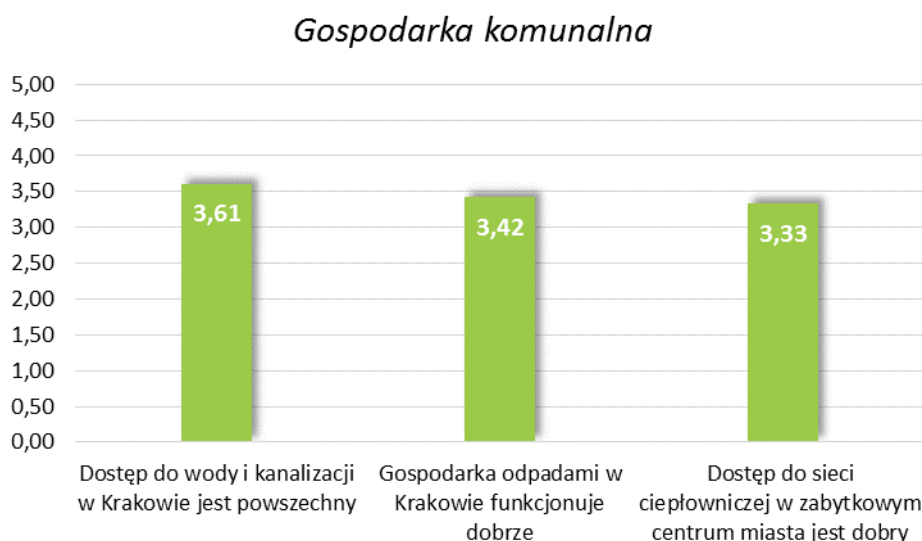
Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 83 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Amsterdam	Barcelona	Dortmund	Dublin	Londyn
Lotnisko Kraków-Balice jest łatwo dostępne i ma dobre połączenie z centrum miasta	3,62	3,46	3,82	3,42	3,64
Miejski system rowerowy w Krakowie funkcjonuje dobrze	3,31	3,49	3,47	3,27	3,26
System Park & Ride i Kiss & Ride w Krakowie funkcjonuje dobrze	3,43	3,05	3,66	3,28	3,27
Siatka połączeń tramwajowych wraz z czasem dotarcia do centrum miasta jest odpowiednia	3,55	2,60	3,64	3,30	3,60
Zintegrowany system miejskich kart komunikacyjno-turystycznych funkcjonuje dobrze	3,57	2,68	3,53	3,29	3,64

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W obszarze gospodarki komunalnej respondenci raczej zgodzili się z tym, że dostęp do wody i kanalizacji w Krakowie jest powszechny (średnia 3,61). Nieco gorzej badani ocenili funkcjonowanie gospodarki odpadami (średnia 3,42) i dostęp do sieci ciepłowniczej w zabytkowym centrum miasta (3,33).

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 84 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Amsterdam	Barcelona	Dortmund	Dublin	Londyn
Dostęp do wody i kanalizacji w Krakowie jest powszechny	3,63	3,91	3,49	3,35	3,69
Gospodarka odpadami w Krakowie funkcjonuje dobrze	3,40	3,60	3,40	3,27	3,46
Dostęp do sieci ciepłowniczej w zabytkowym centrum miasta jest dobry	3,49	2,87	3,42	3,29	3,57

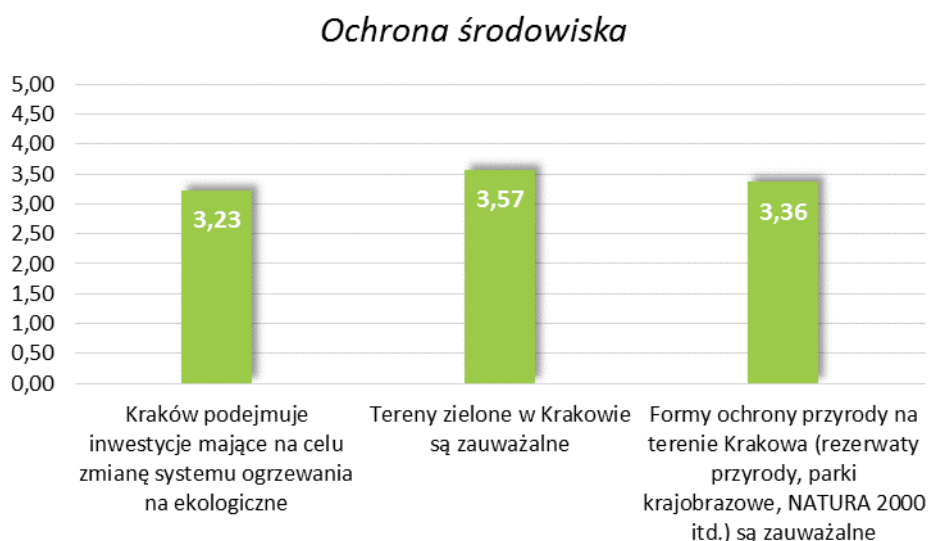
Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Stan środowiska nie został zbyt pozytywnie oceniony przez większość respondentów. Wypowiedzi wskazywały głównie na duże zanieczyszczenie powietrza. W opinii badanych, sprawy związane z ochroną środowiska pozostawiają wiele do życzenia. Sporo wypowiedzi wskazywało jednak na dużą ilość terenów zielonych występujących w mieście.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Respondenci raczej zgodzili się z tym, że tereny zielone w Krakowie są zauważalne (średnia 3,57). Przy stwierdzeniu wskazującym, że formy ochrony przyrody na terenie miasta są dostrzegalne odnotowano średnią 3,36, natomiast średnia ocen dla sformułowania „Kraków podejmuje inwestycje mające na celu zmianę systemu ogrzewania na ekologiczne” wyniosła 3,23.

Rysunek 41 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 85 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Amsterdam	Barcelona	Dortmund	Dublin	Londyn
Kraków podejmuje inwestycje mające na celu zmianę systemu ogrzewania na ekologiczne	3,30	3,04	3,38	3,26	3,18
Tereny zielone w Krakowie są zauważalne	3,61	3,54	3,38	3,38	3,97
Formy ochrony przyrody na terenie Krakowa (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, NATURA 2000 itd.) są zauważalne	3,62	2,68	3,38	3,29	3,85

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Oferta kulturalna i dziedzictwo zostało wysoko ocenione przez badane osoby, przede wszystkim ze względu na liczne zabytki, ciekawą historię oraz sporo wydarzeń o charakterze kulturalnym. Miastami konkurencyjnymi może być w ich opinii Praga, Amsterdam, a w dalszej kolejności Rzym i Paryż.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W obszarze kultury i dziedzictwa, respondenci raczej zgadzają się, że walory kulturowe Krakowa są zauważalne na każdym kroku (średnia 3,72), a ilość muzeów w mieście jest odpowiednia (średnia 3,64). Pozostałe stwierdzenia zaprezentowane respondentom w ramach analizowanej dziedziny zostały przez nich nieco gorzej ocenione. Najniższą średnią odnotowano przy stwierdzeniu „Znam atrakcje turystyczne Krakowa znajdujące się na liście UNESCO” (średnia 2,80). Szczegółowy wykaz odpowiedzi respondentów zaprezentowano na rysunku 42.

Rysunek 42 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 86 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Amsterdam	Barcelona	Dortmund	Dublin	Londyn
Walory kulturowe miasta są zauważalne na każdym kroku	3,81	3,78	3,66	3,28	4,07
Znam atrakcje turystyczne Krakowa znajdujące się na Liście UNESCO	2,88	2,17	3,04	3,20	2,71
Dzielnice artystyczne, kreatywne w Krakowie funkcjonują dobrze	3,32	3,87	3,46	3,23	3,33
Kraków znany jest z organizacji wydarzeń kulturalnych, w tym religijnych i festiwali co najmniej o randze europejskiej	3,49	2,95	3,62	3,25	3,81
Ilość muzeów w Krakowie jest odpowiednia	3,82	3,20	4,04	3,30	3,82

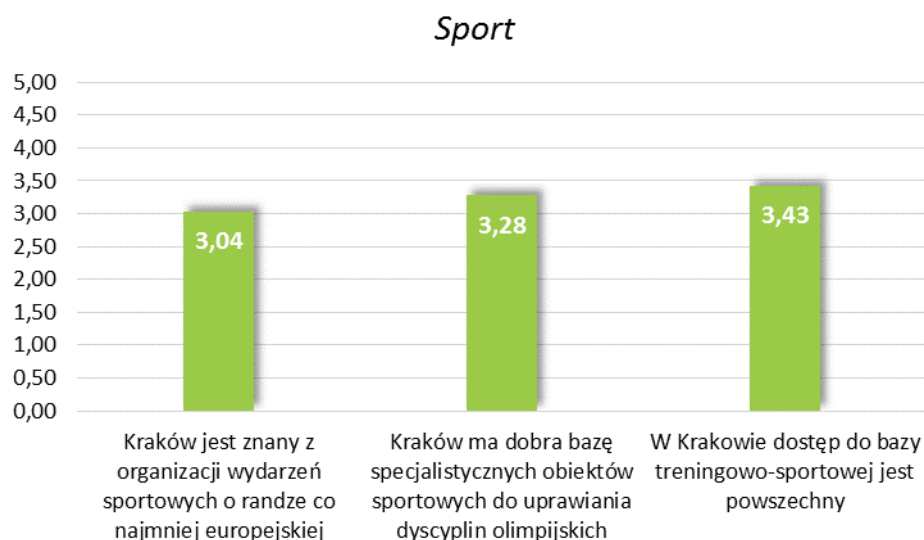
Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Oferta wydarzeń sportowych, jak też infrastruktura sportowa zostały dość wysoko ocenione przez badane osoby. Miasto w opinii respondentów oferuje wiele atrakcji sportowych w kategoriach biegowych czy piłkarskich (istnieją liczne kluby sportowe) o międzynarodowym znaczeniu. W opinii badanych, obiekty sportowe są na poziomie zadowalającym. Spora grupa respondentów nie odpowiedziała na ten temat, ponieważ nie interesuje się sportem lub nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Żadne ze stwierdzeń sformułowanych w ramach dziedziny sportu nie zostało ani jednoznacznie potwierdzone, ani zanegowane opinią badanych. Należy jednak zwrócić uwagę, że najwyższą średnią odnotowano w przypadku stwierdzenia wskazującego, że dostęp do bazy treningowo-sportowej w Krakowie jest powszechny.

Rysunek 43 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących sportu w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 87 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących sportu w Krakowie (*oceny średnie) – respondenci wg miejsca zamieszkania

	Amsterdam	Barcelona	Dortmund	Dublin	Londyn
Kraków jest znany z organizacji wydarzeń sportowych o randze co najmniej europejskiej	3,29	2,34	3,32	3,35	2,89
Kraków ma dobrą bazę specjalistycznych obiektów sportowych do uprawiania dyscyplin olimpijskich	3,34	3,15	3,34	3,34	3,21
W Krakowie dostęp do bazy treningowo-sportowej jest powszechny	3,41	3,70	3,43	3,27	3,35

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

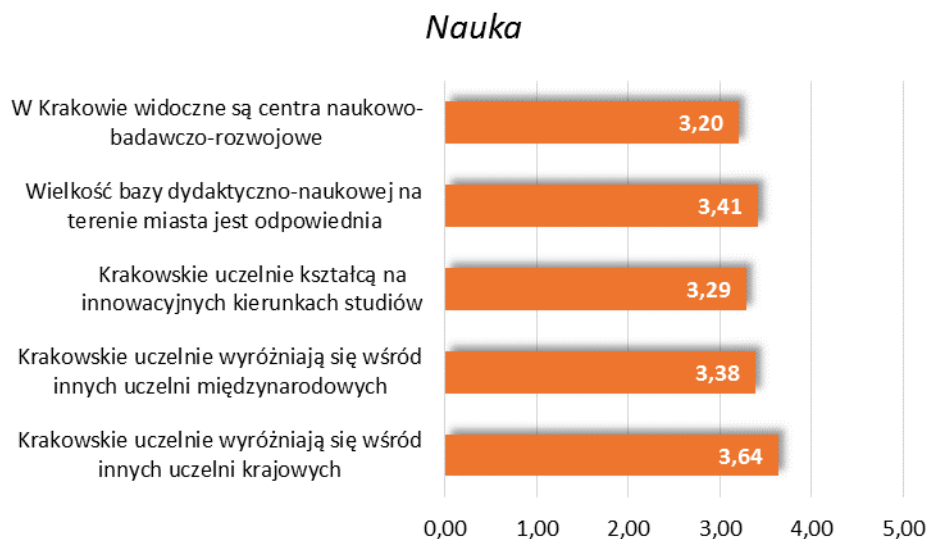
Nauka. W opinii badanych Kraków dysponuje szeroką ofertą akademicką, w postaci głównie uniwersytetów, a poziom kształcenia jest dobry lub bardzo dobry. Spora grupa respondentów nie mogła tego ocenić, gdyż nie posiadała takiej wiedzy. Najbardziej rozpoznawalną uczelnią Krakowa jest Uniwersytet Jagielloński. W tej kategorii Kraków ma konkurencję w postaci przede wszystkim Londynu, następnie Paryża.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Respondenci raczej zgodzili się z opinią, że krakowskie uczelnie wyróżniają się wśród innych uczelni krajowych (średnia 3,64). Niższą średnią ocen odnotowano z kolei przy stwierdzeniu

wskazującym, że uczelnie te wyróżniają się wśród innych uczelni międzynarodowych (3,38). Szczegółowy wykaz średnich ocen przypisanych przez respondentów do zdań zaproponowanych w dziedzinie nauki zaprezentowano na rysunku 44.

Rysunek 44 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 88 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Amsterdam	Barcelona	Dortmund	Dublin	Londyn
Krakowskie uczelnie wyróżniają się wśród innych uczelni krajowych	3,27	3,99	3,33	3,66	3,95
Krakowskie uczelnie wyróżniają się wśród innych uczelni międzynarodowych	3,66	2,22	3,61	3,61	3,80
Krakowskie uczelnie kształcą na innowacyjnych kierunkach studiów	3,46	2,68	3,36	3,20	3,72
Wielkość bazy dydaktyczno-naukowej na terenie miasta jest odpowiednia	3,32	3,18	3,44	3,26	3,86
W Krakowie widoczne są centra naukowo-badawczo-rozwojowe	3,38	2,91	3,39	3,22	3,09

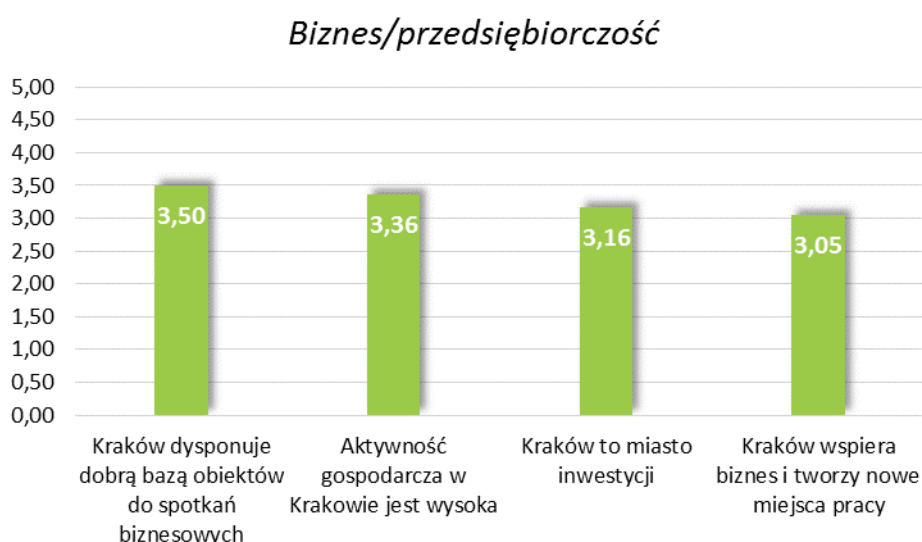
Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Biznes i przedsiębiorczość został w opinii badanych oceniony na średnim poziomie, jednak miasto jest perspektywiczne i stwarza duże możliwości w zakresie rozwoju przedsiębiorczości (targi, konferencje). Niektórzy badani uważali, że Kraków jest dobrym miejscem do prowadzenia biznesu. Część badanych osób nie potrafiła wypowiedzieć się w tej kategorii. Największą konkurencją Krakowa jest Berlin, następnie Amsterdam, Londyn, Paryż, Wrocław.

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Badani raczej zgodzili się z tym, że Kraków dysponuje dobrą bazą obiektów do spotkań biznesowych (średnia 3,50). Respondenci rzadziej zaś zgadzali się ze stwierdzeniem, że aktywność gospodarcza w Krakowie jest wysoka. Hasła: „Kraków to miasto inwestycji” i „Kraków wspiera biznes i tworzy nowe miejsca pracy” nie zostały ani jednoznacznie potwierdzone, ani zanegowane przez respondentów.

Rysunek 45 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznesu/przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 89 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznesu/przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Amsterdam	Barcelona	Dortmund	Dublin	Londyn
Kraków dysponuje dobrą bazą obiektów do spotkań biznesowych	3,44	3,38	3,51	3,44	3,72
Aktywność gospodarcza w Krakowie jest wysoka	3,35	3,19	3,38	3,24	3,64
Kraków to miasto inwestycji	3,31	2,50	3,41	3,24	3,34
Kraków wspiera biznes i tworzy nowe miejsca pracy	3,32	1,93	3,33	3,30	3,33

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Oferta turystyczna miasta została wysoko lub bardzo wysoko oceniona przez badanych. W wypowiedziach pojawiały się stwierdzenia, że „każdy znajdzie coś dla siebie” lub „w Krakowie nie można się nudzić”. Niektóre wypowiedzi wskazywały na wysoki poziom bazy gastronomiczno-noclegowej (hotele, restauracje, puby).

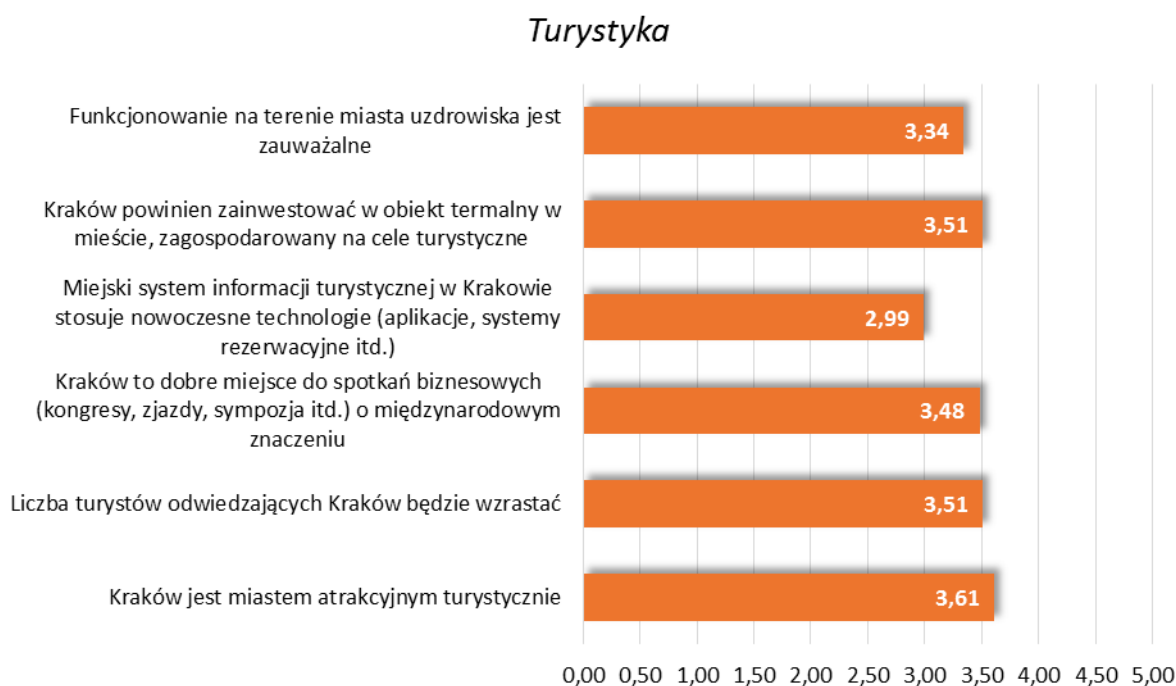
Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

W obszarze turystyki, respondenci raczej zgodzili się z następującymi stwierdzeniami:

- Kraków jest miastem atrakcyjnym turystycznie – średnia 3,61;
- Liczba turystów odwiedzających Kraków będzie wzrastać – średnia 3,51;
- W Krakowie powinno się zainwestować w obiekty termalne – 3,51;
- Kraków to dobre miejsce do spotkań biznesowych o międzynarodowym znaczeniu – 3,48.

Szczegółowy wykaz średnich ocen przypisanych przez badanych do poszczególnych sformułowań w dziedzinie turystyki zaprezentowano na rysunku 46.

Rysunek 46 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących turystyki w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

Tabela 90 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących turystyki w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania

	Amsterdam	Barcelona	Dortmund	Dublin	Londyn
Kraków jest miastem atrakcyjnym turystycznie	3,61	3,61	3,76	3,29	3,81
Liczba turystów odwiedzających Kraków będzie wzrastać	3,38	3,50	3,39	3,27	4,04
Kraków to dobre miejsce do spotkań biznesowych (kongresy, zjazdy,	3,35	3,62	3,35	3,35	3,76

sympozja itd.) o międzynarodowym znaczeniu					
Miejski system informacji turystycznej w Krakowie stosuje nowoczesne technologie (aplikacje, systemy rezerwacyjne itd.)	3,34	2,27	3,31	3,19	2,83
W Krakowie powinno się zainwestować w obiekty termalne	3,37	4,05	3,42	3,39	3,36
Funkcjonowanie na terenie miasta uzdrowiska jest zauważalne	3,32	3,48	3,32	3,11	3,50

Źródło: Badanie własne Grupa Biostat

4.3.3 Podsumowanie

Miastem, które najczęściej przychodzi badanym obcokrajowcom do głowy, gdy pomyślą o Polsce jest Warszawa, z kolei Kraków uplasował się na drugiej pozycji. Większość respondentów wskazała, że ich stosunek do Krakowa jest bardzo pozytywny lub raczej pozytywny. Wśród określeń, które zdaniem badanych najbardziej pasują do stolicy Małopolski i wyróżniają ją na tle innych miast polskich i zagranicznych wskazano następujące: miasto dla młodych, miasto atrakcyjne inwestycyjne, gościnne miasto i miasto przyjazne. Wśród cech charakteryzujących Kraków badani najczęściej wskazywali, że jest to miasto z ciekawymi zabytkami, miasto często odwiedzane przez turystów i miasto ładne. Wśród wyjątkowych elementów, jakie można spotkać w Krakowie, respondenci wyróżnili głównie Starówkę, Kościół Mariacki, Smoka Wawelskiego, Sukiennice i Barbakan. Jak wskazują wyniki przeprowadzonych badań sondażowych, logotyp miasta jest znany tylko nielicznym respondentom.

4.4 Badanie przeprowadzone wśród turystów krajowych i zagranicznych

4.4.1 Charakterystyka badanej grupy

Badaniem objętych zostało łącznie 400 respondentów, w tym 200 turystów krajowych i 200 turystów zagranicznych. Szczegółowy rozkład badanej próby zaprezentowano w tabelach: 91 i 92.

Tabela 91 Rozkład badanej próby – turyści krajowi

PŁEĆ			WIEK		
	N	%		N	%
Kobieta	103	51,5%	Poniżej 19 lat	3	1,5%
Mężczyzna	97	48,5%	19 – 30 lat	58	29,0%
			31 – 45 lat	58	29,0%
			46 – 60 lat	55	27,5%
			61 – 72 lata	26	13,0%
			Powyżej 72 lat	0	0,0%
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA			WYKSZTAŁCENIE		

	N	%		N	%
Uczeń	5	2,5%	Wyższe	80	40,0%
Student	18	9,0%	Średnie	96	48,0%
Przebywam w domu	3	1,5%	Podstawowe	20	10,0%
Bezrobotny	5	2,5%	Inne	4	2,0%
Emeryt	31	15,5%			
Osoba pracująca	131	65,5%			
Rencista	7	3,5%			
WOJEWÓDZTWO					
	N	%		N	%
Dolnośląskie	13	6,5%	Podkarpackie	17	8,5%
Kujawsko-Pomorskie	10	5,0%	Podlaskie	6	3,0%
Lubelskie	9	4,5%	Pomorskie	12	6,0%
Lubuskie	6	3,0%	Śląskie	18	9,0%
Łódzkie	13	6,5%	Świętokrzyskie	9	4,5%
Małopolskie	47	23,5%	Warmińsko-Mazurskie	6	3,0%
Mazowieckie	17	8,5%	Wielkopolskie	11	5,5%
Opolskie	4	2,0%	Zachodnio Pomorskie	2	1,0%

Tabela 92 Rozkład badanej próby – turyści zagraniczni

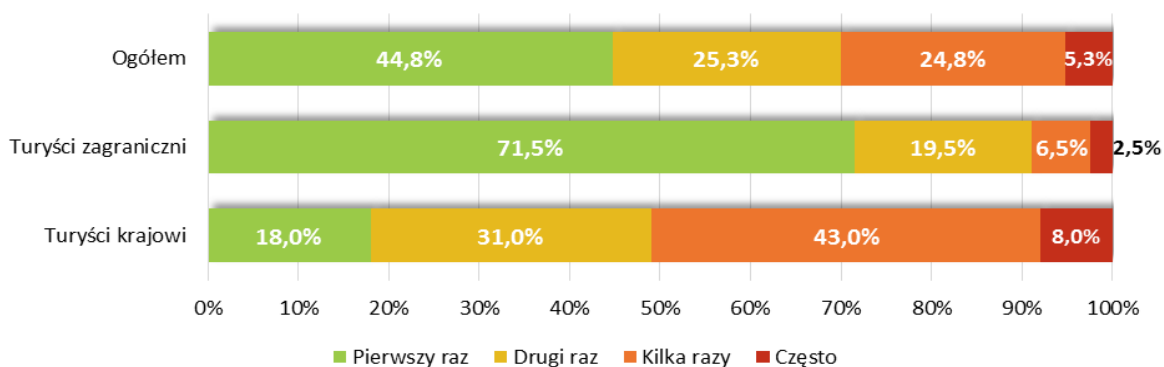
PŁEĆ			WIEK		
	N	%		N	%
Kobieta	84	42,0%	Poniżej 19 lat	23	11,5%
Mężczyzna	116	58,0%	19 – 30 lat	56	28,0%
			31 – 45 lat	42	21,0%
			46 – 60 lat	41	20,5%
			61 – 72 lata	36	18,0%
			Powyżej 72 lat	2	1,0%
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA			WYKSZTAŁCENIE		
	N	%		N	%
Uczeń	26	13,0%	Wyższe	35	17,5%
Student	12	6,0%	Średnie	128	64,0%
Przebywam w domu	6	3,0%	Podstawowe	37	18,5%

Bezrobotny	0	0,0%	Inne	0	0,0%
Emeryt	46	23,0%			
Osoba pracująca	110	55,0%			
Rencista	0	0,0%			
PAŃSTWO					
	N	%	Kanada	2	1,0%
Czechy	1	0,5%	Niemcy	46	23,0%
Finlandia	2	1,0%	Norwegia	7	3,5%
Francja	2	1,0%	Szkocja	2	1,0%
Hiszpania	2	1,0%	Ukraina	22	11,0%
Holandia	11	5,5%	USA	2	1,0%
Izrael	45	22,5%	Wielka Brytania	22	11,0%
Japonia	25	12,5%	Włochy	9	4,5%

4.4.2 Prezentacja wyników

Zdecydowaną większość objętych badaniem turystów zagranicznych (71,5%) stanowiły osoby, które odwiedziły Kraków po raz pierwszy. Wśród turystów krajowych dominowali z kolei respondenci będący w mieście któryś raz z kolei (43,0%). Szczegółowy rozkład odpowiedzi zaprezentowano na rysunku 47.

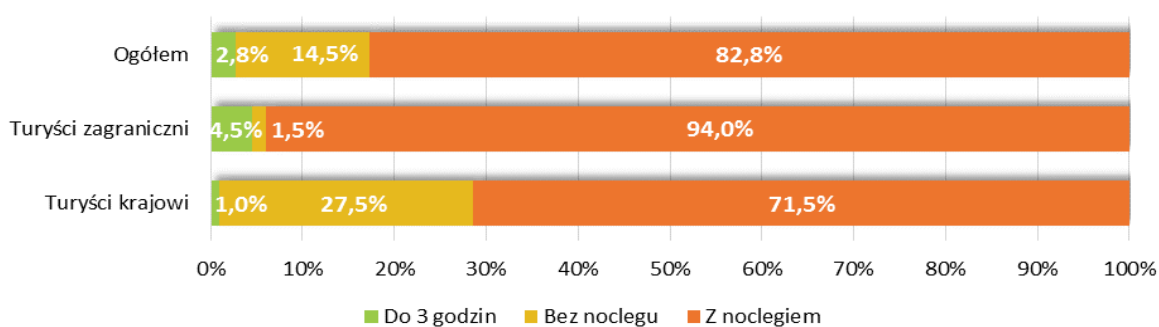
Rysunek 47 Ile razy był(a) Pan(i) w Krakowie w charakterze turysty?

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Zarówno wśród badanych turystów krajowych, jak i turystów zagranicznych dominowały osoby, które podczas pobytu w Krakowie korzystały z noclegu.

Rysunek 48 Jak długo przebywa Pan(i) w Krakowie?

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Wśród turystów krajowych blisko połowę stanowiły osoby, które w momencie realizacji badania spędzały w Krakowie pierwszy dzień, natomiast wśród turystów zagranicznych najliczniejszą grupę stanowiły osoby przebywające w mieście czwarty dzień. Szczegółowy rozkład odpowiedzi respondentów zaprezentowano w tabeli 93.

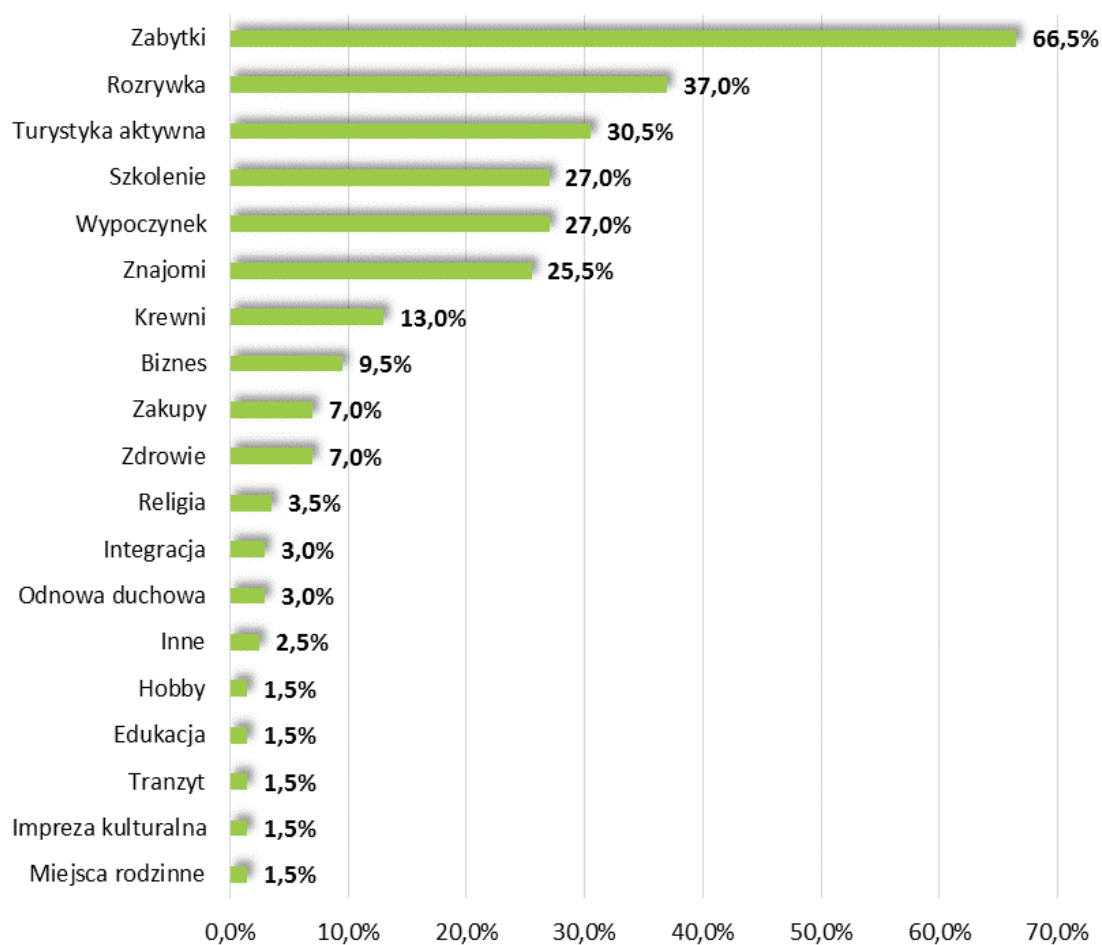
Tabela 93 Ile dni minęło od Pana(i) przyjazdu do Krakowa? (wliczając dzień realizacji badania)

Liczba dni	Turyści krajowi	Turyści zagraniczni	Ogółem
1	47,5%	14,5%	31,0%
2	24,5%	15,0%	19,8%
3	17,0%	12,5%	14,8%
4	7,0%	33,5%	20,3%
5	3,0%	21,5%	12,3%
Powyżej 5	1,0%	3,0%	2,0%

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Objęci badaniem turyści krajowi najczęściej wskazywali, że ich głównym celem pobytu w Krakowie było zwiedzanie zabytków (66,5%). Na kolejnych czołowych pozycjach pod względem liczebności wskazań uplasowały się: rozrywka (37,0%), turystyka aktywna (30,5%), szkolenie (27,0%), wypoczynek (27,0%) i znajomi (25,5%). Szczegółowy rozkład odpowiedzi udzielonych przez respondentów zaprezentowano na rysunku 49.

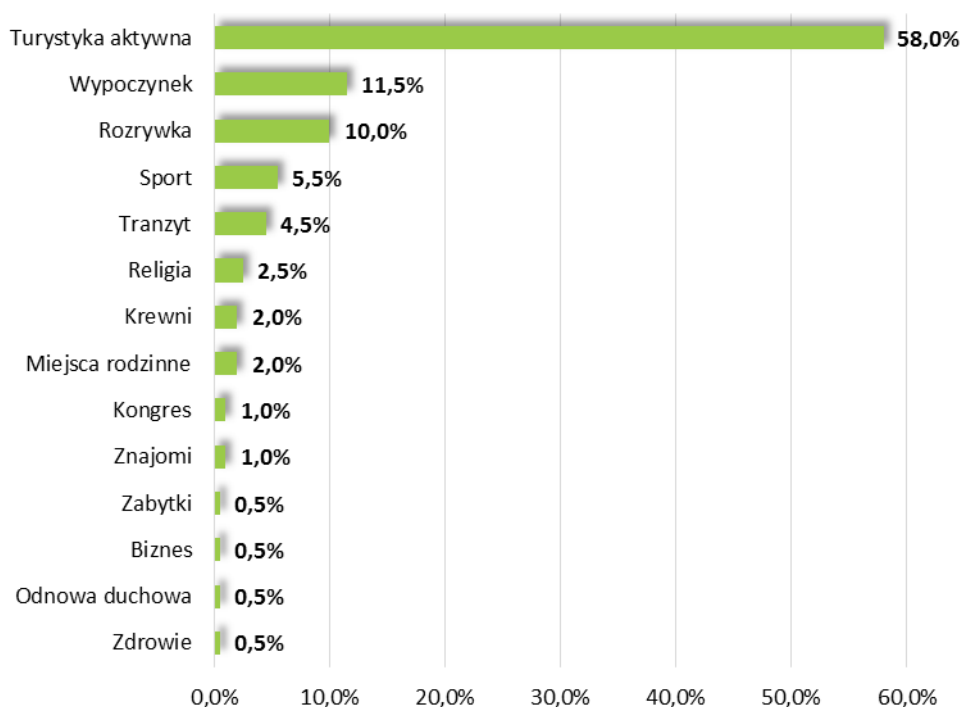
Rysunek 49 Jaki jest główny cel Pana(i) pobytu w Krakowie? [możliwość wskazania maksymalnie trzech odpowiedzi] – turyści krajowi

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Większość badanych turystów zagranicznych zadeklarowało, że głównym celem pobytu w Krakowie była turystyka aktywna (58,0%). W następnej kolejności pod względem liczby wskazań wyróżniony został wypoczynek (11,5% badanych) i rozrywka (10,0%). Szczegóły zaprezentowano na rysunku 50.

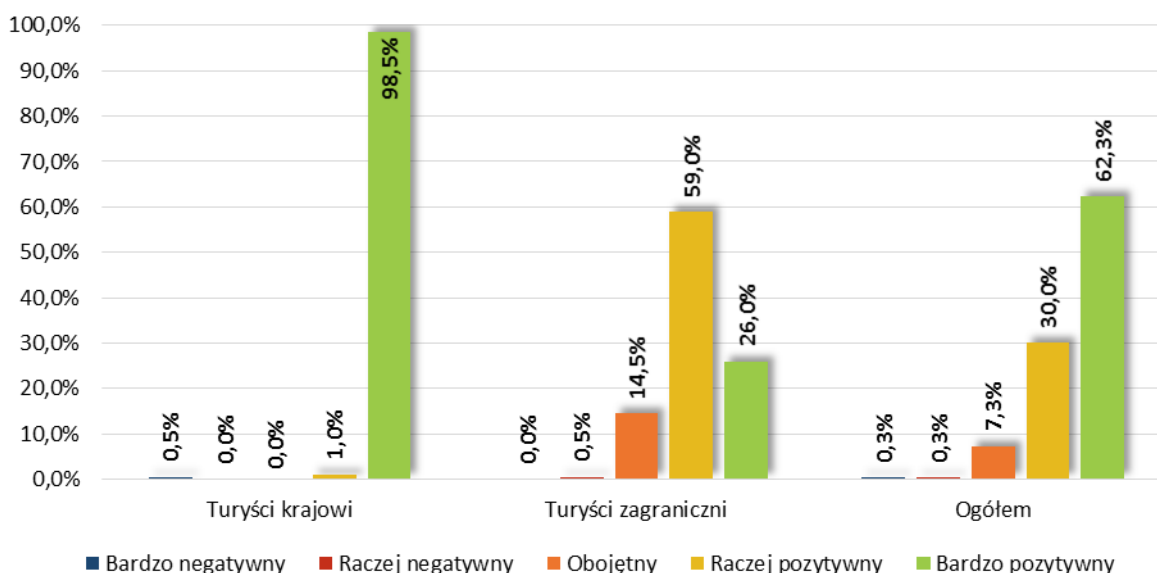
Rysunek 50 Jaki jest główny cel Pana(i) pobytu w Krakowie? [możliwość wskazania jednej odpowiedzi] – turyści zagraniczni

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Prawie wszyscy badani turyści krajowi zadeklarowali, że ich stosunek do Krakowa jest bardzo pozytywny. Wśród turystów zagranicznych ponad połowę (59,0%) stanowiły osoby, których stosunek do miasta jest raczej pozytywny.

Rysunek 51 Jaki jest Pana(i) stosunek do Krakowa?

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Turystom krajowym Kraków kojarzy im się głównie z następującymi elementami: Wawel (150 wskazań), Barbakan (71 wskazań), Rynek Główny (64 wskazania), Kościół Mariacki (41 wskazań) i Smok Wawelski (39 wskazań). Szczegółowy rozkład skojarzeń wskazywanych przez respondentów, przy których odnotowano minimum 10 wskazań zaprezentowano w tabeli 94.

Tabela 94 Jakie skojarzenia przychodzą Panu(i) do głowy, gdy myśli Pan(i) o Krakowie? (turyści krajowi)

Skojarzenie	Liczba wskazań
Wawel	150
Barbakan	71
Rynek Główny	64
Kościół Mariacki	41
Smok Wawelski	39
Lajkonik	22
Sukiennice	19
Zabytki	15
Jan Paweł II	21
Kopiec Kościuszki	14
Wiśła	12
Planty Krakowskie	10
Kazimierz	10
Muzea	10

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Turyści zagraniczni wśród skojarzeń z Krakowem najczęściej wyróżniali: atmosferę miasta (53 wskazania), zabytki (50 wskazań) oraz Stare Miasto (45 wskazań). Szczegółowy rozkład skojarzeń wskazywanych przez respondentów, przy których odnotowano minimum 10 wskazań zaprezentowano w tabeli 95.

Tabela 95 Jakie skojarzenia przychodzą Panu(i) do głowy, gdy myśli Pan(i) o Krakowie? (turyści zagraniczni)

Skojarzenie	Liczba wskazań
Atmosfera miasta	53
Zabytki	50
Stare Miasto	45
Piękne miasto	15
Przyjemne miasto	14
Puby	12
Dobre jedzenie	10
Wawel	10
Mili ludzie	10

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W następnej kolejności respondenci zostali poproszeni o wskazanie, co wyjątkowego można spotkać w Krakowie. Turyści krajowi najczęściej wyróżniali: zabytkowe kościoły, dorożki, planty oraz Barbakan. Odpowiedzi respondentów, przy których odnotowano minimum 20 wskazań zaprezentowano w tabeli 96.

Tabela 96 Co wyjątkowego można spotkać w Krakowie? (turyści krajowi)

Wyszczególnienie	Liczba wskazań
Kościół zabytkowe	46
Dorożki	37
Planty Krakowskie	32
Barbakan	31
Kopiec Kościuszki	28
Kazimierz	24
Sukiennice	22
Uniwersytet Jagielloński	22
Teatry	21
Kościół Mariacki	21
Hala Tauron Arena	20
Muzeum Multimedialne w Sukiennicach	20

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Wśród odpowiedzi udzielonych przez turystów zagranicznych zdecydowanie dominuje z kolei Wawel (128 wskazań). Szczegółową listę odpowiedzi wymienionych minimum 20 razy zaprezentowano w tabeli 97.

Tabela 97 Co wyjątkowego można spotkać w Krakowie? (turyści zagraniczni)

Wyszczególnienie	Liczba wskazań
Wawel	128
Sukiennice	46
Stare Miasto	41
Rynek Główny	40
Kazimierz	33
Zabytki	32
Puby	22

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Respondentów poproszono również o sformułowanie hasła, które ich zdaniem powinno promować Kraków. Najczęściej wskazywane odpowiedzi nawiązywały do historii, tradycji miasta. Najistotniejsze obszary, które uwypuklali respondenci zaprezentowano w tabeli 98.

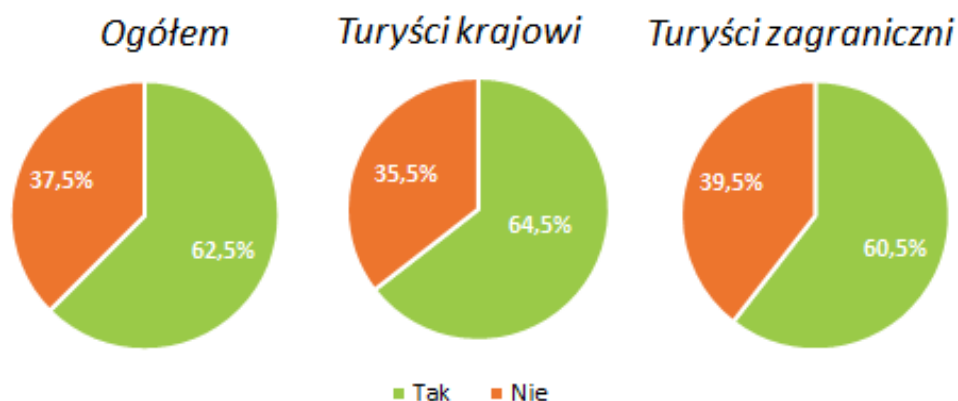
Tabela 98 Proszę powiedzieć jak Pana(i) zdaniem powinno brzmieć hasło promujące Kraków?

Wyszczególnienie	Liczba wskazań
Historia/tradycja/z dusza	37
Przyjazne/otwarte/gościnne/przyjemne/życzliwe	34
Rozrywka/impreza/zabawa/wydarzenie/puby/tętni życiem/energia	33
Turyści	31
Kultura/Sztuka	26
Niezwykłe/tajemnicze/ piękne/interesujące/ciekawe	21
Nowoczesny	18
Atmosfera	17
Zabytki	16
Uniwersytety/nauka	15
Miasto królów/ królewskie miasto	12
Religia/kościół/papież/pielgrzymki/katolicy	11
Kraków stolicą kultury	10
Biznes/przedsiębiorczość/gospodarcze	6

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Zarówno wśród badanych turystów krajowych, jak i zagranicznych, większość stanowili respondenci, którzy potwierdzili, że spotkali się z działaniami promocyjnymi Krakowa.

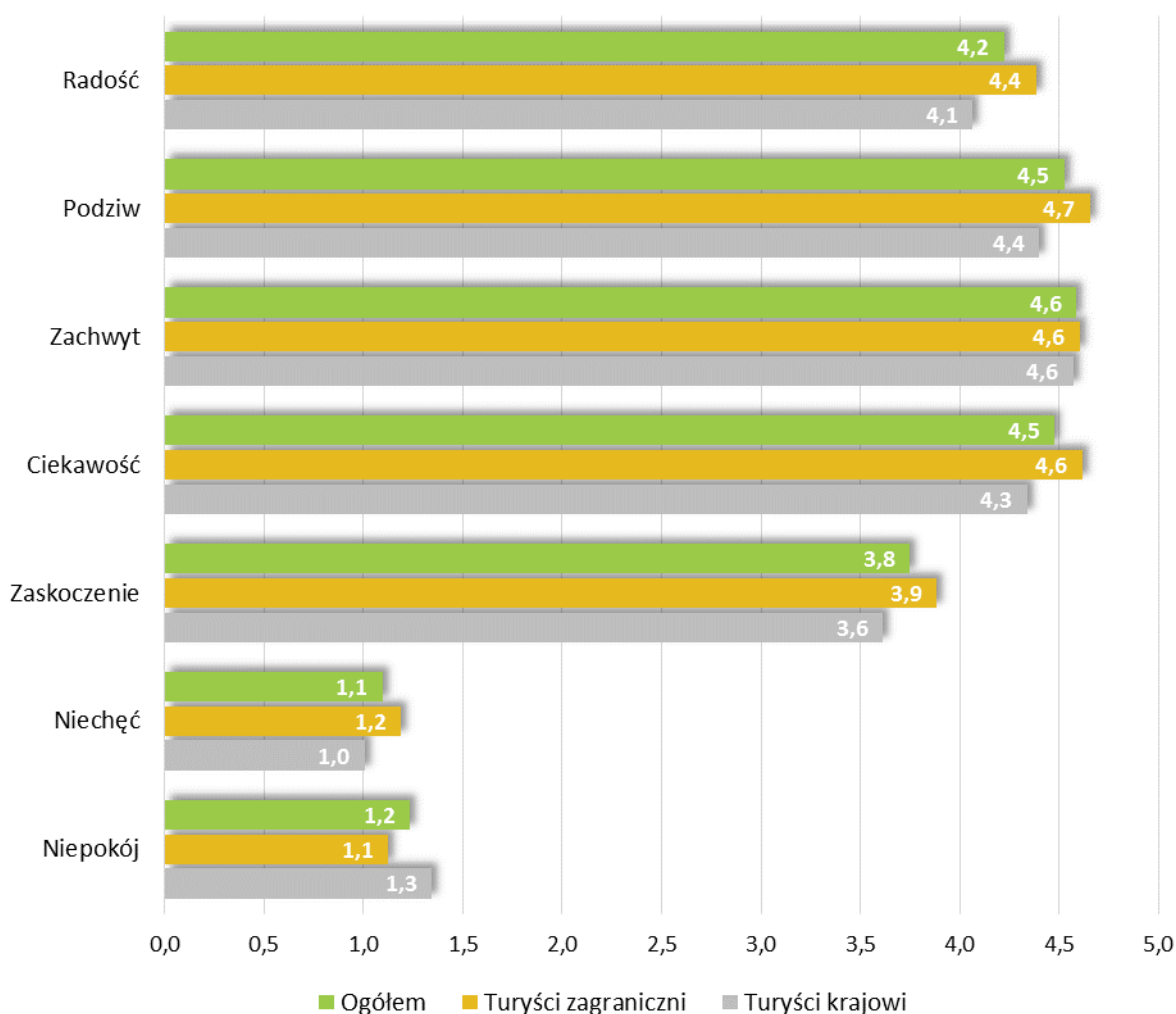
Rysunek 52 Czy spotkał(a) się Pan(i) z jakimikolwiek działaniami promocyjnymi Krakowa?

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

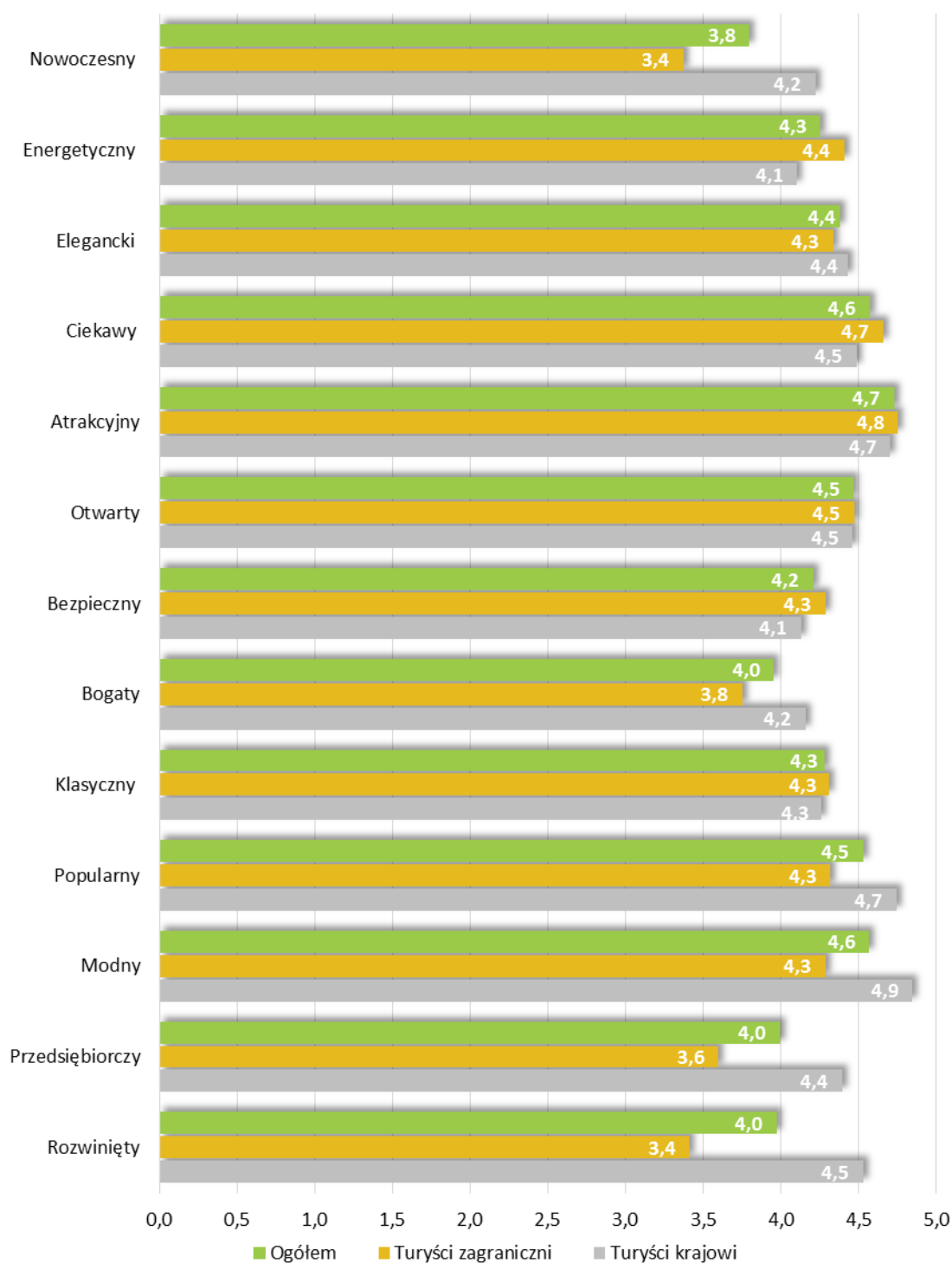
Badani zidentyfikowali także emocje, z którymi kojarzy im się Kraków. Wśród turystów krajowych najczęściej wskazywane emocje to podziw, zachwyt oraz ciekawość, natomiast wśród turystów zagranicznych – zachwyt.

Rysunek 53 Jakie emocje wywołuje u Pana(i) Kraków?

Ankietowanych poproszono także o dokonanie oceny wyszczególnionych przymiotników w odniesieniu do Krakowa. Oceny dokonano w skali od 1-5, gdzie 1 oznaczało przymiotnik, który zupełnie nie pasuje do Krakowa, a 5 – przymiotnik, który zdecydowanie pasuje. Turyści krajowi najczęściej określali Kraków jako: modny, atrakcyjny, popularny, ciekawy, otwarty, rozwinięty, natomiast turyści zagraniczni najczęściej opisywali miasto jako: atrakcyjne, ciekawe oraz otwarte. Szczegółowy wykaz średnich ocen przyporządkowanych przez respondentów do poszczególnych przymiotników zaprezentowano na rysunku 54.

Rysunek 54 Przymiotniki, które zdaniem respondentów identyfikują Kraków

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Prawie wszyscy turyści krajowi zadeklarowali, że poleciliby wyjazd do Krakowa swoim znajomym/ rodzinie. Wśród turystów zagranicznych większość stanowiły z kolei osoby, które nie wyraziły swojego zdecydowania w tym zakresie, jednak wskazały, że raczej byłyby skłonne zarekomendować miasto.

Rysunek 55 Czy polecił(a)by Pan(i) swoim znajomym/rodzinie wyjazd do Krakowa?

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

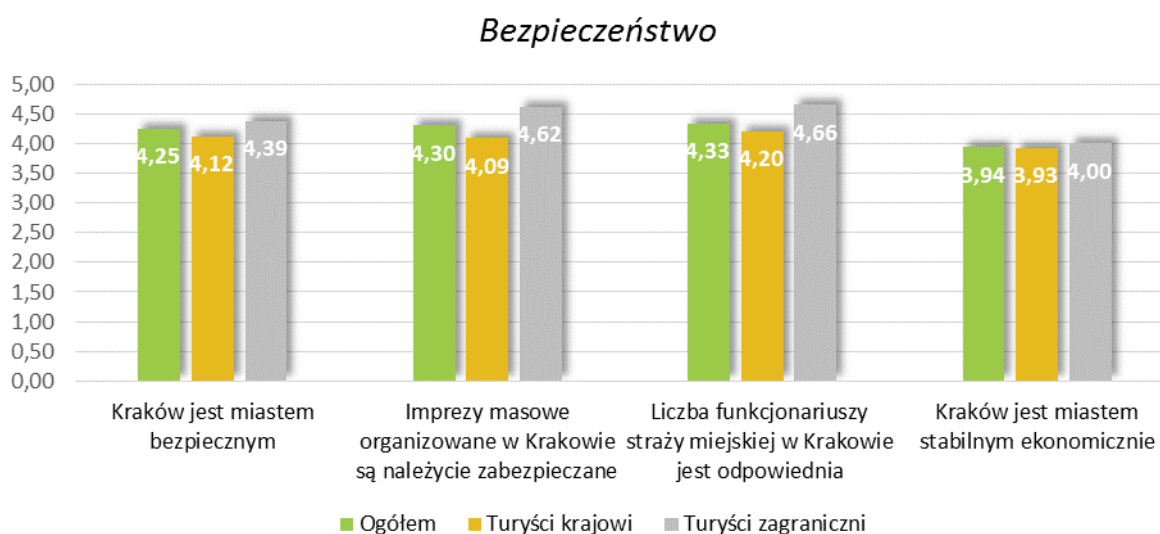
Zarówno turystom krajowym, jak i zagranicznym, została zaprezentowana lista sformułowań dotyczących Krakowa, w stosunku do których respondenci wyrazili swoje opinie za pomocą pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznaczało zdecydowany brak zgody z zaproponowanym stwierdzeniem, a 5 – pełną zgodę.

W dziedzinie bezpieczeństwa badani raczej zgodzili się z każdym z zaproponowanych stwierdzeń, które sformułowane zostały następująco:

- Kraków jest miastem bezpiecznym.
- Imprezy masowe organizowane w Krakowie są należycie zabezpieczane.
- Liczba funkcjonariuszy straży miejskiej w Krakowie jest odpowiednia.
- Kraków jest miastem stabilnym ekonomicznie.

Na rysunku 56 zaprezentowano szczegółowy rozkład odpowiedzi udzielonych przez turystów krajowych i zagranicznych.

Rysunek 56 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie)

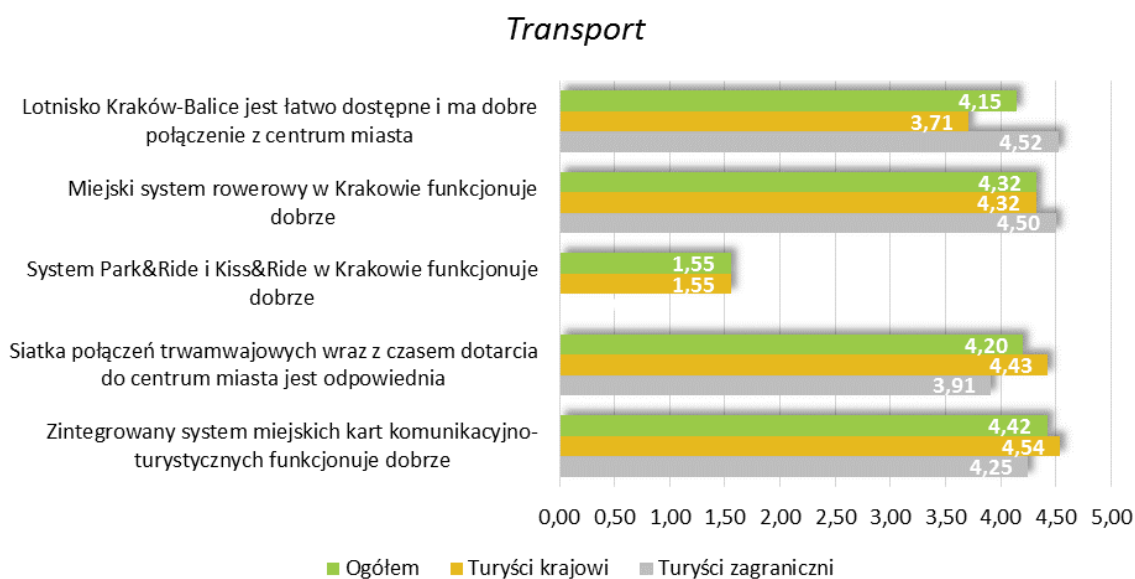
Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W kwestii transportu badani raczej zgodzili się z następującymi stwierdzeniami:

- Lotnisko Kraków-Balice jest łatwo dostępne i ma dobre połączenie z centrum miasta.
- Miejski system rowerowy w Krakowie funkcjonuje dobrze.
- Siatka połączeń tramwajowych wraz z czasem dotarcia do centrum miasta jest odpowiednia.
- Zintegrowany system miejskich kart komunikacyjno-turystycznych funkcjonuje dobrze.

Respondenci nie potwierdzili jednocześnie, aby system Park&Ride i Kiss&Ride w Krakowie funkcjonował dobrze.

Rysunek 57 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie)

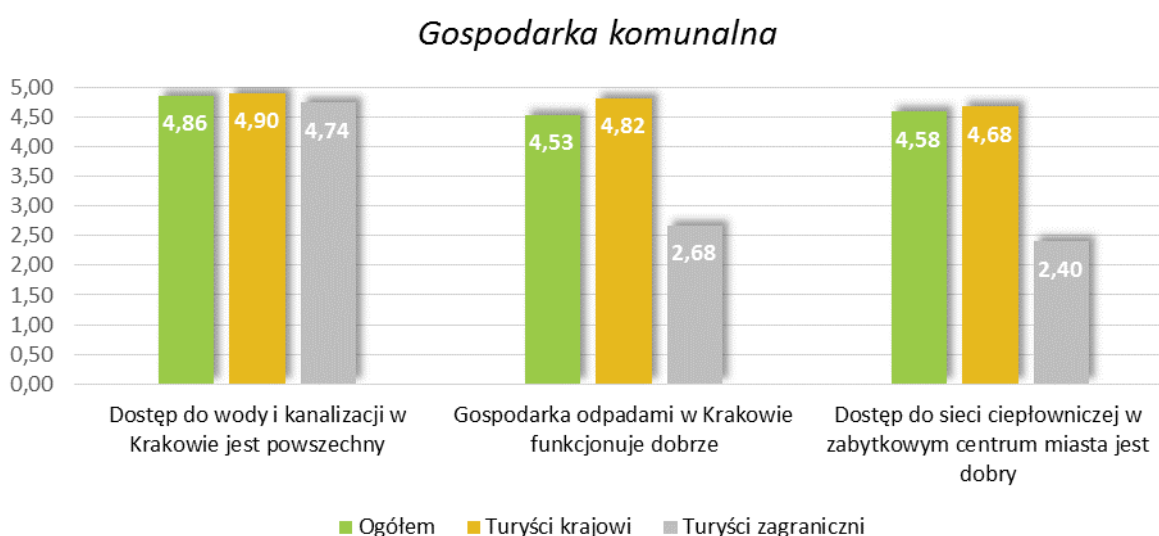
Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W dziedzinie gospodarki komunalnej badani potwierdzili, że:

- Dostęp do wody i kanalizacji w Krakowie jest powszechny.
- Gospodarka odpadami w Krakowie funkcjonuje dobrze.
- Dostęp do sieci ciepłowniczej w zabytkowym centrum miasta jest dobry.

W analizowanym obszarze dostrzec jednak można istotne różnice między opiniami badanych turystów krajowych i zagranicznych, co zostało zaprezentowane na rysunku 58.

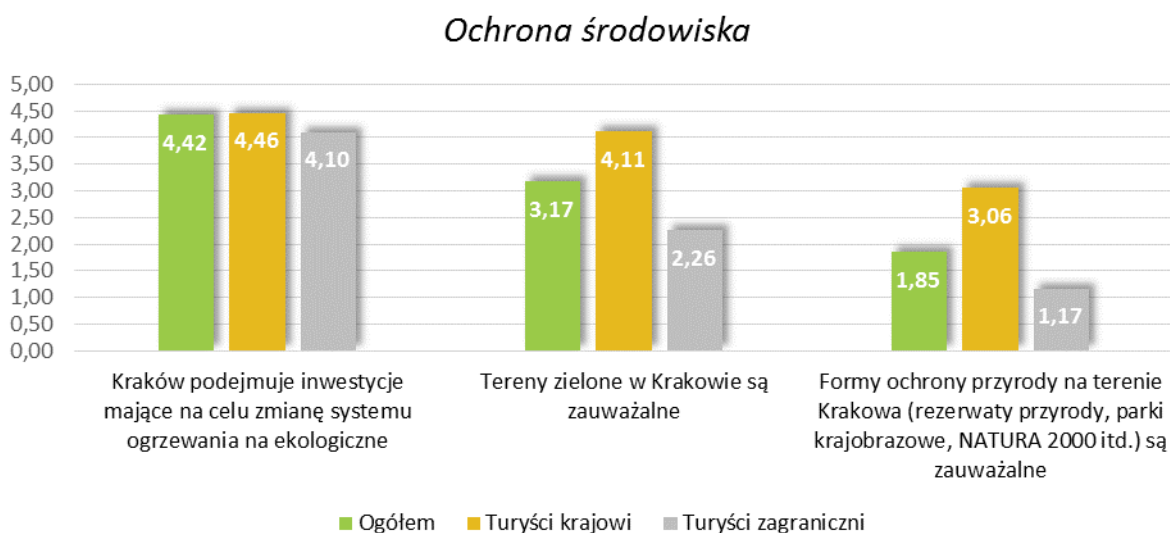
Rysunek 58 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W dziedzinie ochrony środowiska badani nie mieli jednoznacznych opinii odnośnie zaproponowanych stwierdzeń. Respondenci z jednej strony zgodzili się, że Kraków podejmuje inwestycje mające na celu zmianę systemu ogrzewania na ekologiczne, a tereny zielone w Krakowie są zauważalne, jednak nie potwierdzili, aby zauważalne były formy ochrony przyrody. Rozkład odpowiedzi udzielonych przez badanych turystów krajowych i zagranicznych zaprezentowano na rysunku 59.

Rysunek 59 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie)

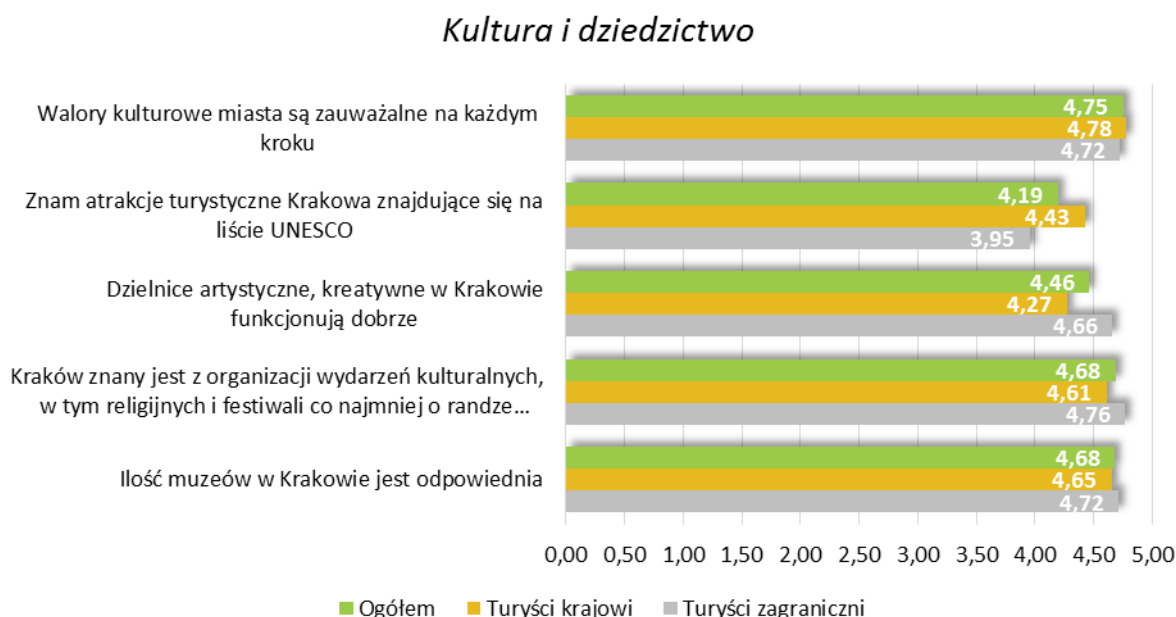
Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W obszarze kultury i dziedzictwa respondenci zdecydowanie zgodzili się z tym, że walory kulturowe miasta są zauważalne na każdym kroku, miasto znane jest z organizacji wydarzeń kulturalnych, w tym religijnych i festiwali co najmniej o randze europejskiej, a ilość muzeów w Krakowie jest odpowiednia. Respondenci raczej zgodzili się także z następującymi stwierdzeniami:

- Znam atrakcje turystyczne Krakowa znajdujące się na liście UNESCO.
- Dzielnice artystyczne, kreatywne w Krakowie funkcjonują dobrze.

Na rysunku 60 zaprezentowano szczegółowy rozkład odpowiedzi respondentów, z uwzględnieniem struktury podziału na turystów krajowych i zagranicznych.

Rysunek 60 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie)

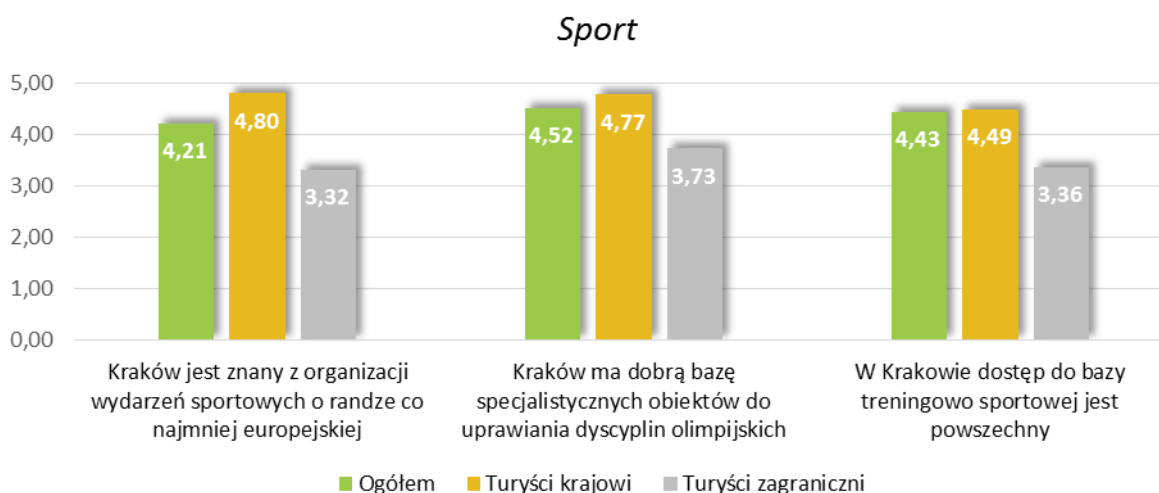
Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W kwestii sportu badani raczej zgodzili się z każdym ze sformułowanych następująco stwierdzeń:

- Kraków jest znany z organizacji wydarzeń sportowych o randze co najmniej europejskiej.
- Kraków ma dobrą bazę specjalistycznych obiektów do uprawiania dyscyplin olimpijskich.
- W Krakowie dostęp do bazy treningowo sportowej jest powszechny.

W analizowanym obszarze dostrzec można różnice między opiniami turystów krajowych i zagranicznych, co zostało zaprezentowane na rysunku 61.

Rysunek 61 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących sportu w Krakowie (*oceny średnie)

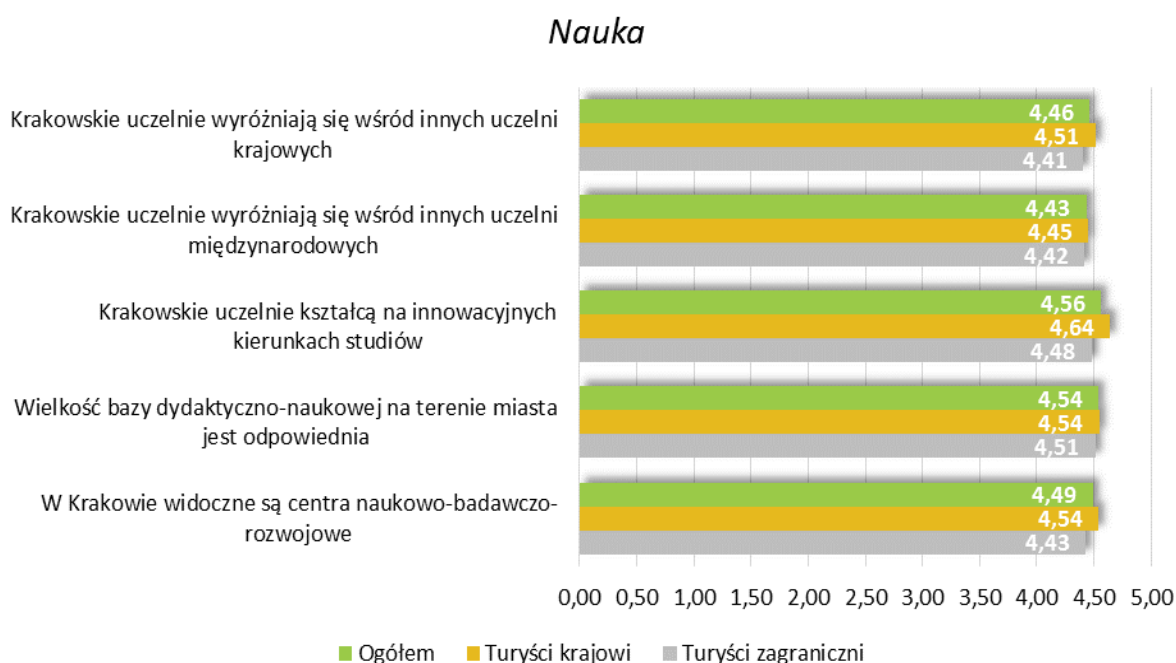

W dziedzinie nauki ankietowani zgodzili się z tym, że:

- Krakowskie uczelnie wyróżniają się wśród innych uczelni krajowych.
- Krakowskie uczelnie wyróżniają się wśród innych uczelni międzynarodowych.
- Krakowskie uczelnie kształcą na innowacyjnych kierunkach studiów.
- Wielkość bazy dydaktyczno-naukowej na terenie miasta jest odpowiednia.
- W Krakowie widoczne są centra naukowo-badawczo-rozwojowe.

Pomiędzy opiniami badanych turystów krajowych i zagranicznych nie dostrzega się istotnych dysproporcji. Szczegółowy ich rozkład zaprezentowano na rysunku 62.

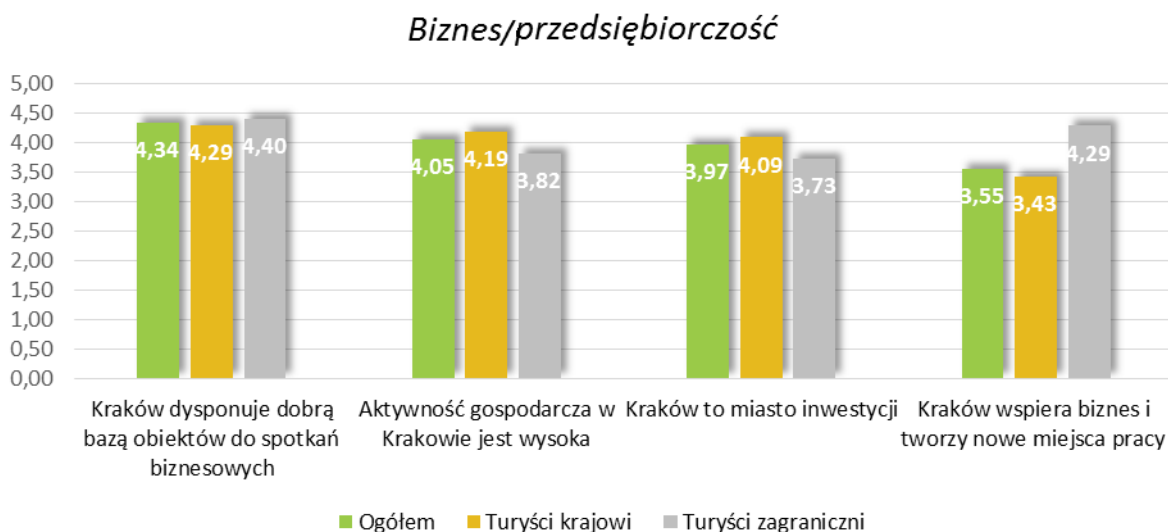
Rysunek 62 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Badani raczej zgodzili się także z każdym ze stwierdzeń sformułowanych w odniesieniu do biznesu i przedsiębiorczości. W opinii respondentów Kraków dysponuje dobrą bazą obiektów do spotkań biznesowych, aktywność gospodarcza w Krakowie jest wysoka oraz Kraków to miasto inwestycji, które wspiera biznes i tworzy nowe miejsca pracy. Pełny rozkład odpowiedzi prezentuje rysunek numer 63.

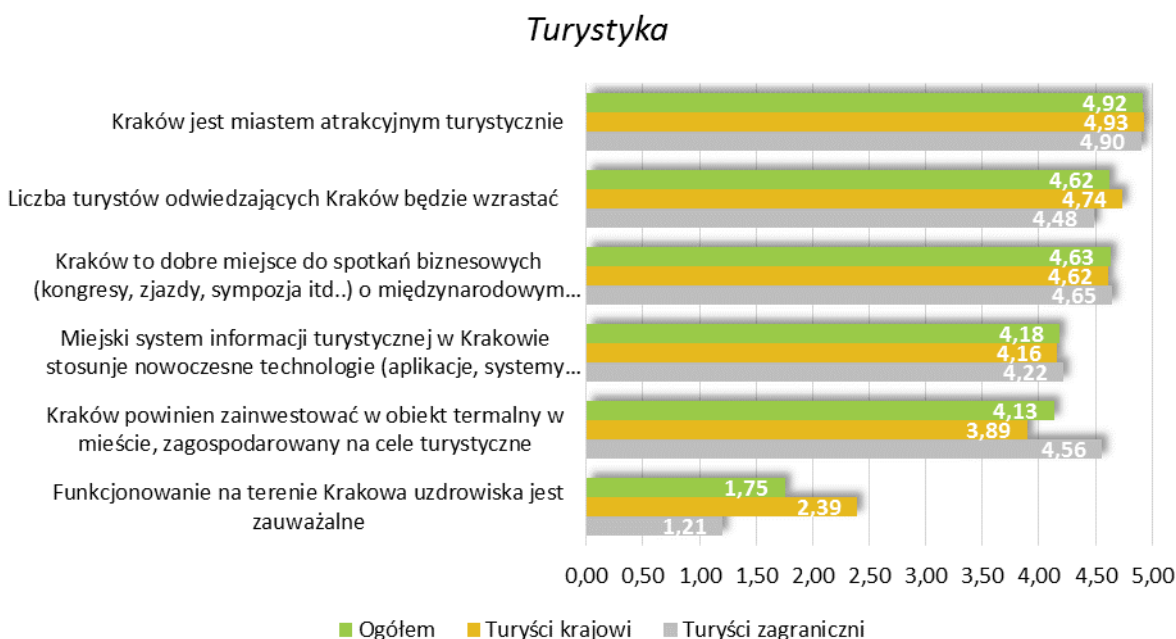
Rysunek 63 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznesu i przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Badani zdecydowanie zgodzili się, że Kraków jest miastem atrakcyjnym turystycznie. Ich zdaniem liczba turystów odwiedzających Kraków będzie wzrastać, a miasto jest dobrym miejscem do spotkań biznesowych o międzynarodowym znaczeniu. Co więcej, respondenci raczej zgadzają się z tym, że miejski system informacji turystycznej w Krakowie stosuje nowoczesne technologie. Badani potwierdzili także, że ich zdaniem Kraków powinien zainwestować w obiekt termalny, przy czym częściej zgadzali się z tym turyści zagraniczni, niż krajowi. Stwierdzenie wskazujące, że funkcjonowanie uzdrowiska na terenie Krakowa jest zauważalne, nie zostało potwierdzone opinią respondentów.

Rysunek 64 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących turystyki w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

4.4.3 Podsumowanie

Celem podróży do Krakowa dla większości badanych, zarówno turystów krajowych, jak i zagranicznych były zabytki. Zdecydowana większość w każdej z badanych grup wyraziła swój pozytywny stosunek do miasta. Wśród wskazywanych przez turystów krajowych skojarzeń z Krakowem, na pierwszej pozycji uplasował się Wawel. W następnej kolejności respondenci wyróżnili Barbakan i Rynek Główny. Z kolei turyści zagraniczni wskazywali najczęściej atmosferę miasta, zabytki czy Stare Miasto. Wśród wyjątkowych rzeczy, które można spotkać w Krakowie, turyści krajowi najczęściej wyróżniali zabytkowe kościoły, natomiast turyści zagraniczni – Wawel. Swoje propozycje haseł promujących Kraków badani najczęściej formułowali w sposób odwołujący do historii i tradycji miasta.

W obu badanych grupach większość stanowiły osoby, które zadeklarowały, że spotkały się z działaniami promocyjnymi Krakowa. Emocje, jakie Kraków wzbudza u respondentów, turyści krajowi zdefiniowali głównie jako podziw, zachwyt i ciekawość, natomiast turyści zagraniczni najczęściej wskazywali zachwyt. Przymiotniki, jakimi turyści krajowi określiliby Kraków to: modny, atrakcyjny, popularny, ciekawy, otwarty, rozwinięty, natomiast turyści zagraniczni najczęściej opisywali go jako miasto: atrakcyjne, ciekawe oraz otwarte. Prawie wszyscy turyści krajowi zadeklarowali, że poleciliby wyjazd do Krakowa swoim znajomym czy rodzinie. Wśród turystów zagranicznych większość stanowiły z kolei osoby, które nie wyraziły swojego zdecydowania w tym zakresie, jednak wskazały, że raczej były skłonne polecić miasto.

5 Tożsamość mieszkańców z marką Kraków

5.1 Charakterystyka badanej grupy

Badania sondażowe dotyczące tożsamości marki wśród mieszkańców Krakowa zrealizowano w okresie od 03.08.2015 do 17.08.2015 roku. Badania swym zasięgiem objęło 250 respondentów, dobranych do badania w sposób losowy, z uwzględnieniem miejsca zamieszkania osoby badanej (dzielnica). Wywiady zrealizowano techniką PAPI. Wywiad kwestionariuszowy PAPI (*Paper And Pencil Interview*) to proces zbierania danych na podstawie przygotowanego kwestionariusza badania (ankiety). Szczegółowy rozkład próby badawczej z uwzględnieniem kryteriów społeczno-demograficznych takich jak: płeć, wiek, aktywność zawodowa, wykształcenie oraz czas zamieszkiwania w Krakowie zaprezentowano w tabeli 99.

Tabela 99 Rozkład próby badawczej

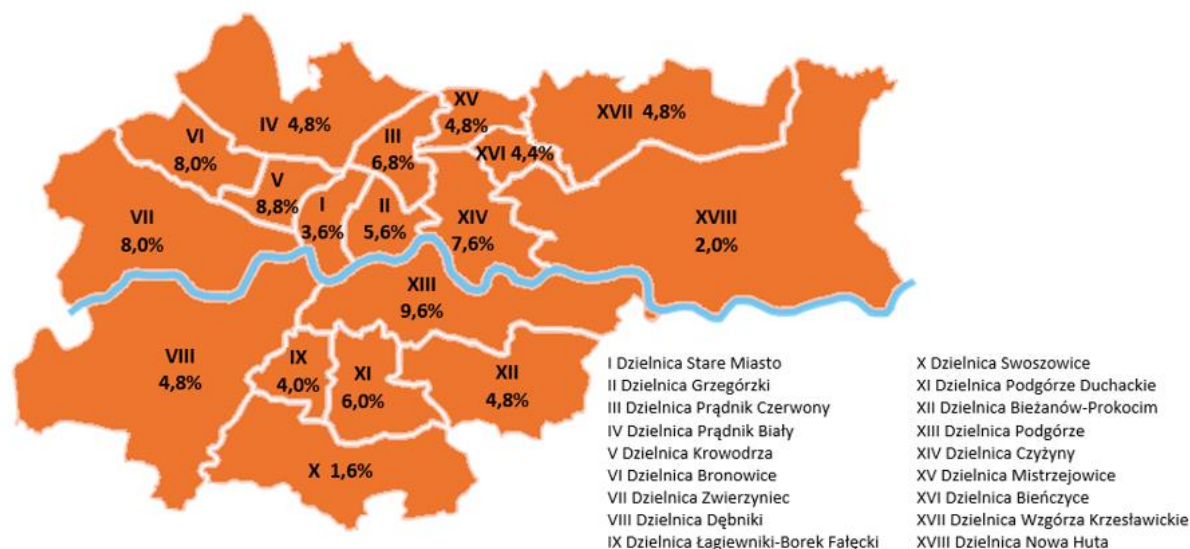
PŁEĆ			WIEK		
	N	%		N	%
Kobieta	139	55,60%	Poniżej 19 lat	13	5,20%
Mężczyzna	111	44,40%	19 – 30 lat	87	34,80%
			31 – 45 lat	85	34,00%
			46 – 60 lat	43	17,20%
			61 – 72 lata	16	6,40%
			Powyżej 72 lat	6	2,40%
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA			WYKSZTAŁCENIE		
	N	%		N	%
Uczeń	20	8,00%	Wyższe	69	27,60%
Student	21	8,40%	Średnie	141	56,40%
Przebywam w domu	15	6,00%	Podstawowe	19	7,60%
Bezrobotny	17	6,80%	Inne	21	8,40%
Emeryt	22	8,80%			
Osoba pracująca	147	58,80%			
Rencista	8	3,20%			
OKRES MIESZKANIA W KRAKOWIE					
	N	%		N	%
Poniżej 6 lat	15	6,00%	21 – 30 lat	63	25,20%
6 – 10 lat	11	4,40%	31 – 40 lat	66	26,40%
11 – 20 lat	36	14,40%	Powyżej 40 lat	59	23,60%

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

5.2 Prezentacja wyników

Najliczniejsze grupy badanych stanowili respondenci zamieszkujący następujące dzielnice: Podgórze (9,6% badanych), Krowodrza (8,8% badanych), Bronowice (8,0% badanych), Zwierzyniec (8,0% badanych). Szczegółowy rozkład respondentów ze względu na zamieszkiwaną dzielnicę zaprezentowano na rysunku 65.

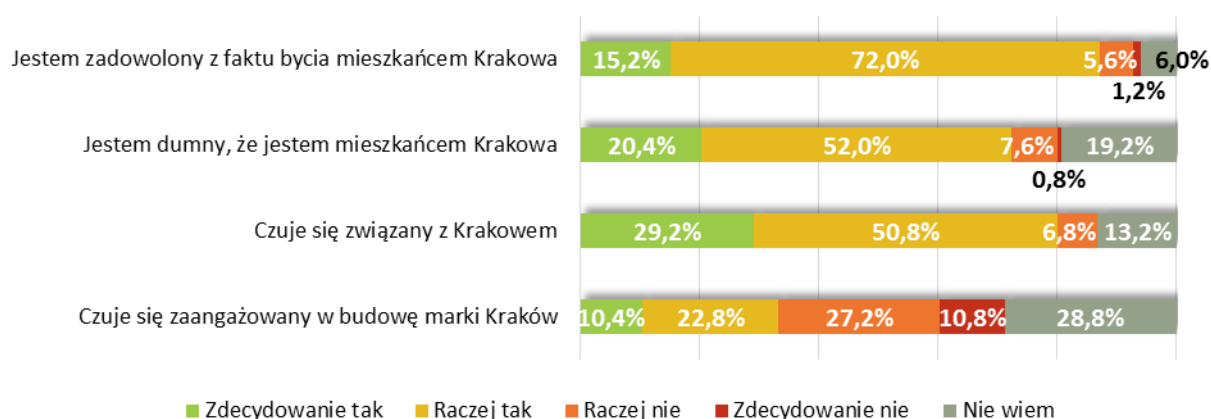
Rysunek 65 Struktura respondentów ze względu na zamieszkiwaną dzielnicę

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Zdecydowana większość badanych (87,2%) wyraziła swoje zadowolenie z faktu bycia mieszkańcem Krakowa, natomiast 72,4% respondentów jest dumnych z tego powodu. Ośmiu na dziesięciu badanych czuje się związanych z Krakowem, z kolei trzecia część stwierdziła, że ma poczucie zaangażowania w budowę marki Kraków.

Rysunek 66 Odczucia badanych wynikające z faktu bycia mieszkańcem Krakowa

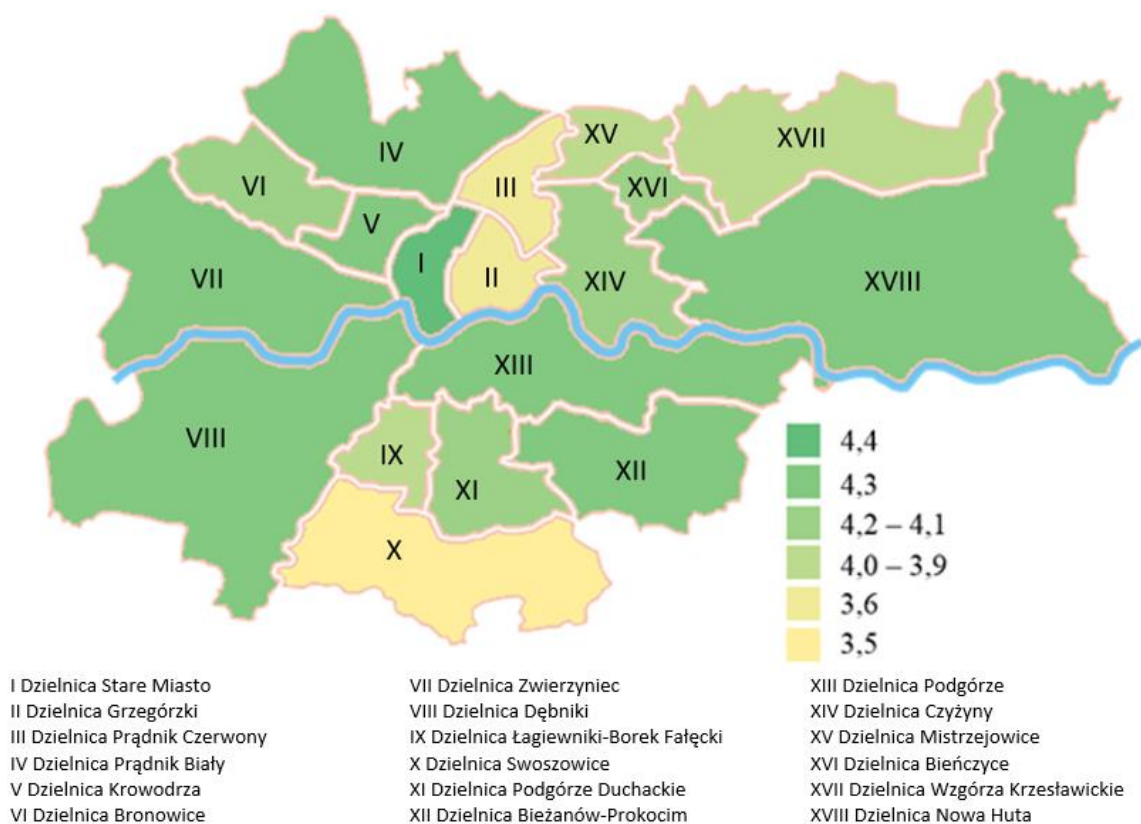

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Wśród respondentów, którzy w największym stopniu czują się związani z Krakowem należy wyróżnić mieszkańców dzielnicy Stare Miasto, natomiast najmniejszy stopień związania

z miastem zadeklarowali mieszkańcy dzielnic: Swoszowice, Grzegórzki, Prądnik Czerwony. Szczegółowy rozkład zaprezentowano na rysunku 67.

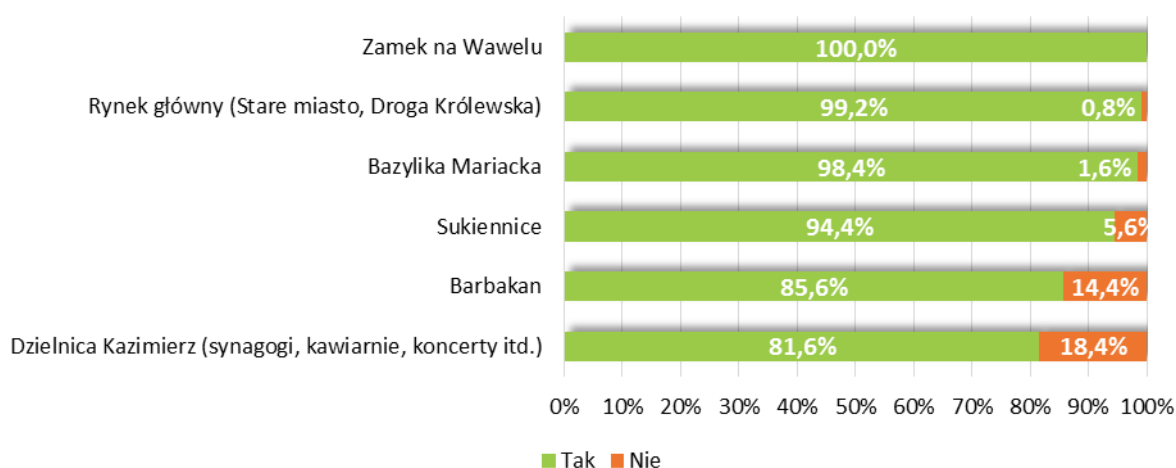
Rysunek 67 „Czuję się związany z Krakowem” – respondenci według dzielnic

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Respondenci zidentyfikowali także obiekty architektoniczne, które ich zdaniem stanowią wizytówkę miasta Kraków. Znamienne, iż każda z badanych osób wskazała Zamek na Wawelu. Na kolejnych pozycjach pod względem liczby wskazań uplasowały się następujące obiekty: Rynek Główny, Bazylika Mariacka, Sukiennice, Barbakan, dzielnica Kazimierz. Szczegółowy zaprezentowano na rysunku 68.

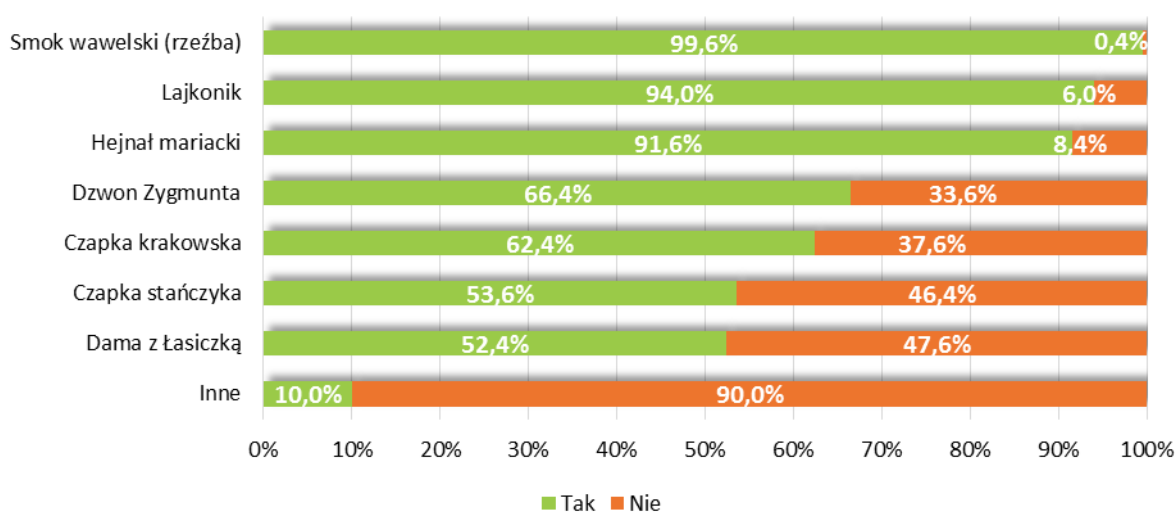
Rysunek 68 Obiekty architektoniczne, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W następnej kolejności respondenci wskazali symbole (rzeczy) stanowiące ich zdaniem wizytówkę miasta. Największy odsetek wskazań odnotowano w przypadku kolejno: Smoka Wawelskiego (99,6%), Lajkonika (94,0%) oraz Hejnału Mariackiego (91,6%). Dokładny rozkład udzielonych odpowiedzi przedstawiono na rysunku 69.

Rysunek 69 Symbole/ rzeczy, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W tabeli numer 100 wyszczególnione zostały inne symbole/rzeczy, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków, przy których odnotowane zostały minimum 2 wskazania. Najczęściej wskazywanym symbolem w tej kategorii był Kopiec Kościuszki.

Tabela 100 Inne symbole/rzeczy, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków

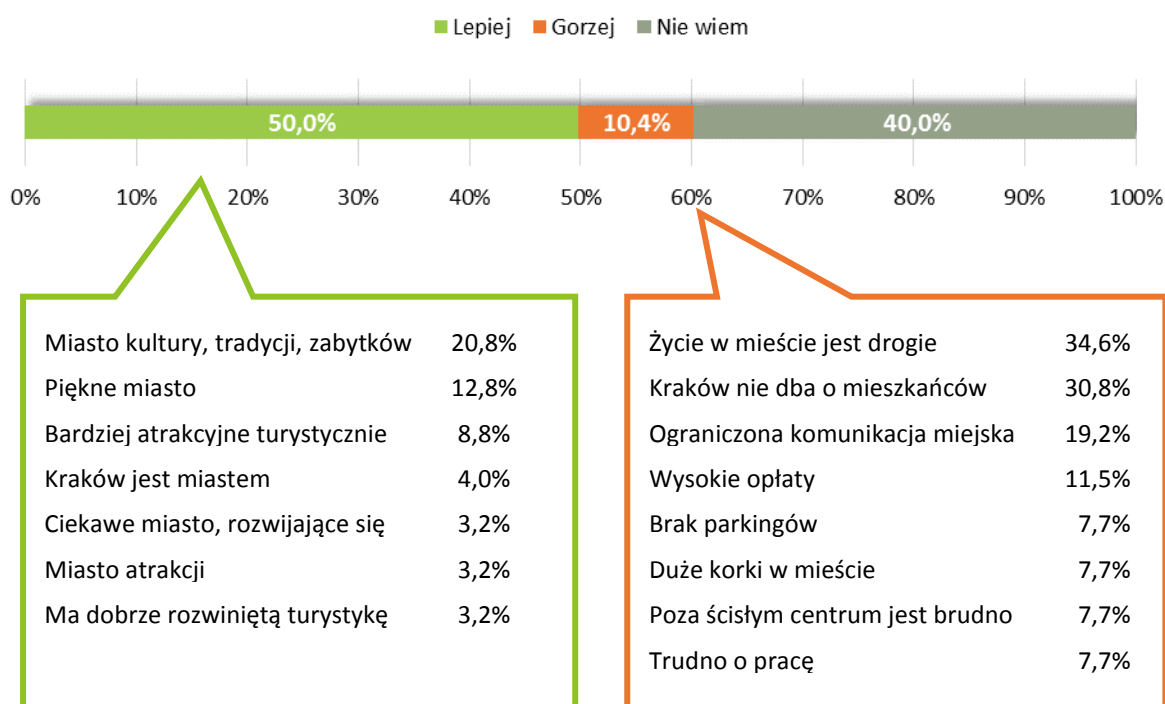
Wyszczególnienie	Liczba wskazań
Kopiec Kościuszki	15

Wyszczególnienie	Liczba wskazań
Nowa Huta	5
Skałka	4
Kopce	3
Kościoty	3
Wiśła	3
Dorożki na rynku	2
Forty	2
Kopiec Wandy	2
Kościół na Salwatorze	2
Muzeum Czartoryskich	2
Muzeum pod Rynkiem	2
Obwarzanek	2

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Dokładnie połowa badanych uważa, że Kraków wypada lepiej na tle innych miast, co determinowane jest m.in. kulturą, tradycją, zabytkami czy atrakcyjnością turystyczną miasta. Przeciwnego zdania jest z kolei 10,4% badanych, na co wpływają ich zdaniem m.in. wysokie ceny, niezadowalająca komunikacja miejska czy wysokie opłaty. 40,0% badanych nie potrafiło jednoznacznie ustosunkować się do zadanego pytania. Szczegółowy rozkład odpowiedzi zaprezentowano na rysunku 70.

Rysunek 70. Jak Kraków wypada na tle innych miast?

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

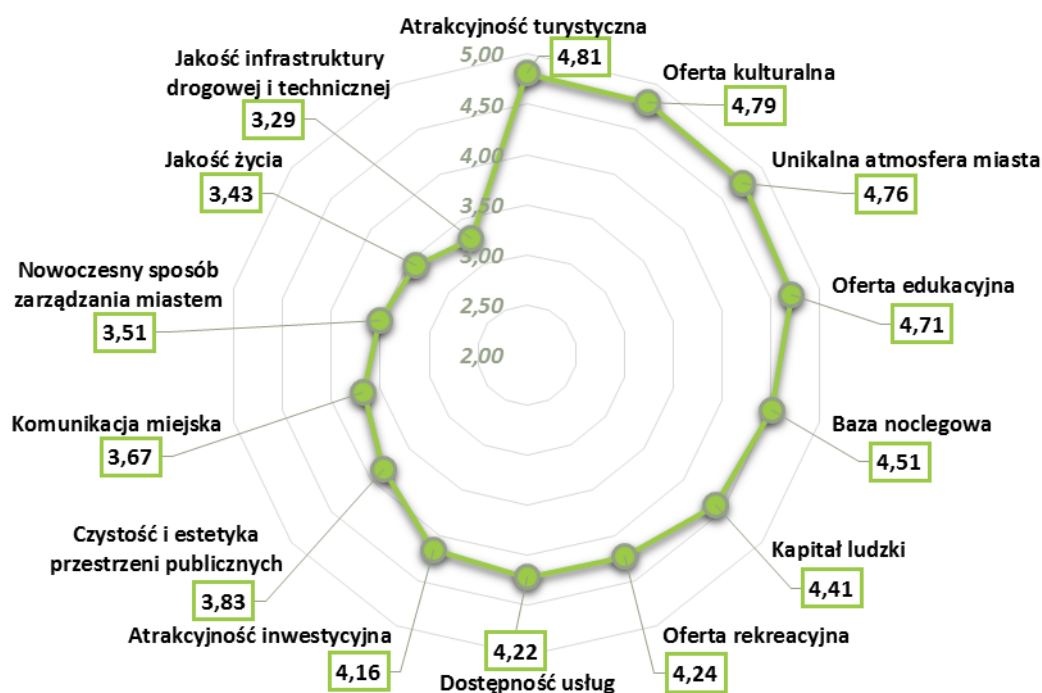
Tabela 101 Jak Kraków wypada na tle innych miast? – respondenci wg płci, wieku, wykształcenia

Wyszczególnienie	Lepiej	Gorzej	Nie wiem
Kobiety	45,3%	18,7%	36,0%
Mężczyźni	45,1%	9,9%	45,1%
poniżej 18 lat	30,8%	23,1%	46,2%
19-30	48,3%	8,1%	43,7%
31-45	44,7%	21,2%	34,1%
46-60	44,2%	14,0%	41,9%
61-72	50,0%	12,5%	37,5%
powyżej 72 lat	33,3%	16,7%	50,0%
Wyższe	58,0%	10,1%	31,9%
średnie	41,4%	16,4%	42,1%
podstawowe	36,8%	26,3%	36,8%

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Respondenci dokonali też oceny poszczególnych czynników określających Kraków na tle innych polskich miast. Do każdego z elementów przyporządkowali ocenę w skali 1-5, gdzie 1 oznaczało ocenę bardzo złą, a 5 – ocenę bardzo dobrą. Dokonując analizy średnich ocen przypisanych przez respondentów do każdego z czynników, najwyższe oceny odnotowano przy czynnikach takich jak: atrakcyjność turystyczna, oferta kulturalna, unikalna atmosfera miasta oraz oferta edukacyjna. Najniższe oceny zostały z kolei przyporządkowane przez respondentów jakości infrastruktury drogowej i technicznej, jakości życia oraz nowoczesnemu sposobowi zarządzania miastem. Kompletny wykaz średnich ocen przypisanych przez respondentów to poszczególnych czynników zaprezentowano na rysunku 71.

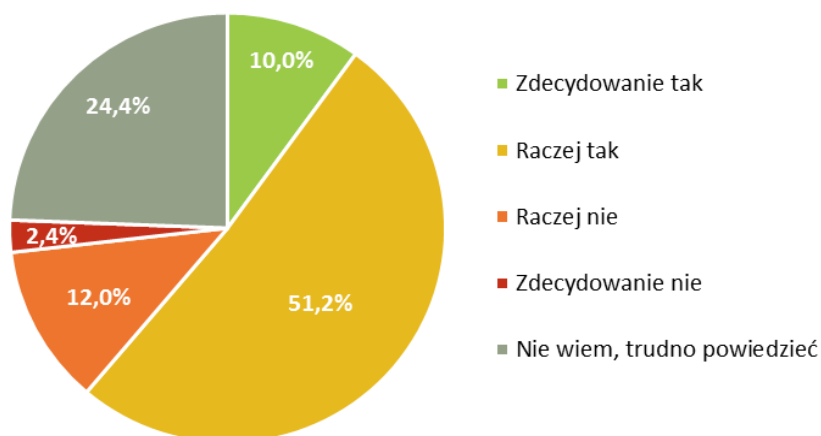
Rysunek 71 Ocena czynników określających Kraków na tle innych polskich miast

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Większość badanych (61,2%) zadeklarowała, że poleciłaby Kraków, jako miejsce atrakcyjne do zamieszkania. Przeciwniej odpowiedzi udzieliło 14,4% badanych, a blisko ¼ nie potrafiła ustosunkować się do zadanego pytania. Rozkład odpowiedzi zaprezentowano na rysunku 72.

Rysunek 72 Czy polecił(a)by Pan(i) Kraków, jako miejsce atrakcyjne do zamieszkania?

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Tabela 102 Czy polecił(a)by Pan(i) Kraków, jako miejsce atrakcyjne do zamieszkania? - respondenci wg płci, wieku, wykształcenia

Wyszczególnienie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Nie wiem, trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Kobiety	12,2%	51,8%	20,9%	12,2%	2,9%
Mężczyźni	7,2%	50,5%	28,8%	11,7%	1,8%
poniżej 18 lat	7,7%	61,5%	30,8%	0,0%	0,0%
19-30	10,3%	58,6%	26,4%	4,6%	0,0%
31-45	10,6%	51,8%	20,0%	12,9%	4,7%
46-60	7,0%	44,2%	25,6%	23,3%	0,0%
61-72	12,5%	37,5%	18,8%	25,0%	6,3%
powyżej 72 lat	16,7%	0,0%	50,0%	16,7%	16,7%
Wyższe	11,6%	55,1%	20,3%	10,1%	2,9%
średnie	11,4%	52,1%	25,0%	8,6%	2,9%
podstawowe	5,3%	47,4%	42,1%	5,3%	0,0%

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Respondenci zapytani o to, co powiedzieliby mieszkańcom innych miast, aby zachęcić ich do przyjazdu do Krakowa, najczęściej nawiązywali do zabytków Krakowa, jego atrakcyjności, oferty turystycznej czy panującej w nim atmosfery. W tabeli 103 zaprezentowano odpowiedzi respondentów, przy których odnotowano przynajmniej trzy wskazania.

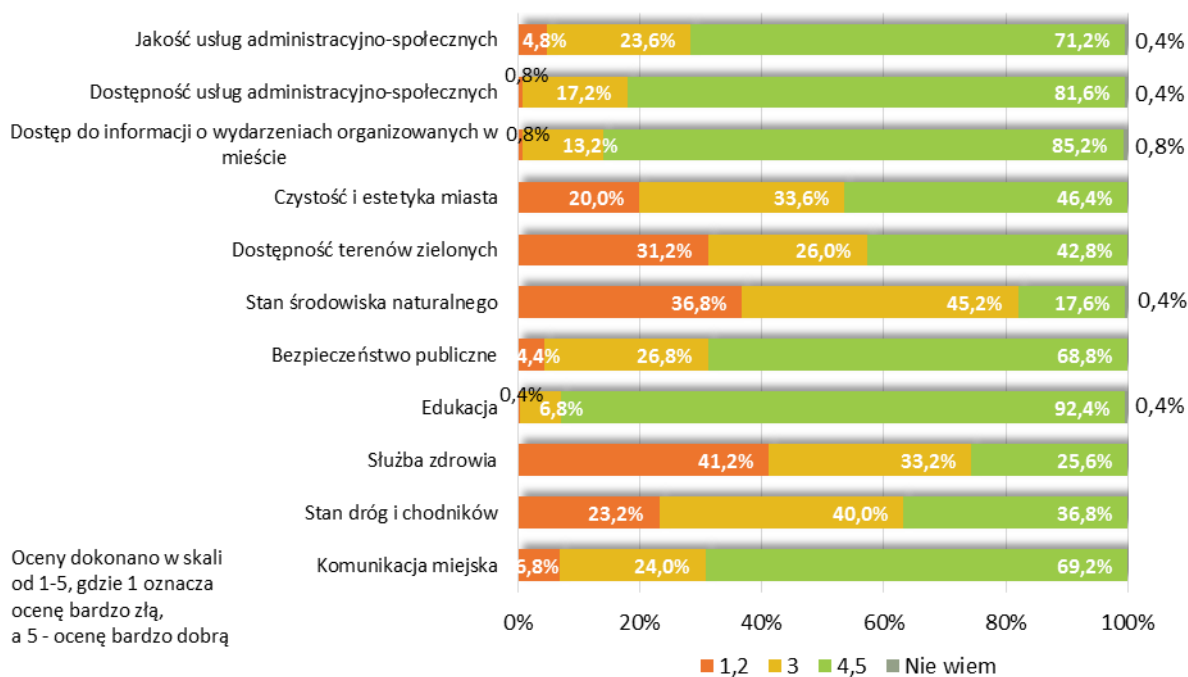
Tabela 103 Co by Pan(i) powiedział(a) mieszkańcom innych miast, aby zachęcić ich do przyjazdu do Krakowa, pobytu w Krakowie?

Przekaz zachęcający do przyjazdu do Krakowa	Liczba wskazań	%
Zabytki	80	32,0%
Ciekawe/atrakcyjne miasto	49	19,6%
Oferta dla turystów	34	13,6%
Atmosfera	31	12,4%
Kultura	21	8,4%
Historia	18	7,2%
Każdy Polak powinien odwiedzić to miasto	13	5,2%
Imprezy masowe (festiwale, koncerty, sport)	10	4,0%
Piękne miasto	7	2,8%
Wyjątkowe miasto	7	2,8%
Kraków nadal się będzie rozwijał	5	2,0%
Miasto wielu możliwości	4	1,6%
Przyjazne	3	1,2%
Nie trzeba zachęcać	3	1,2%

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Badani zostali ponadto poproszeni o ocenę poszczególnych aspektów związanych z życiem w Krakowie. Wśród najlepiej ocenionych obszarów można wymienić: edukację, dostęp do informacji o wydarzeniach organizowanych w mieście oraz dostępność usług administracyjno-społecznych. Respondenci najgorzej z kolei ocenili służbę zdrowia i stan środowiska naturalnego. Szczegółowy rozkład odpowiedzi udzielonych przez respondentów zaprezentowano na rysunku 73.

Rysunek 73 Jak ocenia Pan(i) następujące aspekty życia w Krakowie?

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

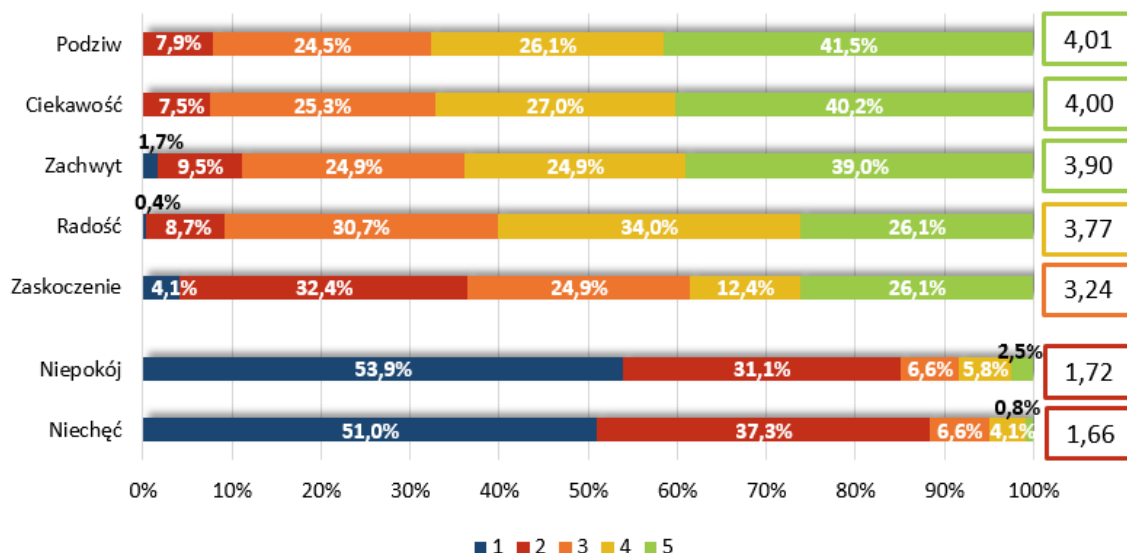
Badani zostali zapytani także o to, co powiedzieliby mieszkańcom innych miast, aby zachęcić ich do zamieszkania w Krakowie. Na pierwszej pozycji pod względem liczby wskazań uplasował się przekaz akcentujący szeroki wachlarz możliwości/możliwość rozwoju. Odpowiedzi respondentów, przy których odnotowano przynajmniej 5 wskazań zaprezentowano szczegółowo w tabeli 104.

Tabela 104 Co by Pan(i) powiedział(a) mieszkańcom innych miast, aby zachęcić ich do zamieszkania w Krakowie?

Przekaz zachęcający do zamieszkania w Krakowie	Liczba wskazań
Kraków daje szeroki wachlarz możliwości/pozwała się rozwijać	65
W Krakowie jest szeroka oferta kulturalna/rozrywkowa/rekreacyjna	28
Nie zachęcałbym - Kraków jest drogim miastem/zatłoczonym	17
Kraków jest miastem rozwijającym się	15
W Krakowie nie będziesz się nudzić	12
Kraków to miasto z niepowtarzalną atmosferą/klimatem	11
Kraków to miasto dla młodych ludzi, dynamicznych ludzi	9
Fajnie jest mieszkać w tak znanym, prestiżowym mieście	6

W odniesieniu do emocji, jakie wywołuje u nich miasto Kraków badani najczęściej wskazywali na: podziw (67,6%), ciekawość (67,2%), zachwyt (63,9%) oraz radość (60,1%). Rozkład odpowiedzi udzielonych przez respondentów zaprezentowano na rysunku 74.

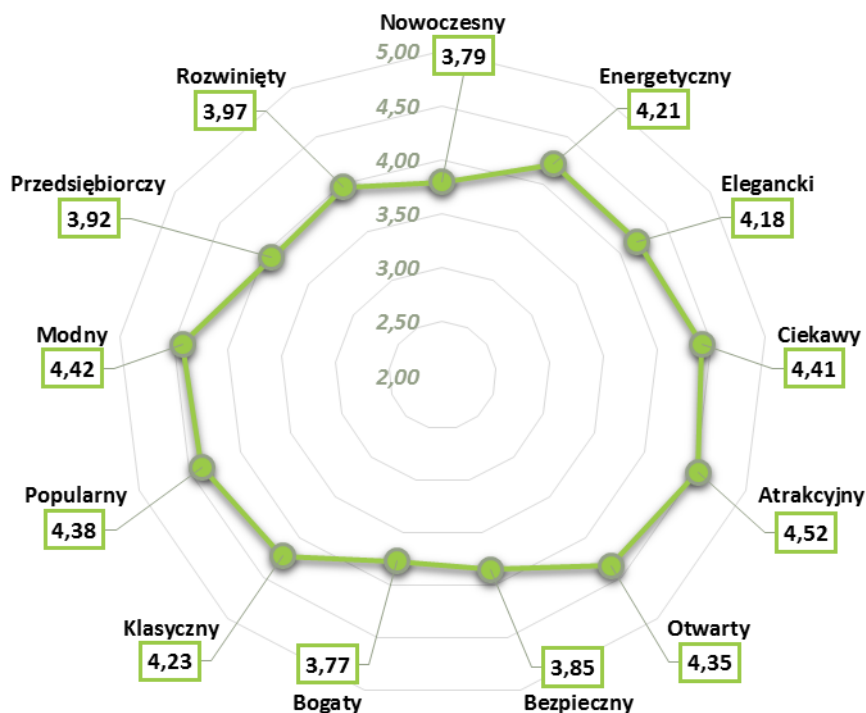
Rysunek 74 Emocje, jakie Kraków wywołuje u respondentów

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W następnej kolejności badani ocenili przymiotniki, które ich zdaniem odnoszą się do Krakowa. Ocenę zostały dokonane w skali od 1 do 5, gdzie 5 oznaczało ocenę najwyższą. Analiza średnich ocen przypisanych do poszczególnych przymiotników wskazuje, że badani najczęściej identyfikowali Kraków z przymiotnikami takimi jak: atrakcyjny, modny, ciekawy, popularny, otwarty, klasyczny, energetyczny i elegancki. Z kolei do najrzadziej wskazywanych określeń zaliczyć należy następujące: bogaty, nowoczesny, bezpieczny.

Rysunek 75 Przymiotniki, które zdaniem respondentów identyfikują Kraków

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W dalszej części badania respondentów poproszono o sformułowanie hasła, które ich zdaniem powinno promować Kraków. Najczęściej wskazywane odpowiedzi odwoływały się do historii, tradycji miasta. Szczegółowy rozkład najpowszechniej wymienianych obszarów zaprezentowano w tabeli 105.

Tabela 105 Jak Pana(i) zdaniem powinno brzmieć hasło promujące Kraków?

Wyszczególnienie	Liczba wskazań
Historia/ tradycja	76
Niezwykłe/ tajemnicze/ piękne/ interesujące/ ciekawe miasto	40
Kraków stolicą kultury	27
Przyjazne/ otwarte/ gościnne/ przyjemne	27
Miasto królów	24
Religia (kościoty/ papież/ pielgrzymi/ katolicy)	23
Turyści	21
Atmosfera	16
Kultura/ sztuka	16
Nauka/ miasto uniwersyteckie	15
Rozrywka/ imprezy/ puby/ miasto tętni życiem	12

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Ankietowani ustosunkowali się także do zaprezentowanej listy stwierdzeń dotyczących Krakowa, związanych z kluczowymi obszarami zdefiniowanymi jako: bezpieczeństwo, transport, gospodarka komunalna, ochrona środowiska, kultura i dziedzictwo, sport, nauka, biznes/ przedsiębiorczość, turystyka, usługi administracyjno-społeczne, edukacja i ochrona

zdrowia. Do każdego sformułowania badani przyporządkowali cyfrę od 1-5, gdzie 1 oznaczało zdecydowanie się nie zgadzam, a 5 – zdecydowanie się zgadzam. Analizę opinii respondentów zaprezentowano na podstawie średnich ocen.

W obszarze bezpieczeństwa respondenci raczej zgodzili się z każdym z zaprezentowanych stwierdzeń, które brzmiały następująco:

- Kraków jest miastem bezpiecznym - 4,0
- Imprezy masowe organizowane w Krakowie są należycie zabezpieczone - 4,3
- Liczba funkcjonariuszy straży miejskiej w Krakowie jest odpowiednia - 4,3
- Kraków jest miastem stabilnym ekonomicznie - 3,8

Pełen wykaz zaprezentowano na rysunku 76.

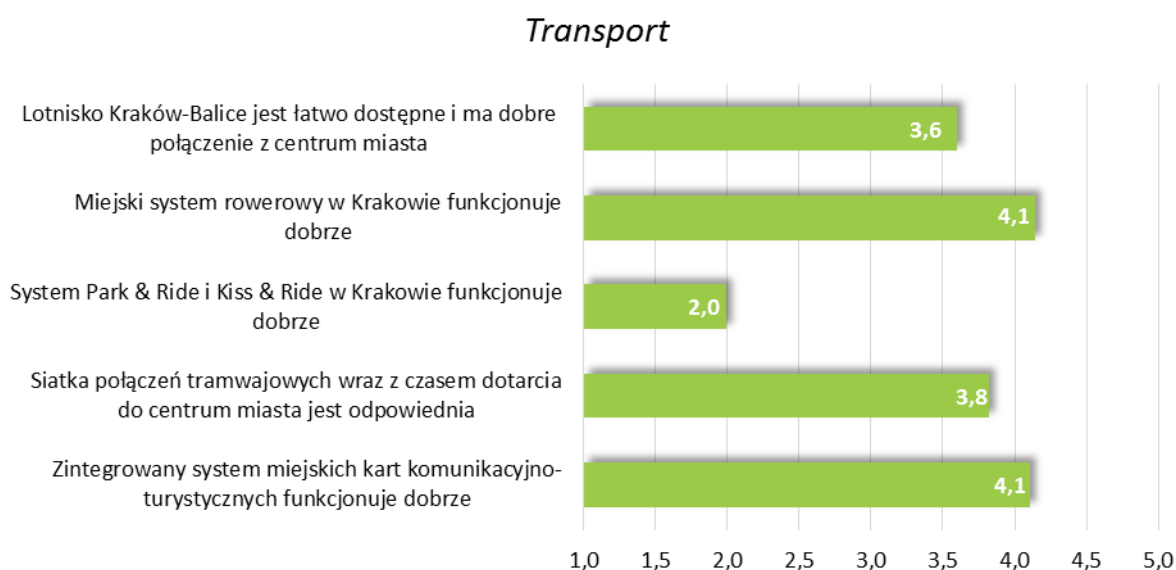
*Rysunek 76 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie)*

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W dziedzinie transportu badani raczej zgodzili się z tym, że lotnisko Kraków-Balice jest łatwo dostępne i ma dobre połączenie z centrum miasta, miejski system rowerowy funkcjonuje dobrze, siatka połączeń tramwajowych wraz z czasem dotarcia do centrum miasta jest odpowiednia oraz zintegrowany system miejskich kart komunikacyjno-turystycznych funkcjonuje dobrze. Respondenci nie zgodzili się natomiast z tym, że system Park&Ride i Kiss&Ride w Krakowie funkcjonuje dobrze.

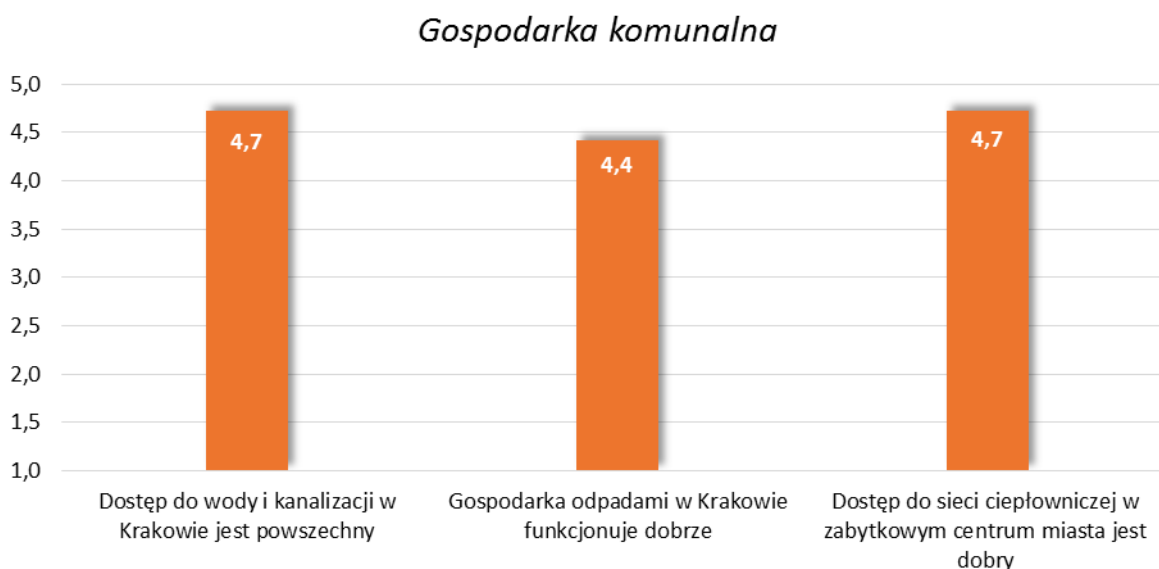
Rysunek 77 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W ramach gospodarki komunalnej respondenci zdecydowanie zgodzili się ze stwierdzeniami, że dostęp do wody i kanalizacji w Krakowie jest powszechny oraz dostęp do sieci ciepłowniczej w zabytkowym centrum miasta jest dobry. Badani raczej zgodzili się także ze stwierdzeniem, że gospodarka odpadami w mieście funkcjonuje dobrze.

Rysunek 78 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie)

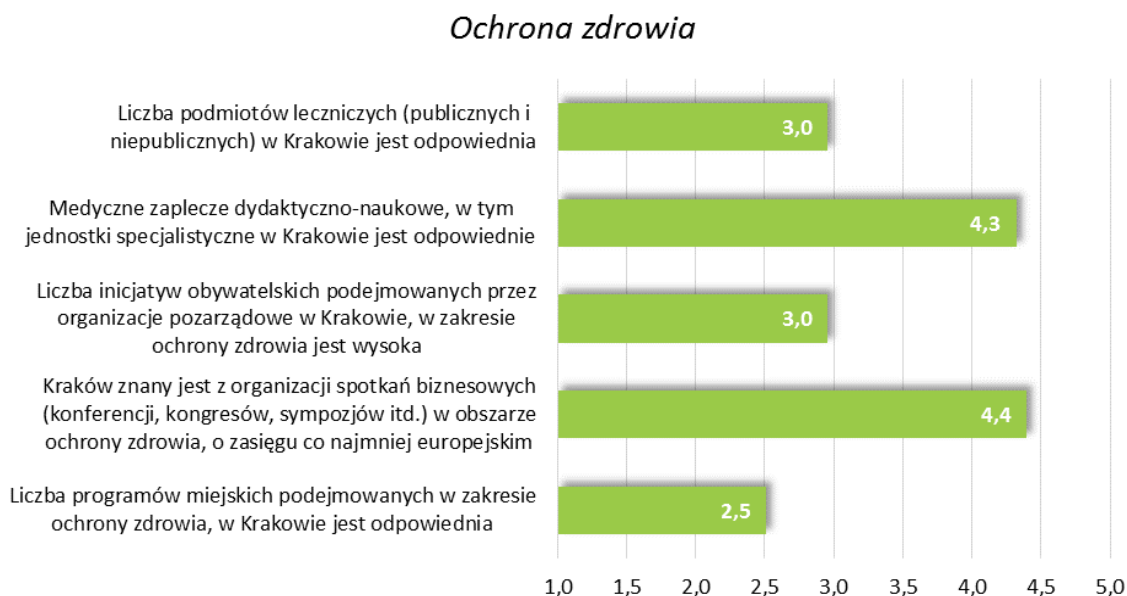

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W ramach ochrony zdrowia, badani raczej zgodzili się jedynie z dwoma stwierdzeniami, tj.: medyczne zaplecze dydaktyczno-naukowe, w tym jednostki specjalistyczne w Krakowie jest odpowiednie oraz Kraków znany jest z organizacji spotkań biznesowych w obszarze ochrony zdrowia, o zasięgu co najmniej europejskim. W stosunku do pozostałych stwierdzeń

(zaprezentowanych na rysunku 79) badani nie wypowiedzieli się ani pozytywnie, ani negatywnie.

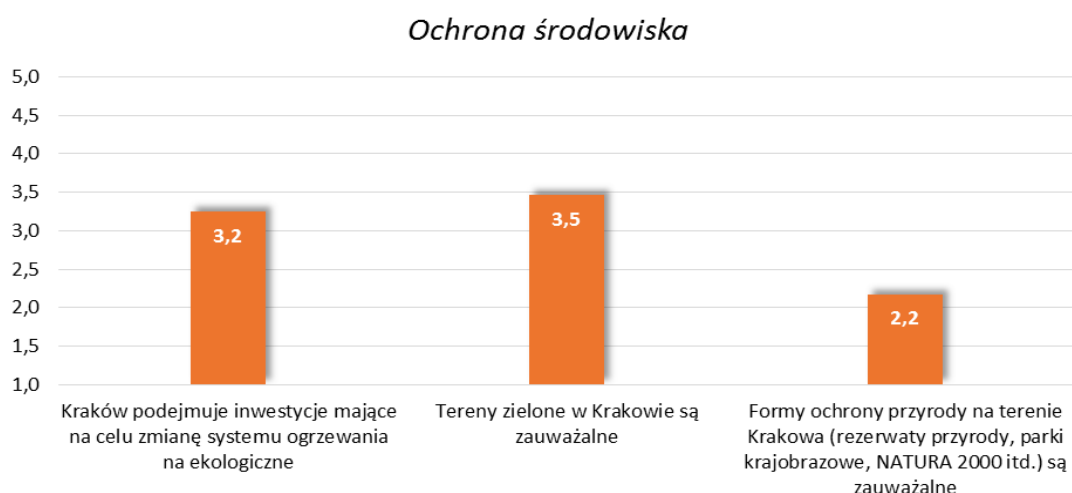
Rysunek 79 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony zdrowia w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W dziedzinie ochrony środowiska badani nie wypowiedzieli się ani pozytywnie, ani negatywnie na temat tego, czy Kraków podejmuje inwestycje mające na celu zmianę systemu ogrzewania na ekologiczne, raczej zgodzili się, że tereny zielone w Krakowie są zauważalne, natomiast raczej nie zgodzili się z tym, że zauważalne są formy ochrony przyrody.

Rysunek 80 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Ankietowani zdecydowanie zgodzili się z prawie wszystkimi stwierdzeniami dotyczącymi obszaru kultury i dziedzictwa oraz raczej zgodzili się ze sformułowaniem: „Znam atrakcje

turystyczne Krakowa znajdujące się na liście UNESCO”. Wspomniane stwierdzenia zostały zaprezentowane na rysunku 81.

Rysunek 81 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Odnosnie sportu, respondenci zdecydowanie zgodzili się z tym, że Kraków ma dobrą bazę specjalistycznych obiektów sportowych do uprawiania dyscyplin olimpijskich oraz raczej zgodzili się, że Kraków jest znany z organizacji wydarzeń sportowych o randze co najmniej europejskiej i dostęp do bazy treningowo-sportowej jest w mieście powszechny.

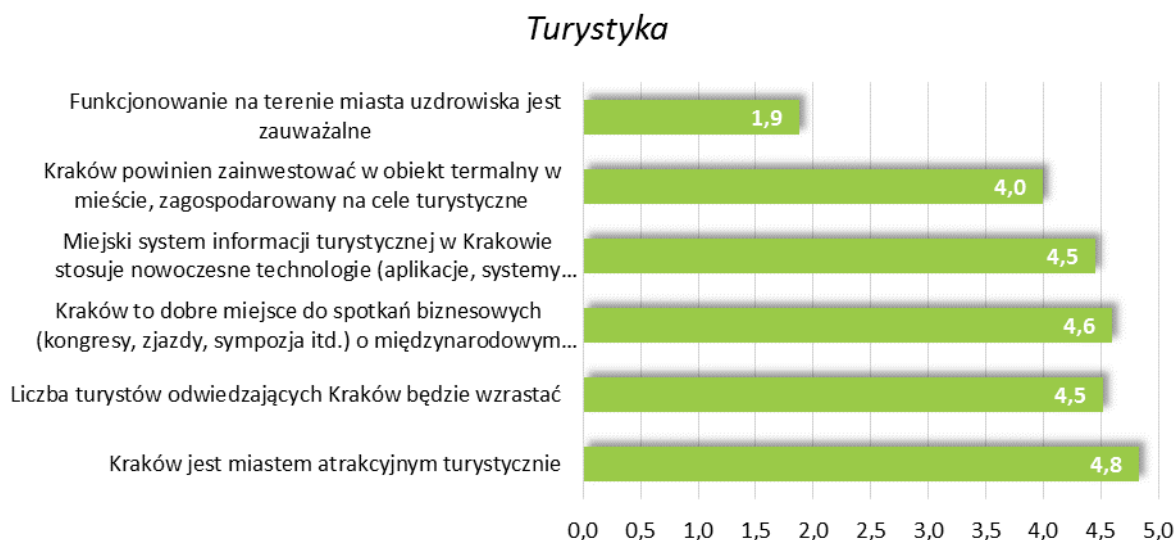
Rysunek 82 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących obszaru sportu w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W obszarze turystyki, badani zdecydowanie zgodzili się z większością zaprezentowanych stwierdzeń (rysunek 83) oraz wyrazili opinię, że Kraków raczej powinien zainwestować w obiekt termalny. Należy jednak zwrócić uwagę, że badani raczej nie zgodzili się z tym, że funkcjonowanie uzdrowiska na terenie miasta jest zauważalne.

Rysunek 83 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących obszaru turystyki w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Badani raczej zgodzili się z każdym ze stwierdzeń sformułowanych w dziedzinie usług administracyjno-społecznych.

Rysunek 84 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących usług administracyjno-społecznych w Krakowie (*oceny średnie)

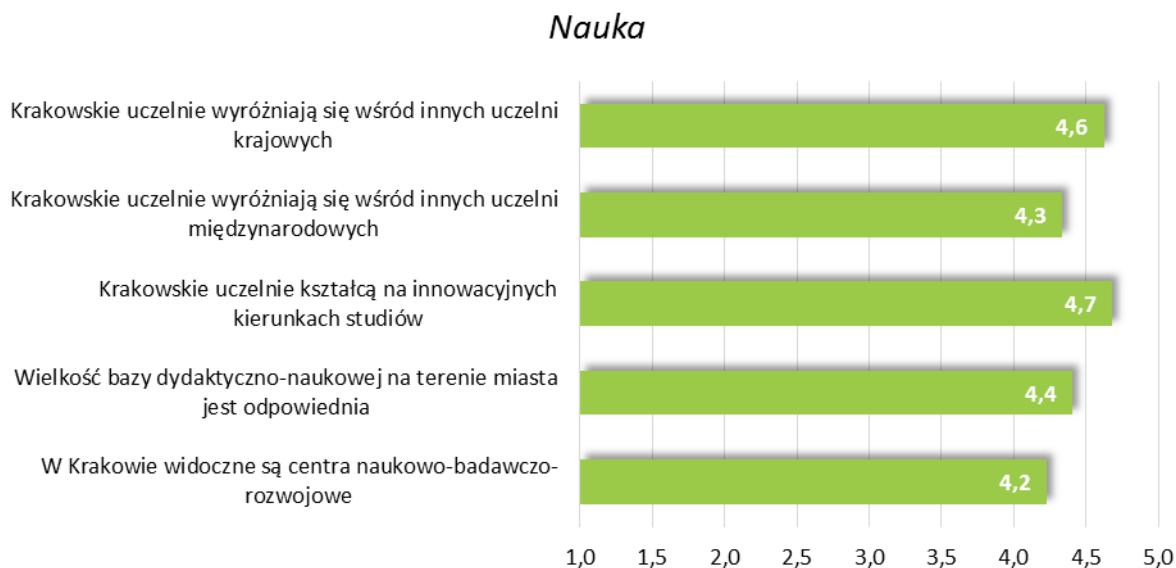
Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W obszarze nauki badani zdecydowanie zgodzili się z następującymi stwierdzeniami:

- Krakowskie uczelnie wyróżniają się wśród innych uczelni krajowych.
- Krakowskie uczelnie kształcą na innowacyjnych kierunkach studiów.

Co więcej, badani raczej zgodzili się, że Krakowskie uczelnie wyróżniają się wśród innych uczelni międzynarodowych, wielkość bazy dydaktyczno-naukowej na terenie miasta jest odpowiednia oraz w mieście widoczne są centra naukowo-badawczo-rozwojowe.

Rysunek 85 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

W obszarze biznes/przedsiębiorczość ankietowani zdecydowanie zgodzili się z tym, że Kraków dysponuje dobrą bazą obiektów do spotkań biznesowych oraz, że Kraków to miasto inwestycji. Respondenci raczej zgodzili się także ze stwierdzeniem, że aktywność gospodarcza w Krakowie jest wysoka, natomiast nie mieli zdania na temat tego, czy Kraków wspiera biznes i tworzy nowe miejsca pracy.

Rysunek 86 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznesu i przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie)

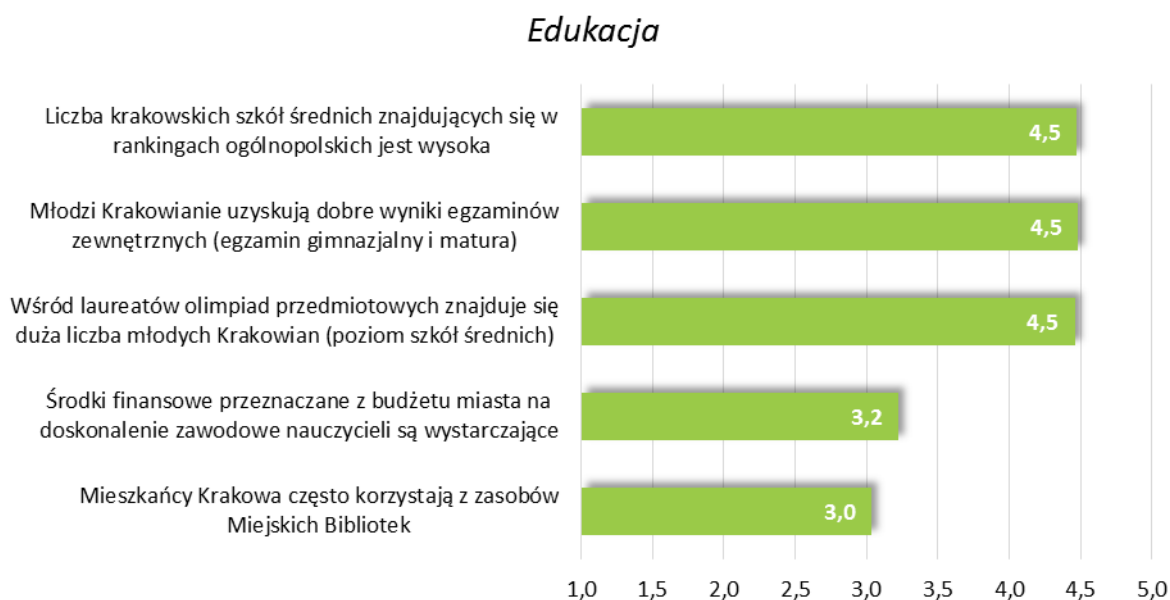

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

Badani zdecydowanie zgodzili się, że liczba krakowskich szkół znajdujących się w rankingach ogólnopolskich jest wysoka, młodzi Krakowianie uzyskują dobre wyniki egzaminów zewnętrznych, a wśród laureatów olimpiad przedmiotowych znajduje się duża

liczba młodych mieszkańców miasta. Respondenci nie ustosunkowali się z kolei ani pozytywnie, ani negatywnie do tego, czy środki finansowe przeznaczane z budżetu miasta na doskonalenie zawodowe nauczycieli są wystarczające oraz czy mieszkańcy Krakowa często korzystają z zasobów bibliotek miejskich.

Rysunek 87 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących edukacji w Krakowie (*oceny średnie)

Źródło: Badania własne Grupa Biostat

5.3 Podsumowanie

Zdecydowaną większość badanych mieszkańców Krakowa stanowiły osoby deklarujące zadowolenie z faktu bycia mieszkańcem Krakowa oraz wyrażające dumę z tego powodu i czujące się związane z miastem. Poczucie bycia zaangażowanym w budowę marki Kraków wyraziła jedna trzecia respondentów. Zdaniem każdej z badanych osób wizytówkę miasta stanowi Zamek na Wawelu. Prawie wszyscy badani podkreślili symbolikę i znaczenie Smoka Wawelskiego. Ankietowani bardzo dobrze ocenili atrakcyjność turystyczną miasta, jego ofertę kulturalną, unikalną atmosferę oraz ofertę edukacyjną.

Większość badanych zadeklarowało także, że poleciłoby Kraków jako miejsce atrakcyjne do zamieszkania. Zapytani o to, co powiedzieliby mieszkańcom innych miast, aby zachęcić ich do przyjazdu do Krakowa, najczęściej formułowali przekazy nawiązujące do zabytków miasta, jego atrakcyjności, oferty turystycznej czy panującej w nim atmosfery. Wśród najlepiej ocenionych przez badanych obszarów związanych z życiem w Krakowie można wskazać edukację, dostęp do informacji o wydarzeniach organizowanych w mieście oraz dostępność usług administracyjno-społecznych. Chcąc zachęcić mieszkańców innych miast do zamieszkania w Krakowie, najlichniesza grupa badanych kładła akcent na to, iż Kraków daje szeroki wachlarz możliwości i pozwala się rozwijać. Przymiotniki, które zdaniem respondentów w najwyższym stopniu identyfikują Kraków to: atrakcyjny, modny, ciekawy.

Najliczniejsza grupa badanych uważa, że hasło promujące Kraków powinno nawiązywać do historii i tradycji miasta.

Spis rysunków

Rysunek 1 Polskie miasta w kategoriach Smart Cities – Wrocław, Poznań i Kraków	8
Rysunek 2 Europejskie miasta w kategoriach Smart Cities – Frankfurt, Sztokholm i Kopenhaga	8
Rysunek 3 Obszar Smart Living w mieście Sztokholm.....	9
Rysunek 4 Obszar Smart Environment w mieście Sztokholm	10
Rysunek 5 Obszar Smart Governance w mieście Sztokholm	10
Rysunek 6 Obszar Smart People w mieście Kopenhaga.....	11
Rysunek 7 Obszar Smart Mobility w mieście Kopenhaga	11
Rysunek 8 Smart Economy w mieście Frankfurt	12
Rysunek 9 Przestrzeń miejska (rynek, skwery, trakty piesze) - Urban audit.....	56
Rysunek 10 Ilość placówek kultury (muzea, teatry, biblioteki) w opinii mieszkańców poszczególnych miast.....	65
Rysunek 11 Ilość infrastruktury sportowej (hale sportowe, boiska wielofunkcyjne) – Urban audit.....	69
Rysunek 12 Ocena sytuacji finansowej gospodarstw domowych - Urban audit	84
Rysunek 13 Możliwość znalezienia dobrej pracy - Urban audit.....	85
Rysunek 14 Ilość dostępnych terenów zielonych – Urban audit	86
Rysunek 15 Stan ulic i budynków – Urban audit.....	87
Rysunek 16 Ocena usług administracyjnych - Urban audit.....	102
Rysunek 17 Najczęściej wymieniane przez respondentów symbole/wizytówki miasta Krakowa - badanie jakościowe	116
Rysunek 18 Proszę określić Pana(i) stosunek do wyróżnionych miast	117
Rysunek 19 Najczęściej wymieniane przez respondentów przymiotniki określające miasto Kraków - badanie jakościowe	119
Rysunek 20 Obiekty architektoniczne, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków	121
Rysunek 21 Symbole/rzeczy, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków.....	122
Rysunek 22 Czy kiedykolwiek spotkał się Pan(i) z logotypem miasta Kraków?	123
Rysunek 23 Czy spotkał(a) się Pan(i) z jakimikolwiek działaniami promocyjnymi Krakowa?	124
Rysunek 24 Jak Kraków wypada na tle innych miast?	125

Rysunek 25 – Mocne i słabe strony miasta Krakowa - badanie jakościowe	125
Rysunek 26 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie).....	126
Rysunek 27 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie).....	127
Rysunek 28 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie).....	128
Rysunek 29 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie).....	129
Rysunek 30 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie).....	130
Rysunek 31 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących sportu w Krakowie (*oceny średnie).....	131
Rysunek 32 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie).....	132
Rysunek 33 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznesu/przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie)	133
Rysunek 34 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących turystyki w Krakowie (*oceny średnie).....	134
Rysunek 35 Jaki jest Pana(i) stosunek do następujących miast... ..	137
Rysunek 36 Co wyjątkowego można spotkać w Krakowie?	140
Rysunek 37 Czy kiedykolwiek spotkał(a) się Pan(i) z logotypem miasta Kraków?	140
Rysunek 38 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie).....	143
Rysunek 39 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie).....	144
Rysunek 40 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie).....	145
Rysunek 41 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie).....	146
Rysunek 42 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie).....	147
Rysunek 43 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących sportu w Krakowie (*oceny średnie).....	148

Rysunek 44 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie).....	149
Rysunek 45 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznesu/przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie)	150
Rysunek 46 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących turystyki w Krakowie (*oceny średnie).....	151
Rysunek 47 Ile razy był(a) Pan(i) w Krakowie w charakterze turysty?	154
Rysunek 48 Jak długo przebywa Pan(i) w Krakowie?	155
Rysunek 49 Jaki jest główny cel Pana(i) pobytu w Krakowie? – turyści krajowi.....	156
Rysunek 50 Jaki jest główny cel Pana(i) pobytu w Krakowie? – turyści zagraniczni.....	157
Rysunek 51 Jaki jest Pana(i) stosunek do Krakowa?	157
Rysunek 52 Czy spotkał(a) się Pan(i) z jakimikolwiek działaniami promocyjnymi Krakowa?	160
Rysunek 53 Jakie emocje wywołuje u Pana(i) Kraków?	161
Rysunek 54 Przymiotniki, które zdaniem respondentów identyfikują Kraków	162
Rysunek 55 Czy polecił(a)by Pan(i) swoim znajomym/ rodzinie wyjazd do Krakowa?	163
Rysunek 56 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie).....	164
Rysunek 57 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie).....	165
Rysunek 58 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie).....	165
Rysunek 59 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie).....	166
Rysunek 60 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie).....	167
Rysunek 61 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących sportu w Krakowie (*oceny średnie).....	167
Rysunek 62 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie).....	168
Rysunek 63 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznesu i przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie)	169
Rysunek 64 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących turystyki w Krakowie (*oceny średnie).....	169
Rysunek 65 Struktura respondentów ze względu na zamieszkiwaną dzielnicę.....	172

Rysunek 66 Odczucia badanych wynikające z faktu bycia mieszkańcem Krakowa	172
Rysunek 67 „Czuję się związany z Krakowem” – respondenci według dzielnic	173
Rysunek 68 Obiekty architektoniczne, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków	174
Rysunek 69 Symbole/ rzeczy, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków	174
Rysunek 70. Jak Kraków wypada na tle innych miast?	175
Rysunek 71 Ocena czynników określających Kraków na tle innych polskich miast	177
Rysunek 72 Czy polecił(a)by Pan(i) Kraków, jako miejsce atrakcyjne do zamieszkania?	177
Rysunek 73 Jak ocenia Pan(i) następujące aspekty życia w Krakowie?	179
Rysunek 74 Emocje, jakie Kraków wywołuje u respondentów	180
Rysunek 75 Przymiotniki, które zdaniem respondentów identyfikują Kraków	181
Rysunek 76 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie)	182
Rysunek 77 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie)	183
Rysunek 78 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie)	183
Rysunek 79 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony zdrowia w Krakowie (*oceny średnie)	184
Rysunek 80 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie)	184
Rysunek 81 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie)	185
Rysunek 82 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących obszaru sportu w Krakowie (*oceny średnie)	185
Rysunek 83 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących obszaru turystyki w Krakowie (*oceny średnie)	186
Rysunek 84 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących usług administracyjno-społecznych w Krakowie (*oceny średnie)	186
Rysunek 85 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie)	187
Rysunek 86 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznesu i przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie)	187

Rysunek 87 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących edukacji w Krakowie (*oceny średnie).....	188
--	-----

Spis tabel

Tabela 1 Wielkość ruchu turystycznego	40
Tabela 2 Najistotniejsze zabytki	40
Tabela 3 Liczba zorganizowanych spotkań biznesowych (kongresy, zjazdy, sympozja itd.)....	41
Tabela 4 Liczba i opis uzdrowisk funkcjonujących na terenach miast	47
Tabela 5 Kluczowe walory kulturowe poszczególnych miast o randze międzynarodowej.....	49
Tabela 6 Ilość słów dzielnic w poszczególnych miastach	51
Tabela 7 Liczba obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO w poszczególnych miastach	55
Tabela 8 Lista obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO	55
Tabela 9 Wydarzenia kulturalne, w tym religijne i festiwale co najmniej o randze europejskiej	56
Tabela 10 Liczba muzeów w polskich miastach	57
Tabela 11 Liczba muzeów w zagranicznych miastach.....	57
Tabela 12 Wydarzenia sportowe, które charakteryzują się rangą co najmniej europejską	65
Tabela 13 Liczba i rodzaje obiektów sportowych do uprawiania dyscyplin sportowych	66
Tabela 14 Boiska wielofunkcyjne	67
Tabela 15 Wielkość bazy treningowo-sportowej	68
Tabela 16 Wydatki na kulturę fizyczną w polskich miastach	68
Tabela 17 Odsetek mieszkańców objętych systemem zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w polskich miastach.....	70
Tabela 18 Odsetek mieszkańców objętych systemem zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w zagranicznych miastach	70
Tabela 19 Odsetek mieszkańców objętych systemem odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych	70
Tabela 20 Instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, spełniające wymagania BAT70	
Tabela 21 Liczba oczyszczalni ścieków oraz ich przepustowość [m^3] w polskich miastach.....	71
Tabela 22 Liczba oczyszczalni ścieków zagranicznych miastach	71

Tabela 23 Wielkość ruchu pasażerskiego w portach lotniczych	72
Tabela 24 Miejski system rowerowy - statystyka	73
Tabela 25 Miejski system rowerowy	73
Tabela 26 System Park & Ride i Kiss & Ride	75
Tabela 27 Siatka połączeń tramwajowych (w tym liczba linii tramwajowych, wielkość taboru), szacowany czas dotarcia do centrum miasta	76
Tabela 28 Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych	82
Tabela 29 Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję.....	82
Tabela 30 Liczba zabezpieczanych znaczących wydarzeń (w tym sportowych, religijnych, kulturalnych o charakterze zgromadzeń publicznych i imprez masowych, m.in. wizyt głów Państw), ilość osób zabezpieczających wydarzenia w mieście	83
Tabela 31 Liczba funkcjonariuszy straży miejskiej w przeliczeniu na mieszkańca	83
Tabela 32 Tereny zielone przypadające na jednego mieszkańca miasta	86
Tabela 33 Wysokość finansowania przez miasto zmian systemu ogrzewania	87
Tabela 34 Udział różnych form ochrony przyrody na terenie miasta (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, NATURA 2000 itd.) w stosunku do jego powierzchni	89
Tabela 35 Ilość stacji pomiarowych pokazujących jakość powietrza w mieście	89
Tabela 36 Liczba ludności i studentów w stosunku do liczby stałych mieszkańców	90
Tabela 37 World University Rankings 2014-2015/Ranking krajowych uczelnie - Perspektywy 2015.....	90
Tabela 38 Wielkość bazy dydaktyczno- naukowej na terenie miast.....	91
Tabela 39 Uczelniane i pozauczelniane centra naukowo-badawcze	93
Tabela 40 Innovation Cities™ Index 2014	93
Tabela 41 Profesjonaliści branży spotkań biznesowych (PCO, DMC), mający siedzibę w danym mieście.....	95
Tabela 42 Baza dużych obiektów do spotkań biznesowych (pojemność powyżej 1500 osób) 95	
Tabela 43 Centra obsługi biznesu - statystyka	96
Tabela 44 Liczba centrów obsługi biznesu	96
Tabela 45 Powierzchnia Specjalnych Stref Ekonomicznych i Stref Aktywności Gospodarczej w miastach	97
Tabela 46 Liczba nowych budynków niemieszkalnych w polskich miastach	98
Tabela 47 Planowane inwestycje hotelowe	98

Tabela 48 Usługi administracyjno-społeczne	100
Tabela 49 Liczba organizacji pozarządowych, realizujących zadania publiczne	102
Tabela 50 Miejskie systemy informacji przestrzennej	103
Tabela 51 Analiza rankingów szkół średnich	106
Tabela 52 Średnie wyniki egzaminów zewnętrznych (gimnazjum, szkoła średnia i matura)	107
Tabela 53 Wypożyczenia książek z bibliotek miejskich	107
Tabela 54 Liczba laureatów olimpiad przedmiotowych w szkołach średnich	108
Tabela 55 Wydatki na doskonalenie zawodowe nauczycieli w polskich miastach	108
Tabela 56 Liczba podmiotów leczniczych w przeliczeniu na jednego mieszkańca	109
Tabela 57 Liczba ośrodków dydaktyczno-naukowych	110
Tabela 58 Liczba programów miejskich podejmowanych w zakresie ochrony zdrowia.....	110
Tabela 59 Liczba inicjatyw obywatelskich podejmowanych przez organizacje pozarządowe w zakresie ochrony zdrowia.....	110
Tabela 60 Rozkład próby badawczej	114
Tabela 61 Jakie skojarzenia przychodzą Panu(i) do głowy, gdy myśli Pan(i) o Krakowie? (mieszkańcy polskich miast)	115
Tabela 62 W jakim stopniu, Pana(i) zdaniem, następujące opinie pasują lub nie pasują do wskazanych miast. (*oceny średnie).....	118
Tabela 63 Czy Pana(i) zdaniem Kraków jest miastem... ..	119
Tabela 64 Co wyjątkowego można spotkać w Krakowie? (mieszkańcy polskich miast).....	120
Tabela 65 Obiekty architektoniczne, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków - respondenci wg miejsca zamieszkania	121
Tabela 66 Symbole/rzeczy, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	122
Tabela 67 Proszę powiedzieć jak Pana(i) zdaniem powinno brzmieć hasło promujące Kraków?	123
Tabela 68 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	126
Tabela 69 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	127
Tabela 70 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	128

Tabela 71 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	129
Tabela 72 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	130
Tabela 73 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących sportu w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania	131
Tabela 74 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania	132
Tabela 75 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznesu/przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	133
Tabela 76 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących turystyki w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania	134
Tabela 77 Rozkład próby badawczej	135
Tabela 78 Jakie miasta przychodzą Panu(i) do głowy, gdy pomyśli Pan(i) o Polsce?.....	136
Tabela 79 W jakim stopniu Pana(i) zdaniem, następujące opinie pasują do wskazanych miast?	138
Tabela 80 Czy Pana(i) zdaniem Kraków jest miastem... ..	138
Tabela 81 Z jakimi działaniami promocyjnymi Krakowa się Pan(i) spotkał(a)?	141
Tabela 82 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących bezpieczeństwa w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	143
Tabela 83 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących transportu w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	144
Tabela 84 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących gospodarki komunalnej w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	145
Tabela 85 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących ochrony środowiska w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	146
Tabela 86 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących kultury i dziedzictwa w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	147
Tabela 87 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących sportu w Krakowie (*oceny średnie) – respondenci wg miejsca zamieszkania.....	148
Tabela 88 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących nauki w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania	149
Tabela 89 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących biznesu/przedsiębiorczości w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania.....	150

Tabela 90 Stosunek respondentów do stwierdzeń dotyczących turystyki w Krakowie (*oceny średnie) - respondenci wg miejsca zamieszkania	151
Tabela 91 Rozkład badanej próby – turyści krajowi.....	152
Tabela 92 Rozkład badanej próby – turyści zagraniczni.....	153
Tabela 93 Ile dni minęło od Pana(i) przyjazdu do Krakowa? (wliczając dzień realizacji badania)	155
Tabela 94 Jakie skojarzenia przychodzą Panu(i) do głowy, gdy myśli Pan(i) o Krakowie? (turyści krajowi).....	158
Tabela 95 Jakie skojarzenia przychodzą Panu(i) do głowy, gdy myśli Pan(i) o Krakowie? (turyści zagraniczni).....	158
Tabela 96 Co wyjątkowego można spotkać w Krakowie? (turyści krajowi).....	159
Tabela 97 Co wyjątkowego można spotkać w Krakowie? (turyści zagraniczni).....	159
Tabela 98 Proszę powiedzieć jak Pana(i) zdaniem powinno brzmieć hasło promujące Kraków?	160
Tabela 99 Rozkład próby badawczej	171
Tabela 100 Inne symbole/rzeczy, które zdaniem respondentów stanowią wizytówkę miasta Kraków.....	174
Tabela 101 Jak Kraków wypada na tle innych miast? – respondenci wg płci, wieku, wykształcenia	176
Tabela 102 Czy polecił(a)by Pan(i) Kraków, jako miejsce atrakcyjne do zamieszkania? - respondenci wg płci, wieku, wykształcenia.....	178
Tabela 103 Co by Pan(i) powiedział(a) mieszkańcom innych miast, aby zachęcić ich do przyjazdu do Krakowa, pobytu w Krakowie?	178
Tabela 104 Co by Pan(i) powiedział(a) mieszkańcom innych miast, aby zachęcić ich do zamieszkania w Krakowie?	179
Tabela 105 Jak Pana(i) zdaniem powinno brzmieć hasło promujące Kraków?	181

Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa
ul. Pl. Wszystkich Świętych 3-4, 31-004 Kraków

GRUPA BIOSTAT
ul. Mieczyków 12, 40-748 Katowice

